

Univerzita Pardubice

Fakulta Filozofická

Klub K 231 a jeho pobočky

Filip Růžička

Diplomová práce

2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Filip Růžička**
Osobní číslo: **H10630**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny: Soudobé dějiny**
Název tématu: **Vývoj klubu K 231 v československých krajích v roce 1968**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tato diplomová práce si klade za cíl zmapovat vznik, vývoj a zánik politického klubu K 231 v roce 1968. Práce se zaměří především na vznik a fungování jednotlivých krajských složek tohoto klubu. Bude se zabývat formováním jejich institucí popisem důležitých událostí a popisem důležitých osobností stojících za fungováním jednotlivých regionálních složek a jejich osudů. Podklady k práci se budou získávat především z archivních zdrojů, výpovědí daných osob a četbou literatury k danému tématu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BRODSKÝ, Jaroslav. Řešení Gama. Praha, 1990. ISBN 80-7106-009-7. HOPPE, Jiří. Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara. Praha, 2009. ISBN 978-80-7260-216 KAPLAN, Karel. Kořeny československé reformy 1968. 1. díl. Praha, 2000. ISBN 80-7239-061-9. KURAL, Václav. Československo roku 1968, díl. 1. Praha, 1993. ISBN 80-901337-7-0. RAMBOUSEK, Ota, Paměti lichoběžníka. Praha, 1992. ISBN 80-85625-22-1.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Václav Veber
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

Univerzita Pardubice
Fakulta právní a sociální
205 10 Pardubice, Soudenská 95

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na mojí práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 11. 03. 2013

Bc. Filip Růžička

Souhrn

Tato diplomová práce se bude pomocí práce s prameny a literaturou zabývat vznikem a fungováním okresních poboček klubu K 231, který vznikl na jaře roku 1968 a sdružoval politické vězně z Čech a Moravy, kteří byli odsouzeni po roce 1948. V prvních kapitolách je popsáno, za jakých okolností klub K 231 vznikl a jak se dále vyvíjelo jeho pražské ústředí. Následující kapitoly popisují jednotlivé okresní pobočky klubu K 231, jejich vznik, počátky, vlastní činnost a také snahy o dosažení rehabilitace.

Klíčová slova

Klub K 231- rok 1968- pražské jaro- političtí vězni- politické procesy- rehabilitace- pražské ústředí- pobočky.

Summary

This diploma thesis will be using literature and other sources to present the formation and operations of regional branches of the club K231. This club was founded in the spring 1968 and reunited the prisoners of state from Bohemia and Moravia that were condemned in 1948. The first chapters describe the circumstances of the club K231 foundation and the development of its Prague headquarters. Following chapters describe individual regional branches of the club K231, their foundation, beginnings, the activities and efforts to achieve vindication.

Keywords

Club K 231- year 1968- Prague Spring- political prisoners- political processes- Rehabilitation- Prague headquarters- branch.

Zde bych rád poděkoval svému vedoucímu práce doc. PhDr. Václavu Veberovi za jeho cenné rady a připomínky. Poté bych chtěl poděkovat paní Blance Čílové a jejímu vnukovi Martinu Vaškovi za ochotu a poskytnutí archivních dokumentů. Nelze také opomenout můj dík pánům Oldřichu Čapkovi a Milanu Sehnalovi za jejich vstřícnost a trpělivost při poskytování rozhovorů.

Poslední, komu chci vyjádřit dík, jsou moji rodiče, bez jejichž podpory a trpělivosti by trvalo napsat tuto práci o mnoho déle.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Nástin období 1945 - 1967.....	5
2.1. Na cestě k Únoru 1948	5
2.2. Budování komunistické moci 1948 - 1953	6
2.3. Politické procesy	7
2.4. Političtí vězni.....	10
3. Založení K 231	15
3.1. Pražské jaro	16
3.2. Vznik K 231	18
4. Pražské ústředí a rozvoj klubu K 231	24
5. Vyjednávání s KSČ a reakce na klub K 231	32
6. Okresní pobočky.....	36
6.1. Funkce poboček.....	38
6.2. Problémy poboček.....	40
6.3. Politické stanovisko.....	42
6.4. Rehabilitace	43
6. 5. Dokumentační činnost poboček K 231	43
6. 6. Propagační kampaň proti K 231	44
6.7. Provádění Vysvětlovací akce	45
6.8. Prostředky Vysvětlovací akce	46
7. Činnost jednotlivých okresních poboček.....	47
7.1. Brno.....	48
7.1.1. Založení brněnského K 231 a rozvoj činnosti.....	48
7.1.2. Založení pobočky Brno - venkov.....	51
7.1.3. Oddělování Brna od K 231	52
7.2. Frýdek Místek	57

7.3. Tábor	58
7.4. Hodonín	59
7.5. Opava	60
7.6. Semily.....	61
7.6.1. Nepovedená ustavující schůze	61
7.6.2. Další schůze v okrese Semily	62
7.7. Turnov	63
7.8. Uherské Hradiště	65
7.9. Ústí nad Labem	65
7.10. Nová Paka - Jičín.....	66
7.10.1. Založení pobočky	67
7.10.2. Další schůze a činnost.....	70
7.10.3. Činnost pobočky v letních měsících a ukončení činnosti	75
7.11. Benešov	77
7.12. Beroun	80
7.13. Litomyšl	83
7.14. Vsetín	83
7.15. Domažlice.....	84
7.16. Chomutov	86
7.17. Chrudim.....	88
7.17.1. Projekt pro budoucnost chrudimské K 231	89
7.18. Přešov	90
7.19. Praha.....	91
7.19.1. Praha 4	91
7.19.2. Praha 5	92
7.19.3. Praha 7	94
7.19.4. Praha 9	96

7.20. Teplice.....	97
7.21. Děčín	98
7.22. Havlíčkův Brod	100
7.23. Trutnov	102
7.24. Ústí nad Orlicí	104
7.24.1. Referát Ing. Stratíлка	105
7.25. České Budějovice.....	105
7.26. Český Krumlov	109
7.27. Kroměříž.....	109
7.28. Polička.....	110
7.29. Šumperk	111
7.30. Pardubice.....	111
7.31. Krnov.....	112
7.32. Plzeň	113
7.33. Znojmo	113
7.34. Česká Lípa.....	114
7.34.1. Iniciativa Jiřího Hellera.....	117
7.34.2. Ustavující schůze K 231 v České Lípě	118
7.34.3. Tiskové útoky proti K 231 v České Lípě	119
7.35. Čáslav	120
7.36. Gottwaldov (Zlín).....	120
7.37. Karlovy Vary.....	122
7.38. Kolín.....	122
7.39. Liberec.....	123
7.40. Louny	123
7.41. Náchod	123
7.42. Olomouc.....	124

7.43. Strakonice.....	126
7.44. Svitavy.....	126
7.45. Třebíč	126
7.46. Žďár nad Sázavou	127
8. Osudy členů K 231 po okupaci spojeneckými vojsky Varšavské smlouvy	127
9. Závěr.....	129
10. Resumé	132
11. Seznam pramenů a literatury.....	133
11. Obrazová příloha:	136

1. Úvod

Klub K 231 se stal během své krátké doby existence, která nepřesáhla pět měsíců, jedním z hlavních opozičních hnutí, kterému dovolilo „Pražské jaro“ v roce 1968 vzniknout. Toto hnutí si za svůj cíl vytyčilo ochranu a především rehabilitaci politických vězňů, kteří byli odsouzeni na základě zákona č. 231/1948 Sb., zákon na ochranu lidově demokratické republiky, podle kterého si dali i svůj krátký, přesto výstižný, název. Klub K 231 je známý především působením svého pražského ústředí. A právě události, které se okolo pražského centra klubu udály, popisuje většina prací, které se tématu K 231 doposud věnovaly. K 231 nepůsobil jenom v Praze. Velmi rychle se rozšířil i do většiny okresních měst, kde založil své pobočky, které fungovaly stejně dlouho jako samotný klub. Jde o téma, které dosud zůstalo současnými historiky prakticky nezaznamenáno, a proto jsem se rozhodl je popsat.

Cílem této diplomové práce je přiblížit a popsat založení, fungování a zánik těchto poboček. Popis jejich hlavních postav, které pomáhaly tyto pobočky zakládat a dále vztahy mezi jednotlivými pobočkami a jejich vztah k pražskému centru.

Přínos této diplomové práce spočívá v popisu těchto poboček, o kterých se toho dnes již moc neví a většina pramenů byla zničena. Práce je založena především na práci s archivními prameny. Šlo o průzkum archivů, ve kterých se dané informace nacházely a umožnily tak na základě pramenů úřední povahy, které produkoval sám klub jejich popis. Jde především o zpracování archivů centrální provenience. V části, která se zabývá vznikem klubu a pražským ústředím, spočívá přínos této práce ve zpracování pramenů, které o klubu shromáždila Státní bezpečnost a také novinových článků, které popisovaly vztah klubu a veřejnosti.

Záměrem této práce se tak stal popis nejdůležitějších událostí těchto poboček, ale také snaha o získání odpovědi na otázku jestli klub K 231 byl pouhým hnutím, které se snažilo domoci se komunistickým režimem postiženým jedincům jejich práva na rehabilitaci a spravedlnost nebo se stal hnutím, které se svým počtem a rozsahem stalo hnutím politickým, které mohlo začít komunistické straně dělat problémy. Dalšími otázkami, kterými se práce zabývá, bylo i popsání vztahů mezi dvěma klubovými ústředími, které mohly způsobit rozkol a zánik klubu. Chtěl jsem se také vyjádřit k otázce vztahu členů klubu K 231 ke Státní bezpečnosti a pronikání jejich členů do klubových řad, ale z důvodů nedostatku archivního materiálu se mi nepodařila zodpovědět. Tyto otázky se snažím zodpovědět v závěru své práce, která, jak doufám, bude přínosem pro čtenáře, zabývajícím pro české dějiny důležitým rokem 1968.

Pro získání ucelené představy a vývoje událostí o klubu K 231 jsou nejdůležitější tři práce: První je diplomová práce od Karla Starého *Vznik a vývoj K 231*¹ v roce 1968 a tou druhou je kniha od Jiřího Hoppeho *Opozice 68*². Obě tyto práce se klubem K 231 zabývají velmi komplexně a chronologicky. Zachycují hlavní události a důležité postavy, které s klubem souvisely a jejich vztah k veřejnosti. Problémem těchto prací je, že zachycují pouze události z hlediska pražského ústředí klubu. Pobočky jsou zde zmíněny jen okrajově a to především v knize Jiřího Hoppeho, kde jsou popsány kroky, které klub pro zakládání těchto poboček podnikl. Třetí důležitou knihou, která je pro orientaci v tématu K 231 důležitá je vzpomínková knížka od zakladatele a tajemníka K 231 Jaroslava Brodského s názvem *Řešení Gama*.³ Tato knížka je v podstatě jediný pramen, který detailně popisuje za jakých okolností byl K 231 založen. Tato kniha má dva problémy. Jednak je psaná subjektivně z hlediska Jaroslava Brodského, kdy se mohlo stát, že někteří jiní zakladatelé měli na věc jiný názor. Druhým problémem je opět to, že se tato kniha zabývá především pražským ústředím a pobočky jsou v ní zmíněny jen okrajově.

Jako pramen pro orientaci v tématu K 231 by ještě šel použit katalog k výstavě o dějinách politických vězňů od Tomáše Bursíka a Petra Blažka s názvem: *Aby se to už neopakovalo*.⁴ Tato kniha také popisuje klub K 231, nicméně v práci jsem ji nepoužil z toho důvodu, že o pobočkách klubu zde prakticky nic není. Jediné, co jsem z této knihy použil, byl zvukový záznam se zakládajícího shromáždění, který je ke knize přiložen jako CD. Ostatní knihy se zabývají tématem K 231 pouze okrajově.

Z výše uvedených knih je vidět, že k tématu klubu K 231 existuje velmi málo literatury, a proto při psaní této diplomové práce se staly nejdůležitější prameny pocházející z archivní provenience. K práci jsem sbíral materiály z několika archivů. Jde většinou o státní archivy, ale jeden z důležitých zdrojů pochází také z archivu soukromého. Při hledání archivních pramenů, které se vztahují ke K 231, je velký problém v tom, že po okupaci vojsky Varšavské smlouvy klub většinu svých písemností zničil. Zničení těchto dokumentů je největším problémem, který se vztahuje především k hledání pramenů k jednotlivým pobočkám.

¹STARÝ, Karel. *Vznik, vývoj a činnost K 231 v roce 1968*. Diplomová práce. Katedra hospodářských a sociálních dějin FF UK Praha, 1992.

²HOPPE, Jiří. *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7260.

³BRODSKÝ, Jaroslav. *Řešení Gama*. Praha, 1990. ISBN 80-71607-009-7.

⁴BLAŽEK, Petr, BURSÍK, Tomáš. Et. Al. *Aby se to už neopakovalo*. Katalog k výstavě o dějinách sdružení Bývalých politických vězňů K-231. Praha, 2008. ISBN 978-80-87211-00-7.

Nicméně všechny dokumenty nebyly zničeny. Členové K 231 přinesli řadu svých materiálů do Národního muzea. Tyto dokumenty jsou dnes uloženy v Archivu Národního muzea v Praze a K 231 zde má svůj vlastní fond.⁵ Tento archiv byl nejdůležitější, protože je v něm zachováno nejvíce dokumentů, které po klubu zůstaly. Nachází se zde materiály důležité pro fungování klubu, jako jsou stanovy nebo program klubu. Důležitá je také korespondence mezi jednotlivými členy K 231 nebo dopisy od jednotlivých politických vězňů. Pro práci však byly nejdůležitější ty materiály, ve kterých se nachází dispozice k založení poboček⁶ nebo materiály toho, jak se mají jednotlivé pobočky chovat.⁷ A potom záznamy k jednotlivým pobočkám, v těchto položkách jsou popsány jednotlivé pobočky, jejich prozatímní výbory a další důležité události.⁸ Jde o dokumenty úřední povahy, jako byly například ustavující schůze, které po sobě zanechaly samotné pobočky. Jejich hlavním problémem je, že k většině poboček se dokumentace nedochovala celá a u některých měst například Ostravy nebo Hradce Králové se žádné dokumenty nedochovaly vůbec. Dalším problémem je pak občasná nepřehlednost v dochovaných materiálech. Nicméně pro moji diplomovou práci byly materiály z Archivu Národního muzea nejdůležitější pramen.

Druhým důležitým archivem je archiv bezpečnostních složek, kde se nachází informace, které o klubu K 231 shromažďovala Státní bezpečnost. Nejvíce informací o K 231 se nachází ve fondu A2-3,⁹ kde se nachází objemná sloha o klubu. Problémem tohoto fondu je jeho nepřehlednost. Materiály jsou řazeny velmi chaoticky. Z hlediska poboček je především důležitý fond B2/II¹⁰, který velmi komplexně popisuje systém poboček K 231 v Jihočeském kraji. Tento kraj jsem již popsal ve své bakalářské práci¹¹, takže informace z tohoto fondu jsem použil jen u Českých Budějovic. Dalšími fondy jsou pak ty fondy, které shromažďovaly informace o jednotlivých městech jako byly informace například o Opavě¹² nebo zprávy o činnosti členů K 231 po okupaci vojsky Varšavské smlouvy.¹³ Zde jsou zprávy sestaveny velmi přehledně a jsou zde i některé zmínky o agentech, kteří byli proti

⁵ ANM, Fond K 231

⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 14, č. kart. 1 Dispozice pro založení prozatímních okresních výborů 18.4 1968.

⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 18, č. kart. 1. Informace o stavu K 231- okresním výborům 5.7

⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 28-260.

⁹ Fond A2-3: Sekretariát federálního ministerstva vnitra. Inv. č. 2281.č. kart. 69, Stanovy K-231 Sdružení bývalých politických vězňů se sídlem v Praze z 14.3.1969.

¹⁰ ABS, Fond BII/2: S-STB České Budějovice II. Díl, inv. č. 133. Nezákonná činnost nedovolených organizací a skupin z roku 1968. z 9.7. 1969.

¹¹ RŮŽIČKA, Filip, *Vznik a vývoj klubu K 231 v Praze a v Jihočeském kraji*. Bakalářská práce. Ústav historických věd FF UPCE. Pardubice, 2010.

¹² ABS, fond B7-6/II KS ZNB S ŠTB- oddělení Opava, inv. č. 5 č. kart. 13. Činnost pravicově oportunistických sil v okrese v letech 1968-199. Situační správa 1970.

¹³ ABS, Fond B5/II KS ZNB- Správa ŠTB Hradec Králové, inv. č. 86. Kart 18. Vyhodnocenie stavu Štátobezpečnostnej situácie a preivierka vyslednosti kontrozdvednej práci ŠTB 1975.

K 231 nazazení. Nicméně těchto informací není moc a zprávy o činnosti K 231 a jejích pobočkách jsou popsány pouze u některých měst. Hlavním problémem těchto materiálů je jejich tendenčnost. Státní bezpečnost psala o K 231 ze zásady negativně a informace jsou často popsány podle úhlu pohledu Státní bezpečnosti, ale pro zmapování činnosti K 231 jsou také velmi důležité.

Dalšími dvěma archivy, ve kterých se nacházejí informace o K 231, jsou Archiv ústavu soudobých dějin a Národní archiv. V prvním archivu se materiály nacházejí v rozsáhlé Sbírce komise vlády ČSFR pro analýzu událostí let 1967 – 1970. Jde o fondy A¹⁴, B¹⁵, D¹⁶. Jde o materiály, které sepsali sami členové klubu, ale jsou zde i informace a dopisy, které o K 231 sepsala KSČ. Tyto materiály popisují pouze události, které se vztahují k pražskému centru a některé z nich se kryjí s materiály z Archivu bezpečnostních složek. Další informace se nachází v Národním archivu, které se nacházejí ve fondu ústředního výboru KSČ. Jsou to informace, které o K 231 měl ústřední výbor. Klub je zde opět popsán dost tendenčně a negativisticky.¹⁷

Posledním archivem, z kterého jsem čerpal, je soukromý archiv paní Blanky Čílové, která je předsedkyní Konfederace politických vězňů v Nové pace. Paní Čílová mi poskytla materiály, které se jako jediné kompletně dochovaly. Tyto materiály popisují kompletní dokumentaci o pobočce K 231 v Jičíně se sídlem v Nové pace. Jde o dokumenty úřední povahy, které lze rozdělit na tři části: Odeslaná korespondence¹⁸, Došlá korespondence¹⁹, Zápisy a výpovědi.²⁰ V těchto dokumentech jsou zachyceny všechny nejdůležitější okamžiky z pětiměsíčního fungování této pobočky i jejich snaha o domluvu s komunisty. Tyto prameny obsahují i jména soudců, kteří soudili politické vězně. Informace o těchto soudcích jsem ale bohužel v práci využít nemohl. Tyto prameny mi pomohly zachytit kompletní fungování novopacké pobočky K 231.

Po archivních materiálech se staly dalším zdrojem pro tuto práci dobové noviny, které zachycují vztah veřejnosti ke K 231. U těchto novin je však opět problém, že popisují události z pražského centra. Pobočky jsou zde zachyceny jen okrajově.

¹⁴ ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond A: dokumenty získané od občanů.

¹⁵ ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond B:bezpečnostní aparát

¹⁶ ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond D: dokumenty z archivu ÚV KSČ.

¹⁷ NA. Fond: KSČ- ústřední výbor 1945- 1989, Praha předsednictvo 1966- 1971. sv. 71. arch. jedn. 87. Bod kinf 9.

¹⁸ Archiv Blanky Čílové (ABC). Fond: Nová paka K 231, odeslaná korespondence

¹⁹ ABC. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence

²⁰ ABC. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi

Dalšími materiály, na které jsem se zaměřil, jsou edice pramenů²¹. Jednotlivé informace, které z těchto edic pocházejí hlavně z korespondence a popisují události, které klub formovaly a také korespondenci, kterou mezi sebou velmi vysocí představitelé KSČ, která se klubu K 231 týkala. Avšak znovu je zde problém, že se věnují jenom pražskému centru klubu.

Posledním důležitým pramenem jsou rozhovory s pamětníky, které mi ukázaly klub K 231 z jejich hlediska pohledu. U tohoto výzkumu byl jediný problém, že dotyční si občas některé věci nemohli vybavit což vzhledem k době, která od daných událostí uběhla, není nic zvláštního.

2. Nástin období 1945 - 1967

2.1. Na cestě k Únoru 1948

Na konci druhé světové války v květnu roku 1945 byl obnoven samostatný Československý stát, který je nám v současnosti znám jako třetí republika. Tento stát, který vznikl z bývalého protektorátu Čechy a Morava a bývalého Slovenského štátu, se od předválečného Československa lišil. Bylo to jednak změna územní. Československo se mělo dostat do svých „předmnichovských hranic,“ ale nakonec ustoupilo Sovětskému svazu, takže Československo ztratilo Podkarpatskou Ukrajinu. Sovětský svaz byl také považován za hlavního vítěze nad nacismem, takže nálada v Československu byla velmi prosovětsky zaměřená. Dalším rozdílem byla usnesení, která vznikla na základě vydání takzvaných Benešových dekretů. Tyto dekry byly vydané v prozatímním státním zřízení, dřív než začal fungovat Československý parlament.²² Měly za následek vystěhování zhruba 2,6 milionů německých občanů. Tento odsun proběhl v letech 1945-1946 a zemřelo při něm 18 816 lidí. K tomuto odsunu došlo se souhlasem spojenců.²³

Největší věcí, kterou se lišilo poválečné Československo třetí od první republiky, bylo politické zřízení. Zatímco v první republice byl politický systém založen na pluralitní parlamentní demokracii, poválečná republika měla značně zmenšenou samostatnost. Československo se v této době již nacházelo ve vlivu sovětské sféry. Mělo již také parlament. V březnu roku 1945 byla ustanovena Národní fronta Čechů a Slováků při vytváření

²¹ Jde jmenovitě o edice *Vláda a prezident*, *ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období pražského jara 1968 (leden- srpen 1968)*, *Občanská společnost 1967-1970* a *Komunistická strana Československa*

²² <http://iuridictum.pecina.cz/w/Bene%C5%A1ovy_dekrety právnická encyklopedie>. [cit. 15-5-2012].

²³ KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha: Panorama, 1990. s.245. ISBN 80-7038-193-0.

Košického vládního programu. Měli v ní od samotného začátku převahu komunisté. Prvním předsedou Národní fronty se stal Zdeněk Fierlinger. Jeho vláda fungovala od 5. dubna 1945 do 6. listopadu. Národní fronta Čechů a Slováků se od normálního parlamentu lišila tím, že do voleb mohly jít jen ty strany, které byly v této organizaci sdruženy. Do prvních voleb, které se konaly 26. května 1946, nastoupily čtyři strany z Čech a čtyři strany ze Slovenska.²⁴

Tento systém již nepočítal s opozicí. Neměly se také vyplňovat preferenční hlasy. Byly zavedeny takzvané bílé lístky, které měly zanechat skupiny lidí, kteří nesouhlasili s politikou národní fronty. Ve volbách v roce 1946 zvítězili komunisté, získali 40,17 % hlasů. Komunisté zabrali ve vládě nejdůležitější ministerstva, jako bylo Ministerstvo vnitra, financí, informací, ochrany a sociální péče a Ministerstvo vnitřního obchodu. Předsedou vlády se stal Klement Gottwald.

Dalšími stranami, které mohly zasedat ve vládě, se staly Česká strana národně sociální, Československá strana lidová, Česká strana sociálně demokratická. Dřívější prvorepublikové strany, jako například Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu- agráři, nebyly povoleny²⁵.

Po těchto volbách začali komunisté naplňovat svůj plán a začali provádět reformy, které měly změnit poměr majetku v Československu. Tím bylo především odstranění soukromého vlastnictví. K 1. březnu 1947 bylo vyňato ze soukromých rukou přes 3000 podniků, kde pracovalo přes 60 procent všech pracovních sil. K podobnému vývoji došlo také v zemědělství, ale kolektivizace započala až po únoru 1948.²⁶

Poválečné Československo tak již od svého obnovení vytvářelo podmínky k uchopení moci a nastolení sovětského modelu socialismu se všemi jeho negativními důsledky, ke kterému došlo v únoru roku 1948.

2.2. Budování komunistické moci 1948 - 1953

Krátce po únoru začalo zakladatelské období nového režimu. Začalo období, kterému se oficiálně začalo říkat budování základů socialismu. Za pět let byly položeny základní kameny,

²⁴ <www.totalita.cz>. [cit. 16-5-2012].

²⁵KAPLAN, Karel, *Národní fronta 1948 - 1960*. Praha: Academia, 2012. s.9 ISBN 978-80-200-2074-1.

²⁶VEBER, Václav. *Osudové únorové dny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 122. SBN 978-80-7106-941-6.

či obrysy budování socialismu. Tyto věci s sebou přinášely hluboké změny, které postihovaly všechny oblasti života, zasahovaly do soužití všech občanů. Většina těchto změn způsobovala zvrát vývoje, který často nevyhovoval zájmům Československého státu. Režim měl silnou sociální základnu. Tato základna se však v letech 1949- 1950 silně ztenčila. Na utváření režimu měly navíc velký vliv vnější faktory, především vojenské a ekonomické zájmy Sovětského svazu. Pražská vláda se plně podřizovala Moskvě, která se v letech 1948- 1950 věnovala utužování svého vojenského bloku. Na tento vývoj měly vliv i události v bývalé Jugoslávii, kdy se Stalinovi vzepřel jugoslávský vůdce Josip Broz Tito. Tím Moskva nabrala nový ostrý kurs. Tuto podřízenost zajišťovaly instituce, jako byly Rada vzájemné hospodářské pomoci, Informační byro komunistických stran a působení sovětských poradců. Strach se stal trvalým politickým prvkem české vlády. Moskva se navíc chystala na válku, což způsobilo i vyzbrojování Československého státu a to mělo velmi negativní dopad na ekonomiku. Všechny tyto faktory měly dopad na českou a slovenskou společnost. Ta se po únorových událostech změnila na vítěze, poražené a vystrašené. Jako vítězové se cítili být nejen komunističtí funkcionáři, ale i dělníci a střední vrstvy. Zároveň již od února probíhaly represe na všech občanech, kteří se režimu nějakým způsobem znelíbili. Bylo propuštěno 4000 dělníků, 11 000 propuštěných úředníků, 294 ředitelů a náměstků podniků a ze 48 000 vysokoškoláků jich bylo vyhozeno ze škol 18%.²⁷

2.3. Politické procesy

Komunistická strana Československa získala klíčové Ministerstvo vnitra již v roce 1945, a to nejen v Československu, ale i v Maďarsku, Bulharsku, Polsku, Rumunsku. V Československu probíhaly soudní procesy na základě dekretu prezidenta republiky z 19. června 1945. Pozdějším politickým procesům předcházely v Československu poválečné procesy, zvané retribuční. Během těchto procesů, které měly potrestat kolaboranty a němce, bylo vyneseno 29 864 rozsudků, z nichž 778 byly rozsudky smrti. Byli také souzeni lidé z řad kolaborantů ve Slovenském státu. V retribučních řízeních docházelo ke sporům o tvrdosti rozsudků napříč politickým spektrem. Většina občanů například považovala za velmi mírný rozsudek na protektorátní vládu z 31. července 1946. Komunisté se pak pokusili zorganizovat kampaň za revizi tohoto procesu. Tyto retribuční se používaly až do 31. prosince 1948.

²⁷KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1948- 1953: pomocný studijní text pro gymnázia, část 2. Zakladatelé komunistického režimu*. Praha, 1991. s.1-10. ISBN 80-04-25700-3

Před únorem 1948 sice komunisté ještě všechnu moc ve státě neměli, ale o politický proces se pokusili ještě před únorem a to před volbami v květnu roku 1946. Šlo o proces s generálním tajemníkem Československé strany národně socialistické Vladimírem Kratinou, kdy věděli, že soud stíhání zamítne, ale že Kratinu politicky zničí. O další podobný proces se pokusili se Sergejem Ingrem, kterému chtěli zabránit v návratu do armády. Podobných provokací bylo před únorem 1948 více, šlo například o případy krabičkové a mostecké špionážní aféry. Toto zneužívání justice chtěli nekomunističtí ministři ukončit zřízením zvláštní komise, která měla tyto praktiky vyšetřit, ale komunisté se tomu bránili.

Politické čistky začaly probíhat už v průběhu vládní krize v únoru 1948. Komunisté je prováděli prostřednictvím akčních výborů Národní fronty. Tato činnost se nazývala očista veřejného života od nepřátel a reakce. Přesný počet lidí lze jen těžko určit, ale jde zřejmě o desetitisíce lidí. Dolní hranice je 250 000 postižených. Avšak i po těchto čistkách se moskevskému vedení zdála politika českých komunistů příliš liberální. Komunisté dostali od Stalina rozkaz přitvrdit, a tak se také stalo. Ostrý kurs byl v politice oficiálně vyhlášen v listopadu 1948.²⁸

Všem těmto „věcem“ bylo třeba vtisknout legislativní rámeček. Budoucí političtí vězni se museli dát odsoudit na základě nějakého paragrafu. A tak spatřila světlo světa ústava z května roku 1948. Tato ústava z části navazovala na Československou ústavu z roku 1920. Jsou v ní i formulace - jako základní lidská práva, ale praxe byla již jiná. Podle ústavy měl být základním prvkem moci ve státě lid. Ústava byla potom několikrát změněna ústavními zákony (č. 47/1950 Sb., č. 64/1952 Sb., č. 81/1953 Sb., č. 12/1954 Sb., č. 26/1954 Sb., č. 33/1956 Sb. a č. 35/1960 Sb.) Příslušné zákony nás měly přiblížit sovětskému vzoru. Tato květnová ústava byla zrušena dne 11. července 1960.²⁹

Ústava byla sice zrušena, ale v praxi se používaly různé zákony, hlavně na perzekuci občanů. Tyto zákony sice nevypadaly nějak nekorektně, ale bohužel v té době si je daný policista mohl interpretovat podle vlastního uvážení. Platnost právních norem nahrazovaly politické směrnice a rozhodování politického vedení.³⁰ Začaly být také vydávány zákony, které měly chránit pounorové poměry. Byly to zákony:

²⁸Tamtéž s 28.

²⁹PÁLOVÁ, Kateřina. *Politické procesy z 50 let minulého století*. Diplomová práce. Katedra dějin práva a státu Právnická fakulta MUNI. Brno 2008. s 18-19.

³⁰KAPLAN, Karel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu* 2. vyd. Brno 2008 s. 20. ISBN 978-80-7364-049-1.

Zákon č. 231/1948 Sb., Zákon na ochranu lidově demokratické republiky

Zákon č. 232/1948 Sb., Zákon o Státním soudu

Zákon č. 247/1948 Sb., Zákon o táborech nucených prací³¹

Nejvíce proslulým z těchto zákonů se stal zákon č. 231/1948 Sb., Zákon na ochranu lidově demokratické republiky, který zaváděl nové formy trestů a měl velmi široký rozptyl a byl také velmi přísný. Z některých nových trestů uvedu například velezradu, sdružování proti státu, pobuřování proti republice, nedbalé uchovávání státního tajemství, urážku prezidenta na cti a jiné. Jako další tresty byla zavedena konfiskace celého jmění, ztráta čestných práv, zákaz hlasování. Z tohoto zákona později političtí vězni odvodili jméno svého hnutí K 231.

Zákon č. 232/1948 Sb., Zákon o Státním soudu. Státní soud byl zřízen v Praze a jeho účelem bylo soudit občany na základě zákona č.231/1948 sb. K účelům veřejné žaloby byla zřízena Státní prokuratura.

Zákon č. 247/1948 Sb., Zákon o táborech nucených prací. Tento zákon zavedl tábory nucené práce a je považován za jednu z největších nezákonností v otázce porušování občanských práv. O zařazení do pracovních táborů rozhodovaly tříčlenné komise. Občané byli do těchto táborů posíláni bez soudního rozsudku, pouze administrativní cestou.³²

Politické procesy se rozběhly již v únoru 1948. Aby naše vězeňská služba mohla tento příval „zločinců“ zvládnout, bylo počátkem 50. let vybudováno 422 nových věznic, v nichž se v roce 1950 nacházelo 11 026 osob.³³

V průběhu let 1948 - 1953 došlo v Československu i v ostatních státech východního bloku k mnoha polickým procesům. V Československu se odehrály velké procesy s politickými představiteli. Mezi souzenými lidmi se nejprve nacházeli příslušníci nejružnějších stran, ale později se začali komunisté likvidovat navzájem mezi sebou. Mezi nejznámější procesy patří: proces s Heliodorem Píkou, Číhošťský zázrak s farářem Toufarem, Proces s Miladou Horákovou a spol. a proces s takzvaným vedením protistátního centra v čele s Rudolfem Slánským. Tento proces postihl členy komunistické strany, ale měl i silný antisemitický podtext. V zahraničí proběhl podobný politický proces v Maďarsku s maďarským ministrem

³¹ <http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/04_123-144_komunistickepravo-cz_Simackova_Fiktivni-ustava.pdf>. [cit.18-6-2012].

³² PÁLOVÁ, Kateřina. *Politické procesy z 50 let minulého století*. Diplomová práce. Katedra dějin práva a státu Právnická fakulta MUNI. Brno 2008. s 19.

³³ <<http://www.totalita.cz/proc/proc.php>>. [cit 15-1-2013]

vnitřní a zahraničních věcí Laslo Rajkem, který byl obviněn, že je Titoista.³⁴ Chtěl v Maďarsku nastolit kapitalismus. Tyto procesy jsou sice nejznámější, ale došlo i k mnoha jiným procesům. Na základě provedených rozsudků bylo v letech 1948-1989 odsouzeno 264 429 lidí³⁵ a 242 osob popraveno.³⁶ Tyto procesy ale především vytvořily velikou skupinu perzekuovaných lidí, zvaných političtí vězni.

2.4. Političtí vězni

Političtí vězni, též zvaní muklové, byli lidé, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990, u kterých bylo rozhodnuto o zrušení trestního stíhání a věznění podle zákona č. 119/1990 Sb. O soudní rehabilitaci nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. a o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu.³⁷ Nejčastěji byli lidé odsouzeni podle zákona č. 231/1948 Sb. Na ochranu Lidově demokratické republiky. Samotný komunistický systém ale samostatně definovanou kategorii neuznával. Političtí vězňové se také nazývali vězňové svědomí nebo také svědomí národa. Jde o lidi, kteří byli vězněni pro svoje politické smyšlení, ale také pro svoji víru. Jak už bylo řečeno výše, sami vězňové si říkali muklové. Muklem se mohl stát každý, kdo se dostal do problémů s politickou mocí. Šlo o vojáky, úředníky, politiky, kněží, rolníky, řemeslníky, studenty, dělníky a lidi všech možných profesí a názorů. Důvod, proč se stát muklem, byl velmi široký. Napřed šlo o vyhlášený třídní boj, nesprávné názory, až po aktivní účast ve třetím odboji. Názory jsou různé. Někteří autoři tvrdí, že političtí vězni pocházeli především z Moravy a Slezska a jednalo se často o mladistvé.³⁸

Podle některých jiných autorů byli političtí vězňové posíláni do táborů hlavně z různých dělnických profesí, poté následovali samostatní zemědělci a drobní živnostníci. Další skupinou občanů, kteří se posléze také stávali politickými vězni, byli neúspěšní emigranti. Nemuselo jít přímo o odboráře. Šlo o skupinu lidí, která se v obraze poúnorových represí rozhodla z různých důvodů opustit republiku. Někteří z těchto lidí se pak, po nebezpečném útěku přes hranice, když zjistili, jak tvrdé poměry tu panují, nechávali v uprchlických táborech zapsat jako kurýři pro americkou rozvědku.

³⁴ Titoista- Označení stoupence Josipa Broze Tita, který se jako předseda Jugoslávských komunistů, vzepřel Josefu Stalinovi. Kdo byl takto označen, skončil ve vězení.

³⁵ KAPLAN, Karel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu* 2. vyd. Brno s. 39. ISBN 978-80-7364-049-1.

³⁶ <http://www.totalita.cz/seznamy/seznamy_01.php>. [cit 9-6-2012].

³⁷ Podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb.

³⁸ GAĎOUREK, Ivan, NEHNĚVAJSA, Jiří. *Žalářovani, pronásledovaní a zneuznaní: svědectví ještě žijících obětí stalinismu v Českých zemích* 1.vyd. Brno, 1997, s. 15. ISBN 80-210-1718-x.

Mnozí se na tuto velmi nebezpečnou práci zapisovali hlavně proto, že chtěli aktivně bojovat proti komunistickému režimu. Práce kurýra však byla velmi nebezpečná a kurýři měli krátkou životnost. Navíc na emigranty a na kurýry byl režim velmi tvrdý. Samotný přechod hranic byl po únoru 1948 velmi riskantní a nebezpečný podnik a padaly za tento přečin velmi vysoké tresty. Evidence počtu zabitých z let 1948 - 1951 chybí. Pohraniční stráž si začala své úspěšně lapené oběti počítat až v roce 1951. Úřad vyšetřování a dokumentace zločinů komunismu zaevidoval při samotném pokusu o přechod hranice 308 případů zabití.³⁹

Skutečný počet obětí se však neoficiálně udává nepoměrně vyšší, jde asi o 550-600 osob. Z evidovaných bylo 208 osob české státní příslušnosti. Dalších 67 lidí zabitých na české hranici tvořili cizinci, kteří zřejmě podcenili ostrahu na české hranici. 135 lidí bylo zastřeleno, 11 lidí spáchalo sebevraždu, 90 lidí bylo zabito elektrickým proudem. 43 lidí utonulo, 6 zabila mina a 10 zemřelo při eskortě. Tisíce dalších zemřeli v komunistických vězeních.⁴⁰

Československo se vybavilo k perzekuci byrokratickým perfekcionismem, který zřejmě přejali komunisté od byrokracie Rakouska - Uherska. Komunistická moc si osvojila zvláštní legislativu, jako byly již výše zmíněné zákony o táborech nucených prací a na ochranu republiky. Do tábora se mohl dostat každý ve věku od 18 do 60 let. Takové tábory sloužily k „výchově“ po dobu od tří měsíců až po dva roky. Tato doba však mohla být i prodloužena. Zákon se vztahoval na delikventy, vyhýbající se práci a rovněž na ty, jejichž způsob života vyžaduje nápravné opatření. Trestní zákon č. 88 z 12. července roku 1950 povolil poslat do táborů nucených prací ty, kdo nerespektovali například ochranu zemědělství a lesního hospodářství, popřípadě ty, kteří projeví nepřátelský postoj proti lidově demokratickému zřízení republiky a jeho výstavbě. Tato legislativní opatření měla umožňovat účinný postih třídního nepřítele. Podle znění těchto zákonů o poslání do tábora rozhodovala tříčlenná komise při Krajském národním výboru takzvané „trojky“, v jejímž čele seděl přednosta bezpečnostního referátu. Ve všech krajích posílala komunistická moc do táborů nucených prací především prosté lidi, na prvním místě dělníky.⁴¹ Komunistická moc vytvořila v roce 1950 další ze svého bohatého arsenálu represivních prostředků pro vojenskou úroveň. Šlo o pomocné technické prapory. Povolanci těchto praporů byli často, proti běžné vojenské službě,

³⁹ RAMBOUSEK, Ota. *S prstem ne spouští*. Praha, 1997. s. 185-186. ISBN 80-85625-70-9.

⁴⁰ Tamtéž s. 186.

⁴¹ COURTOIS, Stéphane. *Černá kniha komunismu: zločiny, teror, represe*. Vyd. 1. Praha, 1999. s.370-371 ISBN 80-7185-194-9.

vyššího věku a museli vykonávat těžkou práci v dolech. Žili často v podmínkách srovnatelných s tábory nucených prací.⁴² Těmito tábory prošlo 40 000 - 60 000 lidí.⁴³

Jedna z hlavních věcí, při které se lidé stávali politickými vězni, byla nařízená kolektivizace, která k nám přišla také ze Sovětského svazu, kde si vyžádala několik milionů obětí.⁴⁴ Kolektivizace začala krátce po únoru 1948. Podle ústavy z 9. května 1948 v člancích 158 a 159 se výslovně stanovilo, že nejvyšší přípustná výměra půdy, 50 hektarů, smí být v soukromém vlastnictví jednotlivce nebo spoluvlastníků nebo společně hospodařící rodiny, a že soukromé vlastnictví půdy je u zemědělců zaručeno. Podle ústavy se však komunisté příliš neřídili. V červnu 1948 proběhlo zasedání informačního byra komunistických stran. Zde byl přijat ostrý příklon ke stalinské linii kolektivizace a odsouzeny jakékoli odchylky. Tyto kurzy byly nastoleny z důvodů odporu Jugoslávie proti sovětskému komunismu. Navíc čeští komunističtí představitelé znali, jaké důsledky přinesla kolektivizace v Sovětském svazu, ale z pragmatických důvodů o tom pomlčeli. Komunisté nyní chtěli, aby se malí rolníci postavili proti větším sedlákům, kterým dali z ruštiny přejatý název kulaci nebo také vesničtí kapitalisti. Tito lidé měli být izolováni a vytlačeni.⁴⁵

Komunisté poté obešli květnovou ústavu. O tom se vyjádřil ministr zemědělství Ďuriš takto-je nutno na větší sedláky uvalit takové dávky, které nebudou moci splnit a pak na ně uvalit sankce nebo odebrat příděl. Komunisté na tuto činnost využili nižších funkcionářů a orgánů - místních národních výborů a okresních národních výborů, kteří měli rozhodovat o nevyužitých výrobních prostředcích. Tyto orgány měly též hlavní slovo při zavedení národní správy a to především na větší zemědělce. Navíc rozsah vlastnických práv byl oslabován pomocí detailních plánů zemědělské výroby a povinných dodávek rostlinných a živočišných výrobků. Scelování půdy se mělo stát výlučně třídním nástrojem. Kulaci také byli vyloučeni z probíhající mechanizace zemědělství a byla na ně praktikována represivní finanční politika. Šlo o zvýšení zemědělské daně, zrušení dosavadních úlev nebo možnost odčerpat jejich akumulované finanční prostředky formou povinného státního ručení. Na kulaky měly být také použity nové zákony, jako byl zákon č. 86/1950 Sb. a také proslulý zákon č. 231/1948 Sb.,

⁴²Pomocné technické prapory-PTP nebo také vojenské nápravné tábory byly útvary Československé lidové armády, které v letech 1950–1954 fungovaly pro internaci a převýchovu tzv. politicky nespolehlivých osob, podléhajících tehdejšímu brannému zákonu. PTP vznikly 1.9.1950.

⁴³<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/15776-pomocne-technicke-prapory-existovaly-od-jara-1950-do-kvetna-1954/>>. [cit. 2012-08-05].

⁴⁴ RYCHLÍK, Jan. Kolektivizace ve střední a východní Evropě. In BLAŽEK, Petr; KUBÁLEK, Michal. *Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a středoevropské souvislosti*. Praha, 2008. s.13.ISBN 978-80-7363-226-7.

⁴⁵ Tamtéž s. 13.

podle kterého měly tresty udělovat také komise při Krajských národních výborech. Pro další vývoj bylo také závažné, že se v průběhu roku 1949 začali prosazovat takzvaní dělničtí prokurátoři, kteří byli velmi silně spojeni s vládou. ⁴⁶

V roce 1951 se v kolektivizaci přitvrzovalo a zvyšovaly se obrátky. V té době bylo založeno na 3668 Jednotných zemědělských družstev (JZD). Kulaci nemohli vstoupit do JZD a nemohli ani splnit dodávky, které po nich stát požadoval. Za vesnické boháče začali být považováni zemědělci s půdou 8-20 hektarů půdy. Sedlák se tak dostal do začarovaného kruhu. Ústřední výbor také požadoval zpřísnění trestů pro kulaky. Za smířlivý postoj vůči kulakům skončili za mřížemi i někteří komunisté jako Gustáv Husák nebo Marie Švermová. Vyloučený kulak měl dostat nějaké okrajové parcely. Poté měl být sedlák z vesnice zcela vyloučen a měl být přestěhován do jiné oblasti a pracovat v lomech, dolech a na stavbách nebo měli být přesídleni na odlehlé statky v pohraničí na státních statcích. Sedlákům měla být také za neplnění dodávek odňata svoboda. ⁴⁷

Bylo takto odsouzeno 48 885 lidí, což představovalo 39% všech zatčených. Trestní soudní řízení zůstávalo vyhrazeno jen pro závažné případy: soudy pak ve vykonstruovaných procesech trestaly většinou za smyšlenou protistátní či teroristickou činnost a mezi udělovanými tresty nechyběly ani tresty smrti. Sedláci, vlastníci více než 20 ha půdy, tvořili v první třetině roku 1951 menšinu (14 %), většinu z 389 odsouzených tvořili drobní a střední rolníci. Tlak však nebyl směřován jen na kulaky, šlo i o jejich děti. Těm mělo být zakázáno studovat na školách. Tato akce byla provedena o letních prázdninách roku 1952. Byla také provedena takzvaná akce „Maso“, která měla hlídat, jestli kulaci nesabotují trh se zásobováním. Tato akce nasměrovala nenávisť lidu opět k sedlákům, protože v té době byl velký nedostatek všeho potřebného a byl znovu obnoven lístkový přidělový systém. ⁴⁸

Hlavním impulsem k zásahu proti kulakům se stala vražda tří komunistů ve vesnici Babice. Potom následoval proces, kde bylo popraveno sedm lidí a dalších sedm dostalo doživotní trest. Po Babicích následovaly další procesy, které měly zastrašit další zemědělce. Posléze následovala akce „kulak“, při které bylo přesídleno 58 rodin. Poté bylo vysídlování zastaveno. Ale byl to jen zdánlivý konec. 1. listopadu 1952 akce začala nanovo a vysídlování (rozkulačování) opět pokračovalo dál. Akce „kulak“ byla zastavena až v červenci roku 1953 a to jenom proto, že vedoucí funkcionáři si již nebyli jistí, jestli přináší dané očekávané

⁴⁶ JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. 1.vyd. Praha 2008 s. 67-71. ISBN 978-80-7021-902-1.

⁴⁷ Tamtéž s.71-89.

⁴⁸ Tamtéž. 107-117.

výsledky. Za násilnosti však nikdo potrestán nebyl. Celkově bylo vystěhováno 3-4 tisíce rodin.⁴⁹

Po roce 1954 následovala druhá kolektivizace, která byla zakončena až v roce 1960. Někteří sedláci zůstali a dál hospodařili, ale většina lidí pracovala v družstvech nebo utekla do měst.

Být zatčen a prožít si výslechy nebylo v 50. letech vůbec nic příjemného. Kdo se dostal do vyšetřovací vazby, byl automaticky shledán viným. V očích Státní bezpečnosti existovala pouze presumpce viny. Každá zatčená osoba měla být nakonec usvědčena a odsouzena, propuštění z vazby by znamenalo podkopávání jejich autority. Vyšetřovací vazba obvykle trvala několik měsíců a mohla se protáhnout i na několik let. Vězeň byl držen v naprosté izolaci.⁵⁰ Po zatčení byli vězni rozvázeni do různých vězeňských zařízení. Například v té době známá věznice v Praze na Hradčanech s nechvalně proslulým domečkem a kapitánem Františkem Perglem, zvaným Suchá lípa.⁵¹ Mezi nejobávanější zařízení tohoto druhu patřila také věznice v Uherském Hradišti. Vyšetřovatelé z krajského velitelství Státní bezpečnosti Gottwaldov, jako byli Čáň, Mareček, Holub, Višeňka a „nejslavnější“ vyšetřovatel Alois Grebeníček. Tito vyšetřovatelé neměli nějaké zvláštní schopnosti, ale byli pečlivě vybraní podle politické uvědomělosti a věrnosti ideálům Komunistické strany Československa. Šlo o kádry z Lidových milic, stranického aparátu, bývalé partyzány a předúnorové příslušníky Sboru národní bezpečnosti, kteří krátce po převratu změnili kabát. Většina z nich byla nekvalifikovaná a bez služebních schopností nebo zkušeností. Před začátkem služby prošli měsíčním školením, které ale jejich vzdělání nezvýšilo. Své poslání likvidovat lidi však prováděli s velikým nasazením.⁵²

Naštěstí nic netrvá věčně a tak začal i komunistický režim trochu polevovat v represích. Především od smrti Stalina, v březnu roku 1953, začal v české justici pozvolný a rozpačitý obrat, ale k amnestiím vedla ještě dlouhá cesta. První amnestie měla přijít v roce 1960. Vyhlásil ji československý prezident Antonín Novotný k 15. výročí Osvobození Československa od nacistické okupace. Tato amnestie přišla v květnu roku 1960 a vztahovala se i na politické vězně. Bylo při ní osvobozeno 5319 lidí. Bohužel další 3 tisíce vězňů komunisté propustit nechtěli, protože se dopustili zločinu protistátní činnosti. V následujících

⁴⁹ Tamtéž s. 202-206.

⁵⁰ HERMANOVÁ, Veronika. *Kdo nejde s námi, jde proti nám*. Seminární práce, Gymnázium Matyáše Lercha Brno. Brno 2009. s 14.

⁵¹ <www.totalita.cz/vez_vez_pha_domecek.php>.[cit 21-6-2012].

⁵² HERMANOVÁ, Veronika. *Kdo nejde s námi, jde proti nám*. Seminární práce, Gymnázium Matyáše Lercha Brno. Brno 2009. S. 13-14.

letech ale amnestie politických vězňů přesto dál pokračovaly. V roce 1962 došlo k propuštění 2520 osob a v roce 1965 mohlo odejít z vězení dalších 170 politických vězňů. Nebyly prováděny jen amnestie. Lidem byly udělovány i individuální milosti.⁵³

Tyto milosti byly vydávány prezidentem Novotným až do roku 1967 a bylo tímto způsobem propuštěno dalších 1359 lidí. Nicméně i přes tyto amnestie ještě neznamenalo, že byly ukončeny všechny politické procesy. I když silně klesal počet odsouzených za protistátní činnost, politické procesy pokračovaly dál.

Hodně propuštěných zápasilo po propuštění jednak s policejním dohledem a také s uměle vytvořenými překážkami, které jim měly zabránit vstoupit opět do občanského života. Hodně politických vězňů spojovalo přesvědčení a touha po změně režimu, zatím se jim však nedařilo vystupovat jako jednotný činitel, kritik režimu s vlastními požadavky. Jen část odsouzených se odvážila občansky angažovat, u většiny lidí prožité hrůzy vyvolávaly psychickou zábranu. Mezi nejaktivnějšími z této skupiny občanů se projevovali rehabilitovaní komunističtí funkcionáři, kteří vystupovali jako kritikové oficiální politiky a požadovali změny a důslednou nápravu zvrůle, kterou spáchala jejich vlastní strana.⁵⁴ Političtí vězni se začali snažit v 60. letech pracovat na určitém jednotčím projektu, ale ten se jim povedlo zorganizovat až v roce 1968.

3. Založení K 231

Jak už bylo řečeno v kapitole o politických vězních, od začátku šedesátých let docházelo k amnestiím a následnému propouštění politických vězňů. Byli propouštěni lidé, kteří vystupovali proti režimu, ale i komunisté, kteří byli v padesátých letech z nějakého důvodu uvězněni. Zřejmě nejznámější z těchto uvězněných komunistů byl Gustáv Husák, který se stal v roce 1968 generálním tajemníkem Komunistické strany a v roce 1975 byl zvolen prezidentem. Ve vězení strávil 9 let v období 1951-1960.⁵⁵

Pro propuštěné občany jejich odchod z vězeňských cel neznamenal konec jejich trápení. Režim si své politické vězně hlídal dál. Amnestovaní se nacházeli v podmínce a měli přísný zákaz jakéhokoli veřejného projevu a vystupování. Státní bezpečnosti bylo jasné, že budou i

⁵³HOPPE, Jiří. *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009, s. 209. ISBN 978-80-7260-216.

⁵⁴KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953.1966*. 1. vyd. Praha. s.143-144. ISBN 80-04-25745-3.

⁵⁵KOL. *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. Díl I. A-I. Praha, 1980. s. 861. ISBN 505-21-856.

po propuštění pokračovat v konspirační a především protistátní činnosti. Většina bývalých vězňů se bála jakkoli veřejně vystupovat. U velké části politických vězňů nedošlo k převýchově, jak komunistické instituce zamýšlely. Ale naopak se vytvořila velká skupina občanů, které jejich společný tvrdý osud vštípil vzájemnou solidaritu a samozřejmě odmítavý postoj ke komunistickému zřízení. Tyto dispozice měly velký potenciál a mohly vést ke vzniku budoucích opozičních hnutí.⁵⁶

Rehabilitace odsouzených ukázala rozsah hrůzy justičních nezákonností v 50. letech. Amnestovaní vězni docházeli k názoru, že rehabilitace je třeba provést daleko důkladněji. Především se neměly vztahovat pouze na komunisty. Bývalí vězňové se pak začali scházet v různých pražských kavárnách, jako byla Olympia, Savarin a jiné. Pořádaly se také větší akce, jako byly například taneční zábavy v sokolovně v Praze Vršovicích, kam přišlo asi 200 lidí. Bývalí vězni se scházeli také ve svých bytech.⁵⁷ Lidé, kteří si chtěli zažádat o přešetření případu, to měli těžké. V těchto věcech měl vždy poslední slovo Ústřední výbor KSČ.

3. 1. Pražské jaro

Na konci roku 1967 začínaly v Československu probíhat reformy, později známé jako „Pražské jaro“. Objevili se mluvčí takzvaného obrodného procesu. Tito mluvčí pomáhali oslabovat cenzuru tisku a zároveň připravovali půdu pro další občanské aktivity. Jedním z prvních impulsů a zárodků pro vznik „Pražského jara“ byl článek rehabilitovaného komunisty Josefa Smrkovského s názvem: „Oč dnes jde“. Hovořil psaným slovem o různých deformacích socialismu, ke kterým by už nemělo nikdy dojít.⁵⁸ Myšlenky tohoto článku se rychle začaly šířit a v podstatě odstartovaly Pražské jaro.

Ozývaly se i hlasy dalších bývalých komunistů jako byl Eduard Goldstücker a jiní. Rehabilitace se tak dostaly na pořad dne. Tyto byly také zahrnuty do Akčního programu komunistické strany. Komunisté se však nemohli domluvit, jestli se rehabilitace mají vztahovat jen na členy komunistické strany nebo i na lidi, kteří se nějak projeví proti režimu. Velmi důležitý se ukázal projev nového prvního tajemníka Ústředního výboru komunistické strany Československa Alexandra Dubčeka při příležitosti oslav 20. výročí Vítězného února. V tomto projevu Dubček otevřeně přiznal porušování socialistické zákonnosti. Důležité bylo,

⁵⁶HOPPE, Jiří. *Opozice68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha 2009. s. 209. ISBN 978-80-7260-216.

⁵⁷RAMBOUSEK, Ota, *Paměti lichoběžníka*. Praha, 1992. s. 232. ISBN 80-85625-22-1

⁵⁸SMRKOVSÝ, Josef. Oč dnes jde. In. *Práce* 21.1.1968. s.1.

že přiznal i to, že porušování socialistické zákonnosti se nevztahovalo pouze na komunisty, ale i na ostatní politické vězně. Nápravu těchto chyb a přehmatů zařadil mezi prvořadě stranické úkoly, které chtěl splnit pod svým vedením. Dubček v mediích řekl, že křivdy budou napraveny důkladně a bez výjimek.⁵⁹

Tyto nepříliš konkrétní sliby a formulování akčního programu KSČ, ale především zánik censury, která zmizela na přelomu února a března, způsobily veliký zájem o nedávnou minulost. Na veřejnost se dostalo plno věcí, o kterých se dříve nemluvalo. Veřejný prostor ovládla debata o padesátých letech.⁶⁰

Lidé najednou po dlouhých letech, kdy byli zvyklí mlčet, začínali o těchto věcech otevřeně mluvit. Velký rozdíl bylo vidět hlavně v tom, že jim dané informace přinesla media. Celkově mezi lidmi sílilo přesvědčení o nutnosti náprav, aby se už kruté skutky z 50. let nemohly opakovat. Kritika veřejnosti začínala dopadat především na způsob provádění rehabilitací. Všechny tyto události vyústily v abdikaci prezidenta Antonína Novotného, ke které došlo 22. března 1968.

Tyto změny politického klimatu se nemohly neprojevit na té skupině, která na ně zřejmě reagovala nejvíce a to byla skupina politických vězňů, i když teď už za rehabilitace nebojovali jen osaměle bývalí perzekuovaní občané, ale i otřesená společnost a probírající se necenzurovaná media a samotní politici, kteří po této nápravě také volali, když mluvili o odstranění deformací socialismu.⁶¹

Na myšlenku založit nějaké hnutí, které by tyto státem postižené občany začalo hájit, či je nějak zastupovat, přišel jeden z bývalých politických vězňů a to byl Jaroslav Brodský. Podle ostatních spoluvězňů mluvil již o tomto nápadu, vytvořit nějakou organizaci v roce 1952, kdy si odbýval svůj trest v uranovém táboře Vojna u Příbrami.⁶²

Jiní političtí vězni však zpočátku myšlenku na takové hnutí odmítali. Jejich idea byla taková, že se vězni budou pomalu zapojovat do legálních organizací, které zastřešovala komunistická strana a tak by mohli lépe působit pro jejich věc. Také v té době zcela správně poukazovali, že takový druh spolku, jakým K 231 mělo být, by komunisté nikdy nepovolili nebo by ho velmi

⁵⁹DUBČEK, Alexandr. Projev soudruha A. Dubčeka. In *Rudé právo* 23.2.1968 s.2.

⁶⁰HOPPE, Jirí. *Opozice68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara* Praha 2009. s. 209. ISBN 978-80-7260-216.

⁶¹ Tamtéž s. 213.

⁶² BRODSKÝ, Jaroslav, *Řešení gama*. Praha 1990. s. 7. ISBN 80-7106-009-7.

brzy zakázali. Z legálních spolků, které KSČ tolerovala, měli političtí vězňové pronikat především do socialistické strany.

Jaroslav Brodský však začal jednat. Zorganizoval setkání se svými přáteli z vězení. K přátelskému sezení došlo v únoru roku 1968, kdy se Brodský sešel se Zdeňkem Mrázkem a Václavem Palečkem. Poradil se s nimi, jak by měli v následujících měsících postupovat a jak by se měli ke změnám postavit. Po první schůzce brzy následovala další. Jaroslav Brodský začal získávat podporu a tak se nakonec rozhodlo, že si bývalí političtí vězni založí svoji vlastní organizaci, která bude hájit jejich práva. Chtěli také pokračovat ve snahách o vstup do jiných hnutí. A tak bylo vše domluveno a mohlo se začít pracovat na spolku s názvem klub K 231.⁶³

3.2. Vznik K 231

Většina historie z doby založení K 231 se nám dochovala prostřednictvím vzpomínek tajemníka klubu K 231 Jaroslava Brodského s názvem „Řešení gama“. Zanechal osobitý popis putování mezi jednotlivými komunistickými úřady, které jim překvapivě vyhověly.

Podle Jaroslava Brodského to proběhlo zhruba takto: *„První dny března jsem odjel do Prahy a sešel se v úzkém kruhu přátel politických vězňů. První otázka zněla: Co se vlastně děje? Analýza této první otázky si vynucovala odpověď na druhou: Jaké je naše místo v procesu, který nastal? Během deseti let vězení jsem se setkal s mnoha tisíci podobných, jako jsem byl já sám. Některých z nich, jsem si vážil, jiných méně. Ty, co seděli dnes v kruhu, jsem měl rád. Byl mezi nimi i jeden marxista. Předložil jsem na schůzce projekt nepolitického klubu všech těch, kteří byli odsouzeni v uplynulých dvaceti letech podle zákona na ochranu republiky, jenž nesl pro nás osudné číslo 231. Klub měl mít prostý název K 231. Domníval jsem se, že tato nepolitická organizace by měla značnou morální váhu, protože členskou základnu by tvořila kulturní a politická elita obou generací, která byla smetena po Zorinově puči v Praze 1948. V příštích dnech jsem se sešel s dalšími a projednávali jsme totéž. Rozhodující byla odpověď na první otázku, o co vlastně jde. Vystoupil jsem s názorem, že poprvé nejde v komunistické straně o pouhý vnitrostranický boj. Že je to intelektuální vzpoura ve straně i mimo ni. Že socialismus s lidskou tváří je pokus o nastolení nové společnosti neovládané hlupáky. Že*

⁶³ HOPPE, Jiří. *Opozice68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha 2009. s. 213. ISBN 978-80-7260-216.

nositelem tohoto řádu bude generace, která přichází po nás a že je naší povinností znovu riskovat.“⁶⁴

Brodského kolegové se potom domluvili, že klub by měl být legální. Proto se Jaroslav Brodský a Zdeněk Mráz, který byli společně vězněni v Leopoldově, vypravili na Ústřední výbor Komunistické strany, kde se měli pokusit provést zaregistrování klubu. Sešli se 26. března v devět ráno před sekretariátem Ústředního výboru KSČ. Prvním místem kam šli, byla podatelna. Zde sdělili dané úředníci, že jsou z delegace politických vězňů, a že by chtěli mluvit s tajemníkem ústředního výboru Alexandrem Dubčekem. Ten nebyl zrovna přítomen a tak nakonec za nimi přišel vedoucí sekretariátu pan Toth. Tomu vysvětlili, na jakých zásadách by měl budoucí K 231 fungovat. Toth jim řekl, že ví, jak moc bylo vězňům v padesátých letech ublíženo a sdělil jim, že bude informovat prezidium strany.⁶⁵

Poté se vydali na Ministerstvo vnitra, které se nacházelo na Letné. Původně chtěli jet taxíkem, ale nakonec se rozhodli, že nechají ministra vnitra chvíli čekat. Na Ministerstvu vnitra je přijal náměstek bývalého ministra, Jan Záruba, který zde působil po odchodu Jana Kudrny. Brodský s Mrázem byli svěřeni do péče referentů Baláka a Horské, kteří byli pracovníky civilněprávního úseku Ministerstva vnitra. Brodský a Mrázek jim znovu popsali, co by chtěli a úředníci jim řekli, že by se založením K 231 neměly být žádné potíže. Podmínkou by mělo být co nejrychleji předložit Ministerstvu vnitra stanovy klubu. Tyto stanovy měly vzejít ze z jednání členů klubu.⁶⁶

Poté oba kolegové zamířili do Státní banky, aby tam klubu založili konto. V bance je přijal přednosta právního oddělení. Brodský dotyčnému úředníkovi vysvětlil, co by potřebovali, že přicházejí z Ústředního výboru strany a z Ministerstva vnitra a sdělili mu svůj požadavek na založení konta pro svůj klub a co je potřeba pro kladné vyřízení dané věci. Přednosta je poté odvedl za náměstkem prezidenta banky, kde byli ještě další bankovní úředníci. Náměstek jim poté řekl, že situace se poněkud zkomplikovala. Státní banka je podnik, který přísně dbá na daná pravidla. Problém podle něj byl v tom, že klub ještě neměl schválené stanovy, ale že je prostě taková doba a oni se musejí přizpůsobit, a proto i Státní banka bude muset improvizovat. Poté jim řekl, že klubu K 231 jejich konto přidělí. Největším problémem bylo rozhodnutí, jakou mají uvést adresu organizace. Nakonec uvedli jako sídlo klubu K 231

⁶⁴ BRODSKÝ, Jaroslav, *Řešení gama*. Praha 1990. s. 7. ISBN 80-7106-009-7.

⁶⁵ Tamtéž. s. 121.

⁶⁶ HOPPE, Jiří. *Opozice68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. S. 215 ISBN 978-80-7260-216.

malou garsonku, kde bydlel Zdeněk Mráz a následně dostali od Státní banky číslo konta 405 - 88888.⁶⁷

Naše dvojice poté pokračovala ve vyřizování dalších budoucích klubových záležitostí. Obvolali všechny svoje známé občany, kteří měli být budoucími příslušníky klubu K 231. Domluvili se s nimi na šestou večerní hodinu do bytu jednoho z budoucích členů klubu K 231 Jiřího Krupičky. Krupička měl byt v Praze na Vinohradech. Potom se přesunuli do bytu Oty Rambouska, kde si promluvili o své anabázi po komunistických úřadech a co by měli dělat dál.⁶⁸

V čase, který jim zbyl do schůzky na Vinohradech, navštívili Brodský s Mrázem Československý státní rozhlas a televizi. V České televizi si chtěli dojednat, aby zakládající sjezd K 231 byl filmován. Poté se chtěli také domluvit s generálním ředitelem České televize, ale ředitel nebyl přítomen. Nakonec jim šéfredaktor slíbil, že do televizního zpravodajství bude zařazen jednak termín setkání bývalých politických vězňů, tak číslo jejich bankovního konta, avšak jen pod podmínkou, že budou zveřejněna jména členů přípravného výboru.⁶⁹

Dne 27. března se v šest hodin večer sešli v Rambouskově podzemním bytě. Na sraz se dostavilo asi 50 lidí. Schůzi řídil generál Paleček. Brodský s Mrázem popsali svoje předešlé občůzky. Jejich postup byl přítomným kolektivem jednoznačně schválen a domluvili se na prohlášení, které zašlou mediím. Veřejnost se měla správně dozvědět o tom, že političtí vězňové se chystají vyrazit do boje za svou rehabilitaci, a že na ně nemá právo nikdo jiný. Poté někdo nejmenovaný ze schůze odešel a šel telefonicky zamluvit na neděli 31. března sál na pražském Žofíně. Bývalí vězňové mezi sebou vybrali každý dvě stě korun. Do Rambouskova bytu poté začalo chodit spoustu lidí, se kterými se on dosud neseťkal, ale byli to známí jeho známých.⁷⁰

Samotný akt založení klubu K 231 tedy proběhl v podzemním bytě Oty Rambouska. V tomto sídle si na své první schůzi účastníci schválili základní vyjádření pro tisk. Poté se ještě domluvili na další schůzi, která měla proběhnout na druhý den.⁷¹

Po těchto událostech se začaly objevovat první zprávy o novém klubu v mediích. Hned následující den následovala druhá schůze, opět v bytě Oty Rambouska. Zde se především

⁶⁷ BRODSKÝ, Jaroslav. *Řešení gama*. Praha 1990. s.123-124. ISBN 80-7106-009-7.

⁶⁸ RAMBOUSEK, Ota. Vznik K 231. In *Západ*, 1985, č.1, s.21.

⁶⁹ HOPPE, Jiří. *Opozice68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. s.216. ISBN 978-80-7260-216.

⁷⁰ RAMBOUSEK, Ota. Vznik K 231. In *Západ*, 1985, č.1, s.21.

⁷¹ BRODSKÝ, Jaroslav. *Řešení Gama*. Praha, 1990. s. 123-124. ISBN 80-7106-009-7.

řešilo, jakým způsobem co nejlépe organizačně zvládnout nadcházející setkání. Domluvilo se, kdo bude sedět ve výboru a kdo bude kdy a kde mluvit. Byla také smluvena opatření proti případným provokatérům a stanovilo si datum konference. Večer schválili heslo, které mělo schůzi dominovat. Šlo o heslo, které vytvořil Jan Ámos Komenský ve svém poselství světu zničeném třicetiletou válkou: „Aby se to už neopakovalo.“⁷²

V následujících dnech začaly vycházet první mediální zprávy o klubu K 231. Napřed se ozvaly deníky Rudé právo a Svobodné slovo, které o klubu psaly 28. března. Šlo zde jen o krátké články, v kterých se psalo o ustavení výboru na ochranu politických vězňů a dále to, že tento výbor připravuje založení vlastní organizace na 31. března 1968, svoláním ustavující schůze na Žofíně.⁷³

Dalším médiem, které o novém sdružení začalo psát, byla Večerní Praha, která napsala poněkud širší článek: *„Politici vězni z let 1948 a let následujících nechtějí být jen pasivním předmětem jednání o sobě, ale chtějí se těchto jednání zúčastnit. Proto zakládají vlastní organizaci pod symbolickým názvem K 231. Toto označení (Klub K 231) má svou tradici a její počátek je třeba hledat v padesátých letech v jáchymovských dolech. Číslo 231 je číslem zákona na ochranu republiky, který byl tolikrát zneužit. Politici vězni svolávají proto ustavující schůzi a vyzývají prozatím všechny postižené v obvodu hlavního města Prahy, aby se dostavili v neděli dne 31. března v 8 hod. do velkého sálu na Slovanském ostrově. Účelem schůze není pouze založení vlastní organizace, ale též pomáhat svými silami a zkušenostmi na cestě prohlubování a zkonkretizování demokratizačního procesu v naší vlasti.“*⁷⁴

Nejvíce pozornosti věnovaly novému občanskému sdružení Zemědělské noviny. Jejich redakce umožnila budoucímu tiskovému tajemníku K 231, Přemyslu Janýrovi otisknout dvousloupcový článek, kde se mohl k danému tématu vyjádřit důkladněji a podrobněji. Psal o různých důvodech vzniku hnutí K 231. Za nejdůležitější cíle pokládal důsledné vyšetření nespravedlností z padesátých let, provést řádnou dokumentaci všech případů soudních procesů a také zjistit, kam až vedly kořeny politické zvěle. Jak sám píše: *„Veřejnost a nutno říci, že celá veřejnost, která se dnes dozvídá, co vše se mohlo dít pod rouškou socialismu, zájmů dělnické třídy, pokroku, socialistického humanismu atd., žádá odhalení těch, kteří jsou vinni. Bez účinné podpory těch, kteří byli postiženi, to jistě není možné. Bude to obtížnější*

⁷² Tamtéž. s. 125-126.

⁷³ ČTK, Ochrana zájmů nezákonně odsouzených. In *Rudé Právo* 29.3.1968. s.2.

ČTK, Přípravný výbor K-231. In *Svobodné slovo* 29.3.1968. s.1.

⁷⁴ ČTK, Klub K 231. In *Večerní Praha* 29.3.1968. s.3.

*práce, než by se dnes zdálo. Zdá se, že je jednoduché ukázat prstem na toho, kdo mučil, posílal na šibenici nebo do vězení. Zapomínáme však, že vedle toho, kdo výpovědi vynucoval, musí být nalezen především ten, kdo sepsal to, co z křivě obviněných mělo být vymláčeno, jako přiznání, a ten, kdo to všechno vymyslel.*⁷⁵

V sobotu 30. března 1968 se znovu sešlo v bytě Oty Rambouska dvaapadesát lidí. Struktura a personální otázky vedení již byly vyřešeny. Jediné co ještě zbývalo udělat, mělo být zvolení předsedy K 231. Původně měl být předsedou klubu Václav Paleček, ale nakonec se přítomní rozhodli, že bude lepší, když se předsedou stane Karel Nigrín. Václav Paleček se měl stát předsedajícím zítřejší ustavující schůze.⁷⁶

A tak konečně nadešel 31. březen roku 1968, den kdy měl být ustanoven klub K 231. Okolo šesté hodiny večerní byl sál na Slovanském ostrově zaplněn lidmi, kteří se dřív nikdy neviděli, ale velmi rychle se poznali. Za hodinu byl sál uzavřen a všichni pomáhali instalovat rozhlasové zařízení na schody. Dobrovolníci jen stěží dokázali udržet volný vchod pro hosty a tisk. Sál byl zcela zaplněný.

Vedle předsednických stolů stál samostatně stojící, černým sukrem potažený stůl a na něm byly položeny Palackého Dějiny národu českého spolu s biblí. Okolo tohoto stolu byly prázdné židle jako památka na ty vězně, kteří padesátá léta v komunistických věznicích nepřežili.⁷⁷

Schůzi zahájil generál Václav Paleček. Po něm hovořil Jan Šmíd, který byl jak nacisty, tak i komunisty odsouzen k smrti. Jeho projev se týkal především budoucí rehabilitace. Chtěl, aby došlo k rehabilitaci ze zákona, aby proto rehabilitační zákon plošně zrušil rozsudky nad všemi bývalými politickými vězni. Toto zákonné ustanovení by znamenalo, že by bývalí vězni již nemuseli dokazovat svoji nevinu. Ve sporných nařízeních by soud obnovil řízení a znovu rozhodl.⁷⁸

K 231 měl informovat i ty lidi, kteří nebyli v padesátých letech odsouzeni. Klub měl také varovat před návratem do minulosti, kdy si nikdo nebyl jistý, kdy na něj přijde řada, kdy dojde na zatčení tajnou policií, odvezení a uvěznění. Svě vědomosti a odhodlání chtěli členové klubu K 231 včlenit do chystaných zákonů a změny ústavy. Těmito kroky chtěli přispět k rozvoji demokracie v Československu.

⁷⁵PŘEMYSL, Janýr. Zakládá se K 231. In *Zemědělské noviny*. 24,1968, č.77,s.1.ISSN 0139-5777.

⁷⁶RAMBOUSEK, Ota. Vznik K 231.In *Západ*. 7,1985,č.1, s.21. ISSN 0226-3068

⁷⁷BRODSKÝ, Jaroslav. Řešení *Gama*. Praha, 1990. s. 123-124. ISBN 80-7106-009-7.

⁷⁸BLAŽEK,Petr,BURSÍK,Tomáš.et.al. *Aby se to už neopakovalo. Zvukový záznam zakládajícího shromáždění K-231 na Žofině 31. března 1968.*

Tento druh demokracie viděl Jiří Krupička v podobě politického zřízení, které bude založeno na soustavě regulí, které platí bez výjimky pro každého občana. Každé odbočení od těchto pravidel znamená poškození demokracie. Krupička pak dodal, že československá ústava je pouze dekorativní a že je určena pouze pro jednu šestinu obyvatelstva, tedy jen pro členy Komunistické strany Československa.⁷⁹

O klubu K 231 také psal deník Svobodné slovo. Ve svém vydání popsalo první zasedání a program klubu K 231. Popsal je jako organizaci, která se stará především o rehabilitaci politických vězňů. Organizace K 231 se dále přihlásila k Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod, přijaté v prosinci 1948 Valným shromážděním Organizace spojených národů, kterou schválila i Československá vláda. O svém kroku informovali svým telegramem i generálního tajemníka OSN Mahu U Thanta. K 231 se chtěla rozvinout i v regionech. K 231 se rozhodla vyslat delegaci k prezidentu republiky k nominování dr. Tržického do funkce generálního prokurátora. V 10:20 hod. bylo přihlášeno k projevům 180 řečníků. Do čela K 231 byl zvolen Karel Nigrin.⁸⁰

Potom měl slovo Jaroslav Brodský, který informoval hlavně o tom, jak bude K 231 fungovat. Po Brodském mluvili Karel Nigrin, Zdeněk Mráz, František Falerský a Emil Vidra. Poté se přihlásilo ke svým projevům mnoho lidí, kteří promlouvali v tom duchu, že se nechtějí mstít nebo nenávidět a že chtějí, aby se do čela dostali chytrí lidé a že budou hlídat blby, aby je neohrožovali.

Nato proběhly volby do prozatímního výboru K 231, které nebyly příliš zajímavé, protože se na kandidátku dostal každý, kdo zvedl ruku. Předsedou se stal Karel Nigrin, druhým místopředsedou se stal Jan Šmíd a třetím Emil Vidra. Jaroslav Brodský se stal generálním tajemníkem a Zdeněk Mráz byl jeho zástupcem. Brodský poté vyzval všechny přítomné k finanční sbírce, protože klub K 231 byl prozatím bez peněz.⁸¹

Ozvaly se také osobnosti, které se z různých důvodů nechtěly zúčastnit. Například Eduard Goldstücker. V deníku Mladá fronta byla otisknuta jeho zdravice, která ale zněla poněkud rozpačitě, protože Goldstückerovi se nelíbilo, za jakým účelem byl K 231 založen, ale nakonec jim popřál mnoho úspěchů.⁸² Na tento vzkaz potom reagoval Karel Nigrin, který Eduardovi říkal, že se nemá čeho bát.⁸³

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ ŠKALOUD, Eduard, Znovu důvěru v člověka. In *Svobodné slovo* 1. 4. 1968. s. 1.

⁸¹ BRODSKÝ, Jaroslav. *Řešení Gama*. Praha, 1990. s. 127. ISBN 80-7106-009-7.

⁸² GOLDSTÜCKER, Eduard. Dopis politickým vězňům. In *Mladá fronta* 2.4.1968 s. 2.

⁸³ NIGRIN, Karel. In *Mladá fronta* 20. 4. 1968. s. 3.

Po všech těchto úkonech začaly pracovat jednotlivé komise okamžitě na stanovách pro klub. Posléze proběhla tisková konference, na kterou se dostavili domácí i zahraniční novináři. Tato média vzápětí otiskla, jak shromáždění proběhlo. Svobodné slovo napsalo o průběhu schůze v článku s názvem „Politictí vězni do celého světa, znovu důvěru v člověka“. Bylo zde řečeno, že klub má předpoklady pro rychlý rozvoj.⁸⁴ Ostatní noviny jako Práce a Lidová demokracie připojily také své články. V Práci bylo napsáno číslo konta pro K 231, na které mohli lidé posílat peníze.⁸⁵ Lidová demokracie napsala zhruba, jak probíhala diskuze.⁸⁶ Další deník Večerní Praha zveřejnil rozhovor s předsedou klubu K 231 Karlem Nigrinem. Nigrin říkal, že K 231 musí nejprve získat legální platformu a potom může být svolán celostátní sjezd politických vězňů. Na tomto sjezdu by měly být zvoleny všechny orgány jejich svazu.⁸⁷

Schůze klubu K 231 se uskutečnila dne 31. března 1968 a ukázala, že vznik hnutí tohoto druhu je v socialistickém Československu přijímán kladně. Ukázaly to především kladné ohlasy v tisku, ale i veřejnosti. Klub K 231 měl utvořen základ a mohlo se začít s budováním organizační struktury, dále rozvíjet činnost klubu a uskutečňovat slibovaný program rehabilitací.

4. Pražské ústředí a rozvoj klubu K 231

Pro funkci klubu K 231 se staly zásadními události, kterým čelili jeho členové v Praze, protože zde sídlilo ústředí a byly odsud vydány pokyny pro všechny ostatní založené okresní pobočky a byly odsud vydávány základní věci, jako byly stanovy klubu nebo program klubu. Klub se také nikdy nestal celorepublikový, protože slovenští politictí vězňové v čele s Emilem Vidrou si založili svoji vlastní společnost. Měla název Společnost na ochranu lidských práv (Sonolp). Emil Vidra se měl stát členem výboru K 231, ale Slováci, poté co odjeli na Slovensko, napsali výboru K 231, že si chtějí založit svoji vlastní organizaci, sdružující slovenské politické vězně. Tato organizace měla pracovat zcela nezávisle na pražském ústředí K 231 a slovenští politictí vězni tak v podstatě ukončili většinu styků s pražským ústředím. Krátce po první schůzi na Žofíně bylo třeba udělat dvě věci. Sepsat stanovy K 231 a najít pro

⁸⁴ ŠKALOUD, Eduard, Znovu důvěru v člověka. In *Svobodné slovo* 1. 4. 1968. s. 1.

⁸⁵ VH, Co je Klub 231 ?. In *Práce*. 1.4.1968. s. 2.

⁸⁶ PM. Klub politických vězňů ustaven. In *Lidová demokracie* 1.4.1968. s. 1.

⁸⁷ LAŠ, Odčinit křivdy. In *Večerní Praha* 1. 4. 1968. s.1-2.

novou organizaci sídlo. Další věcí, kterou delegáti klubu začali provádět, bylo zakládání okresních poboček.⁸⁸

Klub K 231 nakonec po určitých peripetiích našel také sídlo své organizace v domě na adrese Karlovo náměstí, Praha 2.⁸⁹ Další věcí, která se klubu K 231 dařila, bylo získávat peníze od lidí. Ti jim po uveřejnění čísla konta v novinách, posílali na toto konto peníze. Klub tak mohl začít velmi rychle a efektivně fungovat. Dne 4. dubna 1968 proběhla v budově na Karlově náměstí schůze, kde se dále pracovalo na organizaci klubu. Vedení klubu bylo tvořeno *předsedou, třemi místopředsedy a generálním tajemníkem*. Na ně navazovali *předsedové komisí*. Komisí bylo osm a každá měla stanoven svůj obsah a působnost.⁹⁰

Jednalo se o tyto komise: 1. *organizační*, 2. *právní*, 3. *programová*, 4. *hospodářská*, 5. *informační*, 6. *revizní*, 7. *sociální*, 8. *dokumentační*. Těmito komisemi chtěl klub K 231 zrealizovat svůj program a utužit tak svoji nově vzniklou organizaci, kterou bylo třeba velmi rychle rozvinout.⁹¹

Organizační komisi vedl Jiří Mráz. Účelem této komise bylo zakládat jiné pobočky v okresních městech. Na následující schůzi ústředního výboru, která proběhla 4. dubna 1968, bylo rozhodnuto, že základními organizacemi K 231 budou pobočky v sídle okresů (šlo také o městské obvody hlavního města Prahy). Tyto pobočky měly mít stejnou organizační strukturu, jako ústřední orgán K 231 v Praze.⁹² *Právní komisi* vedl JUDr. Jiří Kovářovic. V této komisi se řešily právní věci politických vězňů. Mělo jít především o rehabilitace politických vězňů a také o vytvoření zákona o rehabilitaci politických vězňů, který se měl projednávat v létě v Národním shromáždění a K 231 zde chtěl uplatnit svoje požadavky.⁹³ *Programová komise* vytyčovala a rozpracovávala programové cíle K 231. Do čela této komise byl postaven RnDr. Jiří Krupička. Tato komise se zabývala vypracováním obecných programových dokumentů i konkrétních materiálů, které vytvářely základ pro projevy, které reprezentovali členové ústředního přípravného výboru na zakládajících shromážděních a při projevech v jednotlivých okresech a městech.⁹⁴ *Komise hospodářská* se starala se o zajištění běžného chodu klubu K 231, jejím vedoucím byl, JUDr. Felix Nevřela. *Komise informační* měla za úkol prezentaci

⁸⁸ RAMBOUSEK, Ota. Vznik K 231. In *Západ*, roč 7, 1985,č.1, s. 22. ISSN 0226-3068.

⁸⁹ Archiv bezpečnostních složek (ABS). Fond A 27: Správa výkoné zpravodajské techniky, inv. č. 100, kart. 6, s. 2, Zvláštní zpráva k ustanovení ústředního výboru K-231 z roku 1968. z 31. 5. 1968.

⁹⁰ Archiv ústavu soudobých dějin AV v Praze (ÚSD), Sbirka komise vlády ČSFR pro analýzu událostí let 1967-1970 (sb. KV ČSFR), Fond A:dokumenty získané od občanů č. 644, s.6. Krajská správa SNB Praha z 4.1. 1970.

⁹¹ ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond B:bezpečnostní aparát, inv.č. 123: Správa ústředního výboru K 231 z 10.4.1968.

⁹²STARÝ, Karel. *Vznik, vývoj a činnost K 231 v roce 1968*. Diplomová práce. Katedra hospodářských a sociálních dějin FF UK Praha,1992.s.29

⁹³Tamtéž. s. 28.

⁹⁴Tamtéž. S. 27.

K 231 na veřejnosti a starala se také o jednotlivé členy K 231. Měla také název tisková. Předsedou této komise byl Radovan Procházka. Hlavními úkoly této komise bylo především zajištění informací pro všechny nižší složky K 231, dále sledování zpráv, které o K 231 vycházely, a měla za úkol také řešit různé dezinformace, které o klubu šířili jeho nepřátelé. Zabývala se i organizováním tiskových konferencí a zajišťováním potřebné publicity. *Revizní komisi* řídil Josef Čech. Náplní byla především kontrola finančního a hospodářského chodu celé organizace a to jak v pražském ústředí, tak i v ostatních regionech. Tato komise mohla řídit také všechna v budoucnu vzniklá účelová zařízení.⁹⁵ *Komisi sociální* řídila Věra Melicharová. Komise se zabývala pomocí bývalým politickým vězňům, především po sociální stránce. Jednalo se především o životní podmínky vězňů. Šlo o zajištění bytů, zvýšení důchodů, možnost lékařských prohlídek a zajištění lázeňské léčby pro pacienty, kterým věznění způsobilo trvalé následky. *Komise dokumentační* byla zřejmě nejdůležitější. Tuto komisi řídil Ota Rambousek. Komise vytvářela dokumentaci o minulosti. Zabývala se běžnou dokumentací, která spočívala ve vedení záznamů o činnosti klubu a vedla evidenci členů.⁹⁶ O fungování této komise se od počátku její činnosti zajímala i Státní bezpečnost, ve svých spisech popisovala, jak klub funguje a že dokumentování je zřejmě hlavní náplní klubu K 231. „Zvláštním úkolem K 231 je soustředování pravdivého dokumentačního materiálu o způsobech porušování zákonů. Jde hlavně o zjišťování přesných opsaných a ústních dat a jmen nebo popisů provinilých osob, která budou předána příslušným orgánům a tisku“.⁹⁷

Další věcí, kterou klub musel řešit, byly stanovy. Stanovy nebo jejich koncepty byly zmíněny již 27. března v bytě Oty Rambouska a mluvil o nich také Jiří Krupička ve svém projevu na Žofíně dne 31. března 1968.⁹⁸ Návrh stanov, byl zřejmě dílem Felixe Nevřely, který shromažďoval různé příspěvky k činnosti klubu a tyto pak rozpracoval do návrhu stanov. Stanovy byly rozpracovány tak, aby klub K 231 mohl být posuzován jako dobrovolná organizace. Stanovy měly odpovídat Zákonu číslo 68/1961 Sb., o dobrovolných organizacích. Ministerstvu vnitra byly tyto stanovy dodány 9. dubna 1968 ke schválení a pak po přepracování dodány ještě 19. a 22. dubna. Ministr vnitra Josef Pavel tyto stanovy předal

⁹⁵ HOPPE, Jiří. *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha 2009 s.223. ISBN 978-80-7260-216.

⁹⁶ STARÝ, Karel. *Vznik, vývoj a činnost K 231 v roce 1968*. Diplomová práce. Katedra hospodářských a sociálních dějin FF UK Praha. Praha,1992.s.28.

⁹⁷ ABS, Fond A27: Správa výkonné zpravodajské techniky, inv. č. 100, kart.6, s. 3, Zvláštní zpráva k ustanovení ústředního výboru K-231 z roku 1968. z 31.5.1968.

⁹⁸ STARÝ, Karel. *Vznik, vývoj a činnost K 231 v roce 1968*. Diplomová práce. Katedra hospodářských a sociálních dějin FF UK Praha. Praha,1992.s.23.

Alexandru Dubčekovi, ale nakonec nebyly uznány a byly 5. září 1968 definitivně zamítnuty Ministerstvem vnitra.⁹⁹

Tyto stanovy měly ukázat, jak funguje klub a také jeho jednotlivé funkce, které popisovaly ve dvanácti bodech. Oficiální název sdružení byl K 231 sdružení politických vězňů se sídlem v Praze. V prvním bodě stanov jsou popsány základní údaje o klubu a výše zmíněný název. Sídlem sdružení, jak už název napovídal, byla Praha. Působnost hnutí se měla vztahovat na celou Československou socialistickou republiku. Jednací řeč byla česká a slovenská.

V druhém a zřejmě nejdůležitějším bodu stanov je popsáno poslání sdružení. Posláním sdružení mělo být přispívání k uplatnění demokratických práv členů, tím tedy i posílení socialistického zřízení a to takovým způsobem, že bude pomáhat svým členům k získání rehabilitací nebo případné sociální pomoci. Své poslání měl klub K 231 uskutečňovat tak, že bude informovat státní orgány o nárocích a potřebách svých členů. Bude spolupracovat se státními orgány, které měly napravovat spáchané křivdy, pořádat schůze, přednášky, kulturní podniky a zakládat účelové zařízení.

Ve třetí části stanov jsou popsány podmínky, kdo se může stát členem sdružení. K členství této organizace se mohl přihlásit každý československý občan, který byl odsouzen podle zákonů č. 50/1923 Sb. a č. 231/1946 Sb., nebo podle zákonů, které citované zákony nahradily. Členem se mohl stát i rodinný příslušník takové osoby, která byla podle uvedených zákonů odsouzena nebo byla popravena. Členem se mohl stát každý, kdo vyplní přihlášku a zaplatí jednorázový příspěvek nejméně 1 Kčs a je přijat výborem odbočky. Není-li v nějakém okrese zřízena odbočka, přijímá členy tohoto okresu ústřední výbor nebo jím zplnomocněný orgán sdružení a přiděluje je pobočce nejbližší místu bydliště takového člena. Členové jsou povinni: A. Uskutečňovat poslání sdružení, B. Zachovávat stanovy a aktivně se podílet na činnosti sdružení, C. Zachovávat a plnit usnesení orgánů. Členové měli právo se zúčastňovat schůzí sdružení a žádat o pomoc se svým případem.

Z ostatních částí stanov, které popisovaly funkci klubu K 231, je důležitá část IV. Tato část říká, že všechny orgány jsou voleny zdola nahoru. Usnesení vyšších orgánů jsou závazná pro orgány nižší. Ve své práci uplatňují orgány sdružení zásadu kolektivního vedení. Orgány K 231 odpovídají za svoji činnost orgánům, které je zvolily a orgánům vyšším.¹⁰⁰

⁹⁹ PEČKA, Jindřich, BELDA, Josef, HOPPE, Jiří. (ed.). *Občanská společnost 1967-1970*. 2. díl. 2. svazek. Brno 1998. dok. č. 13. s. 40. ISBN 80-7239-008-2.

¹⁰⁰ Tamtéž. dok. č. 13. s. 37-38.

Je vidět, že provedení těchto stanov, bylo zformulováno velmi smířlivě, aby komunisty neznepokojovaly. Stanovy nezasahují příliš do politiky a v jednotlivých bodech je popsáno, že klub K 231 bude spolupracovat s československými státními orgány. Není zde navíc žádná kritika samotného socialismu.

Je zde jen snaha zbavit se křivd, které vyvolaly deformace zákonů v 50. letech. Ústřední přípravný výbor K 231, který tyto stanovy 9. dubna 1968 schválil, evidentně nechtěl komunistické vedení příliš dráždit nebo se s nimi domluvit tak, aby mohl klub dál fungovat.

Další věcí, která měla komunisty udržet v klidu, mělo být memorandum o poslání a účelu K 231, které poslalo ústředí K 231 prezidentu republiky 16. dubna 1968.

V tomto memorandu je stručně popsáno, co to vlastně K 231 je. Klub sdružuje lidi, kteří nechtějí rozbít komunismus, ale jen se vyrovnat s dříve spáchanými křivdami a dosáhnout rehabilitace. Členové klubu se budou hlásit jako svědkové ke spáchaným zločinům. Nakonec bylo v memorandu řečeno, že K 231 je nepolitické hnutí pro všechny. To znamená, že členové klubu jsou ze všech politických uskupení a směrů.¹⁰¹

Na konto klubu mezitím přicházely peníze od různých lidí i od státních podniků. Další podniky, jako třeba Průmstav Praha slíbily pro členy K 231 zajistit 20 bytů. ČSTV měla také slíbit, že na konto klubu pošle 50 tisíc, ale z toho nic nebylo. Další peníze přišly díky Karlu Gottovi, který uspořádal koncert, peníze za prodané lístky měly jít na konto K 231. Tento koncert se uskutečnil 13. května 196 ve velkém sále Pražské lidové knihovny.¹⁰²

Celkově se na konto K 231 vybralo do konce června 85 tisíc Kč. Banka tyto peníze ale záhy zablokovala, protože K 231 nebylo stále schváleno jako legální sdružení.¹⁰³

Přípravný výbor K 231 byl krátce po svém ustanovení zavalen prací. Aby se s tím vyrovnal, byly stanoveny úřední hodiny na pondělí až pátek a otevřeno bylo od osmi do osmnácti hodin. To by však nestačilo a tak byli o víkendu pověřeni prací v ústředí klubu dobrovolníci.¹⁰⁴

¹⁰¹ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond B:bezpečnostní aparát, inv.č. 123, Memorandum o poslání a účelu K 231 z 16. 4. 1968.

¹⁰²BB, Gott Karel. In *Student*. 22. 5. 1968 s. 2.

¹⁰³ÚSD, sb.KV ČSFR,Fond A: dokumenty získané od občanů ,inv.č. A 644, s. 7 a 13, Krajská správa SNB Praha z 4.1.1970.

¹⁰⁴ Archiv národního Muzea v Praze (ANM), Fond: K 231. inv.č. 8, č.kart.1, s. 2. Zpráva ze třetí schůze přípravného výboru K 231 z 16. 4. 1968.

V těchto úředních hodinách přijímali členové přípravného výboru řadu návštěv a vyslechli si mnoho pohnutých osudů. Jaroslav Brodský tuto činnost vykonával a ukazovalo se, že nebyla vůbec jednoduchá.

I přes toto velké organizační zaneprázdnění začal Klub K 231 rozvíjet dál svou činnost a budovat organizaci. Šlo především o vytvoření jasného programu a vzniku okresních poboček.

Tento program měl zajistit, aby posláni sdružení bylo pro všechny stejné.¹⁰⁵

Autorem stručného dvoustránkového programu byl předseda programové komise Jiří Krupička. Tento program vznikl 8. dubna a byl rozeslán všem, kteří své adresy poskytli na schůzi na Žofíně. Oficiální program K 231 měl obsahovat prohlášení, že K 231 je celostátní nepolitickou organizací, sdružující osoby odsouzené za údajné politické delikty po roce 1948. Členové hnutí K 231 chtějí mimo jiné udržovat styky na úrovni plné legality.¹⁰⁶

Program měl tři části: A. hlavní zásady. B. Chceme. C. odmítáme. První část programu, která se nazývala „Hlavní zásady,“ říkala, že K 231 je nepolitická organizace, která se nezajímá o politickou minulost svých členů a že sdružuje všechny osoby odsouzené za údajné politické zločiny, za které šli do vězení po roce 1948. Samozřejmě, pokud se tyto osoby svou činností samy nevyloučily z řad politických vězňů. K 231 měl být organizován celostátně na základě okresů a obvodů hlavního města. K 231 již měl v době jara roku 1968 respektovat státoprávní vývoj a postavení v Československu a také návrat k zemskému zřízení na postavení Čechy a Morava.¹⁰⁷

Ve druhé části, která se nazývala „Chceme,“ bylo řečeno, že členové K 231 se snaží navázat na stará přátelství a obnovit vzájemný styk za podmínek plně legálních. Klub K 231 chtěl aktivně spolupracovat na vytvoření zákona o rehabilitaci a snažit se o zahrnutí pokud možno všech trestných činů v rozsahu rehabilitačního zákona a jeho prováděcích nařízení. K 231 však nechtěl spoléhat jen na vnější zásah do tohoto zákona. Dal si za úkol pomáhat navzájem svým členům, tzn. psychologicky, společensky a kde by to bylo potřeba, tak také hmotně. Členové K 231 chtěli dosáhnout plné občanské rovnoprávnosti a to ve všech oborech

¹⁰⁵ÚSD, sb. KV ČSFR, Fond B: bezpečnostní aparát, inv. č. 123, inv. č. 123, Programové oddělení z 8. 4. 1968.

¹⁰⁶ABS, Fond A27: Správa výkonné zpravodajské techniky, inv. č. 100, č. kart. 6, s. 2, Zvláštní zpráva k ustanovení ústředního výboru K-231 z roku 1968. z 31. 5. 1968.

¹⁰⁷ ÚSD, sb. KV ČSFR, Fond B: Bezpečnostní aparát, inv. č. 123, Správa ústředního výboru K-231 z 10. 4. 1968.

veřejného, hospodářského a kulturního života, nejen sami pro sebe, ale také pro členy svých rodin.¹⁰⁸

K 231 si stanovil cíl podporovat proces demokratizace v celé struktuře Československého státu a to především v záležitostech praktických, tzn. zaměstnání, sdružování, vzdělávání, výchovy a správy. Dále také moci signalizovat okamžité ohrožení těchto zásad kýmkoliv, kdykoliv a kdekoliv. Další přínos působení K 231 měl spočívat v soustředění velkého a pravdivého dokumentačního materiálu o způsobech obcházení a porušování zákonů demokratického soužití. K 231 věřil, že shromážděním přesných časových a místních dat, jmen nebo alespoň popisem provinilých osob, které chtěli odevzdat, tisku bude zajištěno potrestání těchto zločinců. Tato část programu K 231 končí výrokem, že K 231 se bude snažit ve vlastní organizaci budovat malý model demokracie v praxi.¹⁰⁹

Třetí část programu se nazývala „Odmítáme“. V této části programu bylo řečeno, že členové klubu se nechtějí mstít za spáchaná příkoří. K 231 ve stylu „oko za oko“. K 231 však nevěřil v přerod nebo v převýchovu rozených sadistů, a proto chtěl jejich potrestání. K 231 se snažil prosazovat, aby lidé, kteří se provinili proti základním požadavkům kladených na jejich lidskost, byli potrestáni za své zločiny a postaveni společensky na taková místa, kde jejich abnormalita bude celé společnosti nejméně na škodu.¹¹⁰

Program K 231 dále říkal, že se jako organizace zásadně nebude vyslovovat ke konkrétním otázkám zahraniční politiky. Jejich obecné stanovisko mělo být dáno plnou podporou zásad charty Organizace spojených národů (OSN). K 231 se postavil za Deklaraci lidských práv a svobod z prosince roku 1948 a dále za mezinárodně přijaté konvence O právech člověka z prosince roku 1966. K 231 se domníval, že by Československý stát měl podepsat protokol ke konvencím z roku 1966. Rozsah působnosti K 231 měl být dán jen v rozsahu Československého státu. K 231 se neměl snažit vyvolávat podobná občanská hnutí v jiných státech. Postoj K 231 k socialismu, který byl definován hospodářsky jako zespolečnění výrobních prostředků, byl dán tím, že socialismus je zakotven v ústavě a K 231 jako loajální občané chtěli zákon respektovat. Vnitřní postoj k socialistickému zřízení měl být záležitostí každého jednotlivého člena K 231.¹¹¹

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ ÚSD, sb. KV ČSFR, Fond B: Bezpečnostní aparát, inv. č. 123, Správa ústředního výboru K-231 z 10.4.1968.

¹¹¹ Tamtéž.

Spolu s programem vytvořil Jaroslav Brodský a Karel Nigrin také pokyny pro práci regionálních útvarů. Tyto instrukce obsahovaly výzvu k zakládání organizací v okresech. Aby se do nich mohli lidé přihlásit, museli splňovat základní podmínku. Tato podmínka spočívala v tom, aby tito lidé byli uvězněni po roce 1948 za domnělé i skutečné politické prohřešky.¹¹² Přes rychlý růst regionální sítě docházelo i k problémům. Hrozilo rozštěpení K 231. Političtí vězni z Brna a Ostravy nebyli spokojeni s vedením pražského centra a tak museli v Praze udělat určité ústupky v organizaci, aby hnutí zůstalo jednotné.¹¹³

Další, kdo se od jednotné linie pražského ústředí odklonil, byl již výše zmíněný SONOLP, který vznikl jako samostatná organizace na Slovensku. Vedoucími osobnostmi tohoto sdružení byli Emil Vidra, Čerešný Vojtěch, Pabok Jaroslav.¹¹⁴

Vedení K 231 se také objevovalo na ustavujících schůzích okresních přípravných výborů. Tyto ustavující akce probíhaly v místních specifických podmínkách, takže si delegace z každé takové schůze odnesla jiný zážitek. Například v Plzni, kde ustavující schůze proběhla 8. května 1968, reagovali místní lidé na založení okresní pobočky K 231 poněkud vlažněji. Když byl 5. května 1968 ustanoven K 231 v Ostravě, byla zde úplně jiná atmosféra.¹¹⁵

Vytvoření husté sítě okresních poboček K 231 mělo pro rozvoj organizace mimořádný význam, protože veškerou dokumentační i jinou práci a činnost chtěli lidé z pražského ústředí převést na tento druh poboček. Funkce řízení celé této organizace měla probíhat a také probíhala v přímé vazbě na pražské ústředí, tedy na okres. Samotný Jaroslav Brodský vyzýval klubové funkcionáře, ať nečekají na aktivitu v Praze, ale aby aktivní členové v těchto okresech sami chopili iniciativu do svých rukou. Současně je vyzýval, aby se v místech svého bydliště angažovali i v jiných směrech. Aby tak pomohli stávajícím i nově vznikajícím stranám nebo také v odborech svými zkušenostmi, které nabyli v kriminále: *„Netlačte se, nepotřebujete lokty, ne řečňte, tady jsme, a všimnou si ti ostatní, že fakt stojíš za zmínku, protože jsi trošku jiný a nehlásáš demagogická hesla a umíš makat. Jděte do toho, protože my máme skutečně v tomto demokratizačním procesu otevřené dveře.“*¹¹⁶

¹¹²Tamtéž.

¹¹³ANM,Fond: K 231. inv.č. 53-54. č.kart.1, z 16.7. 1968.

¹¹⁴ABS, Fond A27: Správa výkonné zpravodajské techniky, inv. č.100, kart.6, s. 11,Zvláštní zpráva k ustanovení ústředního výboru K 231 z 1968. z 31.5.1968.

¹¹⁵HOPPE, Jiří, *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009. s.230.ISBN 978-80-7260-216.

¹¹⁶ Tamtéž.s.230.

Podle zpráv, které získala Státní bezpečnost, mělo docházet k rozdělení názorů i v samotném přípravném výboru K 231. Formovaly se tam tři skupiny.¹¹⁷ V té první měli být členové starší generace klubu v čele s Karlem Nigrinem. Této sekci šlo jen o své vlastní odškodnění. Ke druhé skupině se hlásili Krupička, Mráz a další, kteří měli tvořit jakýsi umírněný střed organizace. Třetí skupinou měli být radikálové, kteří chtěli využít K 231 k protisocialistickým cílům. V této skupině měli být hlavními činiteli MUDr. Šmíd a Dr. Jirásek. Tato poslední skupina měla získávat navrch především v regionálních organizacích K 231.¹¹⁸

S budováním regionální sítě tedy plynulo do K 231 mnoho dalších členů. Když se redaktoři z novin Lidová demokracie ptali na začátku května předsedy informační komise Radovana Procházky na počet členů, odpověděl, že původně počítali s 40 000 členy, ale že počet bude určitě vyšší, vždyť politických rozsudků bylo vyneseno až 130 000.¹¹⁹

Do klubu chtěli vstoupit i perzekuovaní zemědělci nebo bývalí členové vojenských PTP (Pomocný technický prapor). Tyto bývalé perzekuované ale K 231 odmítal, protože měl dost svých vlastních členů a navíc pro zemědělce a PTP vznikala jejich vlastní organizace. K 231 měl dost svých starostí.¹²⁰

K 231 se tedy úspěšně rozvinul po celé zemi a ze všech nekomunistických organizací, které vznikly, zažil největší růst. Na vrcholu léta měl klub přes 30 000 členů a tak mohl pořádně pracovat na svém programu.

5. Vyjednávání s KSČ a reakce na klub K 231

Pražské jaro šlo dál. Nedochovalo jenom k vytvoření organizací typu jako byly K 231 nebo Klub angažovaných nestraníků (KAN). Snahy o demokratizaci se rozvíjely i uprostřed samotné KSČ. Tento boj však nebyl vidět, odehrával se za zdi stranických institucí.

8. dubna 1968 došlo ke změně vlády. Tuto novou vládu vedl Oldřich Černík, současně došlo i ke změně na Ministerstvu vnitra, kde byl tentýž den jmenován novým ministrem vnitra Josef

¹¹⁷ Národní archiv (NA). Fond: KSČ- ústřední výbor 1945- 1989, Praha předsednictvo 1966- 1971 sv. 71. Arch jedn 87 kinf 9.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ MIŇOVSKÝ, Pavel. Chceme otřást svědomím národa. In *Lidová demokracie* 3. 5. 1968. s. 5.

¹²⁰ ÚSD, sb. KV ČSFR, Fond A: dokumenty získané od občanů, inv.č. 409, s.14, schůze v Litoměřicích z 2. 5. 1968.

Pavel. Pavel byl komunista, ale byl to stoupenec důsledných reforem. Ministrem vnitra se stal až poté, kdy tento post odmítlo několik jiných kandidátů.¹²¹

Za novým ministrem vnitra se 9. dubna vydali zástupci klubu K 231 Jaroslav Brodský a Václav Paleček. Atmosféra setkání měla trochu zvláštní ráz, protože jak Brodský, tak Paleček se s Pavlem znali z dřívějších. V budově Ministerstva vnitra se setkali nejdříve s tajemníkem, který je zavedl za ministrem Pavlem. Ten je napřed nepoznal, ale pak si vzpomněl, že s Palečkem sloužil v Anglii a později si uvědomil, že zná i Brodského. Brodský při tomto hovoru nechápal, proč má tajemník zápisník, když je vše odposloucháváno.¹²²

Náplní této schůze měla být cesta K 231 k legalizaci. Měly být vyřízeny všechny náležitosti, které byly k legalizaci potřeba. Zástupci K 231 ministrově předložili stanovy klubu, protože v té době platil zákon č. 68/1951 Sb., O dobrovolných organizacích. Podle tohoto zákona mohlo dojít k legalizaci sdružení až po schválení jejich stanov státním orgánem. Ministerstvo vyslovalo souhlas s konáním přípravných kroků ve smyslu zákona č. 68/1951 Sb. Potom byla domluvena další schůze, která se konala 19. dubna, kde dodali zástupci K 231 stanovy, doplněné o formální náležitosti. A tak byla na schůzkách, které se konaly 19. a 22. dubna 1968, podána oficiální žádost o povolení činnosti K 231.¹²³

K žádosti se nyní mělo vyjádřit Ministerstvo vnitra. To rozeslalo 24. dubna stanovy pro K 231 na Ministerstvo spravedlnosti, Nejvyššímu soudu, Generální prokuratuře, Státnímu úřadu sociálního zabezpečení, Svazu protifašistických bojovníků a Ústřednímu výboru Národní fronty. Tyto organizace měly být garanty schvalovacího řízení a dostaly 15 dní na to, aby se vyjádřily. Řízení mělo být ukončeno v polovině června 1968. Agendu spojenou s klubem K 231 dostal k vyřízení náměstek ministra vnitra pro civilně správní úsek Jiří Rypel. Ten vyslovil ke klubovním stanovám výhradu v tom smyslu, že organizace musí lépe objasnit rozsah své vlastní činnosti a také své zájmy, které jsou mimo politické vězně, spadající pod zákon č. 231/1948 Sb. Šlo o to, aby se organizace nesnažila pomáhat například kolaborantům nebo opravdovým nepřátelům státu.¹²⁴

¹²¹KOUDELKA, František, SUK, Jiří. (ed.) *Ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období Pražského jara 1968 (leden-srpen 1968)*. Díl. 7. Brno, 1996. s. 16. ISBN-80-85765-71-3.

¹²²BRODský, Jaroslav. *Řešení Gama*. Praha, 1990. s. 140. ISBN 80-7106-009-7.

¹²³STARÝ, Karel. *Vznik, vývoj a činnost K-231 v roce 1968*. Diplomová práce. Katedra hospodářských a sociálních dějin FF UK Praha. Praha, 1992. s. 40-41.

¹²⁴HOPPE, Jiří. *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009. s. 235-236. ISBN 978-80-7260-216.

Pro K 231 to byl v boji za legalizaci velký úspěch. Organizace si podala žádost o schválení činnosti a byla díky podpoře ministra Pavla kladně vyřízena. Nyní chyběl K 231 poslední krok. V následujících týdnech ale vedení KSČ změnilo názor. Komunisté si začali uvědomovat, že důkladnými rehabilitacemi by se ukázalo, že to nebyla chyba několika viníků, kteří deformovali socialismus, ale celého komunistického systému.

K 231 tedy uskutečňoval svoji snahu o legalizaci, ale prezentoval se i jinými věcmi, kterými na sebe neúmyslně upozorňoval veřejnost a Státní bezpečnost. K jednomu incidentu došlo 7. dubna, kdy delegace K 231 v čele s Karlem Nigrinem odjela do věznice v Leopoldově navštívit odsouzené Seferoviče Tugomíra, Antonína Smolíka, Ladislava Balíka, Vlastimila Rychlíka a Jana Semese. Celá záležitost byla oznámena veliteli směny majoru Čížkovi. Ten jim návštěvu odsouzených nedovolil a zakázal jim i v prostorách věznice filmovat. Po tomto zákazu mělo mezi účastníky dojít k hádce. Nicméně skupina filmařů pořídila záběry průčelí budovy ústavu a mávala na odsouzené.¹²⁵

Další incident se stal ve věznici na Mírově. S televizním pořadem Toulavá kamera se vydal na Mírov předseda informační komise Ota Rambousek, aby byl konfrontován s kapitánem Smrčkou. Uskutečněný rozhovor z 26. dubna viděly miliony diváků.¹²⁶ Tato reportáž způsobila K 231 širokou publicitu a následovaly velké ohlasy v novinách. Rambousek se potom o svých „zkušenostech“ rozpovídal v deníku Práce, kde navazoval na relaci z Mírova.¹²⁷ Další článek vytvořil člen informační komise K 231 Radovan Procházka, který popsal stanovené úkoly K 231 i to, jak jim lidé mohou být nápomocni je plnit.¹²⁸ Nakonec se uskutečnil rozhovor s reportérem Svobodného slova, který novinám poskytl Eduard Škaloud. Škaloud opět představil cíle klubu a zároveň uvedl, jak klub funguje a jaká je jeho každodenní činnost. Škaloud si postěžoval, že političtí vězni, kteří jsou vysoce kvalifikovanými odborníky, nemají příležitost uplatnit se na dobrých místech. V článku narážel na vinu komunistických funkcionářů, kteří stále byli ve svých funkcích a nikdo s tím nechtěl nic dělat.¹²⁹

KSČ si samotného vzniku K 231 téměř nevšimla. Komunisté měli dost starostí s výměnou míst ve vládě. Jediný, kdo o K 231 mluvil, byl člen předsednictva ÚV KSČ Drahomír Kolder.

¹²⁵ ABS, Fond A24: Sekretariát náměstka MV plk. RSDr. Štefana Demjana, inv.č.898,č.kart.22, informace pro náměstka ministra vnitra plk. Dr. Štefana Demjana z 10.4.1968.

¹²⁶ RAMBOUSEK, Ota. Vznik K 231. In *Západ* 1985, č.1, s.23

¹²⁷ RAMBOUSEK Ota. My jsme museli. In *Práce* 4.5.1968 s.1 a 4.

¹²⁸ MIŇOVSKÝ, Pavel. Chceme otřást svědomím národa. In *Lidová demokracie*. 3. 5. 1968. s. 5.

¹²⁹ ŠKALOUD, Eduard. In *Svobodné slovo* 13.5.1968. s.1.

Ten 3. dubna vystoupil s projevem, kde mluvil o aktivizaci protisocialistických živlů, ale jeho projev nikoho ve vládě nezaujal. Kolder vyzýval k tomu, aby hned na tomto zasedání byla přijata nějaká opatření. V budoucnosti hrozilo, jak se Kolder obával, aby se právě tito lidé nepostavili do čela obrodného procesu, právě jde o ty, kteří byli oprávněně postiženi.¹³⁰

O K 231 se vedení KSČ začalo opět zajímat až 30. dubna a o klubu se hovořilo s velkými obavami. Tento strach byl způsoben tím, že ani samotný Dubček neměl o K 231 dostatek informací. Měl jen jednu zprávu, kde byl K 231 prezentován jako spolek, jehož lidé se chtějí vypořádat se soudci a příslušníky StB.¹³¹ Členové KSČ se snažili získat více informací. Předseda vlády Černík a předseda Národního shromáždění požadovali, aby se strana jasněji postavila k problému rehabilitací. Černík se Smrkovským měli také vypracovat zákonná opatření proti spolčování.¹³² Jediný, kdo měl o přístupu ke K 231 jasno, byl ministr vnitra Josef Pavel, který chtěl K 231 povolit činnost. Pavel poslal 3. května Dubčekovi dopis, ve kterém vyjádřil své kladné stanovisko. Tento dopis si Dubček přečetl až za deset dní, kdy se vrátil vystrašený ze schůze s Brežněvem v Moskvě, kde Brežněv označil dění v ČSSR za začínající kontrarevoluci a jeden z hlavních problémů viděl ve fungování KAN a K 231.¹³³

Po schůzi v Moskvě začínala KSČ pomalu obracet. Následovala dlouhá schůzka jejich předsednictva. Schůze proběhla 7. a 8. května. Zde si Dubček posteskl, že K 231 získalo kvůli médiím velkou popularitu. Zároveň začalo mít KSČ jasno v tom, že jak se provedou rehabilitace, bude K 231 zrušen.¹³⁴ KSČ se dohodlo na změně kurzu a začalo tímto směrem postupovat. O změně kurzu vůči K 231 referoval Dubček na poradě vedoucích tajemníků krajských a okresních výborů KSČ ve dnech 12. a 13. května. Dubček zde řekl, že před různými neschválenými pravicovými organizacemi je třeba se mít na pozoru. Dále prohlásil, že K 231 bude po přijetí rehabilitačního zákona zrušen.¹³⁵ Nad K 231 se od tohoto okamžiku začaly stahovat mraky a bylo otázkou času, kdy bude klub zrušen.

¹³⁰VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír. et al. (ed.). *Komunistická strana Československa*. 9.díl.1. svazek.Brno,1999.dok. č.37. s. 273.ISBN 80-7239-056-2.

¹³¹ÚSD,sb.KV ČSFR,Fond D: dokumenty z archivu ÚV KSČ,inv.č. II/150: Informace Miroslava Kárného z ideologického Oddělení pro Alexandra Dubčeka z UV KSČ z 16.4.1968.

¹³²FELCMAN, Ondřej (ed.). *Vláda a prezident*, 8.díl, 1 svazek, dok. č. 48. s.236-237.Praha,2000.ISBN 80-7239-077-5.

¹³³KURAL,Václav. *Československo roku 1968*, díl.1.Praha,1993.s.83.ISBN 80-901337-7-0.

¹³⁴VONDROVÁ Jitka, NAVRÁTIL Jaromír. et al. (ed.). *Komunistická strana Československa*.9.díl.1 svazek. Brno,1999.dok č.61 s. 445, 457-458.ISBN 80-7239-056-2.

¹³⁵MLYNÁŘ, Zdeněk. *Mráz přichází z Kremli*. Praha,1990.s. 103.ISBN 80-204-0196-2.

6. Okresní pobočky

Formování okresních poboček započalo krátce po březnovém ustanovení prozatímního výboru K 231 v Praze na Žofíně. K ustanovení podmínek došlo v instrukcích, které byly formulovány v programu K 231, který vydal generální tajemník klubu Jaroslav Brodský a předseda přípravného výboru K 231 Karel Nigrin. Tyto byly vydány 10. dubna. Byly to instrukce o tom, jak mají být formovány pobočky klubu. Byla to výzva k založení a vybudování okresních organizací. Tyto organizace měly vytvářet hlavní a základní články budoucích regionálních struktur. Bývalí političtí vězni museli splňovat několik podmínek. Tím základním kritériem mělo být, aby byli vězni odsouzeni po roce 1948 za politické delikty, které mohly být vymyšlené nebo i skutečné. Souzený ale neměl být odsouzen za kriminální čin, jako byla loupež nebo vražda. Lidé, ochotni založit tyto pobočky nové organizace, měli také ve svém okolí vyhledat stejně nebo podobně postižené občany a poté s nimi vytvořit prozatímní okresní výbor. Tyto přípravné výbory měly až do ustavující schůze řídit všechny ostatní práce, které měly vyústit v založení K 231.¹³⁶

Této výzvě se díky dobrému načasování dostalo i značné odezvy. Instrukce o zakládání okresních organizací byly velmi rychle dotčenými a aktivními občany přijaty. Bylo to v době, kdy byl pohyb společnosti největší. Došlo k nebývalému oboustrannému protnutí vzájemných iniciativ mezi ústředím a základními pobočkami. Lidé z okresů chtěli pro toto občanské hnutí něco udělat a lidé z prozatímního výboru jim k tomu dali ve správný čas instrukce a sami se do regionů rozjeli, aby pomáhali se zakládáním organizací. Ve dnech 20. a 21. dubna se tak členové pražského prozatímního výboru zúčastnili čtyř ustavujících schůzi (Turnov, Gottwaldov, Olomouc, Opava). Tyto aktivity přinesly svoje ovoce, protože na schůzi prozatímního výboru, která proběhla dne 29. dubna, bylo oznámeno, že v českých zemích je již ustanoveno 25 okresních poboček, a to v Brně, Hradci Králové, Mostě, Litomyšli, Chrudimi a v Benešově. Schůze byly velmi dobře zorganizované.¹³⁷

Všechny orgány, které měly být v K 231 vytvořeny, měly fungovat pomocí volby od zdola nahoru. Nejvyšším orgánem měl být sjezd. Usnesení vyšších orgánů mělo být závazné pro nižší orgány. Jak už bylo řečeno, základní jednotkou měly být okresní pobočky, které podléhaly krajským centrům nebo potažmo sjezdu. Pro tyto řídicí krajské mezičlánky měl ústřední výbor vydat příslušné nařízení, které by bylo schváleno na příštím sjezdu K 231. Na

¹³⁶ ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond B:bezpečnostní aparát, inv.č. 123: Správa ústředního výboru K 231 z 10. 4. 1968

¹³⁷ÚSD, sb.KV ČSFR, Fond A:dokumenty získané od občanů č. 644, s.11-12. Krajská správa SNB Praha z 4.1. 1970.

sjezdu klubu, který měl být závazný pro všechny ostatní články, měl mít každý člen klubu z těchto poboček pasivní volební právo. Bylo ujednáno svolávat tento sjezd jednou za dva roky. Pokud by ale požádala více než čtvrtina poboček, mohl být svolán mimořádný sjezd. Sjezdu se měli zúčastnit delegovaní zástupci poboček každých padesát a každých započatých padesát členů. Sjezd se měl svolat vždy dva měsíce před jeho začátkem a měl být oznamován podle možností hromadnými sdělovacími prostředky. Organizační systém okresních poboček měl být vybudován nejpozději do 9. května.¹³⁸

Na okresy byla nasměrována výzva: „*Nesvolávejte tato setkání jen na soboty a neděle. ÚV K 231 by sotva mohl být na všech místech zastoupen. Pokuste se sami zajistit vůz pro pracovníky ÚV K 231. Vlastní vozy nemáme a nájemné taxi službě je neúnosné*“.

Z této výzvy je možné vyvodit, že okresů, které žádaly o organizování prvního setkání, nebylo málo. Tyto žádosti o pořádání sjezdu řešil ústřední výbor zasláním propozic k pořádání ustavující schůze, kterou si měla každá pobočka udělat sama. Když okresní výbor tyto propozice splnil a schůzi stanovil na určité datum, podal zprávu ústředí. Odtud byl pak vyslán zástupce, který na schůzi promluvil a vedení pobočky dál instruoval o tom, jak si mají dále počínat.¹³⁹

Rychlý růst regionálních poboček potvrdila i schůze předsedů okresních poboček v Praze 25. května. Na této schůzi vystoupilo 38 okresních zástupců, přičemž nejméně v šesti případech nedojeli předsedové z okresů, kde byly pobočky prokazatelně založené. Zdeněk Mráz potom v hodnocení tohoto setkání uvedl, že zřejmě v českých zemích je založeno na 80 nových okresních poboček.¹⁴⁰ Uváděný počet poboček je však vyšší než oficiální počet 75 okresů v Českých zemích, neboť byly započítány i pražské obvodní výbory.

V Českých zemích tak velmi rychle začala existovat síť poboček, která pokrývala prakticky každý okres. Vytvoření tak husté sítě okresních poboček mělo pro organizaci velký význam. K 231 tak stačil jeden měsíc, aby se rozrostla na národní organizaci, která zahrnovala prakticky všechny okresy s mimořádně velkým počtem členů, kteří si do organizace podali přihlášku. Rychlé vytvoření a distribuce srozumitelného programu, který velmi jasně

¹³⁸ GRISOVÁ, Hana. *K 231 Sdružení bývalých politických vězňů. Příčiny jeho vzniku a zániku*. Bakalářská práce. Katedra Filozofie Filozofická fakulta univerzity Palackého v Olomouci. Olomouc, 2009. s. 22.

¹³⁹ Tamtéž. 22.

¹⁴⁰ ÚSD, sb. KV ČSFR, Fond A: dokumenty získané od občanů č. 644, s.11-12. Krajská správa SNB Praha z 4.1. 1968.

formuloval cíle a účel daného sdružení. To vše způsobilo rychlý růst a stmelení nové organizace, která v členské základně předběhla všechny ostatní v té době vzniklá hnutí.¹⁴¹

6.1. Funkce poboček

Pobočky klubu se měly chovat podle již výše zmíněných pravidel, která jim posílali. Šlo v podstatě o kodex, jak se chovat co nejlépe. Tyto dokumenty vydával tajemník prozatímního výboru K 231 Jaroslav Brodský a byly rozesílány do všech regionů. Pobočky K 231 měly být základním stavebním kamenem celé organizace. Měly ale být dost samostatné, což spočívalo v tom, že pobočka měla hospodařit samostatně, ale jejich kompetence měly být určovány stanovami a organizačním řádem, které měl vydávat prozatímní výbor K 231.

Působnost poboček měla vznikat dnem jejich založení až do valného shromáždění všech výborů K 231. Toto shromáždění se mělo konat v červnu roku 1968 v Praze a mělo zde být zvoleno řádné předsednictvo K 231. Červen 1968 v Praze se však kvůli problémům s Komunistickou stranou nekonal. Lidé, kteří chtěli v okrese založit pobočku K 231, měli neprodleně vyhledat kontakty na jiné podobně postižené osoby, které by byly ochotny jít do podobného podniku a vytvořit s nimi prozatímní Okresní výbor K 231.

Tito lidé měli být „*bratry a sestry nejvyšší mravní úrovně*“. Poté měla být připravena schůze okresní organizace K 231. Pak mělo být posláno hlášení na prozatímní výbor K 231 do Prahy, kde se mělo postupovat podle přiloženého vzoru. Podle svého uvážení měli být na tuto schůzi pozváni i hosté z řad podobných organizací jako byly Svaz protifašistických bojovníků nebo Klub angažovaných demokratů. Dále pak zástupci škol, podniků a zástupci tisku, kteří budou ochotni přijít. První schůze měla nové hnutí představit veřejnosti a ukázat klub K 231 v dobrém světle.¹⁴²

Průběh první schůze prozatímního okresního výboru K 231 měl být veden nanejvýš důstojně a klidně. Především se měl okresní výbor na svých schůzích vyvarovat jakýchkoli neuvážených kroků, ostrých výroků a především se měl snažit vyvarovat vystoupení provokatérů, aby nebyl K 231 zakázán hned na začátku a nedal tak „municipi“ do rukou těm deníkům a mediím, které se snažily nově zakládané pobočky pošpinit a později zakázat. Výzdoba na schůzích měla být

¹⁴¹ HOPPE, Jirí. *Opozice 68, Sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009. s. 230-233. ISBN 978-80-7260-216.

¹⁴² ANM, Fond: K 231, inv. č. 14, č. kart. 1. Dispozice pro založení prozatímních okresních výborů 18.4 1968

podobná jako v Karlíně. Měl být namalován transparent s nápisem: „Aby se to už neopakovalo.“ Dále měly být v sále prázdné židle a stůl s černým ubrusem, které měly ukazovat na osoby, kteří pobyt v komunistických žalářích nepřežili.

Schůze měla mít přesně propracovaný a popsany průběh, na závěr případnou diskuzi, při níž by se opět mělo vyvarovat provokacím. O proběhlé ustavující schůzi měl být sepsán protokol, který měl být pomocí kopírovacích blán zpracován na dva podepsané průklepy. Tyto průklepy měly potom být odeslány do Prahy na sekretariát Ústředního prozatímního výboru K 231. Volby do prozatímního okresního výboru měly být prováděny s velikou pečlivostí. Zároveň měly být již v předběžných konzultacích vyslechnuty názory všech členů budoucích okresních výborů K 231, aby nedošlo v organizaci k zavlečení jakýchkoli nebezpečných vlivů. Z těchto opatření byla neustále vidět obava o to, aby K 231 nebylo hned z počátku nějak kompromitováno.¹⁴³

Složení prozatímních okresních výborů mělo být všude stejné a podobalo se prozatímnímu výboru K 231 v Praze. Měl být zvolen *předseda, místopředseda, tajemník* a potom *předsedové jednotlivých komisí: 1. organizační 2. Právní 3. Programové 4. Hospodářské 5. Informativní 6. Dokumentační 7. Sociální.* Poté mělo plénum zvolit *předsedu a tři členy revizní komise.* Členové revizní komise nesměli být členové předsednictva okresních výborů a nesměli být ani v žádné z ostatních komisí. Počet pracovníků jednotlivých komisí měl být doplněn podle potřeby, ale maximálně jich mělo být osm. Pro plánované setkání se měla zajistit co největší možná publicita pomocí všech dostupných médií.

Dále měla být zajištěna dokumentace těchto událostí pomocí magnetofonu, fotek nebo popřípadě i filmové záběry. Pokud by projevil zájem o zaznamenání schůze sdělovací prostředky jako noviny, televize nebo rozhlas, ať už místní, celostátní nebo zahraniční, jejich žádosti měly být převedeny na tiskové středisko Ústředního výboru K 231 v Praze. Pro zaslání instrukcí měl být vyrozuměn člověk, kterému daná osoba nejvíce důvěřovala nebo se chopit své vlastní iniciativy a tomu měly být doručeny stanovy.¹⁴⁴

Řešily se také finanční prostředky. Členové se snažili získat co nejvíce peněz, které se měly použít na budování a fungování budoucí organizace K 231. Měli v Praze zřízené konto ve státní bance na číslo 405 - 8888. Bylo však rozhodnuto, že získané prostředky se mají raději

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 15, č. kart. 1. Koncept dispozice k založení prozatímních okresních výborů K 231.

zasílat přímo na sekretariát prozatímního výboru K 231. V této době bylo konto ve státní bance blokováno a představitelé K 231 už si zřejmě nebyli příliš jistí, že bude konto ještě někdy aktivováno.¹⁴⁵

Některé z těchto darů byly opravdu vysoké. Jeden anonymní doktor, jehož jméno se mi nepovedlo zjistit, poslal prozatímnímu výboru K 231 částku 5 000 korun, za což mu klub velmi děkoval a doufal, že se objeví v jejich středu.¹⁴⁶

V závěru těchto instrukcí jsou dotyční lidé, budoucí zakladatelé okresních poboček vyzváni: „*Prosíme vás bratry a sestry v těchto dnech nelitujte nesmírné námahy, které si vaše práce vyžádá. Idea opravdové svobody stojí za to, abychom jí věnovali všechny síly.*“¹⁴⁷

Bylo tedy vidět, že členové zakládajících poboček dostali velmi přesné pokyny, jak se chovat ve všech možných situacích. Hlavním cílem bylo vytvořit příjemný obraz své vlastní organizace a nedávat důvodu k žádným provokacím, které by mohly vést k postihům hned v počátcích jejich činnosti. Politika KSČ se ukázala velmi nevyzpytatelná a členové klubu K 231 nikdy nevěděli, kdy může přijít zákaz činnosti nebo zatčení.

6.2. Problémy poboček

Na zasedání ústředního výboru K 231 v Praze dne 2. července byla zhodnocena situace klubu K 231. V této době, po útočné a masivní tiskové kampani, celé hnutí K 231 odolávalo útlumu činnosti, a proto bylo třeba vydat pokyny, jak těmto problémům čelit. Ústřední výbor posílal svým pobočkám zprávy o vývoji jejich jednání, o legalnosti jejich hnutí a především o protahování jednání o uznání stanov klubu. Vedení K 231 jednalo nejen s ministerstvem vnitra, ale i s dalšími 12 organizacemi a čekalo na zásadní rozhodnutí od těchto úřadů, které ale nikdy nepřišlo. V této již tak dost těžké době, kdy se KSČ už na klub K 231 nedívala tak přívětivě jako po jejím březnovém založení, bylo lidem v pobočkách nařízeno klidné vyčkávání. Požadavek na legalizaci klubu se již nezmiňoval, protože by to bylo bráno jako radikální požadavek, který by mohly konzervativní živly v KSČ odmítnout. Zároveň však

¹⁴⁵ Tamtéž

¹⁴⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 14, č. kart. 1. Dispozice pro založení prozatímních okresních výborů 18.4 1968.

¹⁴⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 15, č. kart. 1. Koncept dispozice k založení prozatímních okresních výborů K 231.

bylo dodáváno, aby nebyli zcela pasivní, ale pouze jen opatrní. Právo mají na své straně a nenechají si jej vzít.¹⁴⁸

Pobočky také musely v této době začít finančně vypomáhat svému ústředí, protože se s horšícím se postojem KSČ k fungování K 231 značně zmenšovala šance na uvolnění konta ve Státní bance. Peníze se měly posílat do Prahy nejpozději do 9. července. A mělo jít o částky, které mohli krajští členové postrádat. Navíc byl problém v tom, že klubu K 231 již vypršela nájemní smlouva v domě na Karlově náměstí v Praze. Samo ústředí nevědělo, co bude dále. Další instrukce byly standardní pokyny o tom, jak se mají prověřovat přihlášení občané.¹⁴⁹

Měli také dále pracovat s tiskem a snažit se zlepšovat svůj obraz v mediích. Členové poboček měli reagovat jako jednotlivci na různé kritiky. Měli povzbuzovat dobré lidi a vyvracet škodlivá stanoviska. V tisku měly okresní pobočky K 231 problém v tom, že se jim nepovedlo dost dobře o sobě referovat v okresech, městech a obcích. I ta media, která se jim povedlo oslovit, byla většinou jen takového volnějšího zaměření jako například Literární listy a Student. Tato periodika oslovovala jen část veřejnosti. Proto vydal ústřední výbor K 231 v Praze povel k tomu, aby se všemi dostupnými, ale zároveň seriózními prostředky byla zahájena akce, která měla vysvětlit záměry a prostředky, kterých chtěli používat. „*Účelem akce mělo být seznámit veřejnost s tím, proč vznikl K 231 a co opravňuje jeho existenci i nadále, tedy i po vzniku rehabilitačního zákona,*“¹⁵⁰

Veřejnost měla být neustále seriózně a všestranně seznamována s poměry v justici i ve státní správě v padesátých letech, s charakteristikou právních vztahů, nedodržováním zákonů, s bezpečnostními předpisy, prokuraturou i soudy. Poukazovat na jednotlivé případy brutality a porušování zákonnosti, které nebylo výjimkami. Toto vše bylo logickým důsledkem zásadní koncepce státu a práva. Záměrem činnosti K 231 neměla být pouze výměna osob, ale jednalo se o zásadní změnu, kterou měl být návrat k právnímu řádu a právní jistotě.

Při této akci měla být také zdůrazněna míra a význam provokací, kterým musely pobočky K 231 čelit. Šlo o přímé provokace, ale i všeobecně působící, jako byly politické procesy s významnými osobnostmi druhého odboje, což pochopitelně navozovalo postoj společného ohrožení i solidarity v činech. Šlo o činy, které měly být vyprovokovány nebo měly být jen

¹⁴⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 18, č. kart. 1. Informace o stavu K 231- okresním výborům 5.7.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ ANM, Fond: K 231, inv. č. 18, č. kart. 1. Informace o stavu K 231- okresním výborům 5.7.

fiktivní. „Zde šlo o procesy s Miladou Horákovou, Kutlvašr, Žingor, Nechanský a. j. došlo k činům skutečným. Morálně je však toto jednání bez vady. Následovali jsme nejlepší lidi tohoto národa. Tolik k provokacím Rambouskova typu.“¹⁵¹ V tomto případě šlo o reakci na napadání Oty Rambouska jako vlastizrádce, který spolupracoval s americkou výzvědnou službou.¹⁵² K tomu mělo patřit i to, že většina občanů se s tím vypořádávala po svém, většinou pasivně.

Dále se říká, že dosud nelze považovat informovanost československé veřejnosti za dostatečnou. Členové jednotlivých poboček K 231 neměli hodnotit širokou veřejnost podle svých přátel nebo podle čtenářů hlavních československých novin. Mezi lidmi kolovalo stále dost polopravd, omylů a lží. Hlavním úkolem členů K 231 v tomto boji tedy mělo být to, aby o nich věděli všichni v tom nejlepším světle a zároveň, aby čelili všem mediálními útokům.

6.3. Politické stanovisko

V této fázi prozatímní výbor K 231 doporučuje všem svým pobočkám, že mají být organizací nadstranickou. Ale vzhledem k tomu, že se v jedné organizaci shromáždilo okolo 100 000 lidí se silně protikomunistickým postojem, tak to bylo asi dosti těžké. Poměr ke komunistům se vytvářel v kriminálech, když se setkali s jinými komunisty jako se spoluvězni. K 231 se také neměl slučovat s žádnými podobnými organizace jako byl Svaz protifašistických bojovníků, Klub angažovaných demokratů nebo bývalí vojáci z Pomocných technických praporů. Členové neměli dělit národ na komunisty a ostatní lidi, naopak měli podporovat úsilí o demokratický socialismus a o rehabilitaci a nijak jinak.

Nicméně již existence klubu K 231 měla být ve své podstatě politickou událostí, protože ten, kdo si vyplnil a odeslal přihlášku do K 231, dával v podstatě hlas pro progresivní křídlo KSČ v čele s Dubčekem. V Dokumentu bylo napsáno: „*A jsme tedy úspěchem komunistů.*“¹⁵³ Na tento výrok by asi většina komunistů reagovala s velkým údivem a nepřátelstvím. Organizaci vytvořenou ze svých nepřátel by asi stěží považovalo za svůj úspěch i progresivní křídlo KSČ. A i to se k nim začalo v této době chovat značně nepřátelsky. Pisatel instrukcí raději tento výrok zadržel. V další části pokynů se měli členové všech poboček K 231 vyvarovat

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² RAMBOUSEK, Ota. *Paměti lichoběžníka: paměti agenta-chodce*. Praha, 1999. s.34. ISBN 80-85625-22-9.

¹⁵³ ANM. Fond K 231, inv. č. 18. č. kart. 1. Informace o stavu K 231- okresním výborům 5.7

jakéhokoli antisemitismu. Kdo by měl mít nějaké problémy s židy, ten neměl v K 231 co pohledávat.¹⁵⁴

6.4. Rehabilitace

V otázce rehabilitací navrhoval ústřední výbor K 231 ze začátku Zákon o všeobecném smíru, který měl být odpovědí na snahu KSČ o vypořádání se svými problémy a politickými vězni z padesátých let. K 231 chtěl podporovat všechna usnesení, které mělo z Národního shromáždění vzejít. Rehabilitace však neměly končit tím, že dojde k nějakému zmírnění nebo prominutí trestu. Každý občan, který byl takto poúnorovou vládou nějak poškozen, se měl stát zcela rovnocenným a plnoprávným občanem a tato slova se měla proměnit ve skutečnost.¹⁵⁵

Podle zákonů z roku 1968 měli mít všichni lidé stejné možnosti a mělo s nimi být zacházeno stejně. Jenže v realitě naráželi členové bývalých politických vězňů na neustálou diskriminaci, ať už v zaměstnání, při studiu, v občanském životě nebo při cestách do zahraničí. Při tom byly ještě takto postihovány i jejich rodiny. Toto poškození bylo v podstatě neodškoditelné. Členové K 231 měli vystupovat jako věřitelé, ne jako prosebníci. Proto podle pokynů pro pobočky měly mít největší možnou publicitu případy, kde už rehabilitace byla provedena se zvláštním zřetelem na 1. Mimořádné závažné porušení zákona v minulosti 2. Případy, které byly obecně známé a šlo v nich o významné lidi. Odbojáři, veřejní pracovníci aj.¹⁵⁶ Organizace K 231 byla zřejmě v této době docela sebevědomá, ale osobně si myslím, že členové nemohli počítat s tím, že by komunisté jejich požadavkům vyhověli v celé jejich šíři.

6. 5. Dokumentační činnost poboček K 231

Nejvyšší představitelé klubu K 231 si představovali, že po stabilizaci poměrů, tj. že K 231 už nebude muset bojovat o svoji existenci s úředními místy nebo s útočníky vládou ovládaných medií, se její činnost na všech úrovních zaměří především na 1. *Dokumentaci zločinů proti lidskosti*: Tento pokyn pro členy krajských poboček měl být proveden v rámci celonárodního zájmu a ne pro zachování klubu K 231. Šlo o to, že si před vyšetřovateli z řad Státní bezpečnosti nebyl nikdo jistý svým bezpečím, a to se týkalo i těch nejvyšších představitelů

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ ANM. Fond K 231, inv. č. 18. Č.kart. 1. Informace o stavu K 231- okresním výborům 5.7.

KSČ, kteří v padesátých letech také skončili ve vězení. Jako názorný příklad je uveden již dříve zmíněný budoucí prezident doktor Gustáv Husák. Dále také náměstek předsedy vlády, předseda Národního shromáždění Smrkovský a ministr vnitra generál Pavel. Hlavním úkolem této dokumentace mělo být potrestání pachatelů všech nezákonných činů, kterých se dopustili a kteří se nedostali před žádný soud z důvodu nespravedlnosti nebo pro utajování skutečností. Tito lidé měli být zdokumentováni, aby o nich všichni věděli a to se týkalo i těch lidí, kteří v té době pracovali ve Sboru národní bezpečnosti, aby i oni nemohli být počítáni k lidem, jako byli Doubek nebo Mácha.¹⁵⁷ 2. *V občanské rehabilitaci a v sociální péči*: Členové K 231 se měli snažit pomáhat lidem, kteří byli kvůli svému politickému přesvědčení nebo původu dost nevyužívaní odborníci a zároveň pomáhat lidem, kteří si ze svého pobytu za mřížemi přinesli často celoživotní následky.

6. 6. Propagační kampaň proti K 231

Proti neustálým mediálním útokům, kterým muselo K 231 čelit, se měli členové poboček bránit nepřímo. To znamenalo, že měli na tyto tiskové provokace odpovídat dříve, než budou tázání. Dalším krokem mělo být zdůraznění mlhavosti útoků. Členové K231 byli nazýváni několika dost nelichotivými názvy jako byly protisocialistické výstřelky a kontrarevoluční živly. Jedním z velmi častých útoků, kterým musel klub K 231 čelit, byly antisemitistické tendence. Tyto antisemitistické útoky se ale přenášely i na ostatní vzniklé organizace, jako byl například Klub angažovaných demokratů. Je vidět, že spojitost mezi „kontrarevolucionáři“ a židy byla v myslích mnoha takzvaných „pocivých“ členů společnosti pevně zakotvena. Je smutné, že řada těchto útoků pocházela od novin a ukazovala z jakých zdrojů erudovaní a investigativní novináři čerpají. Podle Jaroslava Brodského to byly materiály z let padesátých, jako například proces s protistátním vedením spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským. Členové K 231 měli vyzvat novináře, ať doloží svá obvinění nějakými průkaznějšími materiály.¹⁵⁸

O tom, jak pracovat s takovými materiály měla, pomáhat například kniha od Eugena Loebela, který byl jedním z obžalovaných v procesu se Slánským, který o těchto praktikách napsal

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Tamtéž

knihu Svedectvo o procese.¹⁵⁹ Aby si K 231 zlepšil povědomí u veřejnosti, navrhl Ústřední výbor tzv. Vysvětlovací akci.

6.7. Provádění Vysvětlovací akce

Při provádění „Vysvětlovací akce“ se měli členové jednotlivých poboček zaměřit především na velké podniky, ale i ústavy, úřady a podobné instituce. Neměli čekat, až proti nim vystoupí místní tajemník okresního výboru KSČ na schůzi nebo v závodě, ale vzít do svých rukou iniciativu všude tam, kde to bylo jen trochu možné. Vysvětlovací akce měla stát především na pozitivní argumentaci. Především říkáme to, co jsme a co chceme. Teprve na druhém místě vysvětlujeme, kým nejsme a co nechceme. *Nikdy se nesmí stát těžištěm naší akce pouhá obrana. Rozhodně, ale odpovědi nesmějí být vyhybavé a samozřejmě se musí odpovídat pravdivě.* K 231 nemohla v žádné pobočce pořádat nějakou společnou akci, protože nebyla legální. To ale nemělo bránit jednotlivým členům ve vlastní iniciativě.

Samozřejmě se museli iniciativní jedinci napřed domluvit se svou okresní pobočkou, zda se mohou do nějakých akcí pustit. Měli promluvit ke svým spoluzaměstnancům nebo závodnímu výboru, že i oni (nesměl se používat výraz delegát K 231, protože klub K 231 nebyl povolen) mohou promluvit a odpovídat na jakékoli otázky, ale pořadatelem nesměl, aspoň oficiálně být K 231. Členové se měli snažit získávat své podporovatele především v novinách, protože jeden článek v novinách získal pro hnutí K 231 více, než dobře obsazená schůze. Nemělo jít o efekt, ale o výsledky.¹⁶⁰

Při výběru řečníků z řad klubu se měli kandidáti vybírat co nejpečlivěji, nejen z řad předsednictva místní pobočky, ale měli se snažit najít i jiné lidi z řad obyčejných členů. Mělo se vybírat z co největšího počtu lidí a také co nejkritičtěji. Dobrý diskutér K 231 musel splňovat tyto podmínky:

1. Mít schopnost logicky, věcně a srozumitelně se vyjadřovat, podrobně vysvětlovat a odpovídat. Měl mluvit srozumitelně, neměl mluvit příliš složitě nebo abstraktně. Nemělo se slevovat z tohoto požadavku za žádných okolností. Mluvit v těchto podmínkách za K 231 byl úkol nikoli pocta.

¹⁵⁹ Eugen Loebel (14. 5. 1907 v Holiči- 1987 v New Yorku) Od roku 1945 působil jako náměstek ministra na Ministerstvu zahraničního obchodu v Praze a v této funkci dotrval až do svého zatknutí v roce 1949. V září 1952 byl v slánského procesu odsouzený za velezradu, vyzvědačství a sabotáž na doživotí. V roce 1963 byl zbaven viny a rehabilitován. Dne 1. Dubna 1964 byl přijatý do služeb Státní banky československé, krajská pobočka Bratislava jako její ředitel. Po roce 1968 opustil Československo.

<<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/archiv-nbs/osobnosti-penaznictva-na-slovensku/lobl-eugen>>.[cit. 26-10-2012].

¹⁶⁰ ANM. Fond: K 231, inv. č. 18. č. kart. 1. Informace o stavu K 231- okresním výborům 5.7

2. Měl mít „čistou minulost“ politického vězně. Diskutér nesměl být v žádném ze sporných případů, jako byly politické či hospodářské nebo kriminální delikty.

3. Oboustranná znalost publika a řečníka. Řečník měl vždy vědět ke komu mluví, co je jasné, kde byly otazníky a také publikum mělo vědět, kdo je řečník. Mělo se jednat o místního člověka, který znal místní specifikaci. Musel vědět, kde jsou otazníky a kde narazí na nesouhlas. Ze tří řečníků musel být alespoň jeden publiku dobře známý. Publikum pak mělo posuzovat podle něj i ostatní řečníky.

4. Mít pevné nervy, nenechat se za žádných okolností vyprovokovat.¹⁶¹

6.8. Prostředky Vysvětlovací akce

Mělo jí hlavně o schůze v závodech, obcích a podobně. Závodní, okresní a jiné časopisy, místní rozhlas, včetně lokálních okruhů rozhlasu po drátě. Měly co nejvíce rozvíjet povědomí o klubu K 231. Jejich členové se neměli snažit dostat se za každých okolností do celostátního tisku, protože pražské redakce byly podobnými příspěvky zaplaveny a tak by se mohly uplatnit, jen pokud by šlo o významné příspěvky na celostátní úrovni.

Navíc podle pokynů měli členové svých poboček rozvíjet svou práci především ve svém okolí a nepodceňovat práci s nejbližším okolím. Těžiště činnosti K 231 se mělo v této době přesunout spíše mimo Prahu. Podle zprávy již bylo dosaženo několika významných úspěchů, které ale nebyly nijak blíže specifikovány. Aktivita se nesměla omezit pouze na Prahu nebo na velká města. Ačkoliv akci měly organizovat okresní výbory K 231, tj. informační komise. Zapojit se měli všichni. Vysvětlovací akce neměla být jednorázovou akcí. Pokud se mělo všechno dařit a dosáhnout a získat si určité postavení a autoritu měli se ji snažit dál využívat ve prospěch celé K 231. Pokud by se dotyční zástupci rozhodli pro nějaké větší akce, měli přizvat někoho z pražského ústředí. Nakonec předseda prozatímního výboru K 231 Karel Nigrin všem popřál v tomto úkolu hodně úspěchů¹⁶²

Z těchto pokynů bylo jasné, že K 231 prováděla kampaň, která měla klubu pomoci získat sympatizanty především v okresních pobočkách, protože v té době bylo pražské ústředí v „nemilosti“. Poté ještě přišla pro okresní výbory jedna instrukce, která jim popisovala, jak se mají chovat po vydání rehabilitačního zákona. Tyto instrukce dostaly dne 5. srpna 1968.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž.

Ke 231 se měl přizpůsobit daným nařízením, které sebou rehabilitační zákon přinášel. Soudy, které měly zákon vykonávat, měly začít fungovat až v září 1968, protože během srpna mělo proběhnout školení soudců. Podle pokynů to vypadalo na to, že K 231 měla spolupracovat se Svazem protifašistických bojovníků.

V každém okrese měly být zřízeny rehabilitační komise, ve kterých měli být i členové K 231. Právníci, kteří pro K 231 pracovali, se měli o tomto zákonu také dozvědět. K těmto věcem už ale kvůli vpádu vojsk Varšavské smlouvy nedošlo.¹⁶³

7. Činnost jednotlivých okresních poboček

Pobočky byly základní organizační jednotkou celého hnutí a jedním z páteřních projektů K 231, který jim měl zajistit působnost po celé republice, samozřejmě kromě Slovenska, kde působila SONOLP (Slovenská organizácia na ochranu ľudských práv), tedy organizace se stejným zaměřením. V této své práci jsem chtěl popsat co nejvíce poboček K 231. Bohužel jsem však byl omezen archivní matricí, která zaznamenává činnost především ve větších městech, kde byla hlavní centra hnutí. Sehnat informace o všech pobočkách se mi podařilo pouze v Jihočeském kraji, kterému jsem se již věnoval ve své bakalářské práci. Pobočky byly členěny podle Zákona č. 36/1960 Sb., O územním členění státu, který stanovil nové uspořádání státu tak, že na území Čech a Moravy vymezil 10 krajů a 75 okresů.¹⁶⁴ Uvedený přehled uvádí záznamy o činnosti 46 resp. 47 okresních poboček (uveden sloučený popis okresů Nová Paka a Jičín). Různý rozsah dokumentů v jednotlivých okresech odráží stav dochovaných dokumentů a svým způsobem vyjadřuje jednání členů hnutí K 231, kteří iniciovali vznik okresních poboček (základních článků hnutí) a jejich činnost v přípravném období tj. v období před schválením stanov a konání řádného sjezdu K 231, k němuž ale nedošlo. Z tohoto důvodu již nebyly vytvořeny mezičlánky na úrovni krajů mezi ústředím a okresními pobočkami.¹⁶⁵

Dále uvedený přehled zdokumentovaných činností u jednotlivých okresních poboček jsem uvedl pro lepší orientaci v pořadí podle data jejich ustavujících schůzí.

¹⁶³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 20. Č. kart. 1. Okresním prozatímním výborům ve věci rehabilitačního zákona a změny konta 5.8.

¹⁶⁴ <<http://iuridictum.pecina.cz/w/Okres>>. [cit. 27-1-2013].

¹⁶⁵ ABS, Fond A2-3: sekretariát federálního ministerstva vnitra. Inv. č. 2281, č. kart. 69, s. 113 Stanovy K-231 Sdružení bývalých politických vězňů se sídlem v Praze z 14.3.1969.

7.1. Brno

Klub K 231 měl fungovat jako organizace, která sdružuje politické vězně v celém Československu. Centrum mělo být v Praze a mělo řešit všechny zásadní problémy klubu, ale jednotlivé organizační problémy si měly okresní a místní pobočky vyřešit samy. I peníze, které si jednotliví členové vybrali mezi sebou na schůzích, byly posílány na pražské ústředí. Tato centralistická koncepce se nelíbila všem. Jako první se ozvali slovenští političtí vězni v čele s Emilem Vidrou, kteří si krátce po ustanovení K 231 založili svoji vlastní organizaci SONOLP, o které jsem se již zmiňoval dříve. Tato organizace záhy získala působnost na celém Slovensku. Do svých stanov napsala, že je sesterskou organizací K 231,¹⁶⁶ neměla ale již s K 231 nic společného.

Další, kdo měl s pražským vedením problémy se stala brněnská pobočka K 231, která začala záhy po svém ustavení provádět svoji vlastní politiku, která pak mohla celou strukturu a organizaci K 231 nebezpečně rozklížit. Důvodem bylo, že lidé z brněnského K 231 si nárokovali i vliv na jiné pobočky, které se k nim hlásili. Šlo především o Gottwaldov, který uznával spíše brněnskou K 231 než pražské ústředí.¹⁶⁷ Toto tříštění, které brněnská pobočka mohla vyvolat, bylo velmi nebezpečné, protože K 231 chtěla jednat s komunisty jako jednotná silná organizace, sdružující všechny politické vězně a ne jen jako jedna z několika jim podobných organizací.

7.1.1. Založení brněnského K 231 a rozvoj činnosti

K založení brněnské pobočky K 231 došlo ve stejný den jako k ustanovení pražského ústředního výboru a to v neděli 31. března. Brněnská organizace měla působit jako pobočka, která pod sebou sdružuje celý Jihomoravský kraj. Na této schůzi byla přednesena řada referátů, které popisovaly krutosti a nezákonnosti, spáchané na politických věznicích. Ve věcné debatě, která následovala, bylo žádáno, aby byli viníci v co nejbližší době odhaleni a potrestáni. Účastníci byli také informováni o přípravách na schválení rehabilitačního zákona.

Před zakončením schůze byla přijata rezoluce, která v sobě obsahovala: *„Nechceme býti jen pasivním předmětem jednání o sobě, ale chceme se tohoto programu obrodného, aktivně*

¹⁶⁶ANM, Fond:K 231,in č. 620. č. kart. Dopis Dobroslava Pustaje, organizačního tajemníka SONOLP adresovaný Karlu Nigrinovi, 5. 6. 1968

¹⁶⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 109. Č. kart. 4. Dopis OV K 231 Gottwaldov pro K 231 Brno, 30.5 1968.

zúčastnit. Proto jsme založili vlastní organizaci pod symbolickým názvem K 231. Účelem této organizace je pomáhat svými silami a zkušenostmi na cestě zachování základních lidských a občanských práv, prohlubování a zkonkretizování demokratického procesu v naší vlasti“. Z těchto důvodů požadovali okamžité rehabilitování Milady Horákové, Heliadora Píky a ostatních zemřelých, aby došlo k napravení represí.¹⁶⁸

Podle jednoho z členů současné Konfederace politických vězňů Oldřicha Čapky byli hlavními postavami brněnské pobočky čtyři právníci Jaroslav Drobný, Jaroslav Johanes, Dušan a Jan Pospíšilovi. Tito čtyři lidé měli mít tak velký potenciál, že se mohlo ústředí přenést časem do Brna. Nicméně nakonec mělo vedoucí místo v K 231 zůstat v Praze, ačkoli brněnská sestava byla lépe připravena a věděli také moc dobře, co chtějí. Bohužel časem většina z těchto mužů z K 231 odešla. Hlavní slovo nakonec získali dva muži. Prvním z nich byl pravděpodobně Andělín Šulík, který měl velké politické znalosti. Na jeho přesné jméno si pan Čapka nemohl přesně vzpomenout. Dalším mužem, který řídil brněnskou pobočku K 231, byl Jiří Blatný.¹⁶⁹

K 231 v Brně se od samotného začátku formoval trochu jiným směrem než ostatní pobočky. Dne 9. dubna došel Karlu Nigrinovi do Prahy dopis z brněnské pobočky K 231, ve kterém se píše, že se chystají na 27. dubna uspořádat manifestační sjezd politických vězňů na stadionu Sokola Brno I. Na tuto akci chtěli svézt politické vězně z celé Moravy. Současně zvali i členy z pražského ústředí a doufali, že jim také pošlou stanovy pro fungování klubu. Na tomto dopisu by nebylo nic špatného. Jenže v hlavičce dopisu je napsaná Organizace na ochranu lidských práv K 231 v Brně. Na konci dopisu píše, aby byl tento jejich návrh úpravy názvu hnutí zvážen vzhledem k názvu podobného hnutí, jaký používají na Slovensku.¹⁷⁰

Tento název byl však poněkud problematický, jelikož nebylo zcela jasné, jestli se brněnští političtí vězni kloní ke slovenské organizaci nebo k pražské K 231. Také se nevědělo, jestli se v Brně nerozhodli jít svojí vlastní cestou. Dalším problémem bylo to, že v oblasti Jižní Moravy působila ještě jedna organizace, která se jmenovala Společnost pro lidská práva v ČSSR. Tyto organizace začaly dělat problémy. Z tohoto důvodu se o celou situaci začala zajímat média, která začala spekulovat nad tím, že se K 231 tříští a že je možné, že se úplně rozpadne. Hovořilo se o tom, že pokud K 231 nemá v této oblasti obrodného procesu

¹⁶⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 40 č. kart.1. Založení K 231 v Brně. 31. 3. 1968

¹⁶⁹ Rozhovor s Oldřichem Čapkou vězněným v Jáchymově. Brno 15. 11. 2012

¹⁷⁰ ANM, Fond: K 231, inv. č. 41. č. kart. 1. Dopis na ÚV K 231 s příloženými Zásadami zákonné úpravy k přípravě zákona o rehabilitaci. 9. 4. 1968.

zaniknout, měla by dojít ke spojení se Společností pro lidská práva v ČSSR. Tyto události začaly ovlivňovat schvalování stanov a snižovalo tak důvěryhodnost samotného K 231.

Na dopis, který brněnská organizace poslala do pražského ústředí, odpověděl Ústřední výbor K 231 pozitivně s tím, aby byly rozděleny funkce v předsednictvu a pro jednotlivé městské části Brna měly být založeny samostatné okresní pobočky. Tyto pobočky by řídili lidé z hlavní brněnské organizace. Potom také žádali, aby zhodnotili fungování těch lidí v klubu, kteří nemají dost velký kredit.¹⁷¹

Brněnská pobočka se také rozhodla, že do připravovaného rehabilitačního zákona by měla zformulovat svoje vlastní příspěvky, které oni považovali za nejlepší. Podle brněnské K 231 bylo zcela nejdůležitější napravit křivdy spáchané v období padesátých let. Všichni členové se jednotně usnesli, že je nejdůležitější dosáhnout co nejrychleji požadované a plnohodnotné rehabilitace. Jejich dost rozsáhlý návrh o rehabilitacích má několik zásad, především to, jaký okruh postižených lidí by měl být pokryt zákonem o rehabilitaci. Jednalo se o skupiny soudních případů administrativních, soudních a jiných. Zákon měl mít jasnou účinnost. Všechny případy nutno dořešit nejpozději do tří let od vyhlášení a v této lhůtě také definitivně ukončit.¹⁷²

Brněnská K 231 nebo také Společnost na ochranu lidských práv K 231 však nechystala jenom osamostatnění své organizace, ale připravovala rady a návrhy do rehabilitačního zákona. Dělali i jiné, podle mě užitečnější aktivity. Brněnská K 231 se domnívala, že by se měla znovu obnovit brněnská právnická fakulta¹⁷³, která měla v historii českého národa dlouhodobou tradici. Do prací na obnovení fakulty se měli zapojit všichni ti lidé, kteří působili v roli profesorů na právnické fakultě ještě před jejím zrušením. Hlavním důvodem tohoto návrhu bylo přání pomocí schopných vyučujících opět oživit starou prestiž této fakulty. Navíc jedním z členů brněnské organizace byl i její poslední, svobodně zvolený rektor prof. JUDr. Vladimír Kubeš. Brněnský klub chtěl, aby se tento jejich člen podílel na všech jejich

¹⁷¹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 442, č. kart 4. Dopis ÚV K 231 na dopis o ustavení K 231 v Brně.

¹⁷² ANM, Fond: K 231, inv. č. 42. Č. kart. 1. Příprava zákona o rehabilitaci: Zásady zákonné úpravy

¹⁷³ Právnická fakulta Masarykovy univerzity vznikla v Brně roku 1919 a jejím prvním děkanem byl slavný František Weyr. Součástí univerzity byla až do roku 1950, kdy byla zrušena. Obnovena byla v roce 1969. V letech 1990–1996 v jejím rámci působil Mezinárodní politologický ústav.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vnick%C3%A1_fakulta_Masarykovy_univerzity>. [cit 20-12-1012].

rozhodnutích, protože se jednalo o vysoce kvalifikovanou osobu, která byla pro danou problematiku nejpovolnější.¹⁷⁴

Členové brněnské K 231 tuto svoji iniciativu poslali i do Prahy s tím, aby se v případě nějakých potíží s vedením školy za ně postavili. Problém mohl být také v tom, že jejich zájmy se křížily s iniciativou SPB. Následně jim zástupci Ústředního výboru K 231 poradili, aby nedošlo k nezdravé konkurenci, tak by si měly obě organizace zvolit společný postup a nedocházelo by tak k problémům s kompetencemi. Zároveň jim poslali i svůj návrh na úpravu rehabilitačního zákona.¹⁷⁵

Brněnská K 231 zřejmě hned od začátku deklarovala svoji samostatnost a to nejen jiným odlišným názvem, ale i svými osobnostmi a činy. Dlouholetou tradicí bylo, že v Brně sídlili významní právníci. Jedním z těch kdo se měl také na jejich schůzi objevit, byl bývalý tajemník ministra zahraničí Jana Masaryka, Antonín Sum. Ten se ale musel pro nedostatek času omluvit.¹⁷⁶

7.1.2. Založení pobočky Brno - venkov

Zatímco k založení brněnské pobočky, která se přejmenovala na Společnost na ochranu lidských práv, došlo již 31. března, k založení pobočky na Brně - venkově došlo až 27. dubna. Tato pobočka měla být podřízena Městskému výboru a řídit aktivity v okolí Brna. Schůze se konala v Brně na Stadionu Sokola Brno I.

Na této schůzi byl zvolen prozatímní výbor ve složení: *předseda* Josef Marcinek, Tatčice, *místopředsedové* Bohumil Havlín, Kuřim, Jan Svoboda, Adamov, *jednatel* Bohuslav Štarha, Tišnov, *náhradník* Jaroslav Melichar, Tišnov *pokladník* Jaroslav Hampl, Šlapanice. *Komise organizační* František Morávek, Bílovice, Břetislav Novotný, Tišnov, Leopold Vojánek, Čebín, *právní* Dr. Josef Škarohlíd, Česká u Brna, Dr. Šandera, Oslavany, Otakar Vrbacký, Šlapanice, *dokumentační* Věroslav Sláma Želešice, Vladimír Homolka, Tišnov, Milada Petříková, Tišnov, Zdeněk Šustal, Tišnov, *tisková* Miloš Vitula, Tišnov, Bohumír Kovář, Dolní kounice, František Muzikář, Kuřim, *hospodářská* Jan Kučera, Kuřim, Jan Novotný, Oslavany, Antonín Perolek, Tišnov, *sociální* MUDr. Velen Šlechta, Zbraslav u Brna,

¹⁷⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 43. č. kart.1 Kopie dopisu rektorátu University Jana Evangelisty Purkyně v Brně, Ministerstvu Školství 9.4 1968.

¹⁷⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 44, č. kart.1. Dopis ohledně právnické fakulty v Brně 10.4 1968.

¹⁷⁶ ANM, Fond K 231, inv. č. 45, č. kart. 1. Omluva Antonína Suma 25.4 1968.

Svatoslav Košťál, Kounice, Božena Straková, Oslavany, Jaroslava Hadravová, Oslavany, *revizní* Jan Simandl, Tišnov, Josef Gros, Oslavany, Josef Šimbera, Dolní Kounice. Veškerá korespondence se měla posílat na adresu jednatele klubu Bohuslava Štarhu, Tišnov, Revoluční 617.¹⁷⁷

7.1.3. Oddělování Brna od K 231

Ústřední výbor K 231 následně uznal nově ustavenou organizaci i s jejím jiným názvem, jejich členové byli však zklamáni, protože nebyla na jejich ustavující schůzi předložena a schválena kandidátka Krajského výboru K 231. Ústřední výbor v Praze měl také zřejmě problém s některými členy brněnské pobočky. Psali, že sice většina jejich členů splňuje vysoké nároky na členy prozatímního výboru, ale nebyli si tím příliš jisti. Praha pak žádala, aby z důvodu vyřešení nejasností, které se týkaly rozdělení funkcí v předsednictvu a komisí, v Brně ještě jednou vše probrali. Chtěli také zaregistrovat tyto nejasné členy, jejich jména, adresy a jejich vedoucí.

Ústřední výbor též chtěl, aby brněnská organizace dodržovala smysl stanov tom duchu, že mají být vytvořeny obvodní výbory pro jednotlivé městské části a to se stejným schématem. Jejich předsedové pak měli mít zastoupení na Městském výboru. Znovu také nabádali brněnské členy, aby si ještě vše pořádně rozmysleli a vyloučili ze svého středu ty osoby, které vážně poškozují pověst K 231 a vyjadřují se v tisku takovým způsobem, se kterým se Ústřední výbor v Praze nemůže ztotožnit. Další věcí, před kterou je Ústřední výbor varoval, byla podpisová akce pardubických žen proti jisté paní Potůčkové. Napsali jim: „*Jména bez kreditu nesmírně škodí.*“¹⁷⁸ Z tohoto dopisu jasně vyplývá strach Ústředního výboru v Praze nad tím, že by „brněnská větev“ organizace K 231 mohla začít pracovat úplně samostatně a od K 231 se oddělit, což se později také stalo.

V návaznosti na jednání předsedů přípravných výborů okresních poboček v Brně a dle přání zástupců Jihomoravského, Severomoravského kraje i Slovenské organizace na ochranu lidských práv, požadovali po ústředí svolání předsednictva K 231 k projednání programové náplně a organizace klubu s cílem jednání o setrvání v K 231.

¹⁷⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 46, č. kart. 1 zpráva o ustanovení prozatímního výboru K 231, pro okres Brno-Venkov 27.4.

¹⁷⁸ ANM, Fond: K 231, inv.č. 47, č. kart. 1. Dopis městskému výboru K 231 v Brně 30.4.

Této schůze se měli zúčastnit i jiní „odpadlíci“ a to ze Slovenských politických vězňů a dále pak frakce z Moravské Ostravy, která také neměla s Ústředním výborem nejlepší vztahy.¹⁷⁹

Brněnská organizace na ochranu lidských práv dál fungovala a prováděla samostatnou činnost a sbližovala se i s jinými organizacemi, jako byla organizace na ochranu lidských práv v ČSSR. Co se týká činnosti brněnské pobočky, tak její členové, navzdory v té době probíhající negativní mediální kampani, vydali svůj dokument s názvem: „*Protestujeme proti promlčení zločinů*“. Tento dokument pak brněnští členové poslali všem hlavním funkcionářům od Ministra spravedlnosti až po předsedu Nejvyššího soudu. Chtěli také, aby byl tento dokument otisknut v novinách, ale to se nepovedlo prosadit, protože v té době platil tiskový zákon, který jim to vytisknout nedovolil. Jak je vidět, cenzura tisku fungovala i v této době velice dobře.

Brněnským funkcionářům se také nelíbil návrh připravovaného zákona o rehabilitacích, který mohl způsobit podle nich nezměrné škody na politických vězních, a to kvůli vážným odchylkám, které z tohoto zákona vzešly. Tyto svoje připomínky se snažili uplatnit napřed na různých dotčených institucích, později pak chodili přímo za jednotlivými poslanci. Pořád je však nikdo nechtěl vyslyšet. Dalším problémem byl nedostatek prokurátorů, soudců a advokátů a také to, že tento zákon měla prosazovat řada zkompromitovaných osob, jako byl třeba Dr. Jiří Húbner, který byl nechvalně proslulý svým rozsudkem v krčmářské aféře, který vynesl 25. listopadu 1953.¹⁸⁰ Dále si stěžovali na neochotu soudů a jiných institucí, které měli tyto věci prošetřovat a vyřizovat. Soudy stále neprobíhaly, a to již od procesů u většiny vězňů uběhlo skoro 20 let. Zkrátka podle brněnských funkcionářů neměli dané instituce v tomto období vůbec žádnou reálnou šanci vyřešit většinu nároků na rehabilitace spravedlivě a v dostatečném měřítku.¹⁸¹

Co se týkalo postoje brněnských funkcionářů ke K 231, vyjádřili se v tom duchu, že je několik různých organizací zastupující politické vězně, jako je SONOLP na Slovensku nebo K 231 v Praze. Všechny tyto organizace čekaly podle spolkového zákona na schválení stanov a pořád se tohoto rozhodnutí nemohly dočkat. Bez ohledu na tuto skutečnost jejich přípravné výbory vyvíjely plnohodnotnou činnost, kterou příliš neomezovala ani probíhající negativní tisková kampaň. Také v Brně, v rámci stanov, které navrhovala Praha v rozsahu působnosti

¹⁷⁹ ANM, Fond K 231, inv. č. 48, č. kart. 1. Dopis městskému výboru K 231 v Brně 20.5.

¹⁸⁰ Šlo o atentát na Prokopa Drtinu, Petra Zenkla a Jana Masaryka ze září roku 1947, který na ně chystala Komunistická strana. Zdroj:< http://www.csns.cz/files/nase_slovo_01.pdf>. [cit. 21. 12. 2012]. s. 4.

¹⁸¹ ANM, Fond K 231, inv. č. 50, č. kart. 1. kopie dopisu společnosti pro lidská práva v ČSSR. 14. 6. 1968.

pro Jihomoravský kraj, fungovali v celku dobře. To znamenalo, že brněnská Společnost pro lidská práva ještě pořád uznávala pražský program. Jako organizace registrovali velký příliv členů ve všech svých okresech a starali se o co nejlepší dosažení rehabilitace pro všechny svoje členy.

Dále se vyslovovali pro co nejužší spolupráci v dané oblasti, protože měli se Společností pro lidská práva v ČSSR některé styčné body programu a proto ji takto vyzývali: „*Vás žádáme o sdělení vašeho stanoviska, jak bychom mohli co nejučelněji tyto zájmy nějak vhodně organizačně spojit, abychom došli ku společnému cíli, který se v nynějším obrodném vývoji, jeví se tak potřebným*“.¹⁸²

Z těchto slov je patrné, že brněnská organizace pro lidská práva K 231 si přála sama mít nebo se rovnou spojit s jinou organizací, která také neměla se samotným K 231 nic společného. Navíc tato činnost se ukazovala jako něco, co brněnská organizace provádí samostatně a pražský ústřední výbor by s tímto „štěpícím“ se procesem jistě nesouhlasil. Dalším problémem pak byla působnost této brněnské organizace, která se cítila být nejvyšším orgánem pro celou Jižní Moravu, ale toto však nelze posuzovat, protože pokud by brněnská organizace fungovala podle vnitřních pravidel a návrhu stanov K 231, tak by její působnost byla pouze v rámci města Brna. Brněnská organizace tak už zcela jasně usilovala o své samostatné postavení. V oblasti Brno - venkov však působila okresní pobočka, která byla loajální pražskému vedení K 231.

Ústřední výbor K 231 na situaci v Brně reagoval tím, že napsal dopis pro brněnské vedení, v němž si stěžoval, že takové počínání je pro hnutí nebezpečné a nerozvážné, a že toto brněnští dělají jenom proto, aby si vysloužili lepší podmínky k vlastní samostatné činnosti. V té době taky podle pražského výboru velmi pokročilo jednání o schválení stanov, a tak si mysleli, že by v nejbližší době mohli svoji činnost zlegalizovat a začít pro politické vězně pracovat ve všech směrech. A tak v tvrdé kritice brněnského vedení dále pokračovali.¹⁸³

To, že v Brně začali pracovat s jinými stanovami a se svou novou působností, která se měla vztahovat alespoň teoreticky na celý Jihomoravský kraj, dosáhli podle Ústředního výboru toho, o co se celé dva měsíce snažila štvavá tisková kampaň. Ohrozili sdružení K 231 právě ve chvíli, kdy s nimi začali všichni jejich přátelé a nepřátelé počítat jako s jednotnou a stabilizační veličinou, působící ve veřejném životě. Členové ústředního výboru to řekli dost

¹⁸² tamtéž

¹⁸³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 53, č. kart. 1. Dopis přípravného výboru okresnímu K 231. 16. 7. 1968.

otevřeně a upřímně: „*Aby bylo jasno. Mluvíme výslovně o bývalých představitelích K 231, protože nově založená tzv. organizace na ochranu lidských práv nemá s K 231 nic společného, a také není zákonně oprávněná používat ve svém názvu tohoto označení.*“

Podle Ústředního výboru šlo vysloveně o zneužití dvou významných demokratických organizací, protože názvy jako Společnost na ochranu lidských práv nebo K 231 činí její jméno atraktivním a máte dezorientovanou veřejnost. Ústřední výbor pak vyzval všechny svoje pobočky, aby se k tomuto problému jednoznačně vyjádřily a pomohly jej rychle vyřešit. Zprávy o rozkolu v tomto hnutí nepochybně pronikly na veřejnost a poškodily tak všechny politické vězně, ať už byli v jakékoli organizaci. Další věcí, na kterou lidé z ústředního výboru upozorňovali, byla otázka, komu prospěje působení několika roztržštěných organizací na českém území, místo jednotné silné organizace. Byli by to komunisté, protože s tolika rozháranými sdruženími by měli daleko méně práce, než s jednotnou organizací. V závěru dopisu píší pražští představitelé K 231, že napsali brněnským představitelům dopis, ve kterém doufají, že vysvětlí svůj neuvážený čin a přesvědčí bývalé vedení brněnské K 231 k tomu, aby se do K 231 vrátili nebo provedli „vzpouřu“ a založili si druhou organizaci, která bude ústřednímu výboru loajální. Jiní političtí vězni měli za úkol své známé v Brně navštívit a také je přesvědčit, protože: „*Tříštění jednotného K 231 je horším proviněním než lhostejnost a nečinnost.*“¹⁸⁴

Dopis všem brněnským členům je v podobném duchu a ptají se, jestli jejich brněnská organizace pro ochranu lidských práv může jako jediná čelit komunistům v případě rozpuštění K 231. Podle pražského vedení jedině v případě, že by byli tak slabí a bezvýznamní, že by komunistům sloužili pouze jako dekorace.¹⁸⁵

V této době také napsali dopis Andělínu Šulíkovi,¹⁸⁶ tajemníku brněnské společnosti na ochranu lidských práv. Sdělili mu, že v této době jednají s dalšími představiteli Brna, Kubešem a Cáhou, protože opět udělali krok bez jejich svolení a vědomí. Znovu se tak opakovala historie okolo provedení rehabilitačního zákona, na který měly obě organizace rozdílné názory. Dalším problémem byla přihláška, kterou si brněnští představitelé podali do

¹⁸⁴ ANM, Fond K 231, inv. č. 53. č. kart. 1. Dopis přípravného výboru okr. K 231. 16. 7. 1968

¹⁸⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 54. č. kart. 1. Dopis všem členům brněnské K 231. 18.7 1968.

¹⁸⁶ Andělín Šulík V roce 1946 byl zpravodajem rozpočtového výboru ústavodárného Národního shromáždění republiky Československé. Po únorovém převratu se podepsal v roce 1948 pod konání klidných voleb bez útisku a nátlaku. Potom byl několik let vězněn. V roce 1968 se stal jedním ze zakladatelů K 231 v Brně. Jako tajemník usiloval o širší záběr klubu a o jeho propojení se společností na ochranu práv v ČSSR. Kvůli těmto věcem se rozešel s pražským ústředím, protože tyto akce znesnadňovali schválení stanov.

společnosti Na ochranu práv v ČSSR. Podle pražského vedení tak veškerá snaha o jednotu definitivně ztroskotala.

Ústřední výbor také prošel dokumentaci, kterou jim Šulík poslal, a vyvodili z toho tyto závěry: 1. Brněnská společnost má jiné stanovy, založili jiný spolek s jiným posláním a jinými členy, než je organizace K 231. 2. Tímto krokem odpadla budoucí možnost sloučení se obou organizací. V případě, že by došlo k jejich povolení, tak by si obě organizace v Jihomoravském kraji začaly ve své činnosti konkurovat. 3. Svým počínáním však více konkuruje Společnosti na ochranu práv v ČSSR než K 231. Hrozí proto, že K 231 bude s těmito věcmi spojována a že se snaží dosáhnout jiných cílů než ty, které proklamuje. 4. Odštěpení přišlo ve velmi nevhodnou dobu.¹⁸⁷

Brněnská organizace mezitím dál rozvíjela svoji činnost. Snažila se jednat přímo s představiteli Národního shromáždění, ale to se jí nedařilo. Podle Národního shromáždění byly všechny organizace, které vznikly mimo Národní frontu nezákonné, a proto jsou součástí reakčních sil, se kterými nebudou jednat. Toto odmítnutí brněnskou organizaci dost rozhořčilo. Proto ve svém prohlášení sdělili, že jejich organizace sdružuje všechny vrstvy obyvatelstva, většina jejích členů má za sebou i mnoho let věznění a že nejhorším nebezpečím pro socialistický stát nejsou reakční síly, ale bezpráví a nelidskost policejně byrokratického aparátu. Právě na základě tohoto poznání je vlastně brněnská společnost na ochranu lidských práv oporou socialistického zřízení proti konzervativním silám.¹⁸⁸

Brněnská společnost také předala svoje stanovy ke schválení SPB a jejich vyřízení dopadlo kladně. Navíc s SPB dále úzce spolupracovala. Do 16. června provedly také přes 2 000 podnětů na zahájení přezkumného řízení podle paragrafu § 5 zákona o soudní rehabilitaci. Plánovali toto číslo ještě několikrát zvýšit a provést personální rozšíření, protože SPB dostával na takové projekty dotace a Brněnská společnost je mohla také zčásti využívat. Pravidelně každou středu probíhaly schůze přípravného výboru.

Vedení brněnské pobočky navíc chystalo další velkou schůzi svých členů, a to na 28. července v hotelu Slovan. Zde se chtěli poradit na dalším postupu všech svých poboček.¹⁸⁹

To byl také poslední dochovaný dopis o činnosti brněnské organizace na ochranu lidských práv, jejíž činnost byla ukončena po 21. srpnu.

¹⁸⁷ ANM, Fond: K 231, inv. 55. č. kart. 1. Dopis Andělinu Šulíkovi 16. 7. 1968.

¹⁸⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 56. č. kart. 1. Prohlášení 19.7 1968.

¹⁸⁹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 57. č. kart. 1. Dopis od Andělina Šulíka. 20.7 1968.

Celé hnutí K 231 se zformovalo velmi rychle a také se dařilo udržovat u svých poboček jednotu. Brno z této skupiny vybočovalo už od samotného zahájení činnosti. Je otázka, jestli to bylo proto, že se domnívali, že jsou silnější skupinou než Praha, a že se dokážou o potřeby svých politických vězňů postarat lépe. Je také možné, že to byla jen tradiční pražsko - brněnská rivalita. Nicméně jejich činnost způsobovala nebezpečné štěpení tohoto hnutí, což v podstatě politické vězně jako celek oslabovalo, i když to co dělali, prováděli s dobrými úmysly.

7.2. Frýdek Místek

Ustavující schůze prozatímního výboru se ve Frýdku Místku odehrála velmi krátce po ustanovení K 231 v Praze na Žofině a to 4. dubna v restauraci Slavii na ulici Národních mučedníků. Místní političtí vězni přijali s nadšením ustanovení pražského K 231, který se ztotožňoval s jejich představou a nároky na danou problematiku. Cíl měl být ještě daleký. Zástupci Frýdecko-Místecké K 231 se plně ztotožňovali s požadavky pražského ústředí. Chtěli plnou rehabilitaci a propuštění všech politických vězňů a to nejen z řad protifašistických bojovníků, ale všech těch, kteří bojovali proti nějakému bezpráví.

Po těchto projevech a následné diskuzi proběhla volba do prozatímního výboru: *předseda* Miloslav Komínek, Sviadnov č. 197, *1. místopředseda* Karel Martínek, Místek, Ostravská č. 634, *2. místopředseda* Jan Tomanic, Odřichovice č. 425, *jednatel* Ludvík Vlček, Frýdek, Žižkova č. 503, *pokladník* Gertruda Viková, Sviadnov, č. 145, *zapisovatel* Karel Palát, Místek, Třída Pionýrů č. 844.

Jednomyslně bylo schváleno odeslání blahopřejného telegramu prezidentu Ludvíku Svobodovi. V závěru schůze byli přítomní seznámeni s již odeslanou rezolucí na pražské ústředí K 231, ve které odbojáři žádají propuštění jejich spolubojovníků i dalších politických vězňů, kteří dosud jsou za mřížemi.¹⁹⁰

Veškerá korespondence, kterou bylo potřeba posílat kvůli organizačním záležitostem, se měla vyřizovat přes předsedu výboru Miloslava Komínka.¹⁹¹ S osobou Miloslava Komínka se pojí ještě jedna věc, kterou si chtělo vedení K 231 ve Frýdku Místku trochu přivydělat na svoje záležitosti a pro dobro všech politických vězňů. Miloslav (Milo) Komínek úspěšně

¹⁹⁰ ANM, Fond: K 231, inv. č. 105, č. kart 1 Zpráva ze schůze 4. 4 K 231 ve Frýdku Místku 4.4.

¹⁹¹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 106, č. kart 1. Zpráva o ustavující schůzi 4.4. ze dne 12.4.

reprezentoval Československo v letech 1946 - 1948 v akrobatickém létání. Jenže po Únoru 1948 si odseděl 17 let za mřížemi, ale to mu zřejmě nevadilo a tak se znovu vrátil k akrobatickému létání. V roce 1966 úspěšně absolvoval letecký den v Maďarsku a v roce 1968 chtěl něco takového udělat pro finanční podporu politických vězňů. Komínek navázal styky např. s Iránem, Francií nebo Spojenými státy americkými, kde chtěl svoji leteckou show ukázat. Jenže aby mohl vycestovat, potřeboval povolení od komunistické vlády. Vedení Frýdecko Místecké K 231 tedy chtělo poslat dopis Ludvíku Svobodovi, aby mu toto vycestování umožnil. Tento dopis měl jít přes pražské ústředí.¹⁹²

Bohužel se nepovedlo zjistit, jak celá tato žádost skončila, ale dá se předpokládat, že negativně. Činnost pobočky ve Frýdku Místku byla ukončena po událostech 21. srpna.

7.3. Tábor

V Táboře došlo k vzednutí činnosti již krátce po ustanovení K 231 na Žofíně. Ke schůzi, na níž se ustanovil prozatímní výbor K 231 pro okresní pobočku v Táboře, došlo 15. dubna. Ustanovení pobočky bylo ohlášeno Okresnímu národnímu výboru a také byly požádány všechny místní deníky, aby v tisku publikovaly zprávu o ustanovení této pobočky K 231 a tak se tato zpráva dostala k co největšímu počtu bývalých politických vězňů. Na této schůzi byl zvolen přípravný výbor ve složení: *předseda* František Silvera, *tajemník* PhDr. Arnošt Mrzena, *pokladník* Bohumil Dvořák, *stálý delegát* Miroslav Svoboda, *zapisovatel* František Mácha, *člen výboru* Jarmila Schreyerová, *právní poradce* JUDr. František Voborský. Rovněž na této schůzi došlo k dobrovolné finanční sbírce na podporu činnosti klubu, která se potom měla poslat na pražské ústředí. Korespondenci bylo dohodnuto posílat na adresu: PhDr. Arnošt Mrzena, Tábor, Radnická č. p. 51. Pokyny pro další fungování okresní pobočky K 231 si vyžádal u pražského ústředí stálý delegát klubu Miroslav Svoboda. Termín další schůze klubu byl stanoven na 19. dubna.¹⁹³

Tato schůze byla zahájena v 16:30 hod. v sále číslo jedna v Hotelu Slovan. Sešlo se zde celkem 48 osob. Tuto schůzi zahájil tajemník klubu Arnošt Mrzena, který zavzpomínal na první a druhý odboj a řekl, že hlavní činnost K 231 se zaměřuje především na rehabilitaci odsouzených a to tak, že tato měla být dosažena legálním způsobem, tedy soudní cestou.

¹⁹² ANM, Fond: K 231, inv. č. 107, č. kart 1. Dopis Tajemníka K 231 Frýdek Místek 11.5.

¹⁹³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 224, č. kart. 2. Tábor, Záznám o zakládající schůzi prozatímního výboru K 231 ze dne 17. 4.

Poté mluvil stálý delegát klubu Miroslav Svoboda. Ten řekl, že se v K 231 používá při oslovování titul bratr a sestra. Tímto se toto tradiční oslovování ve své podstatě rehabilitovalo. Také vysvětlil zásady fungování klubu, především jeho nepolitickou podstatu. Po tomto projevu následovala diskuze, která skončila v 18:30 hod., dále bylo rozhodnuto, že *právní výbor* bude rozšířen o dva další členy a to o pana Dr. Řehořka, Rudolfa a Antonína Novotného. Proběhla také debata týkající se ustavení právní komise. Bylo odsouhlaseno vytvoření organizační komise, která vznikla ve složení: Šíp, Nekola, Vilímek. Dále byla jmenována dokumentační komise ve složení: Syrovátka, Mrzena a Poláček. Na konci schůze bylo vybráno 710 Kčs k použití pro fungování klubu.¹⁹⁴

Poslední schůze Táborské K 231 proběhla 12. května v 16:30 v Hotelu Slovan. Bylo přítomno celkem 38 osob. Na této schůzi nebylo umožněno provést veřejný projev, neboť to byla jen rozšířená výborová schůze, nikoliv schůze celé pobočky. Na schůzi se domlouvala další členská schůze pobočky, která měla být veřejná s očekávanou velkou účastí lidí. Z tohoto důvodu bylo nutno vybrat vhodný sál a také vhodné datum i čas konání schůze. U zvažovaného využití táborského divadla byl problém s tím, že se tam nemohlo kouřit a dělat nutné přestávky. Nicméně nakonec bylo toto řešení schváleno. Tyto kroky byly z ústředí K 231 pozitivně posuzovány.¹⁹⁵

Po této schůzi měla v červnu proběhnout ještě další schůze, na které měl být zvolen řádný výbor okresní pobočky. K tomuto setkání však již nedošlo, přesto okresní pobočka v Táboře působila až do začátku srpna.¹⁹⁶

7.4. Hodonín

V Hodoníně došlo k ustavující schůzi dne 19. dubna. Této schůze se zúčastnilo 78 osob a byl zde zvolen okresní výbor ve složení: *předseda* Ladislav Kuča, Hodonín, *místopředseda* Oldřich Krejčířik, Josefov, *jednatel* Svatopluk Karlík, Moravský Písek. *Odbor tiskový* Jan Železník, Moravský Písek, Zdeněk Zrunek, Hodonín, *sociální* Herta Racková, Hodonín, Jaroslav Huf, Hodonín, Rudolf Škůrek, Hodonín, Václav Hověžák, Hodonín, Václav Rohatec,

¹⁹⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 225, č. kart. 2. Tábor. Záznam o zakládající schůzi prozatímního výboru K 231 ze dne 19.4.

¹⁹⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 228, č. kart. 2. Tábor, Zápis ze schůze 12.5.

¹⁹⁶ RŮŽIČKA, Filip, *Vznik a vývoj K 231 v Praze a jihočeském kraji*, Bakalářská práce, Ústav historických věd FF UPCE. Pardubice, 2010. s. 41.

Hodonín, *právní* Josef Berka, Hodonín, Jaroslav Pospíšil, Hodonín, Bedřich Minaříček, Veselí nad Moravou, JUDr. Jaromír Vaculovič, Hodonín.¹⁹⁷

Došlo ještě k dodatečné volbě funkce *matrikář* Jan Gromus, Hodonín, ulice Stalingradova, kam měla být zaslána veškerá pošta. Po této volbě došlo ještě k jedné změně. Ze zdravotních důvodů svoji funkci vzdal předseda prozatímního výboru K 231 v Hodoníně Jaroslav Kuča a tak se vedení ujal místopředseda Oldřich Krejčířík, který měl klub vést podle stanov, než dojde k řádné volbě.¹⁹⁸

Činnost okresní pobočky v Hodoníně skončila příchodem vojsk Varšavské smlouvy.

7.5. Opava

V této oblasti došlo k rozvoji činnosti politických vězňů v jarních měsících roku 1968. Představitelé klubu se obrátili 14. dubna na Okresní výbor KSČ s tím, aby jim dovolil založit pobočku. Bylo jim vyhověno a ustavující schůze se poté konala 21. dubna na Zimním stadionu. Ustavující schůze se zúčastnilo cca 100 lidí. Na této schůzi byl zvolen i prozatímní výbor. Opavské hnutí mělo mít původně název Slezský klub K-231. *Prozatímní výbor*: Miroslav Kežlinek, Zdeněk Bohdal, Rudolf Slanina, Josef Klapetek, Aloisie Konrádová a Aurelie Prášilová.¹⁹⁹ Další plánovanou schůzi na 19. května už ale Okresní národní výbor zakázal. I přes tento zákaz se schůze konala, tentokrát v sále Domu kultury a vzdělání.²⁰⁰

Na tuto schůzi se dostavilo 200 osob. Vedle rehabilitací se zde velmi diskutovalo o tom, že ti, kteří v padesátých letech někoho perzekvovali, měli být ze svých míst okamžitě odstraněni. Přítomní také řešili to, jestli mají založit sdružení KAN (toto sdružení zahájilo svoji oficiální

¹⁹⁷ANM, Fond: K 231, inv. č. 119, č. kart 1. Oznámení o schůzi prozatímního výboru okresního klubu K 231, konané 19. 4. ze dne 19.6.

¹⁹⁸ Tamtéž

¹⁹⁹Miroslav Kežlinek: Narozen 10. 1. 1921 v Opavě, funkce: Předseda povolání úředník, adresa: Opava, Anenská č. 3., V emigraci nakonec skončil ve Švýcarsku

Rudolf Slanina: Narozen 3. 5. 1926 v Karlovce, funkce: Jednatel povolání: Dělník v cihelně Branka u Opavy, adresa: Opava, Krnovská č. 65. Činnost pana Slaniny byla vyšetřována agentem s krycím názvem TS Šoupátko

Aurelie Prášilová: Narozena 17.6 1906, Karviná, funkce: členka výboru, povolání důchodkyně, adresa, Opava, Heydukova. Také na ní byl nasazen agent s krycím názvem TS Šoupátko a agent Jirka

František Mrázek: Narozen 10.4 1909 v Brně, funkce:člen výboru, adresa: Opava, pování: metodik DKV. Podle STB to byl jeden z neprogresivnějších členů K 231. Byl jedním z organizátorů pořadu z Očí do očí. V srpnových událostech byl velmi aktivní. Po okupaci vojsky varšavské smlouvy již žádnou činnost nevyvíjel

JUDr. Rudolf Šugar, Narozen 30. 3. 1903 ve Vesce, funkce. Právní poradce, povolání: české státní silnice., adresa: Opava, Rooseveltova č. 14. Po 21. Srpnu se setkával v Rakousku s Kežlinkem i on byl sledován Jirkou a Šoupátkem.

²⁰⁰ABS, fond B7-6/II KS ZNB S ŠTB- oddělení Opava, inv. č. 5 č kart. 13, . s. 2-3. Činnost pravicově oportunistických sil v okrese v letech 1968-199. Situační správa 1970.

činnost v Opavě dne 16. května). Po této diskuzi byli přítomní vyzváni, aby přispěli do klubové pokladničky a pomohli tak s finančními výdaji.

Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy pobočka svoji činnost ukončila a její hlavní představitelé Kežlinek a Jan Kučera emigrovali do Rakouska.²⁰¹

7.6. Semily

7.6.1. Nepovedená ustavující schůze

V klubu K 231 většinou schůze probíhaly na solidní úrovni, nicméně občas se někde stalo, že někdo něco pokazil. V Turnově proběhla ustavující schůze pro okres Semily 21. dubna, ale vlivem špatné organizace, za kterou mohl předseda sociální komise Jindřich Trakal, se schůze příliš nepovedla. Jindřich Trakal měl organizování schůze na starost, ale dopustil se několika chyb, které mu po této schůzi funkcionáři z pražského ústředí vyčetli. Jednalo se o tyto chyby: 1) Trakal pozval na schůzi nejen zástupce těch vězňů, kteří byli odsouzeni podle zákonů č.50/1923 a č.231/1948 Sb., ale na pozvánky napsal, ať se dostaví všichni nezákonně odsouzení občané v okrese. Na schůzi se tak dostavili i zástupci z řad kriminálních a šmelinářů. 2) chybou bylo, že podepsal pozvánku svým jménem a ne jménem přípravného výboru. 3) chyboval v tom, že neobešel všechny své známé, kteří byli odsouzeni podle zákona 231/1948 Sb. a neporadil se s nimi. 4) Ignoroval i spoluvězně z celého okresu a to z měst Semily, Jilemnice, Jablonec nad Nisou, Rokytnice, Harrachov. Trakal sice napsal o této schůzi do novin, ale pozval jen jednotlivce ne na základě celého okresu.²⁰²

Kvůli těmto chybám málem pražské ústředí K 231 stornovalo schůzi. Jako hosté přijeli z ústředí Jaroslav Brodský a Jaroslav Šmíd, ale na schůzi nebylo vůbec nic připraveno a to i přestože Trakal dostal směrnice, jak se má zachovat. Na to, aby přípravný výbor mohl fungovat, bylo potřeba minimálně 14 lidí. Bohužel vlivem těchto uvedených organizačních problémů se toto nepodařilo zajistit. Trakal měl jako předseda sociální komise sehnat do další schůze nějaké další spolupracovníky, což se mu nakonec povedlo. Jako další věc, co zřejmě ještě Jindřich Trakal pokazil bylo to, že lidi, kteří se na danou schůzi dostavili, nepustil dovnitř. Dalším problémem bylo, že lidé, kteří tam přišli, byli mylně informováni o tom, že jim budou přiděleny byty a dostanou peníze. Sám Jindřich Trakal na nepodařenou schůzi

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² ANM, Fond: K 231, inv. č. 202, č. kart. 2. Omluva za chaos v Semilech+ dopis J. Trakala z 27.4.

reagoval dost impulsivně, protože se mu Josef Jiroň dodatečně omlouvá za to, že mu za organizaci schůze nikdo nepoděkoval. Otázka je, jestli to myslel ironicky nebo se doopravdy omluvil.²⁰³

7.6.2. Další schůze v okrese Semily

Po ustavující schůzi následovala další schůze, která se konala dne 7. května a byla to více méně taková menší výborová schůze. Této schůze se zúčastnilo 28 osob. Schůzi zahájil předseda Josef Jiroň. Na programu schůze bylo několik věcí. Nejdůležitější bylo doplnit členy prozatímního výboru, který kvůli organizačním zmatkům nebyl dostatečně obsazen a dále vyřídít řádnou registraci všech členů semilské K 231. Byl také odhlasován návrh, aby byl na den ukončení II. světové války položen věnec u památníku padlých. Na návrh předsedy dokumentační komise byl funkce předsedy sociální komise zproštěn výše zmíněný Jindřich Trakal, který mohl za pokaženou ustavující schůzi. Následně byl předsedou sociální komise zvolen Jindřich Kalfeřt. Aby prozatímní výbor mohl lépe fungovat, slíbili ostatní členové, že pomohou, jak nejlépe budou moci.²⁰⁴

V rámci zvýšení publicity pro semilské K 231 měla být poslána výzva k politickým vězňům do místního časopisu Rozvoj a také dát příspěvek do místního rozhlasu v Semilech, ve které bylo vzpomenuáno popravených a zemřelých spoluvězňů v komunistických kriminálech. Jako host promluvil pan Hádek ze Semil a zval přítomné na politický meeting Klubu mladých, kam jsou pozváni zástupci ministerstva spravedlnosti a Ústředního výboru KSČ. Závěrem schůze bylo řečeno, že příští schůze se zúčastní pouze členové přípravného výboru.²⁰⁵ Co se týkalo informovanosti politických vězňů, tak s tou měli členové semilských poboček K 231 problémy, protože okres Semily byl dost rozsáhlý a zasahoval i část Krkonoš. Semilský okres se měl navíc v této době zrušit.²⁰⁶

Další schůze K 231 se v Semilském okrese konala 18. května ve vesnici Vesec. Zúčastnili se jí pouze členové prozatímního okresního výboru K 231. Schůze byla zahájena v 19.00 hod., úvodem byly přečteny zápisy z jiných ustavujících schůzí, které se konaly například v Liberci nebo Jičíně a Jablonci. Na okresní konferenci, která se 17. května odehrála v Hradci Králové,

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 204, č. kart. 2, Zápis výborové schůze ze dne 7.5.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 203, č. kart. 2. Dopis ústřednímu výboru K 231 ze dne 7.5.

delegoval přípravný výbor jen jednoho kandidáta a to byl Jaroslav Grossmann. Tímto byla tato schůze v 10:50 hod. skončena.²⁰⁷

Členové pobočky v Semilech se měli 24. května zúčastnit Celostátního sjezdu v Praze na Slovanském ostrově, který se ale nakonec nekonal. Prozatímní výbor tam měl být v této sestavě: *předseda* Josef Jiroš, Turnov II, *místopředseda* Bohumil Točera, Semily I, č. p. 46, *tajemník* František Šťastný, Turnov, Bezručova. *Komise organizační* Nataša Adamová, Turnov II, plk. Kudrnáčova č. p. 1286, *sociální* Jindřich Kalfěřt, Jenišovice u Turnova č. p. 80, *právní* Dr. Bohuslav Peroutka, ul. Dvořákova č. p. 326, *dokumentační* Jaroslav Grossmann, Roztoky u Jilemnice č. p. 3, *informační* Josef Trakal, Doubravice č. p. 48, *hospodářská* Modřišice u Turnova č. p. 102, *programová* Karel Kopal, Přepeře u Turnova č. p. 116, *revizní* Jaroslav Vydra, Hrubá Skála, č. p. 8.²⁰⁸

Doklady o fungování okresní pobočky v Semilech jsou dobrou ukázkou toho, že i když měl K 231 hodně schopných lidí, přesto se i zde občas našli jedinci, kteří svou funkci nezvládali. Otázka však je, jestli se tak dělo neúmyslně anebo byl předseda sociální komise Jindřich Trakal pod vlivem Státní bezpečnosti. Někteří z jejich členů byli v hledáčku STB ještě několik dalších let. Podle dochovaných zpráv mělo být na Semilsku ještě v roce 1975 sledováno cca 135 lidí, kteří v K 231 působili.²⁰⁹

7.7. Turnov

V Turnově došlo k ustavující schůzi okresní pobočky dne 21. dubna v hotelu Slávie. Schůzi zahájil v 9:00 hod. Josef Trakal ze Semil. Na tomto shromáždění bylo třeba zvolit prozatímní okresní výbor. Jako hosté se dostavili funkcionáři z pražského Ústředního výboru K 231 Dr. Jan Šmíd, Dagmar Skálová a Jaroslav Brodský. První pronesl, po minutě ticha za uctění mrtvých vězňů, svůj referát Dr. Jan Šmíd. Mluvil o deformacích totalitní diktatury a o mravním a hospodářském zpusošení státu, beztrestnosti lidí z Ministerstva vnitra. Poté řekl, že o rehabilitacích se sice mluví, ale pouze mluví, že kdyby se měla provádět doopravdy poctivě, tak by stát přišla na 20 miliard Kčs. Takovou částku by nikdy žádný stát nezaplatil. K 231 požadovalo, aby byly zrušeny všechny politické rozsudky od roku 1948 až do roku

²⁰⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 205, č. kart. 2. Semily, zápis s výborové schůze ze dne 7. 5.

²⁰⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 206, č. kart. 2. Semily, Delegace na celostátní sjezd ze dne 19.5.

²⁰⁹ ABS, Fond B5/II: KS ZNB- Správa ŠTB Hradec Králové, inv. č. 86. Kart 18 s. 2. Vyhodnocenie stavu štátobezpečnostnej situácie a preivierka vyslednosti kontrarozviednej práci ŠTB 13. 11. 1975.

1968. Na závěr svého referátu řekl, že političtí vězni čest nikdy neztratili a že člověk není otrok. Rehabilitace není milost, je to zájem národa, aby se Československo znovu zařadilo mezi čestné a slušné národy.²¹⁰

Po referátu Jana Šmída promluvila Dagmar Skálová, která řekla, že je naší věcí dodržovat humanitu a lidskost a také zůstat věrni Masarykovým myšlenkám. Po tomto krátkém referátu promluvil tajemník ústředí K 231 Jaroslav Brodský, který řekl, že deklarace lidských práv nebyla dodržována a že ji komunisté pošlapali. Po tomto úvodu vysvětlil důvody pro založení klubu K 231, kterými jsou právo na sdružení a obhajoby práv bývalých politických vězňů tzn. předložení a schválení stanov tohoto hnutí.²¹¹

Tyto věci mělo posvětit Ministerstvo vnitra. Klub K 231 také odmítal pouhou právní rehabilitaci, která se jim v té době zdála nedostatečná, ale měli se snažit o plnou občanskou rehabilitaci. Klub také nebyl politickou stranou, měl státu pomoci od zbídačení, zapojením svých členů do rozvoje země. Nejdůležitější částí jeho projevu bylo vysvětlení fungování okresních poboček. Okresní pobočky klubu K 231 měly být samostatnou a reprezentativně hospodářskou jednotkou, z Prahy měly docházet pouze zákony a rady, jinak měly fungovat zcela samostatně. Ve své činnosti se měly pustit především do prověrek svých členů a zvyšování publicity své činnosti pomocí medií. Tímto bodem Jaroslav Brodský svůj projev ukončil a následovala diskuze. Z této diskuze mi přišel nejdůležitější dotaz pana Vydry. Ten se ptal, jaký mají vztah K 231 a České televize. Dostal tuto odpověď: „*Mají malý zájem, chtějí zajistit přenos, až se půjde s požadavky na hrad - nehovořit s cizinci o klubu, odkázat na informační středisko Ústředního výboru K 231. Censura dosud existuje, mladí redaktoři stojí většinou při klubu, staří zkompromitovaní brání uveřejňování zpráv*“.²¹²

Po skončení diskuze následovaly volby do prozatímního výboru, který byl zvolen ve složení: *předseda* Dr. Václav Chytil, *místopředseda* Dr. Miloslav Souček, *tajemník* Jiří Křivánek, *Komise organizační* Antonín Vaculka, *právní* Dr. Bohuslav Papež, *programová* Jan Brušík, *hospodářská* Oldřich Kudlička, *informační* Josef Jehlička, *dokumentační* Anežka Pospíšilová,

²¹⁰ ANM, Fond: K 231, inv. č. 243, č. kart. 2. Turnov, Zápis ze schůze prozatímního okresního výboru K 231 ze dne 21.4.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² Tamtéž.

*sociální Marie Kelíšková, revizní Dr. Cyril Bařinka. Žádné další informace se už z Turnovské pobočky nedochovaly a tak zřejmě ukončila svoji činnost po 21. srpnu.*²¹³

7.8. Uherské Hradiště

Ustavující schůze se konala 21. dubna v sále Reduty v Uherském Hradišti. Sešlo se na ní asi 700 lidí. Šlo nejen o místní politické vězně, ale i delegáty z brněnské pobočky K 231 a i o zástupce ze slovenského Sonolpu, dále o zástupce tisku, rozhlasu a ostatních občanů. Schůzi zahájil budoucí předseda prozatímního výboru Dr. Miloslav Souček. Poté byly čteny jednotlivé referáty například na téma rehabilitace, kde se místním politickým vězňům vysvětlovalo, jaké rehabilitace se klub K 231 snaží dosáhnout. Po skončení referátů následovala diskuze, které se zúčastnilo zhruba 15 lidí. Podle Miloslava Součka byla diskuze i schůze velmi podnětná a přínosná. Na konci schůze následovaly volby do prozatímního výboru s tímto výsledkem: *předseda* Dr. Miloslav Louček *tajemník* Jiří Křivánek Po provedené volbě byla schůze ukončena a s tímto skončila i veškerá činnost místní pobočky.²¹⁴

7.9. Ústí nad Labem

V Ústí nad Labem došlo ke konání ustavující schůze dne 23. dubna. Tato schůze se konala v sále kina Pracujících v Ústí nad Labem od 15 hodin. Jako hosté se z Ústředního výboru K 231 se dostavili gen. Václav Paleček, Jaroslav Brodský a MUDr. Jan Šmíd. Dalšími hosty byli političtí vězni z Mostecka, Teplic, Chomutova, Děčína, Libochovic, Loun a z nejbližšího okolí. Schůzi zahájil Karel Vaněk, který přivítal hosty z řad politických vězňů a pak z řad úradů a především zástupce z Krajského národního výboru. Referáty přednesli Jaroslav Brodský a Jan Šmíd. Po skončení těchto úvodních proslovů, Brodský odpovídal přímo na otázky z pléna.

Po této diskuzi došlo k volbě prozatímního výboru v tomto složení: *předseda* Karel Vaněk, Kozinova 5, Ústí nad Labem, *místopředseda* Dr. Karel Žižka, Brněnská 19, Ústí nad Labem, *tajemník* Dr. Antonín Šenfeld, Tovární 35, Ústí nad Labem, *pokladník* František Mráz, Neyorská 5, Ústí nad Labem. *Komise organizační* Josef Kříž, Ve smyčce 11, Ústí nad Labem,

²¹³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 243, č. kart. 2, Turnov, Zápis ze schůze prozatímního okresního výboru K 231 ze dne 21.4.

²¹⁴ Tamtéž.

právní Dr. Bohdan Kadlec, Moskevská 42, Ústí nad Labem, Dr. Karel Žižka, Dr. Antonín Šenfeld, *programová* neobsazeno, *hospodářská* František Mráz, *informační* Dr. Bohdan Kadlec, *dokumentační* Josef Muller, Na Nivách 44, *sociální* Drahomíra Kofránková, Koněvova 16, Ústí nad Labem, *revizní* Jan Doubrava, Litoměřická 1045, Ústí nad Labem, Václav Novotný, Jateční 37, Ústí nad Labem, Jaroslav Nový, Koněvova 37, Ústí nad Labem.²¹⁵

Schůze byla zakončena zpěvem státní hymny asi v 17.15 hod. ukončena. Samotná schůze byla hodnocena jako důstojná a klidná s účastí 400 - 600 osob. Dokumentace o dalších schůzích v Ústí nad Labem se nedochovaly.²¹⁶

7.10. Nová Paka - Jičín

Pobočka v Nové Pace je v tomto přehledu okresních poboček jedinečná. Samotná pobočka měla 189 členů a sdružovala vězně z Novopacka, Jičínka, Hořicka. Jako u jediné se totiž dochovala celá její dokumentace. Velmi zajímavé bylo i její znovunalezení.

Když 21. srpna 1968 dorazila armáda spojenců Varšavské smlouvy, klub K 231 musel ukončit svoji činnost, došlo k zákazu činnosti a hrozily postihy. Zatímco většina poboček svoje dokumenty zničila, tak v Nové Pace tomu bylo jinak. Na podzim roku 1968 zakopali funkcionáři K 231 svoje dokumenty v lese u obce Bělé u Pecky, kde měly zůstat uschovány, dokud se situace nezlepší. O této akci vědělo tehdy pouze dvanáct funkcionářů.²¹⁷

Po 17. listopadu 1989 začali bývalí členové K 231 tento „poklad“ hledat. Nikdo z nich si však nemohl vzpomenout, kde byla tato schránka vlastně přesně ukrytá. Nicméně své úsilí nevzdávali, hledali dál, až se jim nakonec v roce 2008 podařilo tyto listiny nalézt. Velkým překvapením bylo už to, že díky důkladně zaletované schránce zůstal její obsah nepoškozený a všechny dokumenty se tak v pořádku zachovaly. Tyto písemnosti mají ještě jednu cennou zvláštnost. Díky členským přihláškám se dochovala i jména soudců, kteří jednotlivé dané

²¹⁵ Tamtéž

²¹⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 246, č. kart. 2, Ústí nad Labem, Zápis s ustavující schůze ze dne. 23.4.

²¹⁷ <http://www.kpv-praha15.wz.cz/kpv_SOVF_clanek61.htm>. [cit. 12- 12- 2012]

procesy prováděli. Z dokumentů vyplývá, že pobočka v Nové Pace byla činná od dubna do září roku 1968.²¹⁸

7.10.1. Založení pobočky

Krátce po ustanovení Ústředního prozatímního výboru K 231 31. března 1968 na pražském Žofíně, začal klub posílat podklady k založení okresních poboček. Do Nové Paky se tyto písemnosti dostaly 10. dubna, zřejmě do rukou budoucího předsedy. V propozicích se nacházely jednoduché zásady pro založení a řízení nové pobočky, jako například: Nová pobočka vznikne dnem jejího ustanovení a trvá až do valné hromady klubu, dále pokyny pro výzdobu sálů na schůzích, určení funkcí v prozatímním výboru nebo pokyny k tomu jak vybírat jednotlivé lidi, aby nedošlo k omylům a do organizace nebyl přijat například nějaký nežádoucí kriminálník. Tato nařízení měla pobočku chránit před útoky ze strany KSČ, která by mohla poukazovat na to, že vzniklo hnutí, sdružují zločince. Tato opatření se ukázala jako velmi užitečná zejména v následujícím období, kdy v červnu začala tisková kampaň proti K 231. Měli se také velmi přísně a opatrně vybírat i lidé působící v prozatímních výborech.

²¹⁹

První schůze budoucí pobočky K 231 v Nové Pace se konala dne 14. dubna v 10.00 hod. a bylo na ní přítomno 15 lidí. Tato schůze měla dva hlavní důvody. Seznámit přítomné s programem klubu K 231, poslanými návrhy a zvolit prozatímní výbor. Radko Pavlovec přednesl úvodní referát na dané téma, pak následovala krátká diskuze a potom došlo ke zvolení přípravného výboru v tomto složení: *předseda* Otakar Hrubý, *místopředseda* František Šulc, *tajemník* Radko Pavlovec. *Komise organizační* Vratislav Číla, *právní* JUDr. Jaroslav Potůček, *programová* Miroslav Šimek, *hospodářská* František Čížek, *informační* Zdeněk Šolc, *dokumentační* Jiří Radimský, *sociální* MUDr. Božena Čílová.

Tyto kandidáty navrhovala sedmičlenná volební komise. Po zvolení tohoto výboru schůze pokračovala. Přítomní členové se usnesli, že do konce dubna proběhne ustavující schůze, ale musí se ještě určit místo konání a čas. Zažádali také o vyslání jednoho hosta z pražského ústředí K 231. Kdo to bude, mělo být věcí jednání. Jeho dopravu mu měli zajistit členové novopacké pobočky. Žádali také o dodání stanov a o organizační řád klubu. Všechny listiny, které měly být použity při kontaktu s pražským ústředím nebo jakákoli jiná korespondence

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Archiv Blanky Čílové (ABC). Fond: Nová paka K 231, odeslaná korespondence, s. 20. 14. 4. 1968

měla být adresována na Radko Pavlovec, Nová Paka, Františka Procházky 393. Přítomní slíbili, že budou svoje úkoly řešit podle svého nejlepšího svědomí.²²⁰

Nakonec bylo rozhodnuto, že ustavující schůze proběhne 25. dubna v 17.00 hod. v sále JKP v Nové Pace. Všem politickým vězňům, o kterých místní funkcionáři K 231 věděli, měla být doručena osobní pozvánka na toto setkání. V pozvánce se nacházelo místo určení a čas schůze, stručné vyjádření jakou činnost K 231 vlastně vyvíjí a že je určen pouze pro lidi odsouzené na základě zákona číslo 231. Dostavit se mohli i jejich rodiní příslušníci. Byla zde uvedena i přihláška do klubu, kde se psaly základní věci, jako bylo: Jméno a příjmení, bydliště, dřívější a nynější zaměstnání, věznice, tábory a podpis. Tyto pozvánky společně s přihláškou odeslal předseda Otakar Hrubý dne 19. dubna.²²¹

Na ustavující schůzi byli pozváni nejen zástupci z řad politických vězňů, ale i lidé ze spřízněných organizací, jako byl například Svaz bojovníků za svobodu. Jejím představitelům, kteří měli svůj Okresní výbor v Jičíně, byla doručena pozvánka 20. dubna. Zástupci z této organizace se hned kladně vyjádřili v tom smyslu, že dorazí jejich zástupci MO SPB, předseda pan Zemánek a jednatel pan Zapadlo.²²² Dále byli pozváni zástupci z pobočky K 231 v Hradci Králové. Oslovení se však omluvili, neboť ve stejném termínu 27. dubna, se měl konat krajský sjezd jejich K 231 v Adalbertinu. Pozvaní byli i členové K 231 z Náchoda a Frenštátu, kteří nepřijeli, ale poslali svoje pozdravy a přihlášky.²²³

Dne 25. dubna se konala v klubu JKP Nová Paka ustavující schůze okresní pobočky K 231 v Jičíně. Přípravný výbor sezval všechny dosažitelné politické vězně v okrese Jičín pomocí pozvánek, v počtu 150 kusů. Další forma ohlášení této schůze proběhla pomocí místního tisku v krajském deníku Pochodeň a byla dvakrát vysílána relace v DR a v krajském vysílání rozhlasové stanice Hradec Králové.

Ustavující schůze začala v 17:00 hod. za účasti 360 politických vězňů a jejich příbuzných. Přišli zástupci SPB Zemánek a Zapadlo. Přítomen byl tajemník Městského národního výboru Nová Paka soudruh Gaudl, který přišel schůzi zkontrolovat na vlastní žádost. Dalšími hosty byli zástupci z Ústředního výboru K 231 v Praze, plk. Svatopluk Chrastina a major letectva Josef Hýbler. V průběhu schůze byla vyslána delegace k pomníku T. G. Masaryka, kde byl

²²⁰ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s. 1. 14. 4. 1968.

²²¹ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s. 2. 19. 4. 1968.

²²² ABČ. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence s. 1. 20. 4. 1968.

²²³ Tamtéž s. 2-4.

položen věnec s nápisem „Presidentu osvoboditeli TGM - K 231“ (viz obrazová příloha).²²⁴ Byla také odeslána žádost ministru spravedlnosti se žádostí o propuštění Antonína Nováka z Hořic v Podkrkonoší, který byl po patnácti letech stále ještě ve Valdické věznici ve výkonu trestu. Všichni přítomní byli přesvědčeni, že bude propuštěn nebo mu bude prominut zbytek trestu.²²⁵

Celá schůze měla důstojný a poklidný průběh až na rušivý zásah pana Jaroslava Prokopa, který však nebyl členem jejich klubu. Nicméně to ještě nebylo všechno. Na této schůzi došlo také formou aklamace k volbě do prozatímního výboru, jehož složení se výrazně změnilo, což bylo trochu neobvyklé. Prozatímní výbor byl zvolen v tomto složení: *předseda* Bohuslav Liška, *místopředsedové* Otakar Hrubý, Jaroslav Prokop, *tajemník* Radko Pavlovec. *Komise organizační* Zdeněk Šolc, *právní* JUDr. Jaroslav Potůček, *programová* Irena Lacinová, *hospodářská* Jaroslav Tyrychter, *informační* prof. František Tichý, *dokumentační* Jiří Radimský, *sociální* MUDr. Božena Čílová, *revizní* František Čížek, *volební* František Malý, *mandátní* MUDr. Hlaváček *Člen do Krajského výboru* Jan Mareš.

Je to trochu zvláštní, protože složení přípravných a prozatímních výborů se většinou příliš neměnilo, nicméně zde k tomu došlo. Ustavující schůze byla nafocena (viz obrazová příloha) a byl také pořízen magnetofonový záznam. Po schůzi a volbě do prozatímního výboru bylo třeba ještě provést revizi přihlášek, aby se do klubu nedostal někdo nepovolaný. Při této revizi bylo zjištěno, že pan Jaroslav Prokop, který na schůzi dělal rozruch a problémy, byl zvolen do prozatímního výboru jako místopředseda, nepodal přihlášku do K 231 a tak jeho volba musela být anulována. Přípravný výbor tak neměl druhého místopředsedu, proto byl místo Jaroslava Prokopa dosazen František Šulc.²²⁶ Poslední, co chci v této části napsat, je ukázka toho, kterými oblastmi se zabývala sociální komise: Její základní dělení tvořily čtyři skupiny, které se potom ještě dělily na další body. Jednalo se o tyto skupiny: I. Zřizování fondů a nadací, II. Léčebná péče, III. Bytová otázka, IV. Ostatní sociální činnost.²²⁷

²²⁴ABC. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi, s. 3. 25. 4. 1968

²²⁵ABC. Fond: Nová paka K 231 Odeslaná korespondence s.1. 25.5. 1968

²²⁶ABC. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi, s.4-5. 2. 5. 1968

²²⁷ABC. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence. s.20. 23. 5. 1968

7.10.2. Další schůze a činnost

Následující schůze proběhla o sedm dní později a to 2. května v restauraci U kina v Nové Pace. Zde se sešel pouze prozatímní výbor, aby projednal obecnou agendu. Mluvili o zřízení koordinačního výboru v Hradci Králové, který se měl sejít 7. května. Další věcí byl rozhovor se Zdeňkem Mrázem, členem ústředí K 231, který se této schůzky zúčastnil. Spolu s Mrázem se řešil nejdůležitější bod této schůzky a to jak uspořádat program na další setkání celé pobočky, ke kterému mělo dojít 5. května. Mráz si představoval, že tato připravovaná schůzka proběhne formou besedy, a že by měla výrazně zvýšit počet členů v klubu.

Mráz zde také vysvětlil, proč se K 231 nezúčastní oslav 1. Máje. Šlo o důvody politické, neboť podle Zdeňka Mráze se v různých věznicích pořád ještě nacházelo 680 politických vězňů. Také řekl, že na Ministerstvu vnitra byla jmenována speciální komise, vedená plk. Rohlenou. Tato komise měla začít řešit případy, které se v 50. letech udály a vyšetřit lidi, kteří se dopouštěli nezákonných činů. Mělo jít především o tyto věznice: Bory, Mírov a Leopoldov. Tato skupina měla spolupracovat s dokumentační komisí v Praze. Po těchto věcech se dále řešila finanční otázka činnosti K 231. Podle zpráv z ústředí bylo v této době, tedy od března do začátku května, vybráno celkem 9 000 Kčs. Byly podávány různé návrhy, co s těmito prostředky provést. Převažoval názor rozdělit peníze mezi jednotlivé členské pobočky.²²⁸

Nevím, co se mohlo přihodit, ale neobjevil jsem žádný záznam o plánovaném setkání celé pobočky 5. května, takže se zřejmě z nějakého důvodu toto neuskutečnilo. Další zaznamenaná schůze byla ta, která proběhla dne 14. května. Byla to opět schůze pouze prozatímního výboru. Tuto schůzi zahájil Bohumil Liška. Ten přečetl pozvánku na 1. Celostátní konferenci do Prahy, na kterou se mělo dostavit z každého okresu 10 lidí a to zástupci jednotlivých funkcí okresního výboru K 231. Hlavní část programu této schůze bylo projednání základních bodů: 1. Současná činnost. 2. Budoucnost K 231.²²⁹

V současné činnosti mělo jít především o rehabilitaci. Rehabilitace neměla být omezena pouze na roky 1949 - 1954, ale měla jít až do roku 1967. Dalším problémem bylo to, že nedošlo k žádným personálním změnám ve státním aparátu. Hlavní místa sice vedli Dubčekovi „pokrokoví, reformní“ komunisté, ale jinak se tu stále nacházeli konzervativní

²²⁸ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s.6-7. 2. 5. 1968

²²⁹ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s. 17. 14.5 1968

lidé. K 231 chtělo dosáhnout změny na těchto postech. Jednou z prvních věcí, která byla v plánu, se měla provést rehabilitace, protože například ve věznici v Kartouzích se nacházelo 68 politických vězňů, z toho 6 kněží. Dále měl klub provádět ve všech okresech veřejné schůze. Tato setkání by měla sloužit k osvětě a informovanosti co největšího počtu občanů. Z této diskuze nakonec vyplynulo několik bodů, kterými se členové klubu chtěli řídit: 1. Plně prokázat porušení ústavy z května roku 1948, především v oblasti lidských práv a svobod. 2. Trvat na zrušení všech rozsudků bývalého Státního soudu a Vyššího vojenského soudu. Neuznat morální a právní podstatu těchto rozsudků. 3. Nedopustit to, aby se na rehabilitacích účastnili právníci nebo soudci, kteří se v padesátých letech podíleli na politických procesech nebo na deformaci justice. 4. Neprodleně rehabilitovat a uvést do svého původního zaměstnání novináře, hlasatele, novináře, spisovatele, učitele, vojáky z povolání, příslušníky Ministerstva vnitra a právníky. 5. Neustálou kontrolou bdít nad tím, aby naše zákony nebyly obcházeny nebo nedodržovány a dále, aby charta lidských práv byla v Československu nejen hlášána ale i naplňována. 6. Zajistit účast členů K 231 jako přisedících při eventuálních rehabilitačních řízeních. 7. Naléhavé sociální případy našich členů řešit okamžitě vlastními prostředky. 8. Dožadovat se rehabilitace svých členů, zastoupení členů K 231 ve správních orgánech ROH. Upravit postiženým nároky na přiměřený důchod nebo léčbu podle stupně následků.²³⁰

Poté následoval druhý bod, který řešil budoucnost K 231. Členové okresního výboru se po diskuzi shodli, že i když se jim povede dosáhnout jejich požadavků, nesmí se K 231 rozpadnout. Do budoucna měl K 231 působit ve veřejných institucích, jako bylo Národní shromáždění nebo Ministerstvo vnitra a měl by působit především na funkcích v místech bydliště.²³¹

Následující schůze se odehrála dne 30. května opět v restauraci U kina v Nové Pace, kde se sešel pouze prozatímní výbor. Na tomto setkání se řešila především konference, která měla proběhnout 24. května. Jan Mareš přítomným přečetl zprávu přímo od ministra Čermáka o tom, že v naplánovaném termínu se pracovní schůze se neuskutečnila, ale po zásahu ministra vnitra Pavla se později přece jen konala. Výsledkem konference bylo odeslání rezoluce, kterou delegáti poslali na Ústřední výbor KSČ. Ministr vnitra Pavel také zdůraznil, že přípravné ani prozatímní výbory nesmějí vyvíjet žádnou činnost kromě té, která má sloužit k jejich ustavení a schválení stanov.

²³⁰ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s. 14- 17. 14.5. 1968

²³¹ Tamtéž.

Po dořešení této konference se členové schůze pustili do řešení otázky, která se týkala dokumentační komise. Dokumenty, které tato komise shromažďovala, měly sloužit k získávání podkladů pro žalobu na ty vězeňské dozorce, kteří spáchali nějaké nepravosti. Členové výboru řešili, jestli se mají dokumenty posílat poštou nebo kurýrem. Shodli se na tom, že nejlépe to bude kurýrem a jednotlivé dokumenty budou označeny pořadovými čísly. Dalším bodem jednání se stal návrh na ustanovení Čestné komise. Tato komise měla mít lichý počet členů a v jejím čele měl stát předseda dokumentační komise, který měl mít rozhodující hlas. Poté se na pořad dne dostaly organizační otázky.

Jaroslav Prokop přednesl svůj návrh toho, že ústřední výbor K 231 by měl při schvalování zásadních otázek potřebovat souhlas od okresních poboček. Toto stanovisko měl předložit jeden z členů klubu, pan Nedoma, předsedovi Ústředního výboru Karlu Nigrinovi. Další věcí na pořadu schůze bylo to, že pobočka v Nové Pace měla problémy se sídlem svého sekretariátu. Snažila se získat povolení od Místního národního výboru. Ten jim tuto žádost zamítl s tím, že jim požadovanou místnost nemohou poskytnout, protože ustavení klubu není stále schváleno Ministerstvem vnitra. Další věcí, kterou výbor odhlasoval, bylo založení kroniky. Za vedení kroniky měl být odpovědný předseda organizační komise Zdeněk Šolc. Klub měl také různé výdaje. Pro dokumentační komisi bylo třeba vytvořit dotazníky, které měli jednotliví bývalí političtí vězni vyplnit. Tyto dotazníky byly rozeslány po celém okrese a klub musel zaplatit 150 Kčs za pásku do psacího stroje.²³²

Po těchto bodech byla schůze po dvou hodinách ukončena. Další setkání bylo plánováno na červen. To již nastávala doba, kdy komunistický tisk začal na K 231 útočit.

V červnu začaly skutečně počáteční útoky proti K 231, které byly především na stranách stranického tisku. Tyto události pochopitelně členy všech poboček K 231 rozrušily. První schůze přípravného výboru K 231, která byla v červnu, se odehrála 12. června. Začátek byl v 17:00 hod., opět na stejném místě jako ostatní srazy. Zahájení se ujal Jaroslav Mareš. V Praze se mělo 20. června konat rekviem za zemřelé vězně a pobočky měly na 50 členů poslat 1 svého zástupce.²³³ Jičínská pobočka měla v té době již 180 členů, takže zřejmě vyslali 4 zástupce. Jenže účastnit se zřejmě chtělo více lidí a tak měl být toho dne ve 12 hodin vypraven samostatný autobus, který měl svést politické vězně z Jičina, Nové Paky a Hořic. Každé město se samo rozhodlo, kolik lidí vyšle. Po Marešovi měl referát Radko Pavlovec,

²³² ABČ. Fond: Nová paka K 231, Zápisy a výpovědi s. 22. 14.5 1968.

²³³ Tamtéž.

který na schůzi podal zprávu o své návštěvě na ústředním výboru K 231 v Praze, kde se setkal pouze se špatnou náladou a zneklidněním z tiskových útoků, které na ně dopadali. Ten den navíc v Praze probíhala schůzka s novináři, která se protáhla až do nočních hodin.

Další věcí, kterou schůze řešila, byla negativní kampaň, která se rozpoutala v tisku. V Jičíně napsalo Rudé právo dost ostrý článek o jednom z členů klubu panu Oldřichu Teplíkovi. Tato zpráva byla podle členů výboru záměrně vymyšlena a tak ji objasňoval další z členů K 231 pan Kubín. Přípravný výbor se rozhodl, že se pokusí zasáhnout, aby k článku vyšlo dementi. Toho se ujal člen K 231 pan Nedoma, který napsal dementi a poslal je do redakcí různých novin, jako byl Student, Svobodné slovo, Rudé právo. Toto dementi měl také přečíst na další schůzi Novopacké pobočky a také pro informaci poslat do dalších poboček.²³⁴

Jeho snaha o dementování článku ale narážela na značnou neochotu tuto pomluvu stáhnout. 14. června byla poslána do redakce Svobodného slova žádost o stažení a dementi tohoto článku. Tuto žádost přednesl Nedoma na schůzi Českého svazu spisovatelů v Jičíně, která ten den probíhala. Nevím, jestli mu Svobodné slovo vyhovělo, ale zřejmě ne.²³⁵ Poté se pan Nedoma pustil do „boje“ s Rudým právem. Zde se situace dost protáhla, protože na Nedomovu žádost o stažení a popření článku odpověděla redakce Rudého práva až 4. července s tím, že redaktor Pacovský, který daný článek napsal, odjel najednou na měsíční dovolenou.²³⁶

Pacovský nakonec odpověděl, že nic dementovat nehodlá, protože podle něj si prozatímní výbor K 231 vykládá jeho článek ve špatném smyslu. Nechtěl prý znevažovat činnost klubu, spíše naopak. Řekl: „*Nemějte mi prosím za zlé, že vám otištění dementi nemohu slíbit. Stejně nemohu vyhovět žádosti o sdělení jmen lidí, kteří mi podávali informace.*“ Nikdo mu prý také neřekl, že Teplík je členem K 231 a také to v článku nebylo uvedeno. Nakonec dodal, že by si přípravné výbory měly dávat větší pozor na nově přijímané členy do K 231.²³⁷ Z těchto věcí je vidět, jak těžko šlo čelit podobným obviněním v tisku. A že redaktoři, pracující pro KSČ byli v podstatě beztrestní. Jediné, čím se mohli členové K 231 osobně bránit, byla alespoň teoreticky žaloba. Zůstává otázkou, nakolik by byla v této době a režimu úspěšná.²³⁸

²³⁴ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s. 23. 2.6.1968

²³⁵ABČ. Fond: Nová paka K 231. Odeslaná korespondence s. 43. 29. 6.1968

²³⁶ABČ. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence s. 13. 4.7 1968

²³⁷ABČ. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence s. 13. 1.8. 1968

²³⁸ABČ. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence . s.12. 18.6 1968

V této, pro klub tak těžké době, se však členové nescházeli pouze na schůzích. Byly pořádány různé akce, které měly pro K 231 získávat pozitivní publicitu. Jednou z takových aktivit byla i oslava 70. výročí založení pomníku mistra Jana Husa, která se konala 19. června. Pořádání se spolu s K 231 ujala i Školská a kulturní komise Městského národního výboru v Nové Pace. V plánu měl průvod projít Novou Pakou a položit u pomníku věnec.²³⁹

Na útočnou kampaň nakonec zareagoval i Ústřední výbor K 231, který 13. června rozeslal svým pobočkám dopis, ve kterém se vyjadřuje k daným událostem. Jako příčinu této kampaně viděl v tom, že K 231 se stal v průběhu několika týdnů velmi silnou organizací s velkým počtem členů a který má velký vliv na veřejné mínění. Na nejvyšších místech KSČ vznikl podle mého mínění oprávněný strach z toho, že K 231 má politické cíle. Starým a velmi osvědčeným způsobem jak někoho poškodit, se stalo skandalizování. Ústřední výbor K 231 vysvětloval, že se na něj v rámci možností snaží reagovat prostředkem, který v té době nebyl ještě příliš známý. Tímto prostředkem se staly korektní odpovědi. Bohužel v tomto narážely na velkou nevýhodu, spočívající v tom, že publikace jejich odpovědí záležely jen na dobré vůli dané redakce, což znamenalo, že je většinou neotiskly. Ústřední výbor K 231 také navázal osobní kontakty s řadou nejvyšších představitelů KSČ a Národního shromáždění a zjistili, že jejich stanoviska jsou dost rozdílná podle toho, ke kterému proudu se řadí. Velkým problémem také bylo, že K 231 pořád nebyl schválen a ani nevypadalo, že by se k tomu mělo schylovat.²⁴⁰

O tom, že KSČ je málo informovaná o činnosti K 231, věděli zřejmě i členové přípravného výboru v Nové Pace, kteří se rozhodli s tím něco podniknout. Rozhodli se, že u místních orgánů zvýší povědomí o svém hnutí. 26. června poslali dopisy na Okresní, Městský národní výbor. Napsali jim: „*Vážený pane předsedo. Jak jistě víte, byl i v našem okrese Jičín ustanoven klub bývalých politických vězňů, který nese zkrácený název K 231. Jelikož se v tisku objevují různé protichůdné názory o účelu a poslání tohoto klubu, byli bysme rádi, kdybyste přijali naše zástupce prozatímního OV K 231, kteří by vás chtěli podrobněji seznámiti s posláním našeho klubu, tak jak učinilo krajské vedení u předsedy VČNK v Hradci Králové. Věříme, že naši žádosti vyhovíte a sdělíte nám laskavě datum a hodinu setkání. Doufáme, že v budoucnu budeme spolu se všemi občany našeho státu aktivně spolupracovati na uskutečnění ideálů humanitního a demokratického socialismu*“.²⁴¹

²³⁹ Tamtéž s. 8. 6. 6. 1968

²⁴⁰ Tamtéž s. 10. 13. 6. 1968

²⁴¹ ABC. Fond: Nová paka K 231. Odeslaná korespondence. s. 25- 26. 26. 6.1968

Je zřejmé, že to byl pokus o smírný postoj k místním komunistům, který jim měl zajistit klidné fungování. Na tyto jejich dopisy předsedové dotyčných institucí odpověděli s tím, že je přijmou k jednání.²⁴² Nepovedlo se mi zjistit, jak tyto pohovory dopadly nebo jestli k něčemu vedly, ale důležité bylo, že je místní funkcionáři KSČ vůbec vyslechli. Otázkou je, co mohli proti oficiální stranické linii dělat i kdyby s činností klubu K 231 oni sami souhlasili.

Další zapsaná schůze prozatímního okresního výboru K 231 v Nové Pace se odehrála 26. června. Setkání začalo okolo 18. hodiny. První věcí na projednání byl zájezd do Prahy, kde se 20. června uskutečnil sraz politických vězňů jako rekviem za jejich zabitě druhy. Na tomto shromáždění se sešlo cca 9 000 lidí. Další věcí na pořadu schůze byl článek z Rudého práva, o kterém jsem se zmiňoval již výše. Členové výboru zjistili, že úkol - vypracování dementi tohoto článku, který měl na starosti pan Nedoma, nebyl splněn. Proto se této věci ujal tajemník klubu Radko Pavlovec.²⁴³

Po tomto úvodu se členové dále věnovali organizačním záležitostem. Jaroslav Prokop hovořil o svém případě, kdy poslal údaje o svém procesu deníku Lidové demokracii s tím, že tam byla uvedena i jména soudců a žalobců. Podle zápisu mu odpověděli, že jeho žádost postoupí výše. Jeho příběh tedy také nakonec nevyšel. Další věcí, pro kterou se rozhodli, byla menší organizační neposlušnost, která spočívala v tom, že všechny schůze, které měly proběhnout, měly být hlášeny na MNV, ale členové se rozhodli, že to není potřeba. Dalším bodem programu bylo řešení stanov klubu K 231, protože Ministerstvo vnitra jim stále nechtělo tyto stanovy schválit.

Klub měl stanovit přesné podmínky členství a také dobu, kdy svoji činnost ukončí. Po těchto jednáních a referátech byla schůze ukončena.²⁴⁴

7.10.3. Činnost pobočky v letních měsících a ukončení činnosti

V letním období K 231 a jeho pobočky začaly omezovat svoji činnost z důvodů toho, že klubu se stále nedařilo svoji činnost zlegalizovat a už k tomu ani nemělo dojít. V Nové Pace došlo také k útlumu činnosti, ale klub dále fungoval. Prozatímní výbor poslal 20. června svým členům dopis, ve kterém popisuje dlouhotrvající jednání o schválení stanov klubu. Podle nich

²⁴² ABC. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence s.15-16. 5.7 1968.

²⁴³ ABC. Fond: Nová paka K 231. Zápisy a výpovědi s. 27. 26. 6. 1968.

²⁴⁴ Tamtéž.

byl problém v tom, že žádost o schválení neměl podán na Ministerstvu vnitra pouze jejich klub, ale i dalších 12 organizací. Stanovy měly být schváleny v průběhu září. Členové prozatímního výboru také jednali s místními komunistickými funkcionáři a podle zápisu tímto došlo k vyjasnění mnoha problémů a nedorozumění. Nejdůležitější věcí, na které se spolu domluvili, byla dohoda o tom, že když klub bude mít problémy s nějakými provokatéry nebo organizacemi, tak se může obrátit na jeden z národních výborů. Prozatímní výbor také vyzval svoje členy k tomu, aby se sami snažili co nejvíce vylepšovat dobré jméno klubu. Každých 14 dní se také konaly schůze a na 7. srpna byla domluvena schůze v restauraci JKP.

Nejdůležitější činností členů bylo provádět kontroly přihlášek a příprava na rehabilitační zákon, který měl být schválen 1. srpna. Členové klubu měli také vypracovat obširnou dokumentaci všech nezákonných činů, kterých se na nich vyšetřovatelé dopustili. Klub měl existenční starosti, vyplývající především z nedostatku finančních prostředků. Prozatímní výbor žádal každého člena, aby odevzdal příspěvek 10 Kč a tímto mohli pokrýt svoji další činnost na další dva měsíce. Z těchto peněz chtěli zajistit otevření rehabilitační poradny. Příspěvek se měl zasílat na adresu tajemníka klubu.²⁴⁵

Klub měl každých čtrnáct dní schůzi, ale sraz, který se měl uskutečnit 7. srpna, nebyl zaznamenán nebo se nekonal. Uskutečnilo se pouze setkání prozatímního výboru a to dne 24. července. Na tuto poslední zaznamenanou schůzi se dostavilo 15 lidí. Nejdůležitější částí programu bylo řešení finanční situace klubu, která v této době vypadala zhruba takto: Klub měl 8 000 Kčs volných, 72 000 Kčs měl vázáno ve vkladech a měl 500 ks zahraničních bonů. Klub K 231 se měl také snažit rozvinout spolupráci se Svazem protifašistických bojovníků, kteří dostali od vlády částku 570 000 Kčs. Na závěr jednání bylo přítomným sděleno, že 270 členů StB bylo odvoláno.²⁴⁶

Po této schůzi se toho již moc nestalo. Vojska Varšavské smlouvy v noci 21. srpna překročila Československé hranice. Klub K 231 musel svoji činnost ukončit. Karel Nigrin poslal prozatímnímu výboru 6. září dopis, ve kterém jim sděluje, že klub ukončuje svoji činnost, protože jeho funkce budou vykonávat státní orgány. Pobočka měla oznámit ukončení činnosti do 19. září a předat svoje závazky SPB. Ukončení činnosti měla oznámit lidové správě.²⁴⁷ Přípravný výbor ukončil svoji činnost ještě ten den a poslal toto oznámení předsedovi

²⁴⁵ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence s. 17. 20. 7. 1968.

²⁴⁶ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Zápis a výpovědi s. 29. 24.7. 1968.

²⁴⁷ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Došlá korespondence s. 9. 6.9 1968.

Okresního národního výboru Šoltýsovi. Tím byla činnost okresní pobočky K 231 v Nové Pace - Jičíně ukončena.²⁴⁸

7.11. Benešov

V Benešově u Prahy proběhla ustavující schůze okresní pobočky K 231 dne 26. dubna 1968. Hned po ustavující schůzi následovala schůze prozatímního výboru. Členy této pobočky se tak stalo 68 lidí. Schůze byla, zahájena v neděli 26. dubna v 9:15 hod. Toto shromáždění se konalo v hotelu Knížecí.²⁴⁹ Schůze byla vyzdobena tradičním nápisem: „Aby se to už neopakovalo“ a několika prázdnými židlemi. Schůzi zahájil Jaroslav Tichý. Hlavním řečníkem byl předseda K 231 doktor Karel Nigrin. Hlavní téma, o kterém Nigrin mluvil, byla česká minulost a potom se velmi rozmluvil o tom, jak by měly probíhat soudní rehabilitace. K 231 přednesla svůj návrh řešení tohoto úkolu, protože to co chtělo provést KSČ, bylo zcela nedostatečné. Nigrin se také zmiňoval o tom, že K 231 nesmí jít za žádnou cenu o pomstu. Měli dostat jen spravedlivé odčinění křivd. Na závěr svého projevu mluvil o důležitosti jednotlivých komisí, především vystihl důležitost dokumentační komise. Mluvil o rozkladu města Benešova, který ukazoval na problémy a vyjadřoval místní atmosféru, závěrem popřál společný úspěch demokratickému procesu v celém Československu a hnutí K 231.²⁵⁰

Potom promluvil předseda přípravného výboru Jan Staněk, který řešil různé otázky. Svou řeč zahájil tím, že nechává okresní výbor K 231 pozdravovat od spřízněných hnutí, jako byly Svaz protifašistických bojovníků a od Sdružení partyzánů. Poté se následně zmínil o nedávné československé historii, jako byla okupace nacistickým Německem a osvětlil aspekty slovenského národního povstání. Poté vyzval členy okresní pobočky K 231, aby byli rozvážní a zachovávali klid. Aby se nebáli, protože všichni ti, kteří páchali nějaké nepravosti proti politickým vězňům, neměli ujít spravedlnosti. Bohužel dnes už víme, že mnoho lidí, kteří v 50. letech páchali nepravosti, žádný trest nedostali a někteří si dnes v klidu žijí mezi námi. Takže zůstalo jen u Staňkova přání. Otázkou je, zdali v té době tomu sám věřil.

Poté promluvil tajemník benešovské K 231 Miroslav Matoušek. Ten vyzval přítomné, aby aktivně vstupovali do probíhajících demokratizačních procesů Pražského jara. Následně dal

²⁴⁸ ABČ. Fond: Nová paka K 231. Odeslaná korespondence s. 43. 6. 9.1968

²⁴⁹ ANM. Fond: K 231, inv. č. 31. č. kart. 1. Sdělení o zahájení ustavující schůze OV K231, Ben. dne 28. 4. 1968, prosba o pomoc.

²⁵⁰ ANM. Fond: K 231, inv. č. 28. č. kart. 1. Benešov-Dopis ohledně ustavující schůze 28. 4. 1968.

pokyny k rozvíjení činnosti K 231 v jednotlivých pobočkách v okrese. Řekl, že je třeba vychovávat mladé lidi tak, aby i oni přispívali k budoucí demokratizaci společnosti. Současně vyzval přítomné, aby pomohli při odhalování nezákonností a surovostí.²⁵¹

Následovaly projevy Miroslava Tichého a doktora Jana Drába, který řekl, že demokratizační změny, díky kterým tam všichni přítomní mohli vůbec sedět, vyšly z iniciativy samotné KSČ. To znamená, že přítomní neměli vyžadovat věci, které by byli za dané situace pro stranu neúnosné. Po přestávce začala diskuze, kde mluvil Jan Škvor a děkan Velíšek. Také bylo schváleno, aby byl napsán dopis prezidentu republiky generálu Ludvíkovi Svobodovi v tomto znění: „*Vážený pane prezidente, občané benešovského okresu postižení persekucí Vám posílají z ustavující schůze okresní pobočky K 231, svůj pozdrav a prosí, abyste jim věnoval svou podporu při obrodném hnutí v naší republice. Slibují Vám, že tomuto věnují všechny svoje síly. Můžete se na nás spolehnout.*“²⁵²

Po projevech nastal čas na organizační záležitosti. Proběhly volby do prozatímního výboru benešovské okresní pobočky K 231. Tuto volbu zahájil Jan Dráb informováním o jednotlivých kandidátech přípravného výboru. Přitom vyzval shromážděné, aby vzali tuto kandidátku jako čistě nezávaznou, která má jenom pomoci voličům v orientaci mezi jednotlivými kandidáty. Vybídl členstvo, aby si samo zvolilo toho, koho chce zvolit, případně aby doplnilo danou kandidátku.²⁵³

Dodatečně byl navržen Jan Škvor, který ale svoji kandidaturu odmítl s tím, že jednak je na svůj post příliš starý a také se netajil svým skeptickým názorem na danou organizaci. Zřejmě tušil, že v podmínkách Československého socialismu nemůže dlouho fungovat. Místo něj byl navržen Antonín Toman. Dalšími kandidáty byli Josef Bartůšek ze Soustic a Marie Lehká z Městečka. Následovalo provedení volebního aktu. Bylo hlasováno samostatně o každém jednotlivém členu výboru. Všichni navržení kandidáti byli zvoleni jednomyslně takto:

předseda plk. Jan Staněk, bytem Benešov, Na chmelnici 1299, *místopředseda* Miroslav Tichý, Benešov, ul. Československé armády 166, *tajemník* Miroslav Bartoušek, Benešovice 10, p. Domašín.

Následovaly volby do jednotlivých komisí, jejichž členové byli také zvoleni jednomyslně:

²⁵¹ Tamtéž

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Tamtéž.

Komise organizační Josef Dobrava, Benešov, Bezáčkov 26, *právní* Dr. Josef Dráb, Benešov, Smetanova 1561, *programová* Josef Nepraš, Drahňovice, *hospodářská* František Zeman, Postupice 55, *informační* Stanislav Gróf, Benešov, Dukelská, *dokumentační* Miroslav Fulín, Benešov, Červená Vrška 734, *sociální* Alois Kukla, Radošovice, p. Domanín, (A. Toman, J. Bartůšek, M. Lehká), *revizní* Alois Březina, Mudr. Alois Rusnák, Milan Fořt.²⁵⁴

Za zvolené členy poděkoval nově zvolený předseda plukovník Jan Staněk²⁵⁵. Tajemník benešovské K 231 Miroslav Bartoušek potom vyzval všechny přítomné, aby posílali veškerou korespondenci na jeho adresu.²⁵⁶

Benešovská okresní pobočka K 231 měla také problém se svojí prezentací a publicitou. Proto se během dubna 1968, krátce před svou ustavující schůzí, obrátila na pražský prozatímní výbor K 231 se žádostí o podporu. Vzhledem ke svým malým možnostem žádali pražské ústředí o naléhavou pomoc: „Zajistěte nám ohlášení této schůze v rozhlase nebo v televizi. Nejlépe ve zprávách v 19.00 hod. Zajistěte nám publicitu naší schůze v redakci *Krajských novin Svoboda, Zemědělských novin, Lidové demokracii, Svobodné slovo* aj“. Dále pak požadovali, aby jejich schůzi navštívil někdo z populárních řečníků pražské K 231, chtěli zde mít Nigrina, Tržického, Palečka, Šmída, a to zejména proto, že v Benešovském okrese pořád přetrvávají ozvěny temné minulosti a duch demokracie se na tomto území prosazuje jen velmi těžce. Podle již výše zmíněných údajů víme, že na schůzi nakonec dorazil sám předseda K 231 Karel Nigrin.²⁵⁷

Bohužel se mi nepodařilo zjistit, jak byl jejich požadavek o rozšíření publicity v tisku vyřízen. V uvedených tiskovinách se v dané době nic požadovaného nevyskytovalo. Takže se zřejmě Benešovská pobočka K 231 musela vypořádat s informačními problémy svými vlastními silami. O jejím dalším osudu se mi nepovedlo sehnat další záznamy a tak zřejmě ukončila svoji činnost hned po příchodu vojsk Varšavské smlouvy.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Jan Staněk působil za II. Světové války jako velitel brigády v bojích Slovenského národního povstání, kde bojoval při obraně městečka Telgartu. Za svoje činy si vysloužil přezdívku „Železný Jáno“.

²⁵⁶ ANM. Fond: K 231, inv. č. 28. č. kart. 1. Benešov-Dopis ohledně ustavující schůze 28. 4. 1968

²⁵⁷ ANM. Fond: K 231. Inv. č.31. č. kart. 1. Sdělení o zahájení ustavující schůze OV K231, Ben. Dne 28.4 1968, prosba o pomoc.

7.12. Beroun

V Berouně došlo k ustavující schůzi místní pobočky K 231 dne 27. dubna 1968. Přípravy na ustavující schůzi se ujal dne 17. dubna 1968 JUDr. Josef Balej, který spolu se svými kolegy Miroslavem Kadeřábkem a Karlem Štěpánem měli ustavující schůzi organizačně připravit. Josef Balej měl zajistit pro schůzi sál v Berouně. Tyto základní informace se měly rozeslat ostatním členům budoucího sdružení.²⁵⁸ Místo pro ustavující schůzi se nakonec povedlo Balejovi zamluvit na sobotu 27. dubna 1968 v 9:00 v ZK KDC v Berouně na Plzeňce, kam byli také pozváni zástupci všech úřadů, podniků a tisku.²⁵⁹

Ještě před ustavující schůzí proběhlo přípravné setkání, které se uskutečnilo, 18. dubna v klubovně hotelu Železný strom v Berouně od 10.00 do 16:00 hod. Tento sraz připravil JUDr. Josef Balej. Na této schůzi se řešily především organizační věci, především obsah dopisu, který dostali 10. dubna z ústředního výboru K 231 v Praze. Potom se řešilo, kteří lidé budou vhodní na práci ve výboru K 231 a které zástupce místních organizací bude vhodné pozvat. Mělo být také provedeno uveřejnění ustavující schůze v novinách. Měly být osloveny listy Svoboda, Nová cesta, Budovatel a též středočeském vysílání. Uveřejnění zprávy o K 231 měl za úkol zajistit pan Jiří Mráček. Porada byla ukončena v 18: 15.²⁶⁰

Na ustavující schůzi, která se odehrála v sobotu 27. 4. 1968 na Plzeňce, se sešlo 45 lidí. Přišel také zástupce Ústředního výboru K 231 v Praze Jan Bret. Byl přítomen i zástupce OV české strany lidové Vojtěch Přibal, zástupce OV československé strany socialistické, zástupce Okresní prokuratury Dr. Patečka a zástupce AP Beroun Dr. Páv. Schůzi zahájil v 9:10 Josef Balej uvítáním všech účastníků a hostů. Na začátku informoval přítomné o ustanovení prozatímního výboru v Praze 31. března a činnosti hnutí K 231. Poté seznámil účastníky s obsahem dopisem od ÚV K 231 v Praze a s jejich výzvou k zakládání okresních poboček. Balej také obšírně vysvětlil účel a cíle sledované K 231, účel ustavující, který byl jednomyslně schválen.

Účastníci ustavující schůze pak pietně připomenuli osudy těch politických vězňů, kteří se schůze nedožili, protože zemřeli na popravě ve výkonu trestu nebo na zdravotní či psychické útrapy po svém propuštění. Následovala první volba, která se nazývala návrhová,

²⁵⁸ ANM Fond: K 231, inv. č. 34. č. kart. 1. Informace o OV K 231.

²⁵⁹ ANM. Fond: K 231, inv. č. 32. č. kart. 1 Oznámení o konání ustavující schůze přípravného výboru K 231 v okrese Beroun 27.4.

²⁶⁰ ANM. Fond: K 231, inv. č. 34. č. kart. 1. Zaslání zápisu o přípravné poradě k ustavující schůzi přípravného výboru K 231 Beroun konané 18.4.

jejímž účelem bylo sestavit návrh na složení prozatímního okresního výboru. Komise byla schválena pětičlenná. Při její volbě byla zjištěna poměrně malá účast voličů z Berounska, zatímco převážná část z přítomných lidí přišla z Hořovicka. Tato skutečnost způsobila problémy zvolené komise, protože volba měla respektovat poměrné zastoupení v obou částech okresu. Následoval projev zástupce ÚV K 231 Jana Breta, který mluvil o programu K 231, o požadavcích na členství v klubu a zdůraznil přísný a objektivní výběr členů klubu a především jejich funkcionářů. Na konci své zprávy podal poslední zprávy o vývoji věci K 231.²⁶¹

V následující diskuzi došlo k několika překvapivým projevům. Účastníci schůze začali ztrácet své hluboce zakořeněné zábrany a začali mluvit velice otevřeně. Podávaly se informace o zvěrstvech páchaných Státní bezpečností a o negaci listin základních lidských práv. První dotaz vyslovil pan Povoláný, který se zajímal o právní relevaci, tedy co chce K 231 dělat s takzvanými reversi mlčenlivosti, které podepisoval před propuštěním každý vězeň. Na to mu Jan Bret vysvětlil, že taková prohlášení jsou v podstatě vynucená, a tudíž postrádají právní krytí. Pan Povoláný poté řekl, že je ochoten podat svědectví o mučení mladých jehovistů na Táboře D v květnu 1952, k čemuž se přihlásili i pan Opatrný a pan Šmíd. V následující bohaté diskuzi padlo několik zajímavých dotazů. Nejzajímavější mi přišel tento: Pan Šmejkal se ptal, jak je možné, že na okresním soudu v Berouně pořád ještě sedí a úřadují soudci Dr. Chvojka a Dr. Moravec, kteří v padesátých letech smutně prosluli svojí aktivitou v politických případech. Je přitom zajímavé, že za okupace nacistickým Německem byl Dr. Chvojka členem Ligy proti bolševismu.²⁶² Domnívám se, že oba soudci setrvali na svých postech v tamních úřadech ještě hodně dlouho.

Diskuze dál pokračovala. Bylo vzneseno celkem 12 dotazů, na něž odpovídal Jan Bret. Týkaly se lékařské péče, náhrady morálních a jiných škod. Pan Jaroslav Sloup vyzval všechny přítomné, aby na svých pracovištích u vedení závodů požadovali poskytnutí prostředků na fungování klubu K 231. Na závěr diskuze přednášející Josef Balej vyzval všechny přítomné, aby svoje svědectví nebo obvinění na svoje vězňatele zpracovali písemně, ale zároveň

²⁶¹ ANM. Fond: K 231. Inv. č. 36. č. kart. 1. Zpráva o ustavující schůzi klubu K 231 V Berouně 27.4.

²⁶² Česká liga proti bolševismu byla protektorátní organizace provádějící protisovětskou propagandu založená 23. ledna 1944 Emanuelem Moravcem.
<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_liga_proti_bol%C5%A1evismu>. [cit. 19-1-2013].

pravdivě. Protože každé nepodložené nebo neprokazatelné obvinění by mohlo vést k tomu, že by se obrátilo proti samotnému klubu K 231.²⁶³

Po skončení diskuze následovaly volby, na kterých byl jako první zvolen budoucí mluvčí benešovského K 231 Jaroslav Sloup. Sloup poté přednesl svůj návrh na složení prozatímního výboru OV K 231, protože se předpokládalo, bohužel milně, že volby do prozatímních výborů budou jenom na krátké období. Podle časového plánu měl být do začátku června zvolen řádný výbor. Proto volby proběhly podle daného návrhu aklamací an blok a všichni navrženi byli jednomyslně zvoleni. *Předseda* JUDr. Josef Balej, Cerhovice 213, *místopředseda* Josef Povolný, Osovec 25, pošta Osová, *tajemník* Jiří Mraček, Komárov 245 (pověřen dokumentační agendou). *Komise organizační* Antonín Vespálek, Beroun, Jarov, *právní* Antonín Hartl, Beroun, *programová* Antonín Blažek, Hořovice, *hospodářská* Alžběta Hlavatá, Újezd, *informační* Jaroslav Sloup, Bořovice, *dokumentační* Jiří Mraček, Komárov 245, *sociální* Otakar, Hlinomaz, Beroun, *členové výboru* Miroslav Špírek, Maříška, Antonín Matějovský, Malá Viska, Štěpán, Starý Beroun.

Závěrem se uskutečnilo tradiční poděkování předsedy Josefa Baleje, který slíbil, že členové prozatímního výboru K 231 v Berouně budou svoji práci vykonávat tak, aby došlo k naplnění hlavního cíle K 231, tedy spravedlnosti a zároveň naplnění jejich hmotných, zdravotních a u některých i psychických nároků na odškodnění. Schůze byla rozpuštěna v 19:30.²⁶⁴ Schůze v Berouně se zúčastnilo 43 osob, což byl velmi malý počet. Členové výboru to odůvodňovali tím, že jejich zprávy, které byly poslány do místního tisku, tedy do Hlasatele a jiných novin, četlo velice málo občanů a tak členové ještě několik týdnů po ustavující schůzi přijímali přihlášky do K 231.²⁶⁵

O dalších osudech berounské K 231 se mi už nepovedlo najít žádné zprávy. V červnu mělo dojít k ustanovení řádného stálého výboru. Nastala však změna kursu KSČ a proto se K231 již nepodařilo zlegalizovat. Pobočka Berounské K 231 svoji činnost ukončila po příchodu vojsk Varšavské smlouvy.

²⁶³ ANM. Fond: K 231.inv. č.36. č. kart.1. Zpráva o ustavující schůzi klubu K 231 v Berouně 27.4.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ ANM. Fond: K 231. č.35. č. kart.1. Zaslání zápisu o přípr. poradě k úst. schůzi přípravného výboru K 231 Beroun konané 18.4. 1968.

7.13. Litomyšl

V Litomyšli došlo k první aktivitě místních politických vězňů krátce po ustanovení pražského K 231 tím, že se dne 18. dubna konala v malém sále Smetanova domu v Litomyšli přípravná schůzka, s účastí 23 lidí, na které byl jmenován prozatímní výbor ve složení: *předseda* František Střítežský, *místopředseda* Miloslav Kohout, *tajmníci* Jaroslav Kůrka, Kavan. Jako další věc se projednávala příprava ustavující schůze, která se měla uskutečnit během měsíce května.²⁶⁶

Ustavující schůze se nakonec uskutečnila dříve a to již 27. dubna. K této schůzi došlo opět v malém sále Smetanova domu. Jak již bylo tradicí, hlavními řečníky se stali zástupci pražského ústředí K 231 Dr. Jiří Krupička a Dr. Ferdinand Skopečka. Za přípravný výbor promluvili Miloslav Kohout, PhDr. František Střítežský a dále Čestmír Novák. Schůze se zúčastnil i zástupce Okresního výboru KSČ ve Svitavách, který později vystoupil i v diskuzi. Ptal se na to, jak se klub K 231 vyjadřuje k otázkám stanov. Bylo mu vysvětleno, že klub pracuje na svém zlegalizování a jeho stanovy budou v nejbližší době schváleny. Nakonec byla vyslovena prosba k uskutečnění finanční sbírky, nutné pro zajištění organizačních záležitostí. Byla provedena volba prozatímního výboru, která v podstatě potvrdila složení výboru, jmenovaného již na přípravné schůzce. Složení je uvedeno výše. Po krátké diskuzi, na které došlo ke sporu v otázce národních zájmů, byla schůze ukončena. Ve věcech spojené s agendou a klubovou korespondencí se členové měli obracet na tajemníka klubu Miloslava Kohouta, na adresu Litomyšl, Sovětské armády II/737.

Po problémech se stanovami a útočnou tiskovou kampaní, které proti K 231 vedla KSČ, přestala okresní pobočka v Litomyšli vyvíjet činnost.²⁶⁷

7.14. Vsetín

Ve Vsetíně došlo k ustavující schůzi dne 27. dubna. Na tuto schůzi se dostavilo asi 200 lidí. Okresní výbor K 231 byl zvolen v tomto složení: *předseda* Karel Zatloukal, *tajmník* František Šimíček, *členové výboru* Ladislav Hrčka, Vsetín, JUDr. Lubomír Kroutílek,

²⁶⁶ANM, Fond: K 231, inv. č. 149, č. kart. 2, Zpráva o přípravné schůzi Okresního výboru ze dne 19.4.

²⁶⁷ANM, Fond: K 231, inv. č. 150, č. kart. 2. Sdělení o ustavení K 231 pro Litomyšl (Záznam ze schůze z 27.4) ze dne 2.5.

Hošťálková, Václav Vynikal, Valašské Meziříčí, Josef Komoň, Vsetín, Rudolf Zatloukal, Valašské Meziříčí, Lubor Barták, Valašské Meziříčí.²⁶⁸

Podle Šimíčka byla atmosféra v klubu dobrá a lidé odcházeli z ustavující schůze s dobrým pocitem. Karel Vysloužil doufal, že by si vysokou úroveň mohly udržet i ostatní schůze. Byl odeslán pozdrav a rezoluce s programem K 231 prezidentu Ludvíkovi Svobodovi zhruba v tomto znění: *„Vážený pane prezidente, přijměte srdečné pozdravy od politických vězňů v okrese Vsetín. Sešli jsme se dnes na ustavující schůzi K 231- organizace na ochranu lidských práv. Naši základnu tvoří program, který k dopisu přikládáme. Domníváme se, že rehabilitační zákon vyjádří, že byl mravný politický odpor cizímu modelu socialismu, který nemusel naší vlast potkat. Netoužíme po rehabilitaci etapové, toužíme po rehabilitaci zásadní, jejíž pokus se připravuje. Také netoužíme po rehabilitaci posmrtné, kterou nakonec vždy dělají dějiny. Chováme důvěru v to, že podepíšete jen takový rehabilitační zákon, v němž stanovisko třídní nepřevyšší charakter národní očisty a obrody. Ve velké důvěře posíláme vám z našeho krásného Valašska pozdravy a naděje občanů, kteří se mnohdy neprovinili vůbec nebo jen tím, že příliš milovali demokracii a svobodu.“*²⁶⁹

V dané rezoluci se potom psalo hlavně o rehabilitaci, například o tom, že stát nebude nic dávat, ale vrátet. Po této rezoluci a schůzi se členové K 231 na Vsetínsku snažili rozvíjet svoji činnost a dávat o sobě vědět i v tisku. Jeden z členů vsetínského K 231 udělal rozhovor s novinářem, kde spolu řešili otázky, které se měly klubu týkat. Byly to otázky typu: Jestli se hnutí K 231 po přijetí rehabilitačního zákona rozpustí z důvodů toho, že s lidé, kteří toho svým způsobem mnoho společného prožili, budou cítit celoživotní sounáležitost stejně jako legionáři.²⁷⁰

K 231 fungovala ve Vsetíně dál a její činnost byla ukončena až příjezdem vojsk Varšavské smlouvy.

7.15. Domažlice

Domažlice reagovaly na založení hnutí K 231 velmi svižně a začaly svoji činnost krátce po ustanovení K 231 v Praze. Dne 15. dubna se v obci Klenčí pod Čerhovem v hostinci U

²⁶⁸ANM, Fond: K 231, inv.č. 255, č. kart. 2. Vsetín, Rezoluce a pozdrav prezidentu republiky Ludvíku Svobodovi ze dne 27. Dubna.

²⁶⁹Tamtéž.

²⁷⁰ANM, Fond: K 231, inv. č. 257, č. kart. 2. Vsetín, Otázky v okrese Vsetín o klubu K 231.

Hausnerů sešla seznamovací schůze domažlické pobočky K 231. K Hausnerům přišlo 111 lidí. Kromě politických vězňů z Domažlického okresu byli přítomni i političtí vězni z Klatovska. Na tuto schůzi přijel samozřejmě i jeden muž z pražského ústředí K 231 a to byl Zdeněk Mráz, který bydlel ve Kdyni. Mráz seznámil přítomné s tím, co si klub K 231 předsevzal udělat pro politické vězně.

Schůzi zahájil v 13:40 hod. Otakar Lichtenberg. Ten označil tuto schůzi jako seznamovací a sdělil přítomným jména členů skupiny, která se zasloužila o svolání tohoto shromáždění: Šilhánek, Hrdlička, Blacký, Kepl, Ševčík, Kratochvíl, Tykal. Pan Šilhánek v úvodním krátkém projevu přiblížil historii vzniku hnutí a s tím, čeho chce K 231 dosáhnout v jednotlivých bodech programu: 1. Obhajoba lidských práv („*Aby se to už neopakovalo*“) 2. Rehabilitace 3. Sociální pomoc potřebným spoluvězňům Následovaly přehrávky záznamů z projevů, které byly předneseny na ustavující schůzi v Praze. Další věci na programu schůze byly informace o průběhu jednání ve věci povolení vzniku K 231 na Ministerstvu vnitra a založení konta v bance. Po těchto úvodních vysvětleních začal svoji řeč Zdeněk Mráz, který seznámil přítomné s fungováním Ústředního výboru K 231. Zdeněk Mráz nejprve provedl menší kritiku domažlické schůze. Řekl, že je příliš formální a lepší by bylo, kdyby spíše probíhala formou dotazů a odpovědí. Referoval především o rehabilitacích, kde mluvil o tom, jak se K 231 podařilo dostat své čtyři právníky na přípravné jednání o zákonu o rehabilitacích pro národní shromáždění. Byli to: Prof. Peška, Dr. Kovářovic, Dr. Nevřela a Dr. Kubeš. Také mluvil o dalších akcích, jako byla návštěva u prezidenta Ludvíka Svobody nebo o přípravách I. Sjezdu K 231, který se měl konat v červenci.²⁷¹ Dále mluvil Zdeněk Mráz ještě o stanovách a o podmínkách vstupu do K 231 a odpovídal na dotazy, jako byly obnovy procesů nebo o tom, jak zlepšit důchody pro staré vězně a o sociální pomoci. Po skončení projevu Zdeňka Mráze promluvil, pan Tykal, který přednesl podstatné části z Charty lidských práv OSN, která byla schválena v roce 1948.²⁷²

Další věci na pořadu dne byly volby přípravného výboru, které byly provedeny aklamací.²⁷³ Pomocí této volby byl zvolen čtyřčlenný přípravný výbor ve složení: Jaroslav Hrdlička, Emanuel Ševčík, Otakar Lichtenberg a František Víšek, který se měl postarat do tří týdnů o zorganizování ustavující schůze, na níž by byli řádně zvoleni členové výboru domažlické K 231. Uvedení členové byli voleni také z toho důvodu, že byli z Domažlic a mohli tak

²⁷¹ ANM, Fond: K 231 inv., č. 96, č. kart 1. Zápis o seznamovací schůzi okresní organizace K 231 z 15.4.

²⁷² Tamtéž

²⁷³ Veřejné hlasování

podstoupit potřebná vyjednávání s úřady. O ustavující schůzi měli být všichni vyrozuměni písemně podle vyplněných přihlášek nebo rozhlasem. Na výdaje spojené s činností klubu se měla uskutečnit sbírka. Podle ohlasů byla většina návštěvníků spokojena nejen s tím, že zase po letech viděli své staré známé, ale také proto, že získali přehled o tom, kolik žije v jejich okolí politických vězňů. Na schůzi však podle zprávy nebyli přítomni všichni političtí vězni, protože podle informací jich už řada zemřela. Schůze byla zakončena v 16:00 hod.²⁷⁴

Samotná ustavující schůze domažlické pobočky K 231 proběhla 28. dubna v sále sokolského domu. Měli se dostavit všichni političtí vězni z dob 1948 - 1968. Na této schůzi proběhli volby, kde byl zvolen výbor domažlické K 231 ve složení: *předseda* Jaroslav Hrdlička, Domažlice, Hořejší náměstí č. 46, *místopředseda* Emanuel Ševčík Kout na Šumavě č. 59, *tajemník* Vladislav Sysel, Lábkov , pošta Loučín. *Komise organizační* Otto Tulačka, Prapořiště 8, Kdyně, *právní* JUDr. Stanislav Kraus, Domažlice, Fügnerova 224, *programová* Kunešová Marie, Domažlice, *hospodářská* Blacký Jakub, Domažlice, Hořejší předměstí 79, *informační* Tikal, Zdeněk, Domažlice, Jiráskova 20, *dokumentační* Karel, Polák, Babylon 59, *sociální* Miloslav Brychcín, Černá, pošta Staňkov, *revizní* Otto Lichtenberg, Domažlice, Ulice Rudé armády č. 172.²⁷⁵

I tento výbor K 231 chtěl přispět „svojí troškou do mlýna“ a pomocí svých návrhů tak vylepšit fungování K 231 v celostátním měřítku. Členové se je chystali předložit na I. Celostátním sjezdu K 231, ke kterému však bohužel nedošlo. Zde uvádím některé z těchto návrhů: 1. Informace o stanovisku místních funkcionářů ke K 231 2. Otázka publikačních prostředků 3. Využití pouti na Vavřineček k propagaci klubu 4. Finanční otázka okresního výboru K 231 - Získané prostředky z různých realizačních akcí zůstávají na okrese nebo se odvádí ústředí? 5. Otázka podpor sociálně potřebných členů.²⁷⁶ Z těchto návrhů a podnětů nakonec nic nebylo. O další činnosti domažlické K 231 se nedochovaly žádné dokumenty. Činnost hnutí byla zcela určitě ukončena hned po 21. srpnu.

7.16. Chomutov

Ustavující schůze okresní pobočky K 231 v Chomutově proběhla 28. dubna v klubu Juliuse Fučíka od 9 do 13 hodin. Schůze se podle prezenční listiny zúčastnilo 101 osob. Jako host se

²⁷⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 96, č. kart 1. Zápis o seznamovací schůzi okresní organizace K 231 z 15.4.

²⁷⁵ Tamtéž

²⁷⁶ Tamtéž.

dostavil předseda Okresního národního výboru Latner, předseda Městského národního výboru Chuchel, předseda Okresního soudu a další.²⁷⁷

Schůzi zahájil pan Maxa, který poděkoval všem přítomným za účast, a pak následovala tichá vzpomínka na vězně, kteří komunistické vězení nepřežili. Po této vzpomínce začal hovořit o programu a účelu K 231. Po panu Maxovi vystoupil již tradiční host z pražského ústředí K 231 pan Roubík, který seznámil všechny přítomné s příčinami vzniku K 231 a jeho ustanovení na Žofině. Řekl, že klub je prozatím legálně povolen, má své ústředí v Praze a také svoje bankovní konto.

Podle zprávy K 231 přispěl například spisovatel Josef Škvorecký částkou 5 000 Kčs. Dále mluvil o tom, jak byli Brodský s Mrázem vyslechnuti vedoucím sekretariátu Tothem na ÚV KSČ, který jim slíbil, že klub by mohl být povolen. Roubík si také pochvaloval, že mají velikou publicitu v tisku, že se hlásí k Deklaraci lidských práv OSN. Členové ústředního výboru také navštívili věznici v Leopoldově a položili věnce na hroby mrtvých spoluvězňů. Stále však byla řada politických vězňů, kteří se nacházeli ve vězení, což bylo podle nich paradoxní. K 231 se v té době snažila dosáhnout jejich propuštění formou amnestie nebo jiným druhem předčasného propuštění.²⁷⁸

Dále Roubík řekl, že klub má tři základní požadavky: 1. Podílet se na rehabilitaci prostřednictvím právní komise K 231, do které byli jmenováni 3 členové, kteří měli poradní hlas v parlamentní komisi pro vypracování rehabilitací. Jednalo se o právníky Kubeše, Poška a Tržického. 2. Skoncovat s těmi, co prováděli nepravosti a chovali se k vězňům krutě, tzn. shromažďovat dokumentační materiál. Aby bylo možné tento úkol zvládnout, je třeba získat co nejvíce písemného materiálu s konkrétními údaji: kdo, komu, kdy a jak. Kopie potom postoupit příslušným místům. Originály by si měl klub nechat jako dokumentační a důkazní materiál. O těch nejkřiklavějších případech měl referovat časopis Reportér ve svém velkém čtyřstránkovém článku, 3. Podílet se na obrodném procesu, tzn. demokratizaci země a to nejen slovy, ale i činy.

Po tomto proslovu proběhly volby do prozatímního výboru: *předseda* Maxa, *místopředseda* Krňák, *tajemník* Milan Stehlík, Žatec, Obránců Míru 8, *zapisovatel* Jiří Krotký, Chomutov,

²⁷⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 121, č. kart 1. Zápis z ustavující schůze K 231 ze dne 28.4.

²⁷⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 121, č. kart 1. Zápis z ustavující schůze K 231 ze dne 28.4.

Vrbová 8, *členové výboru* Jiří Vrba, Chomutov Kadaňská 36, Novotný, Rudolf Pípal, Jirkov, Žižkova 741, Stanislav Vobořil, Žatec Předměstí, blok 7.²⁷⁹

Prozatímní výbor K 231 v Chomutově byl schválen jednomyslným veřejným hlasováním. Výbor měl fungovat do doby, než proběhnou řádné volby a klub bude zlegalizován. Následovala několikahodinová diskuze, při které se řešily jednotlivé organizační věci a sdělovaly se i různé osobní názory. Je patrné, že v té době na schůze nechodili pouze členové K 231, ale i lidé, kteří si chtěli o novém hnutí něco poslechnout a také vyslovit svůj názor. Například Václav Pospíšil, který nebyl politickým vězněm, byl také možná na schůzi nasazen Státní bezpečností a to buď jako donašeč anebo jako provokatér, řekl: „*Strana KSC není špatná. Ne všichni komunisté jsou špatní. Nelze osočovat celou stranu. Dubček, žádá čas na vyřešení otázek a vy chcete jednat rychle. Využít doby pro své cíle. Deklarace lidských práv není udělána pořádně a jsou v ní okénka*“. Na to odpověděl Roubík, že v projevu Pospíšila je nelogičnost. Řekl, že nekritizují a neberou KSC jako celek, ale že chtějí hledat ty, kteří se dopustili nepravostí. Dále řekl, že charta OSN je závazná pro všechny. Z tohoto uvedeného je vidět, že na schůzích byla občas poněkud bouřlivá atmosféra²⁸⁰

7.17. Chrudim

Schůze okresní pobočky K 231 v Chrudimi se konala dne 28. dubna v sále SÚV v budově Muzea. Tuto schůzi svolal přípravný výbor K 231. Pozváni byli pouze lidé, kteří byli odsouzeni za politické zločiny po roce 1948. Dostali zvláštní pozvánku a jejich adresy byly výboru dostupné. Samotná schůze proběhla s vědomím Okresního výboru KSC, který na schůzi vyslal svého zástupce.

Ustavující schůze se zúčastnilo cca 200 lidí, především z Chrudimského okresu, ale i lidé z okolních okresů. Tak jako na jiných schůzích okresních poboček byli i sem pozváni zástupci z pražského ústředí K 231 a to pánové Josef Čejka, Karel Stoupa a Luděk Minář. Schůze začala projevem Zdeňka Duška, který krátce promluvil o K 231 a poté se zaměřil na vzpomínku na ty kamarády, kteří se už z kriminálů a táborů nevrátili. Vyzdvihl také odvahu jejich žen, které dokázaly i přes nátlak ze strany Státní bezpečnosti a různé šikany vytrvat po

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Tamtéž.

boku svých manželů a druhů. Památku těchto obětí se rozhodli uctít několika minutami ticha.²⁸¹

Po tomto úvodu se slova ujali pražští zástupci K 231 pánové Josef Čejka a Karel Stoupa, kteří promluvili o tom, jaké jsou cíle K 231. Především uvedli jejich tři požadavky: 1. Možnost podílet se na rehabilitaci, 2. Shromažďovat dokumentační materiál a 3. Možnost podílet se na obrodném procesu. Řekl, že K 231 nemá být politickým hnutím, kterému jde o pomstu, ale pouze skupinou, která se snaží dosáhnout spravedlnosti.²⁸²

Po těchto projevech následovala volba do okresního výboru K 231 v Chrudimi. Tato volba proběhla formou tajného hlasování. Na čistou kandidátní listinu, kterou dostal každý ze zúčastněných k vyplněné přihlášce, mohl každý napsat svůj návrh na danou funkci ve výboru. Zatímco předsedu, místopředsedu a tajemníka museli voliči určit jmenovitě, pro ostatní členy výboru a členy například revizní komise byla vyhrazena čísla. Tato čísla obdrželi při jejich návrhu z pléna. Volby proběhly úspěšně, bylo odevzdáno 129 platných hlasů. Do svých funkcí byli zvoleni: *předseda* Zdeněk Dušek, *místopředseda* Emilie Letáková, *tajemník* Josef Vávra.

Následovala veřejná sbírka pro zlepšení finanční situace, která v klubu kvůli průtahům s odblokováním konta nebyla zrovna nejlepší. Při této sbírce bylo vybráno cca 1 000 Kčs. Těchto peněz bylo použito především na finanční agendu spojenou s chodem klubu. Je otázkou, jestli okresní pobočka svoje peníze ještě někdy uviděla, protože všechny vybrané peníze se posílaly na pražské ústředí K 231. Jako poslední, na čem se schůze domluvila, bylo, aby se všechna korespondence posílala na adresu předsedy chrudimské K 231 Zdeňka Duška, jehož bydliště se nacházelo na adrese: V Tejnecku 51, Chrudim II/ 506.²⁸³

7.17.1. Projekt pro budoucnost chrudimské K 231

Činnost K 231 byla ukončena po příchodu vojsk Varšavské smlouvy. Nicméně jednou z věcí, kterou měla tato okresní pobočka K 231 provést, kdyby jí bylo dovoleno fungovat déle, byl návrh na to, aby se v okrese, kde se nacházela věznice nebo pracovní tábor, ve kterých byla

²⁸¹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 124, č. kart. 1. Zpráva o jednom exempláři zápisu o ustavující schůzi K 231 v Chrudimi 28.4.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 124, č. kart. 1 Zpráva o jednom exempláři zápisu o ustavující schůzi K 231 v Chrudimi 28.4.

vezněna větší část politických vězňů, vytvořila ještě jedna komise, která měla fungovat nezávisle na ostatních komisích. V tomto případě šlo o chrudimskou pobočku K 231. Tato komise by se zaměřila svojí činností speciálně na tu dotyčnou věznici, ve které se političtí vězni nacházeli.²⁸⁴

Komise měla mít osm členů. Měli zde být po boku místních funkcionářů také ti vězňové, kteří pobývali v dané věznici nejdéle. Způsob jak zjistit, kteří z vězňů to byli, se měl provést podle přihlášek. Díky této podrobné znalosti poměrů ve věznici měla být zajištěna naprostá objektivnost dané komise. V okolí Chrudimi mělo jít konkrétně o věznici v Kartouzích a pracovní tábor (lágr) v Pardubicích. Jednou z navrhovaných činností mělo být například každoroční setkávání vězňů, kteří si svůj trest odpykávali v Kartouzích, spojené s návštěvou místního hřbitova, kde bylo pochováno mnoho místních politických vězňů, a při této příležitosti tam provést pietní vzpomínku.²⁸⁵

Tento návrh, který vypracovali členové okresního výboru K 231 v Chrudimi, byl jistě dobře myšlen, ale nemyslím si, že by v případě zřízení takovéto komise byli její členové nestranní a nezaujatí. Hlavně šlo o ty, kteří ve věznici pobývali nejdéle. Spíš si myslím, že by takové komise přinesly pro K 231 jen další výdaje a byrokratickou zátěž. Avšak na druhou stranu by při takto důsledném vyšetřování nastali bachařům, kteří se k vězňům chovali velmi zle a surově, opravdu horké chvíle. Nicméně na vyšetřování takových případů nebyla v roce 1968 správná doba. KSČ by funkci takových komisí, pracujících přímo v jednotlivých vězeních, nedovolila.

7.18. Přerov

V Přerově začala aktivita místní okresní pobočky tím, že 22. dubna pozvala všechny osoby v okrese, které byly ve výkonu trestu podle zákonů: č.50/1923 a č.231/1948 Sb. Byli pozváni i rodinní příslušníci těch politických vězňů, kteří byli popraveni nebo zemřeli ve výkonu trestu. Ustavující schůze se konala 28. dubna od 9:00 hod., v Závodní jídelně povozního oddílu ČSD v Přerově (Nová budova ČSD v blízkosti nádraží).²⁸⁶

²⁸⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 125, č. kart. 1. Zpráva ústřednímu výboru K 231. Pro program: K 231 a budoucnost.

²⁸⁵ Tamtéž

²⁸⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 190, č. kart. 2. Pozvánka na ustavující schůzi K 231 ze dne 22.4.

Na této ustavující schůzi byl zvolen prozatímní okresní výbor K 231 ve složení: *předseda* JUDr. Zdeněk Mohampl, Přerov, Palackého 32, *místopředseda* JUDr. Oldřich Jareš, Dřevohostice č. 165, *tajemník* Ladislav Zmítal, Přerov, Havlíčkova 35. *Komise organizační* Alois Reubel, Rokytnice 77, *sociální* Ladislav Ludva, Horní Moštěnice, *právní* JUDr. Sláva Dokládal, *dokumentační* JUDr. Evžen Haluzík, Pavlovice, *informační* Ladislav Koutný, Přerov, Bohuslava Němce 17, *hospodářská* Ing. František Ludík, Přerov, Optická 15, *programová* Ing. Antonín Bohm, Přerov, Žerotínovo náměstí 44, *revizní* Antonín Dostál, Rokytnice 15, Jaroslav Boháč, Přerov, Šírava II/ 2734, Josef Janda, Beňov, č. 8.

Veškerá korespondence týkající klubové agendy se posílala na adresu JUDr. Oldřich Jareš, Dřevohostice č. 165.²⁸⁷ Pokud by si některý z politických vězňů chtěl zjistit nejen totožnost ale i jiné údaje týkající se funkcionářů z KNV nebo jiných krajských politických institucí, může si je vyžádat u Okresního výboru K 231 v Ostravě.²⁸⁸

7.19. Praha²⁸⁹

V roce 1960 bylo zákonem stanoveno nové členění státu na kraje a okresy. Hlavní město Praha dostalo status rovnocenný krajům a 10 pražských obvodů status obdobný okresům.²⁹⁰ Přestože v Praze působil ústřední výbor K 231, tak se jen u některých, v dále uvedených obvodech, dochovaly dokumenty o činnosti pražských poboček hnutí K 231. O pražském ústředí, jeho založení a činnosti jsem již psal v předchozích kapitolách.

7.19.1. Praha 4

K tomuto obvodu se toho příliš mnoho nedochovalo. *Předsedou* byl JUDr. Bedřich Nostička a *tajemníkem* JUDr. Ladislav Gruber. Jediná zpráva o činnosti této pobočky jsou požadavky, které byly vypracovány na schůzi dne 7. června a zaslány ústřednímu výboru. Bylo to tedy již v době, kdy byl K 231 pod silným tlakem KSČ a jejich medií. Po ústředním výboru v Praze bylo požadováno, aby se od svých cílů neodklouňoval a dodržel následující podmínky: 1. Ústřední vedení nesmí za žádných okolností ustoupit od cíle vybudovat organizačně klub, tak

²⁸⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 191, č. kart. 2, Seznamy a adresář členů Okresního Výboru K 231 Přerov.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ U pražských poboček je datování, zvoleno podle pobočky, která se ustanovila nejdřív, tedy podle pobočky na Praze 9.

²⁹⁰ <<http://www.historie-praha.hys.cz/socialismus.php>>. [cit. 23-8-2012].

jak si to vytyčily při svém založení. 2. Naplňování sociálních, mravních cílů důležitých pro rehabilitaci.²⁹¹ 3. Ústřední výbor nesmí přizpůsobovat stanovenou linii přechodným náladám, které vznikaly z provokací šířených ústně nebo tiskem. 4. O přijímání členů měly stále rozhodovat pouze přípravné výbory a nikdo jiný, pokud nesežene důkazní materiál, který by oprávněnost přijetí potvrzoval. 5. Měl být vypracován seznam advokátů, kteří by byli ochotni hájit politické vězně. 6. Dokumentační komise měly urychleně prošetřit všechny členy přípravných výborů, zda je jejich členství oprávněné ve smyslu prozatímních stanov.²⁹²

Z těchto některých dost radikálních požadavků lze usoudit, že útoky, které na K 231 od začátku června dopadaly, si vybíraly svoji daň ve smyslu toho, že si jednotliví členové přestávali mezi sebou věřit a snažili se kontrolami odhalit „špatné členy“ ve vlastních řadách. Také vystupování proti těmto útokům jim zřejmě nepřišlo dost rázné. Otázkou bylo, co s tím mohl Ústřední výbor dělat.

7.19.2. Praha 5

Na Praze 5 došlo k ustavující schůzi dne 15. května v sále Ženských domovů na Smíchově v Ostrovského ulici. Schůze byla zahájena s dvacetiminutovým zpožděním, protože mnoho lidí mělo časové zpoždění. Konání této schůze bylo publikováno v Lidové demokracii. Dále byla každému politickému vězni zaslána písemná pozvánka na jeho adresu. Celkově se schůze zúčastnilo 174 členů okresní pobočky K 231 a také dalších 8 zástupců, kteří se přihlásili dodatečně. Dále se dostavilo 6 zástupců korporací z 62 pozvaných. Ze zástupců tisku přišel 1 zástupce ze závodního časopisu ČKD Kovák a 2 hosté z ústředního výboru K 231. Celkem se tedy schůze zúčastnilo 191 osob. Přípravný výbor K 231 pro Prahu 5 se na schůzi snažil pozvat také hodně zástupců z řad místních ústavů, tělovýchovných organizací, podniků, apod. Uvádím zde některé z pozvaných institucí: Základní školy Hlubočepy, Jinonice, Smíchov, Kořenského a další, Střední školy Stavební, Zborovská 45 a Strojnická, Preslova 25.²⁹³

Schůzi zahájil předseda přípravného výboru K 231 pro Prahu 5 Svatopluk Chrastina, který poděkoval všem, kteří se dostavili. Řekl, že K 231 je především nepolitická organizace a varoval před provokatéry. Poté byla několika minutami ticha uctěna památka všech zemřelých

²⁹¹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 169, č. kart. 2, Praha. Zpráva ústřednímu vedení K 231 Praha 4.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 176, č. kart. 2, Praha. Zpráva ústřednímu vedení K 231 Praha 4., Zpráva o ústavní schůzi K 231 pro Prahu 5 konané 15. 5. ze dne 18. 5.

politických vězňů. Po tomto aktu začal Chrastina s projevem, ve kterém stručně promluvil o cílech K 231. V části projevu, který věnoval rehabilitaci, se vyjádřil tak, že K 231 nemůže chtít ten druh rehabilitace, jaká byla prováděna u vězněných komunistů v letech minulých. Řekl, že rehabilitace musí platit pro všechny politické vězně stejně. Po Chrastinovi promluvili zástupci Ústředního výboru v Praze a to generál Václav Paleček a tajemník Jaroslav Brodský. Oba jejich projevy byly především o fungování K 231. Následovaly další projevy. Po konci těchto projevů měla být provedena volba do výboru K 231. Nicméně program schůze byl ještě přerušen MUDr. Theodorem Hanákem, který navrhoval evidenci všech vězňů, kteří prošli uranovými doly z důvodů jejich mimořádných důsledků, které jim tato práce bez ochranných prostředků způsobila. Tuto kontrolu měl zajišťovat stát. Po dalších dvou projevech byla diskuze skončena a následovalo provedení volby do ustavujícího výboru pobočky na Praze 5, s tímto výsledkem: *předseda* Svatopluk Chrastina, *místopředseda* Cyril Havránek, *tajemník* JUDr. Vojta Hueber. *Komise organizační* Zdena Sobičková, *sociální* JUDr. Jan Čutka, *dokumentační* Věra Furstová, *informační* Josef Hýbler, *hospodářská* Oldřich Čermák.²⁹⁴

Po těchto volbách byla schůze skončena. Podle hodnocení jejich pořadatelů byla atmosféra schůze příznivá, ale nenaplnila jejich očekávání. Nedošlo k žádným provokacím a zájem o předestřené problémy byl spontánní.²⁹⁵

Na schůzi byla také přečtena a odsouhlasena rezoluce, kterou K 231 chtělo shrnout svoje požadavky a myšlenky. Tyto požadavky byly rozděleny do 15 bodů. Uvádím zde jen některé z nich: 1. Propuštění všech politických vězňů, kteří ještě jsou ve vězení 2. Všeobecné zrušení trestu smrti, který v té době už nepraktikovalo 68 zemí. 3. Aby v rehabilitačních senátech nezasedaly osoby, které byly nějak činné v politických procesech 4. Aby všechny děti politických vězňů nemusely trpět za svoje rodiče. V případech dodatečného samostudia jim měla být poskytnuta stipendia. Diskriminace na školách a na pracovištích měla být ukončena. 5. Aby ti vězňové, kteří utrpěli zdravotní újmu při výkonu trestu, dostávali bezplatnou zdravotní péči, která by nebyla brána jako dovolená a měla být opakovaná, protože jejich zdraví je poškozeno vlivem dlouhodobého věznění. 6. Měly být přezkoumány důchody a to tak, že by se zrušily všechny diskriminační aspekty a to zejména zákony číslo 40/58 a 18/59 Sb. 7. Aby stejně jako u nacistických zločinů nemohlo dojít k promlčení u zločinů proti lidskosti, kterých se dopustili zástupci justice, Státní bezpečnosti a prokuratury. 8. Aby všem

²⁹⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 176, č. kart. 2, Praha Zpráva ústřednímu vedení K 231 Praha 4. Zpráva o ústavní schůzi K 231 pro Prahu 5 konané 15. 5. ze dne 18. 5.

²⁹⁵ Tamtéž.

postiženým osobám byl zajištěn přístup do všech řídicích funkcí a podle osobních schopností i funkcí při budování státu. 9. Aby osobám, které se dopustily deformací zákonů, byla vyměřena speciální odškodňovací daň. Tuto daň měli platit tak dlouho, dokud nedojde k nápravě škod, protože kdyby měl platit všechny tyto náklady stát, tak by ho to velmi zatížilo. Tyto požadavky byly ve značné míře oprávněné, ale znovu si nemohli zástupci K 231 myslet, že KSČ něco takového dovolí, neboť by tímto v podstatě přiznali, že veškerá rozhodnutí justice po roce 1948 byla neplatná.²⁹⁶

K další schůzi na Praze 5 došlo 30. května. Členové ustavujícího výboru na ní řešili to, že členové ústředního výboru K 231 poslali sdělení, že jejich činnost nebyla dosud schválena a že překročili stanovené hranice. Předseda Chrastina uvedl, že K 231 zaslalo na ÚV KSČ memorandum, ve kterém vysvětluje roli K 231. Toto memorandum bylo před ostatními pobočkami utajeno a Josef Chrastina řekl, že je to nepřijatelné a protestoval proti tomu. Chtěl, aby předsedové všech poboček byli informováni i o důvěrných věcech a schůze měla být při projednávání těchto věcí prohlášena za důvěrnou. Odsoudil také autoritativní řízení státu a ještě více autoritativní řízení jejich vlastní organizace K 231. Tato schůze ukazuje, že mezi vedením a pobočkami existovaly rozpory, které se později ještě zhoršily tiskovou kampaní proti K 231, která začala již za několik dní poté. Záznam ze schůze je tak poslední zprávou z Prahy 5. Pobočka tak zřejmě ukončila svoji činnost po 21. srpnu.²⁹⁷

7.19.3. Praha 7

Okresní pobočka na Praze 7 čelila již při svém založení problémům. Ustavující schůze okresní pobočky na Praze 7 se měla konat 19. května v hotelu Belvedere. Žádost o schválení této akce poslali členové přípravného výboru na Obvodní národní výbor pro Prahu 7. Tato žádost došla na uvedený výbor 2. května. Dne 17. května došla odpověď, ve které stálo, že z důvodů zákona č. 68/51 Sb., O dobrovolných organizacích nebyly splněny podmínky pro právní subjektivitu sdružení občanů nazývaných K 231. Ke vzniku takového hnutí je třeba schválení organizačního řádu a to od Krajského výboru nebo Ministerstva vnitra podle obvodu jejich činnosti. Podle šetření u Ministerstva vnitra nebyl předložený organizační řád

²⁹⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 178, č. kart. 2, Rezoluce Prozatímnímu ústřednímu výboru K 231.

²⁹⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 177, č. kart. 2, Zápis z výborové schůze K 231 na Praze 5 ze dne 30.5.

K 231 s celostátní působností souladu s danými nařízeními. Proto nemůžeme dovolit, aby došlo k ustavující schůzi K 231 v obvodním měřítku Praze 7.²⁹⁸

Nakonec však došlo k dohodě na dalším jednání mezi přípravným výborem a Obvodním národním výborem. Toto jednání proběhlo na poslední chvíli, den před svolanou schůzí a snad také proto byla schůze schválena, neboť z časových a technických důvodů nebylo možno již danou akci odvolat. Také šlo o to, aby nedošlo k pochybnostem ze stran pozvaných, a tak tímto nebyla oslabena důvěra v dobrou vůli ze strany přípravného výboru K 231. Nakonec se z tohoto sporu stal kompromis. Lidé, kteří do Belvederu přišli, měli být vpuštěni do sálu, ale mělo jim být řečeno až na místě, že se schůze nekoná. Díky tomuto kompromisu se ustavující schůze okresní pobočky na Praze 7 uskutečnila. Na schůzi se dostavilo cca 300 lidí, se kterými promluvil předseda přípravného výboru Vladimír Tichota, který řekl, že schůze nebyla v plánovaném rozsahu uskutečněna a proto přečetl pouze prohlášení Ústředního výboru K 231. I přes tyto potíže hodnotil Vladimír Tichota tuto „okleštěnou“ schůzi pozitivně. Řekl, že se aspoň seznámil s novými lidmi stejného zaměření a mohl vysvětlit mnohé organizační věci. V přátelské besedě setrvali další tři hodiny.²⁹⁹

Ustavující schůze byla ohlášena rozesláním pozvánek, na kterých byla uvedena kandidátka přípravného výboru a také výzva pro zvané, aby každý, kdo měl nějaké připomínky nebo námítky ke složení přípravného výboru, vznesl požadavek změny na adresu tajemníka této pobočky. Žádné připomínky a návrhy se ale neuskutečnily, takže přípravný výbor okresní pobočky na Praze 7 zůstal v tomto složení: *předseda* Vladimír Tichota, *místopředseda* Dr. Ervín Falet, *tajemník* Jiří Bláha Františka Křížka 26, Praha 7, tel: na Eva Nováková 3779769, (adresa pro posílání korespondence). *Komise organizační* Vlastimil Dobner, Umělecká 13 tel: 382525, *sociální* Eva Nováková, Plukovníka Sochora 28, tel: 377 97 69, *právní* Dr. Otakar Fendrych, Kostelní 38, tel.: 3777074, *dokumentační* Vladimír Brož, Kamenická 16, tel.: 3779075, *informační* Jaroslav Šiška, Bubenská 47, *hospodářská* Václav Šimák, Umělecká 17, *programová* Jan Císař, Heřmanova 1, tel.: 3777925.³⁰⁰

Přípravný výbor měl zůstat ve stejné sestavě až do ustavující schůze, jenže ta už neproběhla. Je ale dobré, že zvládli uspořádat alespoň akci v hotelu Belvedere i přes odpor Obvodního národního výboru, kde se asi někomu nelíbila jejich činnost.

²⁹⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 181, č. kart. 2. Oznámení o konání schůze K 231 na Praze 7 + příložená pozvánka a přihláška 25.5.

²⁹⁹ Tamtéž.

³⁰⁰ Tamtéž.

7.19.4. Praha 9

Činnost zdejší pobočky začala 22. dubna, kdy místní přípravný výbor rozeslal přihlášeným členům pozvánky na ustavující schůzi. Ta se měla uskutečnit 30. dubna v 18 hodin v sále restaurace Svobodárna v Praze 9, Vysočany U svobodárny 12.³⁰¹

Schůzi v 18.10 zahájil *předseda přípravného výboru* na Praze 9 Ing. Gustav Loužecký tím, že vzpomněl na památku těch, kteří se již založení K 231 nedočkali a zemřeli v komunistických kriminálech. Potom uvítal zástupce z Ústředního výboru K 231 gen. Václava Palečka, předsedu dokumentační komise Otu Rambouska dále Karla Pihrta z Hradce králové a Radoslava Melichara. Po tomto představení se slova opět ujal předseda Loužecký, který přítomné seznámil s účelem klubu, jeho stanovami a podmínkami členství. Po tomto projevu začal řečnit Václav Paleček, který přítomné seznámil se zásadami klubu a poreferoval o tom, co bylo v těch dnech aktuální a to byl akční program vlády. V tomto smyslu poté upozornil na deformace, které zažil sám na sobě a to při „ostrém výslechu“ od dvou zaměstnanců ČKD na Vysočanech.³⁰²

Po Palečkovi mluvil krátce Pihrt a poté už nastoupil ke svému projevu Ota Rambousek, který mluvil o tom, že je třeba, aby byli propuštěni všichni zbývající političtí vězni, kterých pořád zbývá asi 600 a jako předseda dokumentační komise žádá všechny přítomné, aby mu přinesli co nejvíce dokumentačního materiálu pro potřeby K 231 a Ministerstva vnitra, které chtělo napravit porušování lidských práv. Tato sdělení měla být věcná a měla být hodnověrná, buď se jich pisatelé sami zúčastnili anebo o nich z hodnověrného zdroje věděli. V písemné zprávě, kterou měli, pro klub napsat, mělo být jméno pachatele nebo jeho přezdívka, jméno postiženého, vylíčení činu a místo činu nebo případně by měli být uvedeni svědci takového činu. Po tomto projevu a návodu jak zdokumentovat zločiny začal svůj projev opět Ing. Loužecký, který požádal všechny přítomné, aby vyplnili kartotéční lístky a odevzdali je u vchodu a poprosil je, aby svými prostředky pomohli zvednout finanční situaci klubu. Po těchto slovech následovala přestávka, po které Dr. Auber přečetl některé body Charty lidských práv a zdůraznil, že doufá, že osud bude k politickým vězňům spravedlivý. Do

³⁰¹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 183, č. kart. 2. Zpráva o ustavující schůzi K 231 na Praze 9 ze dne 22.4.

³⁰² ANM, Fond: K 231, inv. č. 184, č. kart. 2. Praha 9, Zápis o ustavující členské schůzi Okresního výboru K 231 dne 30.4.

tohoto proslovu se vmísil Václav Paleček, který řekl, že rehabilitace by se měla vztahovat na cca 35 000 soudních případů, v kterých půjde o 140 000 lidí.³⁰³

Pak následovaly další příspěvky do diskuze, ve které se bývalý tajemník Jana Masaryka Dr. Sum zmínil o zprávách, které kolují okolo úmrtí Jana Masaryka. Bylo řečeno, že K 231 se tímto problémem nezabývá, má svých starostí dost. Na závěr schůze přečetl Ing. Gustav Loužecký telegramy, které se ze schůze posílali prezidentu republiky Ludvíku Svobodovi. Potom měli zúčastnění vyplnit svoje hlasovací lístky, na kterých byli napsáni kandidáti na řádnou volbu do okresního výboru a měli napsat, co proti nim mají za námitky. Navrhovaní byli: Antonín Bradner, Karel Vodička, Ing. Tykvart Josef, Sejvera Jaroslav, Moravec Václav, Pospíšil Jaroslav, Zedníček Alfons, Smrž Václav, Zelníčková Božena, Ing. Loužecký Gustav. Do *revizní komise* byli z pléna navrženi: Dr. Franc Alois, Král Karel, Novotný Antonín a Smolíková Vlasta. Schůze se zúčastnilo 65 členů K 231 a vybrala se částka 625 Kčs.³⁰⁴

Hosté, kteří se této akce zúčastnili, jako například Paleček nebo Rambousek, svými projevy zřejmě hodně zaujali, neboť na ústřední výbor K 231 přišla z Prahy 9 velká chvála.³⁰⁵ Poslední zprávou, která se objevila o okresní pobočce na Praze 9, byla pozvánka od ústředního výboru na schůzi zástupců Velké Prahy, která se měla konat 30. července.³⁰⁶

7.20. Teplice

V Teplicích došlo ke dvěma schůzím, které zorganizovala okresní pobočka K 231. K té první ustavující schůzi došlo dne 30. Dubna. Byla zde založena okresní pobočka K 231. Schůze byla uskutečněna v nějakém sále, kde byla jako kulisa použita výstava obrazů od Bedřicha Bartáka, který byl jedním ze zakládajících členů teplické K 231. Své obrazy maloval v době svého veznění v uranovém táboře Rovnost. Schůzi vedl Josef Hájek a požadované informace o klubu podávali informační referenti Dr. František Novák a Dr. Jan Šmíd. Potom došlo k volbě prozatímního výboru teplické K 231, který byl zvolen v tomto složení: *předseda* Josef Hájek, *místopředseda* Dr. Karel Šupa, *tajemník* Milan Pecka. *Komise právní* Dr. František Novák, *Bedřich Barták*, *programová* Prof. Jaroslav Hrabák, *hospodářská* Josef Hokynař,

³⁰³ Tamtéž

³⁰⁴ Tamtéž

³⁰⁵ ANM, Fond : K 231, inv. č. 185, č. kart. 2. Praha 9, Ústřednímu výboru K 231 ze dne 30.4

³⁰⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 186, č. kart. 2. Pozvánka na schůzi zástupců velké prahy klubu K 231, na 31.7. od přípravného ústředního výboru K 231. 1+ 3 kopie, seznam těch, kteří mají být pozváni.

Zdeněk Brabec, *informační* Karel Hanzlík, *dokumentační* Roman Seidl, *sociální* Hana Trncová, Ing. David Winkler.

Následovala diskuze, při které vystoupili někteří z členů klubu. Bylo také odevzdáno 166 přihlášek se základními daty.³⁰⁷

Na další schůzi, která se konala 19. května v Teplicích, se tenkrát sešli pouze členové přípravného výboru. Hlavním programem schůze bylo projednání několika námětů, které se měly poslat na Ústřední výbor K 231 a tak se pokusit o jejich realizaci. Komise právní navrhovala: 1. Legislativní prodloužení promlčecí doby na trestné činy orgánů ministerstva vnitra a justice z dob deformace, 2. Požadavek lékařských prohlídek všech členů, kteří pracovali bez ochranných pomůcek na uranové rudě. Měli dostat mimořádné odškodnění podle nároků civilních zaměstnanců národního podniku Jáchymovských dolů. Komise sociální doporučovala: Stanovení přesného způsobu začlenění činnosti našeho hnutí do rámce a způsobu práce Národní fronty a to pro možnost kandidatury našich zástupců do ostatních veřejných organizací případně i do státoprávních institucí. Tyto požadavky měly být časem ještě upřesněny na některém z jiných dalších zasedání prozatímního výboru.³⁰⁸

7.21. Děčín

V Děčíně se začala okresní pobočka K 231 formovat počátkem května. Úvodem je třeba konstatovat, že dne 22. dubna byl požádán jeden z členů ústředního výboru K 231 v Praze, aby se dostavil na připravovanou ustanovující schůzi do Děčína s požadavkem na sdělení svého osobního hodnocení a vysvětlení, o co vlastně K 231 jde. Toto volání vyslyšel tajemník Jaroslav Brodský. Ustavující schůze v Děčíně měla proběhnout 2. května od 15:00 v Destu klubu.³⁰⁹ Tato schůze se také v plánovaném čase a místě uskutečnila.

Schůzi zahájil kandidát na předsedu Děčínského K 231 Jan Trpák. Po jeho zahajovací řeči proběhla minuta ticha, jako vzpomínka na zemřelé a zabitě v komunistických táborech. Pak MUDr. Hugo Ebelhart promluvil o deklaraci lidských práv OSN z roku 1948. Řekl, že tyto články byly bohužel zveřejněny až po 20 letech a že by měly být důsledně naplňovány. Další řečník byl Jaroslav Dumba, který promluvil o fungování a cílech K 231, mluvil o tom, jaký by

³⁰⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 232, č. kart. 2. Teplice, Seznam členů prozatímního výboru a zápis z ustavující schůze 27.4.

³⁰⁸ ANM, Fond: K231, inv. č. 233, č. kart. 2, Náměty na I. Celostátní konferenci K 231 19.5.

³⁰⁹ ANM, Fond: K 231, č. 90, č. kart 1. Děčín. Dopis ústřednímu výboru 22.4.

měl mít klub K 231 vztah k vládě a jak chce K 231 zasáhnout do připravované rehabilitace. Dalším řečníkem byl Jindřich Jarolím, který poděkoval všem lidem, kteří pomáhali postiženým rodinám v době, kdy byli jejich rodinní příslušníci ve vězení. Také se vrátil k událostem, které toho roku hýbaly českou společností. Poděkoval studentům a především Alexandru Dubčekovi. Podotkl, že lidská práva se musí dodržovat a musí se za toto bojovat. František Míchal, hovořil o zneužívání soudní a výkonné moci v děčínském okrese. Jedním z hodně tvrdých případů byl osud paní Černé, která ve vězení porodila dítě, které jí pak mělo být odebráno. Svou řeč zakončil slovy: „Aby se to už neopakovalo“. Po těchto projevech následoval hlavní projev, který přednesl Jaroslav Brodský, který mluvil o tom, jak a s jakými cíly byl klub založen. Řekl, že za jeden měsíc fungování klubu bylo vykonáno mnoho práce. Dále kritizoval špatnou pracovní morálku, která v té době panovala v Československu, také vyslovil dík politikům, jako byli Dubček, Smrkovský a Šik. Dále prohlásil, že „*Éra fízlů skončila*“. K 231 v té době jednal s ministrem vnitra Josefem Pavlem a měli být přijati prezidentem Ludvíkem Svobodou. Podle Brodského měla rehabilitace stát přijít na cca 3 miliardy korun. Jenže finanční situace státu nebyla dobrá a tak bylo jasné, že se jim do vyplácení odškodného moc chtít nebude. Dalším požadavkem, který K 231 prosazoval, byla snaha anulovat veškeré rozsudky. Podle Brodského bylo v zemi za politické zločiny odsouzeno asi 128 000 osob. Jako poslední bod dodal, že K 231 spolupracuje s dalšími nevládními organizacemi, jako jsou KAN nebo Junák. Po konci Brodského řeči následovala diskuze, která skončila okolo 18 hodiny.³¹⁰

Následovaly volby do prozatímního výboru K 231. Dr. Engelhart přečetl kandidátku a potom následovala samotná volba prozatímního výboru - předseda Jan Trpák, Děčín č. 4, Plzeňská 18, *místopředseda* Miloslav Tuček, Děčín č. 4, Mόhovo náměstí 2 (Máchova), *tajemník* MUDr. Hugo Elberhart Děčín, č. 2, Kamenická 28. *Komise organizační* František Míchal, Děčín č. 4, Divišova 9, *právní* JUDr. Jiří Strich, Krásná Lípa náměstí 2, *programová* Josef Šebor, Labská stráň 186, *hospodářská* Jindřich Jarolím, Děčín 2, Kamenická 18, *informační* Ladislav Bumba, Děčín 2, Volkerova 12, *dokumentační* Jiří Valeč, Děčín 4, Na skřivance 6, *sociální* MUDr. Otto Švec, Děčín 2, Lašická 15, *revizní* Václav Martych, Děčín 2, Kamenická 64, Milan Freund, Bedřich Šimon.

Ustavující schůze byla zakončena státní hymnou. Schůze měla solidní účast - 144 evidovaných přítomných. Z tohoto počtu 99 členů bylo registrovaných členů K 231, dalších

³¹⁰ANM, Fond: K 231, inv. č. 91, č. kart 1 Zápis ustavující schůze v Děčíně 2.5

39 osob bylo dosud nepřihlášených nebo šlo o nečitelné podpisy. V listině hostů se nacházelo 6 podpisů. Pořadatelé přistavili přesně 235 židlí a tyto byly téměř všechny během schůze obsazeny. Z toho lze usuzovat, že na schůzi bylo přítomno přes 200 lidí. V den sepsání zápisu mělo tedy Děčínské K 231 celkem 149 jmen, z toho 11 lidí bylo zemřelých.³¹¹

Jaroslav Brodský se sice ve svojí řeči vyjadřoval velmi optimisticky a zřejmě i sebevědomě, ale bylo to v době, kdy komunisté ještě K 231 tolerovali. Problémy začaly zároveň s tiskovou kampaní proti K 231. Šlo především o článek, který vydalo 1. června Rudé právo, který byl dost hanlivý. Děčínský K 231 chtěl nějak na tyto články reagovat, ale napřed se chtěli členové poradit na Ústředním výboru K 231, jestli jim svými opatřeními nějak nezkomplikují plány a také jestli by se k těmto útokům mohli nějak sami vyjádřit, protože nálada mnoha členů Děčínského K 231 nebyla nejlepší a začínali se bát. Děčínská K 231 nakonec jednala sama a poslala do redakce Rudého práva dopis, ve kterém sdělovali, že členové K 231 nejsou žádní nacisti nebo zrádci, ale chtějí jenom spravedlnost a že v jejich řadách jsou poctiví lidé.³¹²

Po těchto mediálních útocích se činnost Děčínské K 231 utlumila a v tomto stavu zůstala až do okupace vojsky Varšavské smlouvy.

7.22. Havlíčkův Brod

K založení K 231 v Havlíčkově Brodě došlo dne 4. května. Ustavující schůze se konala v sále Kulturního domu OÚNZ³¹³ v Havlíčkově Brodě. Čestným předsedou pro tento akt byl zvolen Ladislav Jelínek a zapisovatelem František Zárybnický. Oba tuto nabízenou volbu přijali.

Schůze byla zahájena zpěvem státní hymny. Po doznění zpěvu se slova ujal prozatímní předseda Havlíčkobrodské K 231 Ladislav Jelínek. Podle zprávy navštívilo schůzi 130 přítomných. Jako hosté se dostavili dva členové ústředního výboru v Praze Jiří Krupička a Josef Čech, dále byli přítomni zástupci z řad zahraničních letců, zástupce K 231 z okresu Jihlava a také členové místního střediska Junák. Předseda Jelínek přednesl následný program schůze: 1. Projevy zástupců ÚV K 231, 2. Volby do prozatímního výboru K 231, 3. Slovo hostů, 4. Diskuze - závěr.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² ANM, Fond: K 231, inv. č. 92, č. kart 1 Dopis ústřednímu výboru K 231 o tiskových útocích, Děčín 4.6.

³¹³ OÚNZ- Okresní ústav národního zdraví

Ještě před samotným projevem Jiřího Krupičky došlo k uctění památky těch, kteří zemřeli v komunistických kriminálech třemi minutami ticha. Jiří Krupička nejprve vyřídil srdečný pozdrav z pražského ústředí K 231 a všem v sále začal objasňovat, za jakým účelem byl klub K 231 založen. Zdůraznil, že klub není ilegální organizací, ale že je ustanoven podle předpisů a má svoje stanovy. Řekl, že klub v současnosti požaduje, aby byl přizván k řešení rehabilitačního zákona s požadavkem na přímou účast na rehabilitacích. K 231 se také chce podílet na tom, jak se budou řešit rozsudky po roce 1948 a informoval o průběhu jednání s místopředsedou federální vlády Peterem Colotkou.³¹⁴ Návrh K 231 byl takový, že rozsudky po roce 1948 se měly zrušit do šesti měsíců a mělo být zavedeno nové řízení a prokuratury by musely dokázat vinu. V závěru svého referátu vyzval přítomné, aby ze všech sil pomáhali obrodnému demokratickému procesu.³¹⁵

Měli se té snažit, aby si úřady a politici již nikdy nemohli dovolit porušovat zákony a měli to dělat tak, že se měli snažit odhalit jednotlivé případy, ale seriózně a nezkresleně. Dále měli poukázat na ty příslušníky bezpečnosti, kteří se k politickým vězňům chovali velmi špatnou formou. K tomuto účelu zřídilo Ministerstvo vnitra speciální komisi, kterou vedl Dr. Resek. Svůj projev zakončil slovy: „*Rehabilitace je nutná a po všech stránkách úplná Tzn. právní společenské vyrovnání i materiální odškodnění.*“

Po tomto prosluvu zahájil předseda Jelínek druhý bod programu schůze a tou byly volby do prozatímního výboru K 231 v Havlíčkově Brodě. Ve volební komisi zasedli pánové Jiří Horal, Havlíčkův Brod, Václav Michl, Utín a Václav Mrtnka, Krupá. Výsledek volby do prozatímního výboru: *předseda* Vít Tajovský, Havlíčkův Brod, *organizační tajemník* Josef Albrecht, Havlíčkův Brod, *tajemník*: Josef Kostka, Havlíčkův Brod. *Předsednictvo výboru* Radovan Věžeňský, Ledec nad Sázavou, František Zárybnický, Světlá nad Sázavou, Josef Ondráček, Ždírec, Josef Karola, Golčův Jeníkov, Antonín, Pospíchal, Příbyslav, *pokladník* Prokop Šmiraus, Havlíčkův Brod. *Komise právní* Václav Hájek, Havlíčkův Brod, Ladislav Hirsch, Ledec nad Sázavou, *revizní* Václav Hájek, Havlíčkův Brod, Jaroslav Heteš, Havlíčkův Brod.³¹⁶

Před průběhem voleb ještě proběhla výměna názorů mezi Ladislavem Hirschem a Ladislavem Jelínkem. Šlo o to, jestli má být volba provedena veřejně nebo tajně. Ladislav Hirsch

³¹⁴ Peter Colotka (10. Ledna 1925, Sedliacka Dubová Slovensko) je bývalý slovenský komunistický politik a dlouholetý předseda vlády Slovenské socialistické republiky.

³¹⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 113, č. kart 1. Zápis o ustavující schůzi a volbě přípravného výboru K 231 ze dne 4.5.

³¹⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 114, č. kart 1. Zápis ustavující schůze pro K 231 Praha 13.5.

navrhoval, aby se volba provedla tajně, protože se podle jeho názoru mělo postupovat cestou demokratických zásad. Hirschův názor nakonec převážil. Po provedeném hlasování v poměru 15:15 byla nařízena přestávka. Byly rozdány kandidátky a během přestávky byly provedeny volby. Po skončení těchto voleb zahájil svůj projev druhý host s pražského ústředí Josef Čech, který navázal na Jiřího Krupičku a doplnil jeho projev o věci organizační. Následně přečetl dopisy od politických vězňů žijících v zahraničí - Dědka, Hudky a Zástěry. V závěru svého příspěvku sdělil přítomným posluchačům jak je špatná finanční situace klubu a požádal všechny, aby neváhali a dle svých možností přispěli. Svůj projev zakončil slovy: „*Pravda zvítězila*“.³¹⁷

Následovala krátká diskuze a poté byly předneseny výsledky volby, které jsem již dříve uvedl. Řízení schůze se ujali nově zvolení, předseda Vít Tajovský a tajemník výboru Josef Kostka. Oba shodně poděkovali za důvěru ve volbách a začali vysvětlovat některé nejasnosti jednotlivých případů a znovu přečetli některé výňatky ze stanov. Současně upozornili všechny přítomné, aby svoje přihlášky a jinou korespondenci zaslali na adresu Josef Kostka, Žižkova ulice 300, Havlíčkův Brod. Pak mluvil předseda Tajovský, který řekl, že finanční sbírka vynesla 2 281 Kčs. Následovala diskuze, která skončila v 16:30 hod.

Po této schůzi již k žádné větší aktivitě K 231 na Havlíčkobrodsku nedošlo.³¹⁸

7.23. Trutnov

V Trutnově došlo k ustavující schůzi okresní pobočky K 231 dne 4. května. Schůze byla zahájena v 14:00 hod. Ladislavem Tykalem ze Dvora Králové. V pracovním předsednictvu byli i další členové, kteří měli být zvoleni do přípravného výboru. První co se udělalo, byla vzpomínka na zemřelé politické vězně, tentokrát však ne tradiční minutou ticha, ale poslechem reprodukováné hudby. Poté následoval Tykalův projev ve kterém vzpomněl všechny těžké roky, jako byly 1938, 1939, 1945, 1948 a řekl, že nejtěžší byl zatím, pro všechny ty, kteří milovali svoji vlast rok 1948, a že i přes dlouhé a tvrdé věznění by jim nemělo jít o odplatu, ale o ochotu dál pracovat pro svoji vlast, dále sdělil svůj požadavek, aby političtí vězni byli rehabilitováni ve všech ohledech. Chtěl, aby jim byl smazán potupný název vlastizrádci.

³¹⁷ ANM, Fond: K- 231, inv. č. 113, č. kart 1. Zápis o ustavující schůzi a volbě přípravného výboru K 231 ze dne 4.5.

³¹⁸ Tamtéž.

Po tomto projevu Ladislav Tykal, představil pozvané hosty, kterým byl Zdeněk Mráz z Prahy a Josef Jíša z Hradce Králové, dále jednotlivé kandidáty do okresního výboru a přednesl své návrhy členů jednotlivých odborných komisí. V úvodním projevu Zdeněk Mráz mluvil především o tom, co K 231 požaduje. Řekl, že je třeba zbavit se strachu a že díky Alexandru Dubčekovi, který tento „strach“ prolomil, se situace zlepšila. Potom vyložil tři směry působnosti, kterými se mělo K 231 ubírat. 1. Rehabilitace- klub K 231 navrhoval, aby byli rehabilitováni A. Ti, kteří se ničeho nedopustili B. Vyprovokované akce C. Částečně vinní, tedy ti kteří byli svedeni vládou a částečně zatlačováni do ilegality. Rehabilitace společenská: její uveřejnění a samozřejmě rehabilitace hmotná: Členové K 231 se aspoň oficiálně o nic neprosili, mělo jim být vráceno to, co odpracovali tedy v podstatě výplata za mnoho let práce uranového horníka. 2. Soustředění pravdivého dokumentačního materiálu a odhalování dozorců, Státní bezpečnosti, soudů. Dokumentace těchto zločinů měla být posílána na Ústřední výbor KSČ. 3. Aby se to už nikdy neopakovalo, tzn. Veřejně působit na lidi a projevovat názory.³¹⁹

Poté promluvil Josef Jíša z Hradce Králové, který řekl, že se toho sice hodně píše, ale málo děje. Řekl, že političtí vězni umějí nejen pracovat, že se ve vězení nesetkal s kapitalisty, ale se zemědělci a dělníky. Vězni se uměli zorganizovat i na svobodě, čehož je K 231 jasný důkaz. Poté zkritizoval státní soudy, protože jsou pořád zaujaté. Po těchto projevech následovaly příspěvky do diskuze. Byl přečten dopis od vězně Habra, který byl ještě pořad za mřížemi, ale i tak si zachoval mravní přístup k věci. Po této diskuzi následovalo schvalování a posílání rezolucí prezidentu republiky, generálnímu tajemníku Dubčekovi, ministru spravedlnosti, Svazu československých novinářů, prezidiu Národního shromáždění a svazu československých spisovatelů. Po ukončení slavnostní části schůze a výzvě, aby zůstali věrni, byly odevzdány kandidátky a provedeny volby do přípravného výboru, které skončily v tomto složení: *předseda* Ladislav Tykal, Dvůr Králové nad Labem, Obránců 343, *místopředseda* Drahošlav Stráněk, Vlčkovice v Podkrkonoší 6, Ivo Krlebach, Hostinné, Karla Václava Raise 507, Františka Hoffmanová, Trutnov, Školní 10. *Komise organizační* Oldřich Řezníček, Malé Svatoňovice 177, *právní* Jaroslav Opl, Mladé Buky 88, *programová* Václav Stárek, Hostinné 590, *hospodářská* Zdenka Vogelová, Úpice 331, *informační* Karel Brát, Úpice 343, *dokumentační* Olga Doláková, Hostinné 76, *sociální* Jiří Osrman, Vrchlábí III., 543 *revizní* Dr. Josef Pácek, Úpice 404.³²⁰

³¹⁹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 237, č. kart. 2, Trutnov, Hlášení o ústavní schůzi 4. 5. ze dne 6.5.

³²⁰ Tamtéž.

Schůze byla celkově posuzována jako úspěšná. Na dobrovolných přispěvcích bylo vybráno 625 Kčs. Další schůze se konala dne 25. května v 15 hodin v Trutnově v hotelu Moskva. Okresní pobočka K 231 v Trutnově skončila svoji činnost po obsazení naší země vojsky varšavské smlouvy.³²¹

7.24. Ústí nad Orlicí

Ustavující schůze konala v sobotu 4. května od 15 hodin v bývalém Katolickém domě, kde v té době provozovala činnost Loutková scéna v Ústí nad Orlicí. Na schůzi se dostavilo 210 osob. Za pražské ústředí se jako host dostavil Zdeněk Mráz. Sál byl vyzdoben podle standardů většiny schůzí K 231. Po levé straně byl prázdný stůl jako vzpomínka na zemřelé politické vězně. Po zahájení byly také vybrány věnce, které byly doneseny na místní hřbitov.³²²

Zahajovací projev měl Cyril Metelka, který začal svůj projev četbou dokumentu základních lidských práv OSN. První bodem jeho projevu bylo, že se sdružují v K 231 za prosazení svých práva a taky, aby se už nemohli opakovat nepravosti z padesátých let. Řekl, že pevně stojí za Dubčekem, Smrkovským a jinými, kteří se snaží komunistický režim obrodit a vypořádat se s napáchanými křivdami. Poté mluvil o organizaci a struktuře K 231, jakými prostředky se bude snažit dosáhnout svých cílů. Řekl, že většina práce, například shromažďování materiálů bude přenesena na pobočky. Po vzájemném projednání všech těchto věcí došlo k jednomyslné volbě do prozatímního výboru okresní pobočky.

Výbor byl zvolen v tomto složení: *předseda* Zdeněk Smola, Lanškroun, *místopředseda* Luboš Balcar, Lanškroun, *tajemník* Karel Štajner, Česká Třebová. *Komise organizační* Antonín Nezdařil, Ústí nad Orlicí, *hospodářská* J. Pásek, Česká Třebová, *dokumentační* J. Rajman, Choceň, *zdravotní* MUDr. Kořínek, Ústí nad Orlicí, *členové výboru* Bohuslav Kulíšek, J. Stratílek, V. Mít'a.

Po této volbě byla schůze v 18:00 hod. ukončena.³²³

³²¹ Tamtéž.

³²² ANM, Fond: K 231, inv. č. 252, č. kart. 2, Ústí nad Orlicí, Zpráva o ustavujícím shromáždění pobočky K 231 v Ústí nad Orlicí (přiložen referát Ing. Stratílků) ze dne 4.5.

³²³ Tamtéž.

7.24.1. Referát Ing. Stratílka

V rámci různých návrhů toho, jak by měl klub K 231 lépe fungovat, přednesl jeden z členů výboru Ing. J. Stratílek, referát o řešení otázek důchodového zabezpečení politických vězňů, na kterých by měl klub K 231 zapracovat. 1. Věková žádost odchodu do důchodu by měla být u politických vězňů podle daných kritérií u žen 50 let u mužů 55 let. 2. Při výměru důchodu by měly být plně započítány roky ve výkonu trestu, protože kdyby nebyli ve vězení, tak by mohli být v zaměstnání. 3. Aby všechna léta, která musel vězeň odpracovat, byla zařazena s ohledem na ztížený život byla zařazena do první kategorie důchodů. Což je u civilních pracovníků Jáchymovských dolů standart.³²⁴

4. Aby jeden rok práce ve vězení byl počítán jako dva roky na svobodě, jak to měli kdysi zahraniční vojáci. 5. Aby byla provedena revize v pobíraných důchodech postižených a jejich urychlená úprava. Stejně tak mělo být učiněno se vdovským důchodem po popravených nebo zemřelých, nevyjímaje členy rodiny, kteří dostali vyměřený invalidní důchod zjištěnou nemocí z povolání. 6. Aby se veřejnosti daly ke kontrole, jaké důchody pobírají zjištění činitelé deformací z padesátých let z řad Ministerstva vnitra a Státní bezpečnosti. Bylo nepřijatelné, aby členové těchto složek po dovršení 35 let pobírali důchod 1600 Kč. Zatímco politický vězeň v důchodu musel vystačit s několika stovkami. Na závěr svého referátu J. Stratílek řekl, že ví, že tehdejší hospodářská situace není nejlepší, ale že by političtí vězni měli tyto věci vědět a snažit se je řešit. Sám Stratílek si zřejmě také „užil“ svoje, neboť na konci píše: „*Zdravím se zničeným nervovým systémem.*“³²⁵

Jeho požadavky na důchodové zajištění politických vězňů byly podle mě logické a zcela oprávněné, ale opět musel počítat s tím, že stát nedopustí, aby byl jeho důchodový systém takto zatížen a to ještě lidmi, kteří byli z pohledu státu zločinci.

7.25. České Budějovice

Aktivitu klubu K 231 v celém Jihočeském kraji jsem již popsal ve své bakalářské práci, ale rád zde uvádím ještě některé další skutečnosti ze schůzí v Českých Budějovicích.

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ Tamtéž.

V Jihočeském kraji je veškerá činnost tamních K 231 soustředěna především do Českých Budějovic, okresní pobočky však také byly založeny v Prachaticích a Vimperku.³²⁶

Hlavními aktéry rozvoje hnutí v Českých Budějovicích byli Jaroslav Beneš a Josef Šrom. Šrom s Benešem se krátce po ustanovení K 231 na Žofíně rozjeli do Prahy, kde chtěli osobně získat více informací o hnutí. Jaroslav Brodský jim poskytl základní instrukce a podrobně je informoval, o co vlastně v K 231 jde. Také jim předal klubové směrnice a pověřil Josefa Šroma zorganizováním klubu K 231 v Českých Budějovicích a později i v celém Jihočeském kraji. Josef Šrom se tohoto úkolu ujal a začal vytvářet organizaci. Na začátku provedl malou schůzku politických vězňů. Tato schůze se sešla dne 19. dubna v restauraci Vltava. Na tuto schůzi se dostavilo 21 osob. Schůzi řídil Josef Šrom a všem přítomným vysvětlil, o co klubu K 231 jde. Na této schůzi byl zvolen prozatímní výbor ve složení Josef Šrom, Eduard Hála, Leopold Hajíček, Marek Strnad a pan Lexa. Další schůze byla naplánována na 22. dubna.³²⁷

Dne 22. dubna se sešel přípravný výbor, aby projednal organizační záležitosti. Schůze začala v 18:20 hod. První organizační věcí, která se zde řešila, bylo to, jestli je správné, aby jednotlivé pobočky K 231 byly děleny do okresů. Po debatě se přítomní shodli na tom, že jakmile budou mít dost přihlášených členů, tak tito budou vyzváni k zakládání okresních poboček. Nejdůležitější bylo připravit podmínky pro založení klubu a vyhnout se problémům s Místními národními výbory anebo provokatéry z řad Státní bezpečnosti.³²⁸

Následovala další schůze, která proběhla 26. dubna v hotelu Vltava. Na této schůzi se sešlo asi 55 lidí a byl zde i zástupce z Prahy Jaroslav Brodský a dále bývalí zavřeni hokejisté Červený a Španinger. Bylo zde především domluveno, že ustavující schůze K 231 v Českých Budějovicích se bude konat 5. května v proslulé restauraci na Rychtě. Na tuto schůzi byli pozváni zástupci politických vězňů z celého Jihočeského kraje. Po těchto dvou schůzích se, pak členové budoucí krajské pobočky K 231 sešli ještě asi osmkrát. Na těchto schůzkách se pak dál projednávaly organizační otázky, které se týkaly dalšího rozvoje K 231 v kraji. Šlo o především o to, jak bude zajištěna a provedena schůze, což především znamenalo zajištění sálu a získání finančních prostředků.

³²⁶ABS, Fond BII/2:S-STB České Budějovice II. díl, inv.č. 133, č.kart.8, s.15,Nezákonná činnost nedovolených organizací a skupin z roku 1968. z 8. 7. 1969.

³²⁷RŮŽIČKA, Filip, *Vznik a vývoj klubu K 231 v Praze a v Jihočeském kraji*. Bakalářská práce. Ústav historických věd FF UPCE. Pardubice, 2010 s. 30-31

³²⁸ANM, Fond: K 231, inv. č. 76, č. kart 1. Zápis z pracovní schůze přípravného výboru K 231 v Českých Budějovicích 22.4.

Na tyto schůze většinou chodili pouze členové přípravného výboru. Byli také pozváni hosté z řad Krajského a Okresního národního výboru a také členové SPB.³²⁹ Klub se pak zřejmě ještě před schůzi rychle rozrůstal a to do takové míry, že členové přípravného výboru se rozhodli, že by potřebovali jednoho člena, který by pracoval pouze a jen pro klub. A tímto členem měl být Josef Šrom, který pracoval v Národním podniku Zemědělské stavby v oboru mechanizace. Aby mohl Josef Šrom této výzvě vyhovět, byl nucen sám požádat o uvolnění ze zaměstnání, a to na celé tři měsíce. Aby se mu to však povedlo, musel použít paragraf číslo 66 pracovního řádu a bylo mu to zřejmě umožněno. Jedním z prvních úkolů, který musel Josef Šrom zařídit, bylo natisknutí deklarace lidských práv OSN. Jeden výtisk stál 80 haléřů, ale na schůzi se očekávala účast asi 500 lidí, takže jen na toto potřeboval klub zajistit cca 450 Kč. Tato, jistě v té době značná položka, musela citelně ovlivnit klubové financování.³³⁰

A tak se 5. května, od 9:20 hod., konala v restauraci na Rychtě slavnostní ustavující schůze. Schůzi zahájil předseda prozatímního výboru K 231 Eduard Halák. Ve svém úvodním slově přivítal všechny přítomné a vyjádřil radost z toho, že dorazili v tak hojném počtu. Na schůzi se dostavilo 480 osob, bylo vyloveno politování nad tím, že se nedostavil žádný zástupce z pozvaných veřejných institucí. O to více velice srdečně uvítal zástupkyni Českého rozhlasu Miladu Čermákovou. Následovaly pozdravy od politických vězňů z jiných krajů a také od biskupa Hloucha, který byl v té době představeným Českobudějovické diecéze. Hlouch v podstatě řekl: „*Národ je naším dlužníkem. A proto nezapomeňte nikdy na vaše oběti, které byly často potřísněny krví.*“ Poté dostal slovo člen Jihočeského divadla Vladislav Jan, který přednesl báseň Klidná poprava, jejímž autorem byl František Rach, také politický vězeň.³³¹

Po tomto výstupu se ujal slova host z pražského ústředí Jaroslav Procházka. Procházka připomněl slavnou historii Jihočeského kraje. Možná právě proto bylo v tomto kraji za posledních 20 let tolik vězňů. Apeloval na politické vězně, na jejich oběti a svůj proslov zakončil sloganem K 231: „Aby se to už neopakovalo“. Potom mluvilo dál ještě několik jiných členů například z řad zemědělců, nejvíce se prosadil pan Hynek, který se strašně divil, co se s tímto státem za těch 20 let stalo. Tyto projevy se setkaly s velikým a bouřlivým ohlasem. Po jejich skončení požádal Eduard Hála přítomné o případné doplnění kandidátky o další vhodné osoby. Většina přítomných požadovala, aby se jednotliví uchazeči o funkce

³²⁹RŮŽIČKA, Filip. *Vznik a vývoj klubu K 231 v Praze a v Jihočeském kraji*. Bakalářská práce. Ústav historických věd FF UPCE. Pardubice, 2010 s. 30-31

³³⁰ANM, Fond: K 231, inv. č. 78, č.kart 1, Dopis Ústřednímu výboru K 231. 26.4.

³³¹ANM, Fond: K 231, inv. č. 80, č. kart 1, Zápis ze slavnostního shromáždění K 231 v Českých Budějovicích dne 5.5 ze dne 20.5.

představili. Navržení kandidáti se pak před samotnou volbou v krátkosti a stručnosti představili. Výsledek volby: *předseda* Eduard Hála, *místopředseda* Leopold Hajíček, *jednatel* Josef Šrom, *členové výboru* Stanislav Cába, Zdeněk Strnad, Josef Rom. *Komise dokumentační* Stanislav Cába, *organizační* Zdeněk Strnad. Po této volbě následovaly další diskusní příspěvky a po nich byla schůze ukončena.³³²

První schůze přípravného výboru se konala dne 11. května v restauraci Pávilon. Řešily se na ní organizační záležitosti, jako například to, že Jihočeské divadlo má 19. května představení, na kterém se měla podpořit věc K 231. Bylo třeba zajistit nákup vstupenek a udělat to tak, aby toto gesto od divadelníků vyznělo co nejlépe. Členové výboru byli také seznámeni s tím, že 24. května má být uskutečněn v Praze I. Celostátní sjezd předsedů a jednatelů poboček K 231. Došlo také na doplnění dosud neobsazených míst v komisích krajského výboru K 231: *Komise právní* JUDr. Kokrda, *sociální* Marie Jandová, *hospodářská* Josef Rom.

Při hodnocení ustavující členské schůze bylo konstatováno, že tato byla velice úspěšná, vybralo, se na ní vybralo 2 300 Kč, navíc některý člen věnoval svůj magnetofon. Dále se řešilo, jak se na připravovaný sjezd dopravit. Nakonec bylo usneseno, že svými vlastními auty. Posledním bodem schůze byla diskuze o tom, zdali se má vytvořit nějaká koordinační komise, kterou doporučovalo pražské ústředí. Tím byla tato schůze ukončena.³³³

V období před poslední schůzí této pobočky, členové Českobudějovického K 231 řešili různé organizační záležitosti, jako byla třeba ta, jestli mají do organizace přijímat lidi pochybné minulosti, například z hnutí Vlajka nebo z jiných dalších podobných organizací. Nakonec bylo rozhodnuto, že takoví lidé přijímáni nebudou.³³⁴ Častou diskutovanou věcí, která se však uskutečnila až v srpnu, byla snaha vylepšit si klubové vybavení. Jeden z členů výboru upozornil na to, že se v Literárních listech objevilo oznámení o ochotě darovat K 231 psací stroj se žádostí o přechodné uschování.³³⁵

Poslední členská schůze klubu K 231 v Českých Budějovicích se odehrála 16. května v restauraci Masné krámy. Na tuto schůzi se dostavilo asi 50 osob. Eduard Hála zde oznámil, že klub K 231 stále nebyl vládou úředně povolen. Proto vyzval přítomné, aby zastavili další

³³² Tamtéž.

³³³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 81, č. kart 1. Zápis ze zasedání krajského výboru K 231 ze dne 12.5.

³³⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 74, č. kart 1. Informace o organizaci pobočky v Českobudějovickém kraji 15. 4. ze dne 26.4.

³³⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 84, č. kart 1. Výzva K 231 k Literárním listům ze dne 15.8.

přijímání přihlášek. Avšak okresní pobočky se rozvíjely dál, i když klub pořád nebyl povolen.³³⁶

Od začátku června na Českobudějovickou pobočku dopadala obvinění v tisku, který útočil především na Eduarda Hálu. Těmto útokům se členové pokoušeli v rámci možností čelit.³³⁷

Uvedená atmosféra a situace v hnutí trvala až do příjezdu vojsk Varšavské smlouvy.

7.26. Český Krumlov

V Českém Krumlově proběhla ustavující schůze dne 5. června. Této schůze se zúčastnilo 40 lidí. Schůzi vedl Karel Březina. V úvodu byla uctěna památka zesnulých spoluvězňů a poté se představili jednotliví hosté. Byli to členové z ústředního výboru v Praze Roubík a Čermák a z Českých Budějovic Šrom a Hála. Přítomným bylo sděleno, za jakým účelem K 231 vznikl, a že jeho nejdůležitějším cílem je rehabilitace politických vězňů.

Po těchto projevech následovala diskuze a po jejím ukončení pak přišly na řadu volby do přípravného výboru, který byl zvolen ve složení: *předseda* Karel Březina, *členové výboru* Nina Schwarzová, Josef Krnínský, Bohumil Šesták, František Mazanec, Josef Švarc, Jan Pils, František Otčenášek, Jan Jakeš.

Ustavení a obsazení jednotlivých komisí bylo odloženo na další řádnou členskou schůzi, která měla proběhnout po schválení stanov, k čemuž ale nedošlo. Pobočka skončila svoji činnost v čase příjezdu sovětských vojsk.³³⁸

7.27. Kroměříž

Na kroměřížsku došlo k ustanovení okresní pobočky K 231 také až se značným zpožděním. Prvotní impuls k vytvoření místní organizace dal pan Augustýn Okřádal. K založení okresní pobočky došlo až na ustavující schůzi dne 5. května. Podle prezenční listiny se této schůze zúčastnilo 153 lidí. Jako host promluvil člen brněnské pobočky K 231 Dr. Jirásek. Dalším hostem byl zástupce pražského ústředí Zikmund, který seznámil přítomné s chodem klubu.

³³⁶ RŮŽIČKA, Filip. *Vznik a vývoj K 231 v Praze a v Jihočeském kraji*. Bakalářská práce. Ústav historických věd FF UPCE. Pardubice, 2010 s. 33

³³⁷ FA, Pravda o tom kdo stojí v čele K 231. In. *Jihočeská pravda*. 24,1968, č.145, s.3.SYSNO 000228287

³³⁸ ANM, Fond: K 231, č. 89, inv.č. kart 1. Český Krumlov, přípravná ustavující schůze 11.6.

Jako poslední z hostů vystoupil Dr. Fišer z Prostějova. V jejich projevech se mluvilo o tom, čeho se klub K 231 snaží dosáhnout. Všichni řečníci byli odměněni potleskem. Po těchto projevech následovala přestávka, během které se vyplňovala kandidátní listina a poté následovala tajná volba prozatímního výboru a jednotlivých komisí s tímto výsledkem: *předseda* Augustýn Okřádal, *místopředseda* Pavel Padara, Bystřice pod Hostýnem, *tajemník* Stanislav Neoral *komise organizační* Ivo Janák, Ing. Koumal, Josef Mrázek, Alois Kovář, *právní* Ilja Doležal, Foltýn, *hospodářská* Miloslav Šindel, *informační* Oldřich Mikulík, Navrátil, Staněk, Rudolf Sýkora, *dokumentační* Alois Obdržálek, Jaroslav Sklenář, *sociální* Cyril Dvořák, Alois Žalbert a pan Kryštof.³³⁹

Po těchto volbách byla přečtena deklarace lidských práv a po ní následovala krátká diskuze. Byla odeslána i rezoluce prezidentu Ludvíkovi Svobodovi. Po těchto aktech byla schůze zakončena zpěvem státní hymny. Členská schůze kroměřížské K 231 byla oficiálně ukončena v 13:00 hod., ale členové prozatímního výboru se poté ještě dlouho společně radili a tak nakonec svoji schůzi zakončili až ve 3:30 hod.³⁴⁰

7.28. Polička

V tomto okrese došlo k ustavující schůzi K 231 za hojně účasti posluchačů dne 5. května ve 14 hodin v restauraci Pivovar na náměstí v Poličce. Schůzi zahájil Jan Smejkal, který uvítal všechny přítomné a především jím pozvaného hosta a hlavního řečníka Josefa Podsedníka, který byl bývalý primátor města Brna. Smejkal krátce promluvil o charakteru a významu K 231 a o tom, čeho se klub snaží dosáhnout a poté vyzval k uctění památky mrtvých spoluvězňů. Po tomto úvodu již mluvil hlavně Podsedník. Ten vysvětlil, že klub K 231 je přísně apolitický a že jeho hlavním účelem je stát se poradcem, tlumočnickem a hlavně oporou pro všechny bývalé politické vězně, kteří se snaží domoci rehabilitace. Poté Podsedník řekl, že ačkoli se mnozí z vyšetřovatelů chovali hůř než gestapo, tak oni se mstít nechtějí. Chtějí pouze spravedlnost. Řekl, že chtějí vyšetřování jednotlivých případů, ale legální formou pomocí soudů a úřadů. Další věcí, kterou řekl, byla ta, že by vězni měli dostat zaplacenou za svoji práci ve vězení, protože za jejich práci dostávala peníze správa věznic.³⁴¹

³³⁹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 140, č. kart. 2, Kroměříž, Zápis o ustavující schůzi K 231 Kroměříž 5.5.

³⁴⁰ Tamtéž.

³⁴¹ ANM, Fond: K 231, inv.č. 168, č. kart. 2. Polička, zpráva o veřejné ustavující schůzi K 231 polička 5.5. Příložený zápis o této schůzi 12.5.

Je to zvláštní představa, že by stát, který je uvěznil a za nařízenou vykonanou práci odsouzeným nezaplátil, jim měl dodatečně tyto peníze vyplácet. To by znamenalo, že celý justiční aparát byl v podstatě nelegální a vydával nelegální rozsudky. To by komunisté určitě ani v této době nepřipustili. Proto to považuji za nereálný nápad, kterému zřejmě ani členové výborů K 231 nemohli zcela věřit.

Josef Podsedník dále řekl, že jejich vůle k rehabilitaci je nezlomná a věřil, že se uskuteční v plném rozsahu. Poděkoval všem, kteří se starali o přijetí zákona, který měl rehabilitace umožňovat. Po Josefu Podsedníkovi promluvili poté další hosté a to panové Veis z Bystrého, Hájiček z Vendolí a jiní. Ve svých projevech mluvili o nejrůznějších zvěrstvech těch nejkrutějších dozorců a nakonec došli k závěru, že je důležité, aby se již nic takého neopakovalo. Po těchto projevech a následné diskuzi došlo k volbám do prozatímního výboru, kde bylo zvoleno 12 zástupců, poté byla schůze ukončena. V Poličce již nedošlo k žádnému dalšímu rozvíjení činnosti K 231.³⁴²

7.29. Šumperk

Z dokumentů o činnosti hnutí K 231 na Šumperku se zachoval pouze jediný dopis *předsedy informační komise* Věroslava Jarkary, adresovaný ústřednímu sekretariátu K 231, ve kterém informuje o založení okresní pobočky v Šumperku, ke kterému došlo 5. května a dále o připravovaném okresním sjezdu všech politických vězňů z let padesátých, který se bude konat v neděli dne 19. května od 8:30 hod. v sále Kulturního domu ROH ČSD v Šumperku s požadavkem na vyslání zástupců ústředí K 231, jmenovitě Josefa Kovářovice a Otu Rambouska, s poznámkou o úhradě cestovních nákladů.³⁴³

7.30. Pardubice

V Pardubicích došlo k prvnímu setkání politických vězňů v květnu. Na přípravné schůzi se sešli zástupci z okresů Pardubice, Holice v Čechách a Přelouč. Na ustavující schůzi byli

³⁴²Tamtéž.

³⁴³ANM, Fond K 231, inv.č. 215, č. kart. 2, Šumperk, pozvánka na okresní sjezd ze dne 12.5.

pozvání zástupci ústředí K 231, Paleček a Jaroslav Brodský. Dále se měli na pardubickou ustavující schůzi dostavit další dva pražští delegáti, z nichž aspoň jeden měl být právník.³⁴⁴

Po této přípravné schůzi následovala schůze ustavující, která se konala dne 6. května, na níž byl zvolen prozatímní výbor ve složení: *předseda* Miroslav Rosůlek, Pohřebačka 99, *místopředseda* František Vodička, Pardubice, Polabiny 269, *tajemník* Rudolf Veselý, Přelouč, Ulice 9. května. *Komise organizační* Kateřina Miarová, Pardubice, Palackého 261, *právní:* Josef Černý, Mikulovice, okres Pardubice, *sociální* Ivana Kalová, Pardubice, ulice bří. Veverkových, *dokumentační* Alois Macek, Pardubice, Židov, Rumunská 361, *informační* Stanislav Bačina, Plynostav Strakonice 815, *programová* Stanislav Novotný, Pardubice, Havlíčkova 1482, *hospodářská* František Branda, Holice v Čechách, Náměstí 9, *revizní* Libuše Kabátová, Rosice nad Labem 136. Členové prozatímního výboru se pak ještě 24. května vypravili do Prahy na společnou pracovní schůzku s pražským ústředím.³⁴⁵

7.31. Krnov

V Krnově se odehrávaly schůze politických vězňů z Bruntálského okresu. Jejich činnost se začala rozvíjet v dost pozdním období, až v průběhu května. První impuls k založení okresní pobočky K 231 na Bruntálsku vzešel od Josefa Humplíka, který inicioval svolání ustavující schůze na 12. května. Pobočka K 231 měla mít sídlo v Krnově. Zúčastnit se mohli všichni političtí vězni z doby po roce 1948. Schůze proběhla za velmi malé účasti. Sešlo se pouze 15 osob.³⁴⁶ Šlo o bývalé politické vězně z Krnova, Bruntálska, Třemešné a Jasova. Na této schůzi došlo k volbě prozatímního výboru ve složení: *předseda* MUDr. Jaroslav Gollnar, Krnov, Petrovická 11, *místopředseda* František Márka, Bruntál, Palackého náměstí, *tajemník* Josef Humplík, Krnov, Náměstí hrdinů 4., *Komise organizační* Milan Eliáš, Krnov, Revoluční, *hospodářská* Libuše Marková, Třemešná 234, *informační* Jaroslava Kubíčková, Krnov, Fučíkova 39.³⁴⁷

Po této schůzi proběhla další akce, která byla nazvána Okresní sjezd politických vězňů. Tento sjezd proběhl 26. května 1968 od 9:00 hod. v Krnově ve velkém sále Slezského domu. Před

³⁴⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 205, č. kart. 2 Semily, zápis s výborové schůze ze dne 7. 5.

³⁴⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 157, č. kart. 2. Pardubice, Dopis od Ustavující schůze okresní pobočky K 231 v Pardubicích 5.5.

³⁴⁶ Bylo vidět, že na každou schůzi nechodili jenom poctiví političtí vězni. Oldřich Čapka vzpomínal, že když se této schůze zúčastnil tak první koho na této schůzi všiml, byl jeden z těch vězňů, kteří na šachtě v uranových dolech donášeli na jiné vězně. Po tomto zjištění Oldřich Čapka schůzi raději opustil.

³⁴⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 137, č. kart. 1, Zápis a zpráva o ustavující schůzi 13.5.

zahájením tohoto sjezdu proběhla v krnovském farním kostele Zádušní mše svatá za umučené a popravené politické vězně. Sjezdu se zúčastnili zástupci z místních poboček. Byla zde rozdána a přečtena deklarace lidských práv. Veškeré organizační věci se vyřizovaly přes tajemníka výboru Josefa Humplíka, který také požadoval jakoukoli pomoc, ať už se jednalo o finance anebo o informace a jejich rozšíření v místních novinách, neboť podle jeho názoru byli političtí vězni v rámci demokratického obrodného procesu na bruntálsku velmi izolováni a nevyvíjeli prakticky žádnou činnost. U tohoto stavu zůstalo až do 21. srpna.³⁴⁸

7.32. Plzeň

V Plzeňském okrese došlo k volbě prozatímního výboru okresní pobočky dne 16. května. Jednalo se o společnou schůzi obou městských obvodů - Jihu a Severu. Prozatímní výbor byl zvolen ve složení: předseda MUDr. Jiří Krbec, *místopředseda* Jan Prokop, *tajemník* Jan Kalivoda, *Komise organizační* Vladimír Neubauer, *sociální* Anežka Vosyková, *dokumentační* Karel Škrábek, *informační* Antonín Urban, *programová* František Koblre, *hospodářská* Jiří Flek, *revizní* Karel Bek.³⁴⁹

7.33. Znojmo

Ustavující schůze se zde odehrála 19. května v Lidovém domě. Na tuto schůzi, která byla zahájena v 9:30 hod., se dostavilo 380 osob. Přípravný výbor musel při zajišťování schůze čelit řadě organizačních potíží, ale nakonec dokázal všechno zvládnout. Byli pozváni zástupci Krajského, Okresního a všech Místních národních výborů. Dále byli pozváni zástupci Svazu protifašistických bojovníků (SPB). Ze všech těchto pozvaných se ale na akci dostavil pouze zástupce SPB, který ve svém proslovu řekl, že by obě organizace měly mezi sebou spolupracovat. Pan Rotakl za Ústřední výbor K 231 promluvil o chystaném zákonu o rehabilitaci. Po něm promluvil ještě za Organizaci na ochranu lidských práv v Brně pan Zemek, který vysvětlil metody nezákonností páchané v 50. letech na kněžích. Po těchto projevech následovala diskuze, po jejímž skončení v 12:30 hod. byla provedena volba do

³⁴⁸Tamtéž.

³⁴⁹ANM, Fond: K 231, inv. č. 163, č. kart. 2. Plzeň, Oznamení složení prozatímního výboru pro Plzeň 17.5.

prozatímního výboru. Schůze byla hodnocena jako dobře zorganizovaná a účastníci si odnesli pozitivní dojmy.³⁵⁰

Prozatímní výbor byl zvolen v tomto složení: *předseda* Miroslav Šamaj, Znojmo, Lidická 10, *místopředseda* František Pelikán, Znojmo, Pražská, *tajemník* Bedřich Hamer, Znojmo, Kolárova č. 8. *Komise organizační* Karel Káčal, Znojmo, Gottwaldova 32, *právní* Karel Marušek, Znojmo, Dyjská 9, *programová* Jarmila Suchánková, Znojmo, Legionářská 25, *hospodářská* Alois Pučalík, Znojmo, Malinovského 1, *tisková* František Prchal, Znojmo, Pošta 1, *dokumentační* Antonín Kupec, Jevišovice 311, *sociální* Jan Samak, Znojmo, Dolní Česká 3.³⁵¹

7.34. Česká Lípa

V České Lípě proběhla ustavující schůze až 8. června 1968, ale před ustavující schůzí se ještě událo několik setkání a událostí, které této schůzce předcházely. Hlavní postavou K 231 v České Lípě byl Jiří Heller. První iniciativa však vzešla od Zdeňka Jabůrka, který napsal do pražského ústředí K 231 a žádal, aby mu byly vydány adresy na politické vězně v České Lípě, aby je mohl kontaktovat. To se také stalo, adresy se dostaly do rukou Jiřího Hellera, který dne chtěl svolat ustavující schůzi, ale chyběly mu k tomu stanovy a předpisy. O tyto věci musel požádat pražské ústředí, které mu vyhovělo a tak se mohlo v České Lípě začít s činností. Jiří Heller chtěl, aby se počkalo s ustavující schůzí, navrhoval setkání členů prozatímního výboru K 231, který by měl projednat a domluvit jednotlivé body jednání naplánované ustavující schůze, systém přijímání nových členů a jak schůzi zorganizovat.³⁵² 13. května 1968 se tak sešel poprvé úzký kruh budoucích funkcionářů K 231 v České Lípě. Sešli se Zdeněk Jabůrek, Josef Pavlásek, Josef Pavlásek, Josef Miřecký a Jiří Heller, aby ustanovili prozatímní výbor OV K 231 v České Lípě s tím, že Zdeněk Jabůrek bude zvolen předsedou a Jiří Heller tajemníkem. Úkolem prozatímního výboru mělo být zorganizování ustavující schůze. Následně bylo plánováno prozatímní výbor rozpustit. Na této první schůzi se projednávalo stanovení data ustavující schůze K 231 v České Lípě, které bylo dohodnuto na sobotu 8. června 1968 na 9:00. Dohodnutá schůze se měla, konat v závodním klubu Jakuba Arbese v ulici Náradí v České Lípě. Bylo třeba zajistit pozvánky, stručný obsah stanov a oznámit schůzi Okresnímu národnímu výboru v České Lípě. Další důležitou věcí, která se musela

³⁵⁰ ANM, Fond: K 231, inv. č. 260, č. kart. 2. Znojmo. Zpráva o ustavující schůzi okresního výboru K 231 19.5.

³⁵¹ ANM, Fond: K 231, inv. č. 259, č. kart. 2. Znojmo. Složení prozatímního výboru K 231 19.5.

³⁵² ANM. Fond: K 231. Inv. č. 64. č. kart. 1. Česká Lípa. Dopis pro pražské ústředí 29.4.

udělat, bylo osobně obejít místní zástupce KSČ a pozvat je na schůzi. Měli to být: Předseda Okresního národního výboru Jiráň, Předseda Místního národního výboru Jeřeta a vedoucí tajemník Okresního národního výboru Hrdina.³⁵³

Bylo důležité pozvat také media. Jmenovitě to byly: Československá televize, rozhlas, tisk, zástupce škol, soudu, podniků a Národních výborů. Musela se též zajistit doprava zástupců pražské K 231, vytvořit výzdobu sálu v duchu všech schůzí K 231 a samozřejmě sehnat magnetofonový pásek, který měl schůzi zaznamenat.

Na konci první schůze prozatímního výboru K 231 v České Lípě se členové rozjeli navštívit přípravný výbor K 231 v obci Jablonné v Podještědění, kde prokonzultovali svoje problémy se zástupci tamní K 231 Kulhánka, Pomikálka a Musila. Po vzájemné konzultaci dospěli k jednoznačnému souhlasu a odjeli domů. Schůze byla ukončena a prozatímní výbor si domluvil, příští schůzi na pondělí 20. května na 15:00 v závodním klubu Jakuba Arbese v České Lípě.³⁵⁴

Další schůze proběhla dne 20. května 1968 v Závodním klubu národního podniku Náradí v České Lípě. Schůze proběhla od 15:00 do 16:45. Přítomno bylo 11 členů prozatímního výboru K 231 ve složení *předseda* Zdeněk Jabůrek, *místopředseda* Josef Pavlásek, *tajemník* Jiří Heller. *Komise organizační* Josef Miřecký, *hospodářská* Bačkovský, *právní* Růžička, *sociální* Valčansová, *dokumentační* Jan Heller, *programová* Košťál, *tisková* Štundl.

Schůzi zahájil Zdeněk Jabůrek. Hlavní náplní schůze mělo být, které členy vyšlou jako delegaci na I. Celostátní sjezd. Ten se však nakonec nekonal. Byla nominována již výše zmíněná sestava. Dále byly pročteny stanovy klubu K 231, okolo 17 hodiny se členové prozatímního výboru setkali s vedoucím tajemníkem Okresního národního výboru Hrdinou. Vedoucí tajemník byl pozván na ustavující schůzi a byl seznámen s fungováním a náplní K 231. Od vedoucího tajemníka se jim dostalo velké podpory a byli ujištěni o všestranné podpoře Okresního národního výboru. Okresní výbor je měl informovat o akcích, které se měly vydávat pod hlavičkou pořadatele K 231, ale které budou v rozporu s fungováním K 231. Okresní výbor KSČ měl vypomoci v případě toho, že by se K 231 nedařilo tyto akce zarazit. Druhého dne se chystalo setkání s dalším představitelem KSČ a to s předsedou

³⁵³ ANM. Fond: K 231. Inv. č. 65. č. kart. 1. Zápisy ze schůzí přípravného výboru K 231 Česká lípa 13.5-27.5.

³⁵⁴ Tamtéž.

místního národního výboru Jiránem. Posledním bodem programu byla diskuze a domluva termínu příští schůze - 27. května 1968.³⁵⁵

Toto další setkání proběhlo 27. května od 15:15 do 17:30 opět v ZK Náradí. Zúčastnilo se ho 7 lidí. Jabůrek, Heller, Bačkovský, Kulhánek, Valčhansová, Urbánek, Kunc. Heller Jan a Štancl se omluvili. První co se na schůzi projednávalo, bylo jednání s předsedou místního národního výboru Jiránem, se kterým se sešel předseda klubu Zdeněk Jabůrek 21. června. Ze strany místního národního výboru v České Lípě byl vznesen dotaz na povolení činnosti klubu K 231. Tento problém jejich „nelegality“ trápil většinu poboček po celou dobu jejich krátkého působení. Členové klubu opatrnému Jiráňovi vysvětlili, že o povolení bylo zažádáno, a že je tedy možné pořádat akce vedoucí k ustanovení K 231 v okrese. Jirán jim pak řekl, že při Okresním národním výboru byla ustanovena rehabilitační komise, která projednává sociální, bytové a platové křivdy a také se zajímal, proč vlastně K 231 fungují, když byla ustanovena tato komise. Na tuto kladenou otázku mu členové výboru odpověděli, že chtějí s touto komisí spolupracovat, aby jim pomáhala prosazovat jejich požadavky. Zároveň řekli zřejmě dosti nedůvěřivému soudruhu Jiráňovi, že jejich hnutí je nepolitické a vysvětlili mu, že K 231 má k budování socialismu a Sovětskému svazu velmi kladný vztah. Od bývalých politických vězňů musela tato slova znít dost zvláště a bohužel není známo, jestli jim pan Jirán věřil, ale vzhledem k tomu, že ustavující schůze proběhla, tak asi ano.³⁵⁶

Po tomto komuniké následovaly další informace. Byly to záznamy z porady předsedů poboček, která proběhla 25.5. Na tomto sezení seznámil Josef Bartůněk ostatní předsedy s průběhem jednání o legalizaci K 231. Dále byly seznámeny s memorandem pro KSČ a se zákonem o rehabilitaci.³⁵⁷

Poté pokračovala samotná schůze. Bylo zde řečeno, že členové budoucí Okresní pobočky K 231 by se měli často scházet, aby se sjednotili v řadě názorů. Na toto téma proběhla rozsáhlá diskuze. Klub se taky snažil o neustálou propagaci svých myšlenek, byť jenom na okresní úrovni. Protože podle jejich názoru bylo v okrese pořád ještě spousta lidí, kteří o K 231 buď vůbec nevědí anebo neví, co vlastně K 231 chce. Bylo tedy rozhodnuto, že bude prováděna propagace v okresních novinách a také budou napsány otevřené dopisy na místní národní výbory.

³⁵⁵ Tamtéž.

³⁵⁶ ANM. Fond: K 231. Inv. č. 65. Č. kart. 1. Zápisy ze schůzí přípravného výboru K 231 Česká lípa 13.5-27.5.

³⁵⁷ Tamtéž.

Také se řešilo jak vymyslet co nejlevnější a co nejčastější styk s pražským ústředím K 231 a napadlo je, že by to mohli dělat lidé, kteří jezdí do Prahy na pravidelné služební nebo soukromé cesty, aby byli využiti jako kurýři při těchto organizačních věcech. Co se týkalo peněz, byl zřízen příspěvkový fond na drobné výdaje, například poštovné nebo nákup kancelářských potřeb. Tuto novou službu měl vést předseda finanční komise Bačkovský.

Následně se jako závěrečný bod schůze měly projednávat organizační plány ustavující schůze. Jednání však bylo z důvodu již pokročilé doby ukončeno.³⁵⁸

7.34.1. Iniciativa Jiřího Hellera

Někteří z členů okresních poboček vyvíjeli svoji osobní iniciativu i v celostátním měřítku. Vědělo se, že podle pokynů z pražského ústředí jim bylo v podstatě něco takového nařízeno. Tajemník K 231 v České Lípě Jiří Heller tak vyjádřil svoje návrhy, které měly být prezentovány na I. Celostátním sjezdu K 231, který sice neproběhl, nicméně Jiří Heller chtěl trochu pozměnit fungování celého K 231.

1. Chtěl, aby členství v K 231 bylo přiznáno i těm lidem, kteří nebyli v padesátých letech vězněni, ale sloužili v Pomocných technických praporech nebo v Táborech nucených prací³⁵⁹. Podle Hellera byla řada lidí odsouzena při výkonu své základní vojenské služby a poznali tak oba pracovní tábory i vězení. Dle Hellera byly Tábory nucených prací často horší než vězení. Mělo být tedy výhodné, místo tvorby dvou organizací, udělat všechno v jednom. K 231 by to podle jeho názoru jenom posílilo.

2. Další návrh Jiřího Hellera byl opět rozšiřující. Chtěl, aby do K 231 byli přijati i členové rodin odsouzených politických vězňů, protože podle něj rodiny odsouzených trpěly zcela stejně jako oni. Byl na ně vyvíjen nátlak, byly šikanovány a byly vystaveny veřejnému opovržení, bez podpory a tento život zanechal na rodinách trvalé stopy. Sám nevím, jestli je tento návrh správný, protože je pravda, že v ideálním případě by komunisté měli odškodnit všechny. Sám Heller ale musel vědět, že to by komunisté nikdy neudělali. Spíš by to sebou přineslo negativní jevy. Jednak po těchto rozšířeních by se z K 231 stal obrovský „mloch“

³⁵⁸ Tamtéž.

³⁵⁹ Tábory nucené práce (TNP) byly zřízeny na základě zákona 247/48 Sb. o táborech nucené práce, který byl schválen 25. října 1948. TNP existovaly, v letech 1948-1954. Rozdíl oproti vězení byl, v tom, že do TNP mohl občan nastoupit i bez rozsudku.

s velmi složitou byrokratickou strukturou a za druhé, kdyby komunisté uviděli, jak se vyvíjí tak velká organizace tvořená jejich nepřáteli, okamžitě by všemi prostředky zasáhli.

3. Jiří Heller také navrhoval, aby se K 231 stal právoplatným členem Národní fronty a to nejen v ústředí, ale i v okresech. Tento návrh zněl sice pěkně, ale v době, kdy K 231 nebylo ještě ani schváleno jejich úřední povolení, byl tento návrh jen zbožným přáním.

4. Další návrhy se týkaly tisku. Podle Jiřího Hellera měl K 231 mít svoje vlastní noviny, které by byly vydávány denně, a informovaly členstvo o nových událostech. Jako poslední návrh chtěl Jiří Heller, aby K 231 nemusel nic platit v listovním styku z důvodů toho, že stát na jejich práci vydělal statisíce korun. Tato služba jim měla být přiznána jako kompenzace³⁶⁰.

Návrhy Jiřího Hellera mně přijdou z mého dnešního pohledu dosti nereálné. Nicméně chápu, že v té době on mohl na jejich realizaci pohlížet velice optimisticky. Je též možné, že chtěl sám Jiří Heller ukázat pouze svoji iniciativu.

7.34.2. Ustavující schůze K 231 v České Lípě

Před ustavující schůzí bylo třeba všechno zorganizovat a tyto detaily se dořešily na poslední schůzi přípravného výboru, která proběhla dne 3. června 1968. Řešil se zde nejen detailní program schůze, ale také výzdoba sálu, nebo příprava magnetofonu. Poté se řešily důležitější věci, jako byly útoky v tisku proti K 231, ke kterým se ještě vrátím a také to, že prozatímnímu výboru došel dopis od okresního národního výboru KSČ, který požádal o vydání jmen a adres všech funkcionáři K 231. Na schůzi bylo rozhodnuto, že Okresnímu národnímu výboru bude sděleno pouze jména předsedy, místopředsedy a tajemníka.³⁶¹

Jak už to bylo u krajských poboček zvykem, chtěli zástupci K 231 v České Lípě na své ustavující schůzi někoho z pražského ústředí. K 231 v České Lípě pozvalo k účasti tajemníka K 231 Jaroslava Brodského. Brodský byl požádán, aby se v sobotu dne 8. června v 7:00 ráno dostavil před budovu sekretariátu na Karlově Náměstí 17, kde ho měla čekat modrá Škoda 1000 MB se značkou CL 40-18. Předpokládaný návrat zpět do Prahy měl být okolo 14 hodiny. Jaroslav Brodský měl odepsat, jestli se mu to hodí.³⁶² Jaroslav Brodský pak o dva dny

³⁶⁰ ANM Fond K 231. Inv. č. 62. č. kart. 1 Návrhy Jiřího Hellera ústřednímu výboru K 231 27.5.

³⁶¹ ANM, Fond: K 231, č. 69, č. kart 1. Zápis ze schůze přípravného výboru K 231 Česká lípa, sdělení od ÚV k dopisu ze schůze 3. 6. ze dne 5.6.

³⁶² ANM, Fond: K 231, č. 68, inv. č. kart 1. Dopis ústřednímu výboru K 231 4.6.

později oznámil, že má čas, a že se dostaví. Dopravu mu na vlastní náklady zajišťoval Jiří Heller.³⁶³

A tak se již několikrát zmiňovaného 8. června uskutečnila ustavující schůze okresní pobočky K 231. Jako host byl na schůzi přítomen Jaroslav Brodský. Celkově se na schůzi dostavilo 35 lidí a dva hosté. Je vidět, že schůze probíhala v době, kdy KSČ na K 231 dost nevybíravě útočila v tisku. Jak bylo charakteristické, nedostavili se zástupci z řad úřadů, podniků, soudu a prokuratury. Podle samotného K 231 to odpovídalo tomu, že se klub v této době nacházel v nemilosti. Po zahájení schůze, kterou vedl předseda K 231 v České Lípě Zdeněk Jabůrek, následovala minuta ticha za mrtvé kolegy. Poté měl hlavní projev Jaroslav Brodský, po kterém následovala diskuze. Po této diskuzi proběhly volby do prozatímního výboru. Zde byl zvolen pouze tříčlenný výbor ve složení: *předseda* Zdeněk Jabůrek, *místopředseda* Jaroslav Růžička, *tajemník* Jiří Heller.³⁶⁴ *Předsedové jednotlivých komisí* měli být jmenováni až po uznání K 231, které ale v té době již bylo v nedohlednu. Výbor byl zvolen jednomyslně. Na konci schůze bylo vybráno 750 Kčs na náklady spojené se spolkovou činností. Pro styk s pobočkou se od té doby měla používat adresa na tajemníka Jiří Heller, Česká Lípa, Špičákova 82. Používalo mělo být i bytové telefonní číslo 29 154.³⁶⁵

7.34.3. Tiskové útoky proti K 231 v České Lípě

Tiskové útoky proti K 231 začaly krátce potom, co se v červnu dostal klub do nemilosti komunistů, protože se jim nelíbil jejich počet, ani jejich organizace. Nicméně komunisté si zatím nedovolili K 231 otevřeně rozpustit, ale jednak jim pozastavili jejich snahu o úřední uznání a také začaly útoky v tisku a to především v Rudém právu. V Rudém právu vyšly v krátkém čase tři články, které byly napsány anonymem. Zástupci poboček postrádali jakékoli vystoupení nebo nějakou iniciativu pražského ústředí. Tyto útoky nesměřovaly pouze na pražské ústředí klubu, ale i na jejich okresní pobočky.³⁶⁶

³⁶³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 69, č. kart 1. Zápis ze schůze přípravného výboru K 231 Česká lípa, sdělení od ÚV k dopisu ze schůze 3.6 ze dne 5.6.

³⁶⁴ Zdeněk, Jabůrek- Narozen 1928, povolání vedoucí skladu, bydliště, Nový Oldřichov č. 1.

Jaroslav Růžička- Narozen 1925, povolání sklář, bydliště, Kamenický šenov 376

Jiří Heller-Narozen 1928, povolání technolog, bydliště, Česká lípa, Špičákova 82

³⁶⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 70, č. kart 1. Informace ke schůzi 8.6 složení přípravného výboru 11.6.

³⁶⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 69, č.kart 1. Zápis ze schůze přípravného výboru K 231 Česká lípa, sdělení od ÚV k dopisu ze schůze 3.6 ze dne 5.6

V dopisu, který napsal 18. června Jiří Heller Jaroslavu Brodskému, si stěžuje: „*Každý den nám přináší nové a nové útoky proti naší nové a mladé organizaci. Ne kritiku našich přání, cílů prostředků, tedy kritiku konstruktivní, ale zcela demagogickou štvanici, která je v rozporu se zásadami demokracie, kterou tyto živly vzápětí obhajují. Bylo nám nepochopitelné mlčení ÚV. Známe vás. Tebe známe osobně. Nedovolili jsme se smířit s myšlenkou, že štvanici proti nám schvalujete, neboť mlčení v těchto chvílích je němým souhlasem.*“³⁶⁷

Jiří Heller dále vyzývá Brodského, ať jeho správu tlumočí celému vedení. Zdůrazňuje mu, že K 231 není pouze Praha, ale i mnoho zapadlých poboček a lidí, kteří třeba v K 231 ani vůbec nejsou, čtou noviny a dívají se na televizi a šifra K 231 je pro ně zárukou naděje. A chce, aby je pražské ústředí pravidelně informovalo, protože v informovanosti a kolektivu je síla.

Jiří Heller měl zřejmě v té době poněkud přehnané mínění o tom, co ústředí K 231 může proti tiskovým útokům a zablokování úředního uznání. K 231 se snažil na články samozřejmě nějakým způsobem odpovídat, ale jeho představitelé věděli, že útoky jsou organizované a vycházejí od představitelů KSČ. Jinak další osud okresní pobočky K 231 v České Lípě byl, podobný jako u ostatních - svoji činnost ukončila po vstupu vojsk Varšavské smlouvy.

7.35. Čáslav

Jediné co jsem k této pobočce K 231 Kutná Hora se sídlem v Čáslavi objevil, je soupis jejich funkcionářů: *předseda* Jaroslav Křivský, Kutná Hora, *místopředseda* Oldřich Hošek, Čáslav, *tajemník* František Dibelka, Čáslav.

Komise organizační Karel Brožek, Kutná Hora, Řeháčkova 498. *právní* Dr. Oldřich Suchý, Malešovice, *programová* Karel Brofer, Kutná Hora, Řeháčkova 498, *informační* Antonín Březina, Čáslav, *dokumentační* Antonín Březina, Čáslav, *sociální* Jan Kulín, Kutná Hora.³⁶⁸

7.36. Gottwaldov (Zlín)

V Gottwaldově došlo také k založení okresní pobočky, ale jejich představitelé se od začátku své činnosti klonili spíše k brněnské organizaci na ochranu lidských práv, než k pražskému

³⁶⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 71, č. kart 1. Dopis ohledně útoků proti pobočce Česká lípa. 13. 6. 1968

³⁶⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 61. Č. kart. 1. Čáslav návrh kandidátní listiny okresního sdružení K-231 Kutná Hora se sídlem v Čáslavi.

ústředí. Byl zvolen prozatímní výbor ve složení: *předseda* Dr. Jan Haluza, Luhačovice, Pavlovice 232, *místopředseda* Bohumil, Gottwald, Gottwaldov, Slovenská, *tajemník* Miroslav Rostek, Gottwaldov, Lešetín V/690. *Komise organizační* Vladimír Černocký, Gottwaldov, Murzinova 94, *právní* JUDr. Jan Haluza, Luhačovice, Poslovice 232, *programová* Karel Kalenda, Gottwaldov, Ševcovská 4075/7, *hospodářská* Antonín Nemáš Gottwaldov, Kolektivní dům, *informační* Josef Horký, Gottwaldov, Murzinova 94, **dokumentační** Josef Vagrčka, Otrokovice, Urbanova 1142, *sociální* Dr. Vrbová, Gottwaldov, Náměstí míru, *revizní* Antonín Hajnoch, Gottwaldov, Bratří Jaroňků 4063, František Zrník, Gottwaldov, Revoluční 66, Josef Ševčák, Vlčkova 8, Gottwaldov, Josef Holčík, Hornomlýnská, Gottwaldov.³⁶⁹

Okresní pobočka v Gottwaldově měla od začátku svého fungování problémy s tím, jak měly být okresní pobočky dle pokynů z ústředí K 231 uspořádány. Otázka oblastního uspořádání K 231 byla předložena k projednání na schůzi přípravného výboru K 231 dne 27. května. Účastníci schůze měli na toto téma dlouhou debatu a nakonec se rozhodli, že než budou schváleny stanovy, nemá cenu jakkoli rozvíjet činnost místních poboček K 231 na okrese. Také záležitost rehabilitací měla být dle názoru členů prozatímního výboru ponechána pouze na místních pobočkách.³⁷⁰

Vedení Gottwaldovské K 231 chtělo také přijmout pomoc v oblasti dokumentační, kterou jim nabízelo brněnské K 231, neboť v Brně se nacházel a nachází Krajský soud a byly zde soustředěny všechny spisy, které budou potřebné k rehabilitaci. Gottwaldovská K 231 také o tuto pomoc žádala. Poté členové výboru přijali jednotné usnesení, že odmítali uspořádání sítě organizace K 231 na základě oblastí za předčasné. Pro svou práci považovali za přijatelnější práci s brněnským křídlem K 231.³⁷¹

Gottwaldovská pobočka K 231 už potom žádné další spisy nezachovala a její činnost byla po 21. srpnu ukončena.

³⁶⁹ANM, Fond: K 231, inv. č. 112, č. kart 1. Seznam členů Okresního výboru

³⁷⁰ANM, Fond: K 231, inv. č. 109, č. kart 1. Dopis OV K 231 Gottwaldov pro K 231 Brno (na vědomí) 30.5

³⁷¹ANM, Fond: K 231, inv. č. 110, č. kart 1. Dopis OV K 231 Gottwaldov pro K 231 Praha 30.5

7.37. Karlovy Vary

Předseda Jan Ježek, Karlovy Vary, Anglická 32, *místopředseda* Albín Heřman, Karlovy Vary, Moravská 30, *tajemník* Josef Staněk, Karlovy Vary, Hřbitovní 5, tel.: 5491.

Komise organizační Antonín Hanzlík, Karlovy Vary, Jízdárenská 9, Růžena Teušlová, Karlovy Vary, Palackého Náměstí 4, *programová* Václav Rott, Karlovy Vary, Sládkova 23, tel.: 88 251, Bojislav Beneš, Karlovy Vary, Moskevská 49, *hospodářská* Julie Průšová, Karlovy Vary, Kalininovo Nábřeží,86/I, Vilém Herzán, Karlovy Vary, Petřín 14, *informační* Bohuslav Beneš, Karlovy Vary, Engelsova třída 29, tel.: 59594, Irena Šimonová, Karlovy Vary, Karla Loubka 10, tel.: 3459, *dokumentační* Radek Žák, Nová Pole, Nová porcelánka, Josef Dvořák, Karlovy Vary, Engelsova 51, *sociální* Vlasta Staňková, Karlovy Vary, Hřbitovní 5, tel.: 5491, MUDr. Otto Zoufalý, Nová Role 94, MUDr. Vladimír Máj, Karlovy Vary, Gottwaldova 17, tel.: 2773, *revizní* Antonín Randák, Karlovy vary, Okružní 14, Jaroslav Bartl, Karlovy Vary Chebská 15, Antonín Koor, Karlovy Vary, Luční vrch 9, tel.: 6036, Dr. Arnošt Veselý, Karlovy Vary, Myslbekova 2.³⁷²

Žádné další dokumenty o činnosti této pobočky nejsou zachovány.

7.38. Kolín

Jediné co se povedlo zjistit k okresnímu výboru K 231 v Kolíně je seznam členů výboru a komisí: *předseda* Bohumil Joska, Kolín, *místopředseda* Antonín Pokorný, Český Brod, Bulharská1691, *tajemník* Stanislav Tomášek, Český Brod, Kozinova 901/14, *komise organizační* Karel Štědrý, Chrastany, pošta Chustoh, *právní* JUDr. Záboj Veletovský, KolínV, U Hřiště 929, *sociální* Josef Lejsek, Kolín I, Husova 102, *dokumentační* Josef Karásek, Kolín II, Dělnická 791, *informační* Jiří Grittner, Kolín, Mikoláše Alše 306, *programová* Jindřich Růžek, Kolín II, Bachmačská 514, **hospodářská** Věroslav Protiva, Kolín II, Dělnická 786, **revizní** František Velenovský, Býchory 75, pošta Kolín.³⁷³

Nejsou zachovány žádné jiné dokumenty o činnosti této pobočky.

³⁷² ANM, Fond K 231, inv. č. 134, č. kart. 1, Karlovy vary Seznam členů OV

³⁷³ ANM, Fond: K 231, inv. č. 136, č. kart. 1. Kolín, seznam členů OV.

7.39. Liberec

Předseda Dr. Josef Veverka, Liberec VII, Ještědská 55, *místopředseda* Emil Weiland, Liberec VII, Havlíčkova 8, *tajemník* Otakar Raulín, Liberec III, Oldřichova 164.

Komise organizační Ladislav Doubravský, Liberec I, Antonína Beera 12, *právní* Dr. Ladislav Vaníček, Liberec, Veleslavínova 9, *hospodářská* Jaroslava Suková, Rostání 119, pošta Světlá pod Ještědem, *informační* Ladislav Pokorný, Liberec XIII, Vlaštovčí 230/I, *dokumentační* Ing. Antonín Bitner, Liberec II, Truhlářská 9, *sociální* Dr. Jan Šolc, Liberec II, Truhlářská 9, *revizní* Alois Durčák, Vesec 31, okres Liberec.³⁷⁴

7.40. Louny

Předseda Otakar Procházka, Louny, Fučíkova 25, *místopředseda* Jiří Kořán, Žatec, Rooseveltova 568, *tajemník* Stanislav Vobořil, Žatec, Potměšilova 78. *Komise organizační* Josef Cimr, Fučíkova ulice, *právní* Josef Frolík, Citoliby u Loun, *sociální* Zdena Eisertová, Louny, Musilova, *dokumentační* Václav Šaloun Louny, Prokopova 581, *informační* Otto Seidl, Louny, Emila Filky 1942, *programová* Bohuslav Fereš, Lovosice, Žižkova, *hospodářská* Eduard Pohl, Louny, Říčany 1120, *revizní* Seidlková, Černičevova 115.³⁷⁵

7.41. Náchod

Předseda Rudolf Macek, Náchod, Za tratí 686, *místopředseda* Zbyněk Pražák, Hronov I, Krásnohorská 588, *tajemník* Vladimír Bachtík, Náchod, Prokopa Velikého 879. *Komise organizační* Bedřich Musil, Hustřířany u Velíhovek, *právní* JUDr. Hugo Sakrajta, Nové Město nad Metují, *sociální* MUDr. Alois Frislinger, Náchod, Krymská 30, *dokumentační* František Furst, Jaroměř I, Náměstí 41, *informační* Josef Hlavatý, Broumov III- 31, *programová* PhDr. Antonín Jankovič, Červený Kostelec, ulice 5. května, *hospodářská* Hilda Přiklopilová, Jaroměř IV- 153, *revizní* Josef Pavel, Jaroměř II, (Josef Zíma, Hronov, Ladislav Chaloupka Hronov 255, Josef Belda, Náchod, Za poštou).³⁷⁶

³⁷⁴ ANM, Fond: K 231, inv. č. 142, č. kart. 2, Liberec, Seznam členů Okresního výboru

³⁷⁵ ANM, Fond: K 231, inv. č. 151, č. kart. 2, Louny, Seznam členů Okresního výboru

³⁷⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 152, č. kart. 2, Náchod Seznam členů Okresního výboru

7.42. Olomouc

V Olomouci došlo k založení okresní pobočky již krátce po ustanovení K 231. Jeden z členů budoucího olomouckého prozatímního výboru Milan Sehnal, který byl tomuto pražskému založení přítomen, se rozhodl, že spolu se svými dalšími přáteli z vězení založí okresní pobočku K 231 v Olomouci. Žofínský sjezd proběhl v neděli 31. března. A tak již v pondělí 1. dubna vyrazili pánové Bohuslav Gottwald a Vratislav Škarabela na Městský národní výbor v Olomouci s tím, aby dostali svolení k založení pobočky klubu K 231 v Olomouci.³⁷⁷ Přišli s tím, že ministr vnitra Josef Pavel povolil založení K 231 v Praze. Vedoucí tajemník OV KSC si zavolal dva právníky a ti se jich zeptali, pod jakou stávající organizací chtějí působit Národní frontě. Odpověděli: „*Že se spolkem králíkářů v jedné organizaci nebudeme*“. Nakonec se jim však povedlo od vedoucího tajemníka získat potřebný souhlas.³⁷⁸

Olomoucká K 231 poté mohla provést svoji ustavující schůzi. K této schůzi došlo v kině Pohraniční stráž v Olomouci³⁷⁹. V kině je zhruba 533 míst a političtí vězni je měli všechny obsadit. Místní politické vězně upozornili na vznik klubu K 231 jednak tím, že jejich zakládající členové obeslali všechny své známé a také se jim povedlo vyvěsit po celé Olomouci řadu poutačů, které na tuto akci zvaly. K této schůzi mělo dojít asi čtrnáct dní po založení pražského K 231.

Na této schůzi byl zvolen prozatímní výbor, v němž působili: Viktor Trnavský, Bohuslav Gottwald, Vratislav Škarabela, Koutník a Zdeněk Sekanina.³⁸⁰

Jako hosté z Prahy se schůze zúčastnili Zdeněk Mráz a Jaroslav Procházka *Předsedou* se stal profesor Syřiště, *místopředsedou* plk. Viktor Trnavský, *tajemníkem* Dr. Emanuel Hartman. *Komise tisková* Milan Sehnal, *dokumentační* Koutník.³⁸¹

³⁷⁷ Rozhovor s Milanem Sehnalem. Nar. 1930. Vězněným v letech 1949-1960. Olomouc 8. 1. 2012.

³⁷⁸ MATĚJKA, Ivo, K 231 existoval na Olomoucku necelých pět měsíců, In. *Hanácké noviny* 19.8.1998 s.3

³⁷⁹ Kino Metropol: Je posledním klasickým kinem v Olomouci. Nachází se na adrese Sokolská 25 v centru Olomouce. Bylo založeno v roce 1933 a v průběhu 20. Století se jeho název několikrát změnil, jako byl Světozor nebo kino Pohraniční stráž. Jeho kapacita je 533 míst. < <http://www.kino-metropol.cz/kino-metropol> > [cit. 9-1-2013]

³⁸⁰ Bohuslav Gottwald- Odsouzen na 16 let vězení za velezradu, špionáž, protistátní činnost a nedovolené ozbrojování. Odseděl si 11 let 4 měsíce a 10 dní v Olomouci, na Borech a v táborech Bytíz, Vojna, Nikolaj, Eliáš, Barbora, Vojna, Bratrství a v likvidačním táboře. 23. Srpna 1968 byl zatčen za to, že odmítl vytisknout letáky o tom, že je vyhlášeno stanné právo.

Milan Sehnal. Narozen 1930. V roce 1948 odešel kvůli držení zbraní za hranice a tam vstoupil jako kurýr do služeb CIC. V roce 1949 byl po třetím přechodu zatčen a odsouzen na 15 let. Byl vyšetřován v Brně a ve věznici na Kartouzích. Svůj trest pak odpykával v uranových táborech na Jáchymovsku, kde strávil 6 let. Dalších 5 let pak strávil ve věznici Leopoldov. V roce 1955 mu byl zvýšen trest na 28 let. Propuštěn byl v roce 1960.

³⁸¹ Rozhovor s Milanem Sehnalem. Nar. 1930. Vězněným v letech 1949-1960. Olomouc 8. 1. 2013

První věcí, kterou začala olomoucká pobočka dělat, byla snaha najít pachatele toho, kdo zničil Olomoucký pomník Tomáše Garrigue Masaryka. Současně se uskutečnila sbírka, která měla pomoci tento pomník obnovit. Byly také vybírány peníze na československý poklad a došlo k rozvíjení dokumentační činnosti.

Žádosti o vstup do K 231 se shromažďovaly u předsedy klubu profesora Syřiště. Olomoucká pobočka neposílala žádné oficiální formuláře. Každý uchazeč posílal přihlášku podle svého uvážení. O vzniku K 231 poté informovaly i místní noviny. Olomoucká pobočka zůstávala vždy věrná pražskému ústředí K 231 a nikdy netáhla k brněnské organizaci na ochranu lidských práv. Poté v následujících měsících proběhly ještě další schůze a pracovaly na své organizační struktuře a čekaly, až budou přijaty stanovy. Bohužel jak pan Sehnal řekl: „*Za těch pět měsíců se toho moc stihnout nedalo*“.³⁸²

Po 21. srpnu pobočka svoji činnost rozpustila a někteří její členové emigrovali. Jedním z nich byl i tajemník pobočky Emanuel Hartman, kterému se povedlo odvést sebou do exilu i část materiálů olomoucké pobočky, ostatní dokumenty se měly zničit. Krátce po 21. srpnu začaly výsledky.

Členové olomoucké pobočky, kteří neemigrovali, museli opakovaně chodit na výsledky. To co pracovníky Státní bezpečnosti zajímalo nejvíc, byl osud klubovních dokumentů a také co se stalo s penězi, které mezi sebou vybrali. Při těchto výsledcích poukazovali členové K 231 na Eduarda Hartmana, který byl v emigraci a tak mu nemohli nic dokázat. Státní bezpečnost se ptala na tyto dokumenty také předsedy Syřiště. Ten jim řekl, že klub K 231 měl oficiálně zastavenou činnost a že on nic nemá, protože všechno spálil. Mezi jednotlivými členy panovaly i obavy z uvěznění. Milan Sehnal měl připravenou jako případný úkryt svoji chatu v případě, že by začalo zatýkání. Potom byli jednotliví členové několik let pod dohledem Státní bezpečnosti.³⁸³

Toto vyšetřování mělo i svoji humornou stránku, protože málem stálo křeslo ředitele Pozemních staveb Olomouc Vojtěcha Kamaráda, protože se jmenoval stejně jako jeden z vyšetřovaných Václav Kamarád.³⁸⁴

Olomoucká pobočka byla jednou ze standardních poboček K 231. Její členové se snažili co nejvíce pomoci politickým vězňům. Podle pana Sehnala také jejich funkcionáři nikdy

³⁸² Tamtéž

³⁸³ Rozhovor s Milanem Sehnalem. Nar. 1930. Vězněným v letech 1949-1960. Olomouc 8. 1. 2012

³⁸⁴ MATĚJKA, Ivo. K 231 existoval na Olomoucku necelých pět měsíců, In. *Hanácké noviny* 19.8.1968 s.3.

nepočítali s tím, že by se K 231 nějak sloučila s „Dubčkovými“ komunisty nebo že by vstoupili do Národního shromáždění. Podle jejich představ se měl totalitní režim dále drolit a oni se měli časem stát jednou z hlavních sil v demokratickém zřízení. Tuto představu bohužel zničila vojska Varšavské smlouvy.³⁸⁵

7.43. Strakonice

Předseda Václav Vrba, *místopředseda a tajemník* Ladislav Kuděj. *Komise sociální* JUDr. Jaroslav Piláček, *právní* JUDr. Josef Rigin, *dokumentační* Vojta Nezmoslav, *informační* prof. Karel Pála, *hospodářská* Milena Miříčková, *revizní* Karel Kříšťan, Milena Miříčková a Ladislav Kuděj.³⁸⁶

7.44. Svitavy

Předseda František Chlup, Svitavy, Bezručova 87, *místopředseda* Jan Kůrka, Osik u Litomyšle, *tajemník* Oldřich Vaculík, Svitavy, Brněnská 187. *Komise organizační* Stanislav Hašek, Tetenice 497, *sociální* Růžena Marková, Polička, Otakarova 747, *právní* Josef Pikula, Polička, Dolní předměstí, *dokumentační* Miloš Kohout, Litomyšl, Sovětská 71/73, *informační* Jan Junek, Svitavy, Pražská, *hospodářská* František Pešek, Svitavy, Nádražní 13, *revizní* Lenka Zemanová, Litomyšl 98.³⁸⁷

7.45. Třebíč

V Třebíči byl prozatímní výbor okresní pobočky jmenován v květnu v tomto složení: *předsedkyně* Rylová Anna, Třebíč, Sokolská 284, *místopředseda* Jan Horák, Moravské Budějovice, Urbánkova 872, *tajemník* Bohuslav Němec, Stašec 313, okres Třebíč. *Komise organizační* Jaroslav Prudík, Moravské Budějovice, Tyříkova, *právní* Zdeněk Hlouch, Náměšť nad Oslavou, *programová* Miloš Wasserhauer, Třebíč, Spojenců 641, *hospodářská* Josef Caha, Třebíč, Mlékárna, *informační* Břetislav Malásek, Třebíč, Družstevní 16,

³⁸⁵ Rozhovor s Milanem Sehnalem. Nar. 1930. Vězněným v letech 1949-1960. Olomouc 8. 1. 2012.

³⁸⁶ ANM, Fond: K 231, inv. č. 208, č. kart. 2. Strakonice, seznam členů okresního výboru.

³⁸⁷ ANM, Fond: K 231, inv. č. 212, č. kart. 2, Svitavy, seznam členů okresního výboru ze dne 19.5.

dokumentační Vladimír Jonáš, Třebíč, Družstevní 988, *sociální* Vláda Málková, Třebíč, Sokolská, *revizní* Jan Bartík, Sokolí, okres Třebíč a Lehký, Valeč 29.³⁸⁸

7.46. Žďár nad Sázavou

Předseda MrPh. Josef Novák, Nové město na Moravě 751, *místopředseda* PhC. Jaroslav Svačina, Bystřice pod Pernštejnem, Náměstí 66, *tajemník* Ing. Petr Peňáz, Nové město na Moravě, Noskova 211. *Komise organizační* neobsazena, *právní* JUDr. Karel Hutař, Nedvědice 156, *programová* neobsazena, *hospodářská* Josef Slavíček, Jimramovské paseky 11, Jimramov, *informační* nezvolena, *dokumentační* nezvolena, *sociální* Arnošt Kopřiva, Nové město na Moravě, Sázková 211.

8. Osudy členů K 231 po okupaci spojeneckými vojsky Varšavské smlouvy

Po příjezdu vojsk Varšavské smlouvy, 21. srpna 1968, bylo všem v K 231 jasné, že nějaké snahy na legalizaci nebo vůbec na nějakou činnost jsou nenávratně ztraceny. Většina funkcionářů nyní začala přemýšlet co dál a také začali mít všichni strach z vězení. Hned po příjezdu vojsk došlo k odstranění nápisu na ústředí K 231 v Karlově ulici 17. Členové klubu také začali likvidovat materiály. Některé materiály byly ukryty především v Národním muzeu. Výbor K 231 měl ještě schůzi 27. srpna, kde se členové ústředního výboru radili co podniknout dále. Dohodli se na tom, že by se měli snažit vycestovat, pokud samozřejmě chtějí. Většina hlavních členů ústředního výboru poté odešla do emigrace.

V této době také došlo k úřednímu zákazu K 231. Dne 29. srpna, bylo vydáno prohlášení, které vzešlo od Národní fronty s tím, že systém Národní fronty je uzavřen nově vzniklým organizacím. Dne 5. září vydalo ministerstvo vnitřních záležitostí rozhodnutí, že stanovky klubu nepřijímá z důvodu přijetí rehabilitačního zákona, neboť dle názoru KSČ tímto ve své podstatě pominuly důvody vzniku a další činnosti K 231.³⁸⁹

Následně došlo ještě ke dvěma událostem. 6. září byla vydána instrukce, aby všechny pobočky klubu ukončily svoji činnost do 19. září a neprodleně provedly vypořádání všech

³⁸⁸ ANM, Fond: K 231, inv. č. 240, č. kart. 2, Třebíč, Seznam členů prozatímního výboru, ze dne 21.5.

³⁸⁹ HOPPE, Jiří. *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009, s.296-298. ISBN 978-7260-216.

svých závazků.³⁹⁰ 9. Září se konala k poslední schůze v ústředí klubu. Byl schválen oběžník pro okresní pobočky. V tomto oběžníku se psalo o tom, jak má být ukončena jejich činnost. Na konci této schůze pak vyzval předseda klubu Karel Nigrin přítomné, aby nevystupovali v zahraničí za K 231, protože lidem doma by to mohlo jen uškodit nebo vrhnout na klub špatné světlo. Představitelé klubu potom poslali 12. září dopis Alexandru Dubčekovi, ve kterém mu sdělili, že klub ukončuje svoji činnost a také vyjádřili podporu stávající vládě.³⁹¹ Poslední věcí, kterou Ústřední výbor K 231 udělal, bylo předání všech svých materiálů na ministerstvo vnitra. K tomuto činu došlo 20. září. Tím byla činnost klubu K 231 prakticky ukončena. Podobně skončily svoji činnost i okresní pobočky klubu. Další schůze už měli jejich členové pořádat pouze a jen jako soukromé osoby.³⁹²

Nicméně i přes všechny tyto uvedené skutečnosti a upozornění, prováděli někteří členové bývalého K 231 dál svou činnost. Nejkriklavějším se stal případ tajemníka klubu Jaroslava Brodského, který v emigraci působil v Rakousku. Zde udělal interview pro britskou televizi, ve kterém prohlásil, že chce ve Švýcarsku založit novou organizaci podobnou K 231. Toto prohlášení způsobilo značný rozruch.

Politictí vězni, kteří v Československu zůstali, měli strach, že tento projev povede komunisty k tomu, aby na ně udělali zátah. Bývalí členové klubu se proto od Brodského distancovali.³⁹³

Okresní pobočky poctivě uposlechly výzvy pražského ústředí a svoji činnost ukončily. Někteří členové například z Jihočeského kraje se pokoušeli kontaktovat zahraniční instituce. Tak to udělal Josef Šrom, který se měl údajně pokusit navázat spojení přes Františka Poulu na americkou rozvědku. Podobně to měl udělat Bohumil Sup, který měl přes svoji sestru dovést Pavlu Tigridovi informace o vývoji v Československu.³⁹⁴

Aktivita některých členů bývalého K 231 fungovala i na podzim. Na Znojemsku docházelo ke schůzím na chatě na Vranovské přehradě. Tato chata patřila jednomu z funkcionářů znojenské K 231 Miroslavu Šumajovi. Jeden člen z brněnské K 231 pan Čaha říkal nepodloženou zvěst, že je na černé listině okupační moci a že s ním a jemu podobnými chtěla

³⁹⁰ RAMBOUSEK, Ota. Vznik K 231. In: *západ*, roč. VII. únor 1985.č.1, s. 25. ISSN 0226-3068

³⁹¹ PECKA, Jindřich, BELDA, Josef, HOPPE, Jiří.(ed.). *Občanská společnost 1967-1970*.2díl. svazek. 2. Brno 1998.dok.č.18.s.50. ISBN 80-7239-008-2.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ ABS, Fond A7: Sekretariát náměstka MV plk. Jaroslava Klímy, inv. č.584,č .kart 21, s. 73. Informace z poznatků od 21.8-24.9.1968 z 25.9.1968.

³⁹⁴ ABS, Fond A7: Sekretariát náměstka MV plk. Jaroslava Klímy, inv. č. 584, č. kart 21, s. 75, Informace z poznatků od 25.9. - 2.10.1968.

sovětská vláda udělat nový velký politický proces. Tito lidé měli být v sovětském tisku označeni jako nositelé kontrarevoluce v Československu.

Další, kdo se k těmto událostem vyjádřil, byl již výše zmíněný bývalý tajemník ministra zahraničí Jana Masaryka Antonín Sum, který řekl, že K 231 a KAN byly rozpuštěny na přímý rozkaz generálního tajemníka KSSS soudruha Leonida Iljiče Brežněva, protože představovaly centrum kontrarevoluce v Československu. Sum také říkal svým posluchačům, aby se nepřihlašovali ani do Lidové a ani do Československé strany socialistické³⁹⁵, protože tyto strany byly zcela pod kontrolou KSČ a proto by to nemělo vůbec žádný význam. Podle Suma, by měli ti, kdo budou chtít, spíše vstoupit do SPB.³⁹⁶

Aktivita některých bývalých členů klubu tak pokračovala po celý podzim, tito lidé se snažili také zjistit, jak budou probíhat jednotlivé rehabilitace a jestli i oni dostanou nějaké odškodné. Lidé od K 231 tak pořád v podstatě trochu fungovali, byť jejich činnost byla velice malá a byla pod kontrolou a silným dohledem Státní bezpečnosti. O aktivitě některých lidí se dochovaly zprávy ještě z roku 1971, kdy vedla Státní bezpečnost záznamy ve svazku s názvem Rudolf a jejich akce byly evidovány pod názvem Růže a Jestřáb.³⁹⁷ Někteří členové se poté snažili v zahraničí nějak rozvíjet svoji činnost a vytvořit novou organizaci. Z těchto snah později vznikla v roce 1985 K 231 v Exilu. Tato společnost na starou, původní K 231 navazovala a působila až do roku 1990.³⁹⁸

V naší republice se dne 30. ledna 1990 konal na pražském Výstavišti sjezd 5 000 bývalých politických vězňů, který ustavil Konfederaci politických vězňů (KPV) nástupnickým orgánem K 231. Tato organizace aktivně působí až dodnes.³⁹⁹

9. Závěr

V předchozích kapitolách byl popsán rozvoj a fungování 46 okresních poboček a jejich pražského ústředí. Klub K 231 se stal spolu s jinými organizacemi, jako bylo KAN nebo

³⁹⁵ V exilu fungovala tato strana pod názvem Československá národně socialistická strana a jejím předsedou byl do roku 1975 Petr Zenkl.

³⁹⁶ Tamtéž, s. 63-64. Informace z poznatků 2.10-9.10.1968 z 9.10.1968.

³⁹⁷ ABS, Fond B5/II KS ZNB- Správa ŠTB Hradec Králové, inv. č. 86. Kart 18 s. 6 Vyhodnocenie stavu štatobezpečnostnej situácie a preivierka vyslednosti kontrarozviednej práci ŠTB 1975.

³⁹⁸ HALLA, Josef, *Organizace bývalých politických vězňů v Exilu Klub K 231 v Exilu 1985- 1990*. Diplomová práce. Historický ústav. FF MUNI. Brno 2001. s. 4.

³⁹⁹ < <http://www.kpv-cr.cz/?pid=116>>. [cit. 3-1-2013].

Junák jedním z fenoménů takzvaného Pražského jara, které se mělo stát přerodem k lepší cestě za socialismem a rozvojem utopické sociální společnosti, kde by si byli všichni rovni.

Ve skutečnosti bylo Pražské jaro spíše pokusem o zreformování tvrdého totalitního systému, který byl vytvořen spíše ke kontrole lidí, než ke společnosti, ve které si měli být všichni rovni. Tento systém, který byl v Československu v roce 1948 instalován z vůle českých lidí a Sovětského svazu, se po letech padesátých, kdy byla napáchána řada křivd a hodně lidí doplatilo na svůj původ nebo přesvědčení svobodou, zdravím anebo životem, dostal v šedesátých letech do systémové a hospodářské krize a navzdory tomu, že v té době se už měla naše společnost nacházet na cestě ke komunismu, tak se stát stále potýkal s řadou problémů a jeho představitelé museli vymyslet jak dál.

Na jaře roku 1968 se skupina komunistů, která neměla zájem na změně režimu, ale chtěla, stávající systém v menším měřítku pozměnit, pokusila o změny, které se jí ale velmi rychle začaly vymykat z rukou. Společnost, které se trochu „povolilo“, začala na svých představitelích požadovat takové věci, které vůbec dělat nechtěli.

Jednou z těchto „věcí“, které při těchto procesech vznikly, byl i klub K 231. Tento klub založila skupina aktivních a podnikavých bývalých politických vězňů v reakci na částečné uvolňování režimu komunistické společnosti a jimi daném slibu, že deformace,⁴⁰⁰ které se v padesátých letech tak rozmohly a způsobily tolik utrpení, se pokusí alespoň částečně nahradit a tyto lidi rehabilitovat. Tento klub, který vznikl za tichého a „polovičatého“ souhlasu KSČ, začal velmi rychle nabírat na síle, a to především na počtu svých členů.

Začaly také vznikat jeho okresní pobočky a než se komunisté nadáli, měla KSČ najednou před sebou organizaci, která sdružovala jejich největší nepřátele v každém větším městě. Z tohoto hnutí, které se od začátku profilovalo jako organizace, která se stará pouze o to, aby se postiženým občanům dostalo spravedlnosti, začalo samovolně stávat politické hnutí, které svým počtem ukazovalo jak je celý stávající politický systém nespravedlivý a jak velký počet lidí zasáhl. Komunisté klubu K 231 nedůvěřovali od začátku a brzy se ho snažili zničit.⁴⁰¹

Práce mapuje vývoj těchto poboček v celém rozsahu. Od nadějných začátků, kdy si řada členů myslela, že klub K 231 konečně dosáhne spravedlnosti, až po strach a utlumení činnosti při kampani, kterou proti nim začali komunisté v červnu roku 1968 vést. Hlavní část poboček

⁴⁰⁰ Je zajímavé, že se vždy o těchto činech vyjadřovali jako o deformacích a nikdy jako o zločinech.

⁴⁰¹ NA. Fond: KSČ- ústřední výbor 1945- 1989, Praha předsednictvo 1966- 1971. sv. 71. arch. jedn. 87. bod kinf 9.

prodělala konstantní vývoj. Svou činnost rozvinuly v jarních měsících, kdy také vyvíjely největší aktivitu a potom v letních měsících přišel útlum činnosti. V tomto období pobočky čekaly na schválení stanov klubu K 231. Většina poboček se také nedostala dál než do svého přípravného statusu, kdy čekaly na schválení jejich činnosti, které nikdy nepřišlo. Některé z těchto poboček, jako byla ta brněnská, se pokusily jít svou vlastní cestou, ale takových bylo minimum a tak lze konstatovat, že organizace K 231 byla jednotná. Je zřejmé, že kdyby měl klub K 231 a jeho pobočky dost času, vytvořily by velmi silnou organizaci s mnoha osobnostmi, se kterou by komunisté museli počítat. K tomu ale nedošlo, protože 21. srpna 1968 přišla invaze, která ukončila nejen činnost K 231, ale i celé Pražské jaro a nastolila režim, pro který se vžil název normalizace. Tento stav trval až do roku 1989. Po pádu režimu vznikla organizace, navazující na K 231. Je to Konfederace politických vězňů, která se stále snaží pro politické vězně něco udělat, ale nemá už takovou podporu veřejnosti. Počty politických vězňů z padesátých let se rychle tenčí a svoje hlavní poslání, jejich rehabilitaci a postižení viníků už zřejmě nenaplní.

10. Resumé

This diploma thesis sets the goal to chart the activities of the club K231 and its regional branches during the Prague spring.

The paper shows the continual development in Czechoslovakia after 1945. It shows how the communists started to deal with their political enemies after obtaining the power in February 1948

You can also read in the paper about the group of people who founded the club K231 in March 1968 and how the club started its expansion to Bohemia and Moravia. The program of the club is described as well as the effort to gain the legalization so that the K231 could fulfill their proclaimed goal - vindication

After the chapters that dealt with description of the events in Prague headquarters, the paper concentrates on the branches of club K231. The branches started to rise shortly after the foundation of the club in 1968. It is described how the branches were founded, their constitutive meetings, main characters and shows the problems the branches had to face and their relations with Communist party of Czechoslovakia as they were changing during the Prague spring. The branch of K231 in Brno tried to reach the independent organization that caused the centre of the club K231 quite a lot of difficulties and there was also the threat that the club will be fragmented. The thesis describes 46 branches for which the archive material was preserved.

The final chapters deal with the activities of certain members of the club K231 after 21st August that led to the foundation of exile organizations of K231 abroad and in Czechoslovakia after 1989 and to the foundation of confederation of prisoners of state.

11. Seznam pramenů a literatury

Archiv bezpečnostních složek:

Fond A2-3: sekretariát federálního ministerstva vnitra Inv. č. 2281

Fond A7: Sekretariát náměstka MV plk. Jaroslava Klímy, inv. č. 584

Fond A24: Sekretariát náměstka MV plk. RSDr. Štefana Demjana, (inv. č. 898)

Fond A 27: Správa výkonné zpravodajské techniky, (inv. č. 100).

Fond BII/2:S-STB České Budějovice II. díl, (inv. č. 133).

Fond B5/II: KS ZNB- Správa ŠTB Hradec Králové, (inv. č. 86).

Fond B7-6/II: KS ZNB S ŠTB- oddělení Opava, (inv. č. 5).

Archiv Národního muzea v Praze:

Fond: K 231, (inv. č. 8-620).

Archiv ústavu soudobých dějin v Praze:

Fond A: dokumenty získané od občanů, (inv. č. 644).

Fond B: bezpečnostní aparát, (inv. č. 123).

Fond D: dokumenty z archivu ÚV KSČ, (inv. č. II/150).

Národní archiv:

Fond: KSČ- ústřední výbor 1945- 1989, (inv. č. 87).

Archiv Blanky Čílové (soukromý archiv):

Fond: Nová paka K 231. Odeslaná korespondence, Došlá korespondence, Zápisy a výpovědi.

Edice pramenů:

FELCMAN, Ondřej (ed.). *Vláda a prezident*, 8. díl, 1 svazek, dok. č. 48. .Praha, 2000. ISBN 80-7239-077-5.

KOUDELKA, František, SUK, Jiří. (ed.) *Ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období Pražského jara 1968 (leden-srpen 1968)*. Díl. 7. Brno, 1996. ISBN-80-85765-71-3.

KURAL, Václav. *Československo roku 1968*, díl. 1. Praha, 1993. ISBN 80-901337-7-0.

PECKA, Jindřich, BELDA, Josef, HOPPE, Jiří. (ed.). *Občanská společnost 1967-1970*. 2. díl. 2. svazek. Brno 1998. ISBN 80-7239-008-2

VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír. et al. (ed.). *Komunistická strana Československa*. 9.díl.1. svazek. Brno,1999.dok. č.37.ISBN 80-7239-056-2.

Literatura:

BRODSKÝ, Jaroslav, *Řešení gama*. Praha 1990. ISBN 80-7106-009-7.

COURTOIS, Stéphane. *Černá kniha komunismu: zločiny, teror, represe*. Vyd. 1. Praha, 1999. ISBN 80-7185-194-9.

GAĎOUREK, Ivan, NEHNĚVAJSA, Jiří. *Žalářování, pronásledování a zneuznaní: svědectví ještě žijících obětí stalinismu v Českých zemích* 1.vyd. Brno, 1997. ISBN 80-210-1718-x.

HOPPE, Jiří. *Opozice 68, Sociální demokracie KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7260-216.

JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. 1.vyd Praha. 2008. ISBN 978-80-7021-902-1

KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1948- 1953: pomocný studijní text pro gymnázia, část 2. Zakladatelé komunistického režimu*. Praha, 1991. ISBN 80-04-25700-3

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953.1966*. 1. vyd. Praha. ISBN 80-04-25745-3

KAPLAN, Karel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu* 2. vyd. Brno s. 20. ISBN 978-80-7364-049-1.

KAPLAN, Karel, *Národní fronta 1948 - 1960*. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2074-1.

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-193-0.

KOL. *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. Díl I. A-I. Praha, 1980. ISBN 505-21-856

MLYNÁŘ, Zdeněk. *Mráz přichází z Kremly*. Praha,1990. ISBN 80-204-0196-2.

RAMBOUSEK, Ota, *Paměti lichoběžníka: paměti agenta chodce*. Praha, 1992. ISBN 80-85625-22-1

RAMBOUSEK, Ota. *S prstem ne spouští*. Praha, 1997. ISBN 80-85625-70-9.

VEBER, Václav. *Osudové únorové dny*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-941-6.

Nepublikované odborné studie:

HALLA, Josef, Organizace bývalých politických vězňů v Exilu Klub K 231 v Exilu 1985-1990. Diplomová práce. Historický ústav. FF MUNI. Brno 2001.

HERMANOVÁ, Veronika. *Kdo nejde s námi, jde proti nám*. Seminární práce, Gymnázium Matyáše Lercha Brno. Brno 2009.

GRISOVÁ, Hana. *K 231 Sdružení bývalých politických vězňů. Příčiny jeho vzniku a zániku*. Bakalářská práce. Katedra Filozofie Filozofická fakulta univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2009.

PÁLOVÁ, Kateřina. *Politické procesy z 50 let minulého století*. Diplomová práce. Katedra dějin práva a státu Právnická fakulta MUNI. Brno 2008.

RŮŽIČKA, Filip, *Vznik a vývoj klubu K 231 v Praze a v Jihočeském kraji*. Bakalářská práce. Ústav historických věd FF UPCE. Pardubice, 2010.

STARÝ, Karel. *Vznik, vývoj a činnost K 231 v roce 1968*. Diplomová práce. Katedra hospodářských a sociálních dějin FF UK. Praha, 1992.

Noviny:

Hanácké noviny 8, č. 90, ISSN 1210-5376.

Jihočeská pravda. 24,1968, č.145.SYSNO 000228287

Lidová demokracie 24, 1968,č.91.ISSN 0323-1143

Mladá fronta 24,1968,č.92. ISSN 1210-1168.

Práce 24,1968,č.20. ISSN 0231-6374.

Rudé právo 48,1968,č.53. ISSN 0032-6569.

Student. 4, 1968, č. 21. SYSNO 000274499

Svobodné slovo 24, 1968, č.88. ISSN 0231-732X.

Večerní Praha 14,1968, č.76,78. ISSN 1210-1117.

Západ 7, 1985, č.1. ISSN 0226-3068.

Zemědělské noviny. 24,1968, č.77. ISSN 0139-5777.

Studie ve sbornících:

RYCHLÍK, Jan. Kolektivizace ve střední a východní Evropě. In BLAŽEK, Petr; KUBÁLEK, Michal. *Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a střeoevropské souvislosti*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7363-226-7.

Elektronické zdroje:

BLAŽEK, Petr, BURSÍK, Tomáš. et. al. *Aby se to už neopakovalo. Zvukový záznam zakládajícího shromáždění K-231 na Žofíně 31. března 1968*. [CD-ROM].

www.ceskatelevize.cz.

www.csns.cz.

http://iuridictum.pecina.cz/w/Hlavn%C3%AD_strana

<http://www.kinometropol.cz/>.

http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/04_123-144_komunistickepravo-cz_Simackova_Fiktivni-ustava.pdf.

www.kpv-cr.cz.

http://www.kpv-praha15.wz.cz/kpv_SOVF.htm.

www.nbs.sk.

www.totalita.cz

www.wikipedia.cz.

Rozhovory:

Rozhovor s Oldřichem Čapkou, vězněným v Jáchymově. Brno 15. 11. 2012.

Rozhovor s Milanem Sehnalem. Nar. 1930. Vězněným v letech 1949-1960. Olomouc 8. 1. 2013.

11. Obrazová příloha:

1. Předsednictvo K 231 na ustavující schůzi v Pražském sále na Žofíně, 31.3 1968.

(Zdroj: BLAŽEK, Petr, BURSÍK, Tomáš. et. al. *Aby se to už neopakovalo*. Katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K-231. Praha 2008. s.24 ISBN 978-80-87211-00-7.).

2. Přehled poboček K 231.

(Zdroj: GRISOVÁ, Hana. *K 231 Sdružení bývalých politických vězňů. Příčiny jeho vzniku a zániku*. Bakalářská práce. Katedra Filozofie Filozofická fakulta univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2009. s. 90.).

3. Kladení květin k pomníku TGM v Nové Pace.

(Zdroj: Archiv Blanky Čílové, Fond: K 231 Nová paka, Fotografie.).

4. Ustavující schůze prozatímního výboru K 231 v Nové Pace.

(Zdroj: Archiv Blanky Čílové, Fond: K 231 Nová paka, Fotografie.).

5. Fotografie prozatímního výboru K 231 v Olomouci.

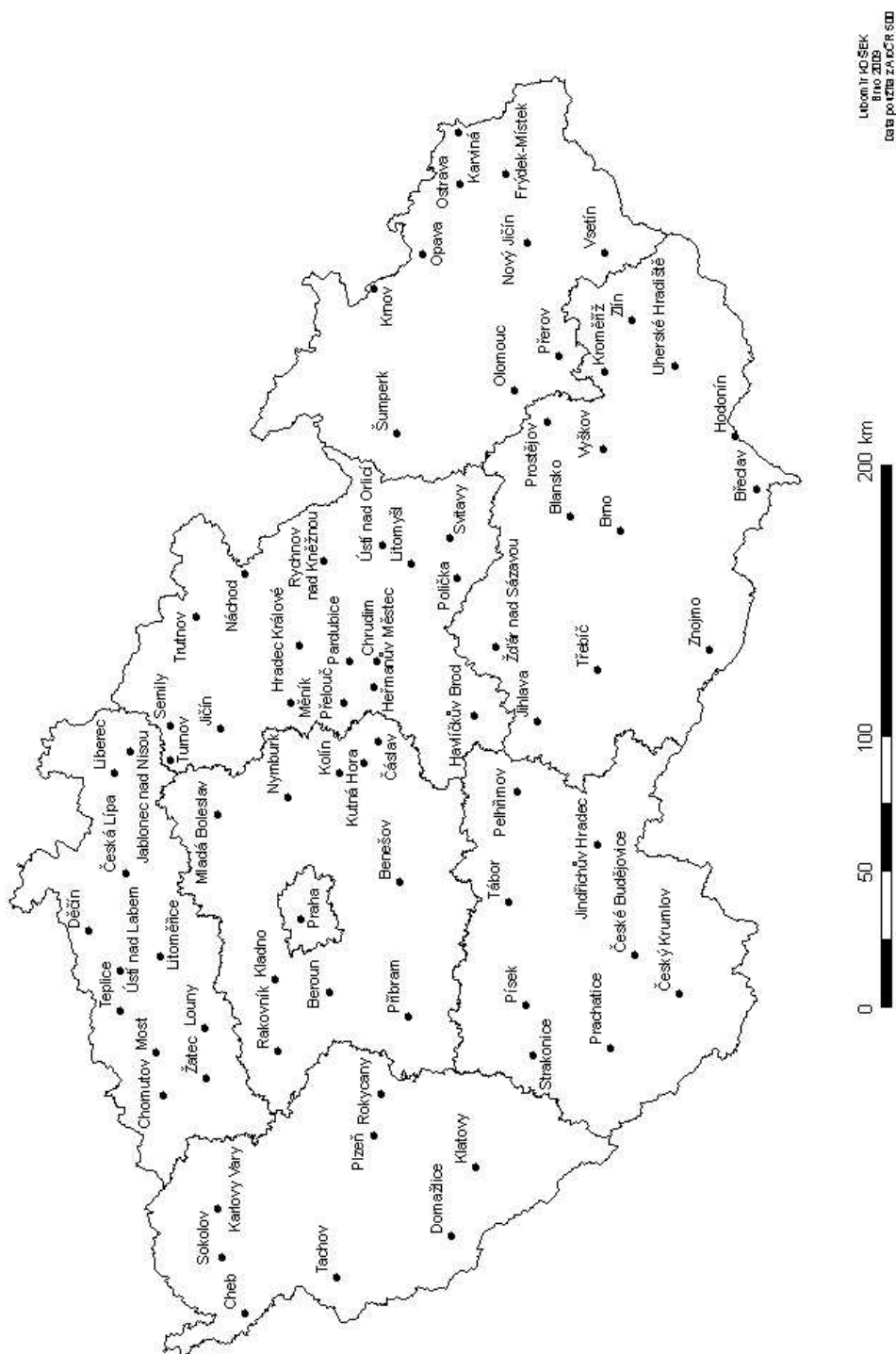
(Zdroj: Archiv Milana Sehnala.).

1. Předsednictvo K 231 na ustavující schůzi v Pražském sále na Žofině, 31.3 1968

(Zdroj: BLAŽEK, Petr, BURSÍK, Tomáš. et. al. *Aby se to už neopakovalo*. Katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K-231. Praha 2008. s. 24 ISBN 978-80-87211-00-7.).

PŘEHLED POBOČEK K 231

2. Přehled poboček K 231

(Zdroj: GRISOVÁ, Hana. *K 231 Sdružení bývalých politických vězňů. Příčiny jeho vzniku a zániku*. Bakalářská práce. Katedra Filozofie Filozofická fakulta univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2009. s. 90.).

3. Kladení květin k pomníku TGM v Nové paze

(Zdroj: Archiv Blanky Čilové, Fond: K 231 Nová paka, Fotografie.).

4. Ustavující schůze prozatímního výboru K 231 v Nové paze

(Zdroj: Archiv Blanky Čilové, Fond K 231, Nová paka, Fotografie.).

USTAVUJÍCÍ SCHŮZE V NOVÉ PACE

K 231-25.4.
1968

5. Fotografie prozatímního výboru K 231 v Olomouci (Milan Sehnal sedí třetí zleva)

(Zdroj: Archiv Milana Sehnala.)

